

❖ **เจ้าของ**

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **สำนักงาน**

179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-246537 ต่อ 403 โทรสาร 043-246539

www.cas.ac.th

❖ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัย
ที่เกี่ยวกับ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา
วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขา
นิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยี
สารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา ใน
แนวทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์
วิชาการ และประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขาวิทยาศาสตร์
การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม
สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐ
ประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา
สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขา
การศึกษา รวมถึงเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานของสมาชิก
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **ที่ปรึกษา**

นายกสภาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **บรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนวงค์

❖ **บรรณาธิการผู้ช่วย**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาป บุรีสาร

❖ **กองบรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราษฎ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพินาย

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อาริรัตน์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา

อดีตข้าราชการบำนาญ กรรมการสภา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา โทณะวนิก

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุต

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ นฤมล สีนสุพรรณ

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ นัยพินิจ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงนิตย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

❖ กองบรรณาธิการ (ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอนแก่น

ดร.ดาวรุวรรณ ถวิลการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

❖ ฝ่ายจัดการและเลขานุการ

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย

อาจารย์ชัยวัฒน์ วัลลภา

นางสาวอัญชลี มุลทิพย์

นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างสวัสดิ์

❖ กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

❖ การส่งเรื่องลงตีพิมพ์

<https://casjournal.cas.ac.th>

❖ พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ เค.ปรินท์

เลขที่ 12/27 ถนนศรีจันทร์ อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 081-6611883

E-mail kprint999@gmail.com

- บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง จากภายในและภายนอก วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
- การตีพิมพ์และเผยแพร่ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียนี้ เนื้อหาบทความ วรรณกรรมและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารถือว่าเป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะทางกองบรรณาธิการวารสาร หรือวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอ่านบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ประจำปี 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2565

ศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ จารุกัจฉา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬารณย์ โสตะ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เป้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ ผลงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศารัตน์ โชติเชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อนันตกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ดร.สายัณห์ ผาน้อย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.ทรรศิกา จารุกัจฉา	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.ธีระ ภูดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
ดร.สุทิน ชนะบุญ	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น
ดร.ชีวิน ทองสอดแสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขอนแก่น
ดร.นิกัญชลา ลั่นเหลือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขอนแก่น

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้เป็น ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2565 เป็นวารสารที่มีคุณภาพฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 2 โดยมีเป้าหมายมุ่งมั่นเพื่อขึ้นสู่ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 1 ให้ได้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีความภาคภูมิใจ และได้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดมาตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมาตามลำดับ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้ เป็นบทความทางวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง และบทความวิจัยของ คณาจารย์ นักวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา จำนวน 20 เรื่อง ทางบรรณาธิการและบรรณาธิการผู้ช่วยร่วมกับเจ้าของบทความที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน แยกเป็นผลงานภายในสถาบัน 9 เรื่อง และภายนอกสถาบัน 14 เรื่อง รวม 23 เรื่อง ผลงานทุกเรื่องล้วนได้มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาบทความเชิงวิชาการในด้านความถูกต้องของกระบวนการวิจัย อย่างเป็นระบบ สามารถนำผลวิจัยไปใช้อ้างอิงและใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงมาตรฐานคุณภาพของวารสารจึงทุ่มเทแรงกาย แรงใจ แรงสติปัญญา เพื่อพัฒนาให้วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นวารสารคุณภาพสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการในระดับชาติและระดับสากล อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม และวงพหุวิทยาการได้อย่างหลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับฉบับนี้มีผลงานวิจัยจากหลากหลายสหสาขาวิชา อาทิ สาขาการศึกษา จำนวน 9 เรื่อง สาขาวิทยาศาสตร์ สุขภาพ จำนวน 3 เรื่อง การพยาบาล จำนวน 1 เรื่อง สาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 4 เรื่อง และกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จำนวน 6 เรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้จะได้ใช้เป็นแหล่งสารสนเทศในการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม วงวิชาชีพและประเทศชาติต่อไป

กองบรรณาธิการขออนุญาตปรับรูปแบบวารสารเริ่มจาก ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ บัณฑิตศึกษา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2565 และมีความยินดีรับบทความในกลุ่ม สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จากทุกองค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาตรวจประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมาตรฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) ที่กำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เป็นต้นไป

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีความมุ่งมั่นในการสรรค์สร้างผลงานวิจัย บทความวิชาการ ที่หลากหลายศาสตร์เพื่อเผยแพร่นวัตกรรมแนวคิดใหม่ ๆ สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้อ่านอย่างเต็มความสามารถ และขอขอบคุณเจ้าของบทความทางวิชาการ และบทความวิจัยทุกเรื่องที่ท่านได้ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพ และสนใจส่งมา ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสารวิทยาลัย บัณฑิตเอเชีย มาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒนาฐานคุณภาพให้ สูงขึ้น เพื่อก้าวสู่ฐาน TCI กลุ่ม 1 และ มุ่งมั่นพัฒนาเพื่อเข้าไปสู่ฐานระดับนานาชาติต่อไปในอนาคต พบกันใหม่ฉบับหน้าปีที่ 12 ฉบับที่ 2 ปี 2565 ในเดือนกันยายนนี้ และ ท่านผู้อ่านสามารถติดตามบทความวารสารทุกฉบับได้ โดยได้ Up load ไว้ใน Website ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้ที่ <https://casjournal.cas.ac.th> ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดี
กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น	1
รวีสร จิตรบาน, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, อำนาจ ชนวงค์	
การศึกษาภูมิปัญญาหมอปั้นบ้าน : การนวดจัดกระดูกข้อเข้าของหมอปะเมิน เถิงนำมา เพ็ญศิริ จันทร์แอ, จุฑาทิพย์ ศิริศิลป์, ภาณุชา พงศ์นราทร, กิตติพงษ์ สุภากรณ์, พูลทรัพย์ จันทร์สมุด, กาญจนา คิตติจรัส	10
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) รญา โรจนาภาพร, ณัฐวัฒน์ วงษ์สวัสดิกุล, ธนวรรณ แสงสุวรรณ	19
The Effect of Group Counseling using Eclectic on World Health Organization Quality of Life Brief – Thai of Health Professionals in COVID-19 Situation Wuttichai Yota	29
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม: กรณีศึกษามลพิษผ้าทอ พื้นเมืองด้วยอัตลักษณ์ชาวผู้ไท บ้านกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์ นฤชิต แสนปากดี, ยุทธพงษ์ เชื้อนแก้ว, เกริกไกร นรภาร, ธวัชชัย เคหะบาล, พงศกร ชาวเชียงตุง	38
การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยการเล่านิทานแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน บุญนำ บุญภักดี, ธีรรัตน์ เลิศวิทยากุล, โสภิษฐ์ นามขำ, ธัญญรัตน์ เนาววิบูลย์พร, พรรณนภา แมตสถาน, ยุพเทพ บุญยฤทธิ์รักษา	44
ความคงทนในการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล กนิษฐา ศรีเอนก	54
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครู จิราพร วิริยะโกชน, ไพโรจน์ เต็มเตชาตพงศ์, ไพศาล สุวรรณน้อย	62
การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู ที่เรียนผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปกับแบบบรรยาย สถิตย์ กุลสอน, ชานนท์ เศรษฐแสงศรี, ทิพย์วรรณ แสงบุปผา	72
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ศิริวิมล หล้าป้อม, อำนาจ ชนวงค์	80
ผลกระทบของคุณภาพสารสนเทศทางบัญชีและทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อ คุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน : มุมมองของนักบัญชีไทย รัตนา สิทธิอ่วม	88
ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย สมฤกษ์ กาบกลาง, ปรางวิทย์ ดีโสฬามาตร, สุนิสา บุญญานุสนธิ์, พัชราภา จันทร์ทวี, ศิริพรรณ ชันบุรี, ปนัดดา ดิรักษา, สรวิทย์ อุ่นทุลย์, อภิญา ศรีหาบุตร, นฤมล ภูดินทราย	96
การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการก้าวสู่ยุค Digital HR ประภาพรณ กัณทวงษ์, นิศารัตน์ โชติเชย	106

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	115
สุมินทร เป้าธรรม, จิราภา ชาลาธราวัฒน์, ดวงฤดี อุ๋, ศิริณา ขุมเหล็ก, และณัฐวดี ยันตะพันธ์	
ผลการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ โดยใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ ชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น	123
จิตรัตน์ เลิศวิทยากุล, ชัยวัฒน์ วัลภา, อาบจิตร กอมาตย์, อุดมลักษณ์ ดวงขุนมาตย์, อภิญา บำกลาง	
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	132
สุจันทร์ญา อุปแก้ว	
ประสิทธิภาพของโปรแกรมการให้ความรู้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดโรงพยาบาลขอนแก่น	139
บ็อง ศรีสงคราม, นฤมล สีนสุพรรณ, จิตราต์น เลิศวิทยากุล	
กลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	149
นิศราวรรณ ไพบูลย์พรพงศ์	
ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา : กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	156
สุมินทร เป้าธรรม, จิตติวรดา แสงสว่าง, ภาวรินทร์ อินธิโคตร ปวีณนุช บุญเพิ่ม, นันทิพย์ หัตถสาร	
การประเมินโครงการ	166
วิเชียร ชิวพิมาย, ชีวิน อ่อนละออ	
ผลของกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	174
วารุณี มิหิม, จุฬามาศ จันทรศรีสุต	
ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	182
มุกดาวรรณ ชนะวงศ์, ชัยนี คำภิบาล, ชุตินันท์ ศรีนวกุลธรรม, สุวิมล ดอบุตร, นฤมล สีนสุพรรณ	
ภาวะผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่	189
ลลันลนา สิงห์จานุสงค์, นิศารัตน์ โชติเชย	

**คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น**
**Leadership characteristics of school administrators in the 21st century
of the Wiang Rue Kham Campus under The Secondary
Educational Service Area Office Khon Kaen**

รวิสร จิตรบาน¹,
อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์²,
อำนาจ ชนวงษ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 208 คน โดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและ แบบสอบถามลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ โดยรวมอยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับ มาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำ รองลงมา ด้านวิสัยทัศน์

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 7 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จัดทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อถือปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันและกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา

3.2 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมกระตุ้นให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบในการทำงานให้ประสบความสำเร็จคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวขององค์กร

3.3 ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน ผู้บริหารควรวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนเพื่อการวางแผนพัฒนา

3.4 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรพฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเกิดความเคยชินและกระทำ

3.5 ด้านความเชื่อมั่นและเสริมพลังทางบวก ผู้บริหารควรมีความมั่นใจ เข้าถึงได้ง่าย มีความโดดเด่นในฐานะที่เป็นผู้นำและจัดทำข้อตกลงร่วมกัน

3.6 ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถ กระตือรือร้น กล้าตัดสินใจ และทำงานเป็นทีม ความสามารถในการชักจูง ให้ผู้อื่นคล้อยตามได้มีวิสัยทัศน์ที่กล้าแสดงความคิดเห็น

3.7 ด้านการร่วมมือ ผู้บริหารควรร่วมมือกันในสถานศึกษาของผู้บริหารคณะครูบุคลากร ผู้ปกครองนักเรียน และผู้มีส่วนได้เสียผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยปราศจากการใช้อำนาจในการควบคุม เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน

คำสำคัญ : คุณลักษณะภาวะผู้นำ ; ภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² คณบดีคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

The objectives of this research were to: 1) to study leadership characteristics of school administrators in the 21st century 2) to compare leadership characteristics of school administrators in the 21st century classified by gender, work experience, and school size 3) to study guidelines for developing leadership characteristics of administrators of educational institutions Service Area Office. The sample group consisted of teachers in the United Campus, Wiang Rue Kham. Khon Kaen Secondary Education Service Area Office 208 people using the Krejcie and Morgan sample size comparison tables and proportional stratified randomness. The tools used in this time were semi-structured interview forms and the questionnaire was a 5-level estimation scale with a confidence value of 0.92. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, t- test, One-way ANOVA and Sheffe Paired Difference Test. The findings of this research were as follows:

1. The level of leadership characteristics of school administrators in the 21st century in the United Campus, Wiang Ruea Kham Overall, the Khon Kaen Secondary Education Service Area Office was at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level, arranged according to the average from highest to lowest, as follows: leadership, followed by vision and in terms of confidence and positive energy

2. The comparison of Leadership Characteristics of School Service Area Office Classified by gender, work experience and school size no different

3. Guidelines for developing leadership qualities of school administrators in the 21st century in Wiang Rue Kham United Campus Khon Kaen Secondary Education Service Area Office 7 areas as follows.

3.1 Vision The administrators should set the vision of the school. Make a mutual agreement to adhere to the same direction and set the direction and goals of educational management.

3.2 Learning and innovation Executives should encourage and encourage personnel to create new ideas and think outside the box in order to achieve success, taking into account the long-term benefits of the organization.

3.3 Communication and community building The administrators should analyze the condition of community problems for development planning. Make a mutual agreement to adhere to the same direction and set the direction and goals of educational management.

3.4 Morality and Ethics Executives should practice behavior until they become used to it and act.

3.5 Confidence and positive energy Executives should be confident easy access outstanding as a leader and make a collective agreement

3.6 Leadership Executives should be knowledgeable, competent, enthusiastic, dare to make decisions and work as a team. allowing others to conform to the vision that dares to express their opinions

3.7 Cooperation The administrators should cooperate in the educational institutions of the administrators, teachers, personnel. Parents, students and stakeholders drive participation. without the use of control for the same purpose

Keywords: Leadership characteristics; Leadership characteristics of school administrators in the 21st century

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันที่รุนแรง องค์กรต่าง ๆ จะต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่ดำเนินไป ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญเพราะคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าแต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต้องมีความรู้ความสามารถ และต้องเป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพ มีคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวทันต่อโลกปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างงานที่โดดเด่น มีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ภายในสถานศึกษา ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและจัดการความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษา เตรียมความพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีลักษณะมองกว้างคิดไกลใฝ่สูงมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพสิ่งสำคัญที่สุดคือตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองมีความเป็นผู้นำต้องนำความเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (วิจารณ์ พานิช, 2555)

โรงเรียนในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีจำนวนทั้งสิ้น 8 โรงเรียน มีนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล คือ 1. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ ความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขัน 3. พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 4. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการบริการทางการศึกษา อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ 6. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 7. ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในยุคการแพร่ระบาดของโควิด-19 การตรวจติดตามดำเนินการขยายผลการนำเอาการวิจัย หลักวิชาการมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน ครูและบุคลากรส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ทักษะด้าน ICT เพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยภาพรวม คือ ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานองค์ความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2564 จำนวน 445 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2564 จำนวน 8 โรงเรียน กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซ์และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 208 คน และคำนวณสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแยกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 3) ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน 4) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 5) ด้านความเชื่อมั่นและเสริมพลังทางบวก 6) ด้านภาวะผู้นำ 7) ด้านการร่วมมือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิ์ท 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแบบสัมภาษณ์โดยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ และศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ 7 ด้าน
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์ดำเนินการสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน หลังจากส่งแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจะไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยและตรวจสอบ ความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์เนื้อหา
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ
2. แบบสอบถาม ตอนที่ 2 คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ โดยมีความหมาย
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม เพศ และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อสรุปประเด็น เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n=208)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	91	43.80
1.2 หญิง	117	56.20
2. ประสบการณ์การทำงาน		
2.1 1- 10 ปี	73	35.10
2.2 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	135	64.90
3. ขนาดสถานศึกษา		
3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	50	24.00
3.2 โรงเรียนขนาดกลาง	38	18.30
3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ	120	57.70
รวม	208	100.00

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 208 คน จำแนกตามเพศ เป็นเพศชาย จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 43.80 เป็นเพศหญิง จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน 1- 10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 35.10 ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 11 ปีขึ้นไป จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 64.90 จำแนกตาม โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30 และโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 57.70

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.13	0.28	มาก
2. ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม	4.11	0.24	มาก
3. ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน	4.10	0.24	มาก
4. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.10	0.22	มาก
5. ด้านความเชื่อมั่นและเสริมพลังทางบวก	4.12	0.24	มาก
6. ด้านภาวะผู้นำ	4.14	0.22	มาก
7. ด้านการร่วมมือ	4.11	0.22	มาก
รวม	4.12	0.14	มาก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นพบว่า ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวม

อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับ มาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}=4.14$) ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.13$) และด้านความเชื่อมั่นและเสริมพลังทางบวก ($\bar{X}=4.12$) ตามลำดับ

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	SS	df	MS	F	p
1. ด้านวิสัยทัศน์					
ระหว่างกลุ่ม	0.121	2	0.060	0.729	0.484
ภายในกลุ่ม	17.016	205	0.083	-	-
รวม	17.137	207	-	-	-
2. ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม					
ระหว่างกลุ่ม	0.048	2	0.024	0.402	0.670
ภายในกลุ่ม	12.304	205	0.060	-	-
รวม	12.353	207	-	-	-
3. ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน					
ระหว่างกลุ่ม	0.480	2	0.240	4.186*	0.017
ภายในกลุ่ม	11.743	205	0.057	-	-
รวม	12.223	207	-	-	-
4. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	0.250	2	0.125	2.412	0.092
ภายในกลุ่ม	10.630	205	0.052	-	-
รวม	10.880	207	-	-	-
5. ด้านความเชื่อมั่นและเสริมพลังทางบวก					
ระหว่างกลุ่ม	0.021	2	0.011	0.173	0.842
ภายในกลุ่ม	12.478	205	2.061	-	-
รวม	12.499	207	-	-	-
6. ด้านภาวะผู้นำ					
ระหว่างกลุ่ม	0.495	2	0.247	4.964*	0.008
ภายในกลุ่ม	10.219	205	0.050	-	-
รวม	10.714	207	-	-	-
7. ด้านการร่วมมือ					
ระหว่างกลุ่ม	0.070	2	0.035	0.683	0.506
ภายในกลุ่ม	10.444	205	0.051	-	-
รวม	10.514	207	-	-	-
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	5.694	2	0.053	2.647	0.073
ภายในกลุ่ม	27.985	205	0.020	-	-
รวม	33.679	207	-	-	-

* $p \leq .05$

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม เพศ โดยรวม มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยรวม มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารและ

สร้างชุมชน ด้านภาวะผู้นำ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมจำแนกแต่ละด้าน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับ มากเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำ รองลงมา ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความเชื่อมั่นและเสริมพลังทางบวก ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 7 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จัดทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อถือปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันและกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา

3.2 ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมกระตุ้นให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบในการทำงานให้ประสบความสำเร็จคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวขององค์กรและวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนในการจัดระบบการเรียนการสอน

3.3 ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน ผู้บริหารควรวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนเพื่อการวางแผนพัฒนา จัดทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อถือปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันและกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษาและส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 3.4 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารควรพฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเกิดความเคยชินและกระทำไปด้วยจิตสำนึกว่าเป็นคนดี

3.5 ด้านความเชื่อมั่นและเสริมพลังทางบวก ผู้บริหารควรมีความมั่นใจ เข้าถึงได้ง่าย มีความโดดเด่นในฐานะที่เป็นผู้นำและจัดทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อถือปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันและกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา

3.6 ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถ กระตือรือร้น กล้าตัดสินใจ และทำงานเป็นทีมความสามารถในการชักจูง ให้ผู้อื่นคล้อยตามได้มีวิสัยทัศน์ที่กล้าแสดงความคิดเห็น ของตนเองหน้าที่ผู้อื่นทุกโอกาสและควรมีความเชื่อมั่น

3.7 ด้านการร่วมมือ ผู้บริหารควรร่วมมือกันในสถานศึกษาของผู้บริหารคณะครูบุคลากร ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสียผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยปราศจากการใช้อำนาจในการควบคุม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับ มากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมากเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำ รองลงมา ด้านวิสัยทัศน์ และด้านความเชื่อมั่นและเสริม

พลังทางบวก ตามลำดับ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชา หรือเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตามเพศ โดยรวม มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญในสถานศึกษา ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นผู้นำ สามารถนำพาหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและเป็นไปตามที่สถานศึกษาต้องการ ตลอดจนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน มีการวางแผนการทำงานเป็นระบบมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความสามารถ มีทักษะการบริหารที่ดีเยี่ยม มีความตั้งใจจริงในการบริหารงาน มีความยุติธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรม ในการบริหารงาน ส่งผลให้ ผู้ร่วมงานไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย เกิดความเชื่อมั่นศรัทธามีทัศนคติที่ดี มีความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทั้งโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา โดยรวม มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน ด้านภาวะผู้นำ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่จำนวนหนึ่งคู่ ได้แก่ ขนาดสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ และขนาดสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดสถานศึกษากลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงาน ต้องมีการดำเนินการงานให้เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการโดยไม่คำนึงถึงหน่วยงาน แต่ต้องคำนึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานเป็นหลัก ซึ่งสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีทั้งบุคลากร งบประมาณ มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีบุคลากรที่รับผิดชอบแต่ละงานที่มีมากเพียงพอ การบริหารสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชนที่เป็นชุมชน ขนาดใหญ่มีมาก ซึ่งต่างจากสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก ที่มีบุคลากรที่น้อยกว่า งบประมาณที่น้อยกว่า มีโครงสร้างการบริหารที่ไม่ค่อยชัดเจน มีมีบุคลากรที่รับผิดชอบแต่ละงานที่ไม่มากนัก บางสถานศึกษา มีเพียงผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บริหารเพียงคนเดียวส่งผลให้ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่มีขนาดต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารัตน์ จงวัฒนานุกุลและ สาริศา เจนเขว้า (2563) เรื่อง ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า การเปรียบเทียบทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ดังนี้ ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จัดทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อถือปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันและกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษา ควรมีวิสัยทัศน์ที่มีความเยือกเย็น และเป้าหมายที่ชัดเจนการทำงานในสถานศึกษาโดยการลงมือปฏิบัติ ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมกระตุ้นให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบในการทำงานให้ประสบความสำเร็จคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวขององค์กรและวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนในการจัดระบบการเรียนการสอน (สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัตร, 2557)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า ด้านการสื่อสารและสร้างชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณารายชื่อ ควรส่งเสริมแสวงหาแบ่งปันข้อมูลและความรู้อย่างเปิดเผยชัดเจนกับสถานศึกษาและชุมชน ประสานงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนา

1.2 จากการวิจัย พบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำ ผู้บริหารควรมีอุดมการณ์และปณิธานที่แน่วแน่ ตรงไปตรงมา ใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากความลำเอียง

1.3 จากการวิจัย พบว่า ด้านการร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยต่ำ ผู้บริหารควรส่งเสริมดำเนินการให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียนตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำ การวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารและในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรจะศึกษา โดยการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากยิ่งขึ้น และมีการศึกษาเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า.
- จรูญ เคาหา. (2554). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ม.ป.ท.
- จุฬารักษ์ จงพัฒนานุกุลและ สาริศา เจนเข้ว่า. (2563). ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7 วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา, 1268-1275.
- ชญาดา มั่นศรี. (2557). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาการบริหารการศึกษา). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2557). เอกสารงานวิจัยเรื่องกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิก.
- สุพทธิพิทย์ ธนภัทรโชติวัตร. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สามารถ ฟองศิริ. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

การศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน : การนวดจัดกระดูกข้อเข้าของหมอประเมิน เถื่อนนำมา

The study of folk healers: Orthopedic massage of Chiropractor from

Mister Pramorn Teungnumma

เพ็ญศิริ จันทร์แอ¹, จุฑาทิพย์ ศิริศิลป์²,
ภานิชา พงศ์นราทร³, กิตติพงษ์ สุภากรณ์⁴,
พลทรัพย์ จันทร์สมุด⁵, กาญจนา คิตติจิริง⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน: การนวดจัดกระดูกข้อเข้าของหมอประเมิน เถื่อนนำมา เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนาและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและการวิธีการรักษาด้วยการนวดจัดกระดูกตลอดรวบรวมองค์ความรู้ของหมอพื้นบ้านพร้อมนำมาเปรียบเทียบบายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ โดยทำการเก็บข้อมูลการศึกษาแบบเชิงลึก วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การจดบันทึกจากแบบสัมภาษณ์ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า หมอประเมิน เถื่อนนำมา ปัจจุบันทำการรักษาผู้ป่วยที่โรงพยาบาลสกลนคร สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร รักษาโรคโดยการนวดไทยผสมผสานกับการนวดจัดกระดูก ซึ่งเป็นเทคนิคเฉพาะของหมอประเมิน เถื่อนนำมา พบว่าผู้ป่วยมารับการรักษาเฉลี่ยวันละ 4 - 5 รายต่อวัน และมีผู้ที่มารับบริการจำนวนทั้งสิ้น 40 คน ในระยะเวลา 2 เดือน ส่วนใหญ่ผู้ป่วยจะมารับการรักษาด้วยอาการความผิดปกติของกล้ามเนื้อ และกระดูกภายในร่างกาย ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นและมารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการนวดจัดกระดูกสามารถช่วยปรับสมดุลของกล้ามเนื้อและกระดูกของร่างกายมนุษย์ได้ ลดการปวดเมื่อยตามร่างกายได้อีกด้วย จึงนับว่า หมอประเมิน เถื่อนนำมา เป็นผู้มืบทบาทสำคัญในการใช้องค์ความรู้ในการนวดจัดกระดูกและยังสามารถนำศาสตร์การแพทย์ทางเลือกนี้ไปใช้ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจังหวัดใกล้เคียง และหมอพื้นบ้านยังมีชื่อเสียงด้านการนวดจัดกระดูกและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนอีกด้วยและประชาชนจังหวัดใกล้เคียงด้วย

คำสำคัญ: ภูมิปัญญา หมอพื้นบ้าน การนวดจัดกระดูก

Abstract

The research is a study on the wisdom of folk healer: Method in chiropractic of knee joint for Mister Pramorn Teungnumma is a descriptive research and qualitative research. The objective of this study was to examine the treatment pattern of traditional chiropractic. In addition, data collection compared to body human anatomy. According to data collection including participant observation, in-depth interview, making a record of the interview, and review articles. The results showed that Mister Pramorn Teungnumma, now he works at Sakon Nakhon Hospital (Sakon Nakhon Rajabhat University branch). The treatment was Thai massage combined with chiropractic. Which is a specific technique of Mister. Pramorn Teungnumma. It was found that the patients received treatment on average 4 - 5 per day, totaling 40 patients over two-month period. Most of the patients had musculoskeletal disorders. The patient has improved. Therefore, Chiropractic can help balance the musculoskeletal system and decrease muscle pain. On the report of

¹⁻³อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

⁴แพทย์แผนไทย โรงพยาบาลน้ำซุ่น

⁵แพทย์แผนไทย โรงพยาบาลม่วงสามสิบ

⁶แพทย์แผนไทย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปรีอ

experiences with chiropractic care for patients about 7 years. Mister Pramorn Teungnumma is a valuable folk medical for tacit Knowledge in chiropractic and using alternative folk medicine to take care of people in community health.

Keywords: wisdom, folk healer, chiropractic

บทนำ

การจัดกระดูกหรือไครแพรคติก (Chiropractic) เป็นศาสตร์ที่มีมาตั้งแต่ 2700 ปี ก่อนคริสตกาล ได้มีการยอมรับใน 55 รัฐ และได้มีการรายงานถึงประสิทธิภาพของการรักษาด้วย โดยแพทย์จะสนใจโครงสร้างและหน้าที่ของกระดูกสันหลังเป็นหลักแนวคิดอยู่ว่าเป็นการปรับความสมดุลของกระดูกแนวกระดูกสันหลังเป็นแนวที่มีความสำคัญเพราะมีเส้นประสาทที่แยกไปเลี้ยงร่างกายถึง 31 คู่ มีไขสันหลังวิ่งไปเชื่อมต่อสมอง เส้นประสาท 31 คู่ ไปเลี้ยงร่างกายและถ้ากระดูกสันหลังตัวนี้ คด บิด เบี้ยว หรือ เลื่อน ก็จะทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เพราะฉะนั้นจะต้องปรับกระดูกสันหลังนี้ให้กับมาเข้ารูปเดิมเน้นการจัดกระดูกเรื่องของคอ และแนวกระดูกสันหลัง (ประสิทธิ์ คงทรัพย์, 2558)

การจัดกระดูกในประเทศไทย นั้นคนไทยยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในศาสตร์นี้เพราะมองว่าการจัดกระดูกเหมือนการนวดในสถานบริการนวดทั่วไป แต่การจัดกระดูกนั้นมีการบวนการและขั้นตอนของการรักษาที่มีมาตรฐานชัดเจนเรื่องของความปลอดภัย มีการประเมินสภาพร่างกายก่อนการรักษามีการสืบทอดมาจนถึงรุ่นลูกสู่รุ่นหลานและรุ่นต่อ ๆ มา ซึ่งนำมาจากประสบการณ์ที่มีความละเอียดอ่อน ชับซ้อน จึงเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทในการบำบัดอาการปวดเมื่อยโรคกล้ามเนื้อและกระดูก เป็นต้น ศาสตร์การนวดสัมผัสปรับสมดุลโครงสร้างร่างกายไม่ใช่เป็นการรักษาให้หายจากอาการที่เป็นอยู่แต่เป็นการปรับสมดุลโครงสร้างร่างกายให้อยู่ในสภาพปกติ (สมคิด เรืองวิจิตร, 2555) ทั้งนี้การรักษาด้วยการปรับสมดุลโครงสร้างร่างกาย จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของคนไข้ภายใต้การดูแลของหมอฟعالรักษา ให้การดูแลที่ถูกต้อง ปลอดภัยและได้ผลดี ไม่ต้องผ่าตัด แต่เป็นการใช้ธรรมชาติของร่างกายโดยเมื่อกระดูกเข้าที่ โดยเฉพาะบริเวณกระดูกสันหลัง กระดูกสะโพก การจัดจะทำให้การใช้มือกดบริเวณที่มีการเคลื่อนของกระดูก เมื่อกระดูกเข้าที่ที่ดีก็จะลดอาการเจ็บปวด การอักเสบ ลดอาการหดเกร็งของกล้ามเนื้อได้ (ประสิทธิ์ คงทรัพย์, 2558)

การปรับสมดุลร่างกายให้อยู่ในสภาพปกติหลังจากนั้นอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายจะรักษาตัวเองตามธรรมชาติ การนวดศาสตร์นี้เป็นการดูจากลักษณะโครงสร้างร่างกาย สันนิษฐานได้ตั้งแต่เริ่มเดินเขามารับการนวด ถ้าเกิดอาการผิดปกติจะสังเกตได้จาก เช่น การเดินที่ไม่เสมอกัน เท้าทั้งสองข้างแบะออก ฯลฯ ลักษณะอาการต่าง ๆ ส่งผลต่อทุกระบบของร่างกายมีหลักการนวดที่ทำให้ร่างกายไม่เกิดการบีบเบียด กด ทับ คือ เมื่อคลายกล้ามเนื้อและเส้นเอ็นแล้วปรับกระดูกเพราะร่างกายมีผิวหนัง กล้ามเนื้อ เส้นเอ็น และกระดูก ซึ่งทำหน้าที่สัมพันธ์กันจึงต้องนวดปรับไปตามลำดับขั้นของร่างกาย และสามารถใช้อวัยวะของร่างกายนวดปรับสมดุลโครงสร้างร่างกายได้สามารถป้องกัน และช่วยบรรเทาอาการที่เกิดจากกล้ามเนื้อ เส้นเอ็นกระดูก หายใจไม่เข้า (สมคิด เรืองวิจิตร, 2555)

การแพทย์พื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน เป็นศาสตร์และศิลป์ที่ตกผลึกมาจากการสังเกต การทดลอง กลั่นกรองและสืบทอดจากคนรุ่นต่อรุ่นจนกลายมาเป็นรูปแบบของการรักษาโรคและดูแลสุขภาพตามเฉพาะถิ่น การแพทย์พื้นบ้านเข้ามามีบทบาทการดูแลสุขภาพประชาชนมากขึ้น อันเนื่องมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ คือ แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างทางเลือกสุขภาพที่หลากหลาย ผสมผสานภูมิปัญญาไทยและสากล โดยมีการ บูรณาการการแพทย์พื้นบ้านเข้าสู่ระบบบริการสุขภาพแห่งชาติโดยให้เป็นส่วนหนึ่งในระบบประกันสุขภาพ ปัจจุบันมีการนำการแพทย์พื้นบ้านเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือในโรงพยาบาลทำให้ประชาชนมีสิทธิ์เลือกวิธีการรักษามากขึ้น (ประสิทธิ์ คงทรัพย์, 2558)

กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการนวดไทย กระดูกในร่างกายคนเรามีกระดูก 206 ชิ้น แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กระดูกแกนตัวมี 80 ชิ้น และกระดูกยางคมี 126 ชิ้น กล้ามเนื้อ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ กล้ามเนื้อลาย กล้ามเนื้อเรียบ และกล้ามเนื้อหัวใจ ผลของการนวดต่อกล้ามเนื้อการนวดมีผลต่อผิวหนังที่อยู่ผิวนอกของกล้ามเนื้อ ทำให้กล้ามเนื้อภายใต้ผิวหนังเคลื่อนไหว มีการไหลเวียนโลหิตดีขึ้น ช่วยรักษาผลที่ผิวหนังและกล้ามเนื้อ ถ้านวดนานพอทำให้เนื้อเยื่อที่งอกขึ้นมาใหม่เป็นระเบียบและแข็งแรง นอกจากนี้ช่วยให้กล้ามเนื้อคลายจากอาการล้าและช่วยรักษาความตึงตัวของ

กล้ามเนื้อ ในรายที่กระดูกหักถ้าสามารถนวดได้โดยไม่ทำให้ปลายกระดูกเคลื่อนที่จะช่วยให้กระดูกติดกันเร็วขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2555) การนวดมีประโยชน์คือ ช่วยให้เลือดลมไหลเวียนคล่องเพื่อให้เลือดสามารถนำออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ภายในร่างกายได้ ช่วยคลายการปวดเกร็งตัวของกล้ามเนื้อ สลายพังผืดที่เป็นต้นเหตุของการไหลเวียนของเลือด และทำให้เกิดการอักเสบปวดกล้ามเนื้อ ซึ่งช่วยให้การเคลื่อนไหวร่างกายให้เป็นปกติเพิ่มความยืดหยุ่นของข้อต่อ กล้ามเนื้อ ปรับสมดุลของร่างกายช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายสบาย สุขภาพจิตดี และหายจากอาการซึมเศร้าได้ นอกจากนี้ประโยชน์แล้วยังมีข้อห้าม คือ ห้ามนวดบริเวณที่เป็นมะเร็ง ห้ามนวดบริเวณที่บาดเจ็บหรืออักเสบเฉียบพลัน บวม แดง ร้อน ห้ามนวดผู้ป่วยภาวะหลอดเลือดดำอุดตัน การแข็งตัวของเลือดผิดปกติ ห้ามนวดคนที่มีภาวะกระดูกแตก หัก ที่ยังไม่หายดี หรือมีการผ่าตัดกระดูกและยังไม่ประสาน ห้ามนวดคนโรคติดเชื้อทางผิวหนังทุกชนิด สตรีมีครรภ์ ผู้ที่มีภาวะกระดูกพรุน กระดูกบาง ผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และผู้ที่ใส่ยาละลายลิ่มเลือด (GoWabi, 2563)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน การนวดจัดกระดูกข้อเข้าของหมอประเมิน เถิงนำมา เนื่องจากมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการนวดจัดกระดูกเป็นอย่างดี ซึ่งการศึกษครั้งนี้เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ตลอดจนรูปแบบและวิธีการรักษาด้วยการนวดจัดกระดูก และเพื่อเป็นการดูแลสุขภาพเบื้องต้นให้กับประชาชนเพราะปัจจุบันการนวดจัดกระดูกในต่างประเทศได้รับความนิยมและยอมรับกันแพร่หลาย (สมาคมการแพทย์ไครโอแพรคติกแห่งประเทศไทย, 2550) ส่วนในประเทศไทยนั้นยังไม่ได้ได้รับความนิยมมากนัก และยังเข้าใจว่าการจัดกระดูกเป็นการนวดในสถานบริการนวดทั่วไป (สมคิด เรืองจิตรา, 2555) ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการนวดจัดกระดูกเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการรักษาโรคได้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการนวดจัดกระดูกตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย และภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการรักษาด้วยการนวดจัดกระดูก ตลอดจนรวบรวมองค์ความรู้ของหมอประเมิน เถิงนำมา
2. เพื่อเปรียบเทียบตำแหน่งที่มีการรักษาโรคด้วยการนวดจัดกระดูกกับตำแหน่งทางกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์

ระเบียบวิธีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Description Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ (Reliability) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเข้าไปเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 9 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เน้นศึกษาบทบาทของหมอพื้นบ้านรูปแบบและวิธีการจัดกระดูกในการรักษาตลอดรวบรวมองค์ความรู้ของหมอและเปรียบเทียบตำแหน่งที่มีการรักษาโรคกับตำแหน่งทางกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ วิธีการใช้อุปกรณ์ร่วมกับการจัดกระดูก ซึ่งข้อมูลที่ได้จะถูกจัดเรียงข้อมูลเป็นข้อมูล เชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามหมอพื้นบ้าน (Questionnaire) เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลเพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ด้านการรักษาของหมอประเมิน เถิงนำมา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์แนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเอง ได้จากการศึกษาเอกสารและทฤษฎี เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ

- 1.1 ข้อมูลของหมอพื้นบ้าน
- 1.2 สถานภาพและบทบาทการเป็นหมอพื้นบ้าน
- 1.3 องค์ความรู้ด้านการรักษาโรคของหมอพื้นบ้านด้วยการจัดกระดูก
- 1.4 การเทียบเคียงตำแหน่งที่มีการรักษาโรคด้วยการนวดจัดกระดูกกับตำแหน่งทางกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์
2. เครื่องบันทึกและเทปบันทึกเสียงใช้บันทึกผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)
3. สมุดบันทึกใช้ในการบันทึกผลการสัมภาษณ์ และการสังเกตในส่วนที่เป็นรายละเอียดและหัวข้อสำคัญ
4. กล้องถ่ายภาพ และหน่วยบันทึกภาพ
5. เครื่องมือในการวิจัย คือ ผู้วิจัย

การทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเอง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสว่างแดนดิน ขั้นตอนการศึกษา

1. เข้าพบหมอประเมิน เถิงนำมา โดยชี้แจงวัตถุประสงค์เกี่ยวกับงานวิจัย ลงชื่อยินยอมให้นำชื่อ และรายละเอียดลงในงานวิจัย
2. ขอเสนอโครงการวิจัยด้านสังคมศาสตร์/มานุษยวิทยา เพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
3. ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ ในชุมชนของหมอพื้นบ้านที่จะศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงฝากตัวเป็นศิษย์เรียนรู้วิธีการจัดกระดูกอย่างละเอียด ระยะเวลา 56 ชั่วโมง พร้อมบันทึกภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
4. นำเสนอข้อมูลที่ได้มารวบรวมพร้อมกับเรียบเรียง ทำการเปรียบเทียบตำแหน่งที่มีการรักษาโรคกับตำแหน่งทางกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์
5. จัดทำเป็นรูปเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์

จริยธรรมในงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ได้ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสว่างแดนดิน เอกสารรับรองเลขที่ SWDCPH 2017-021 โดยมีรหัสโครงการคือ 844/2560 วันที่รับรอง 4 ธันวาคม 2560

ขั้นตอนในการนวดรักษา

1. ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเข้าไปเก็บข้อมูลในชุมชนของหมอพื้นบ้านเพื่อเก็บข้อมูล รวมถึงฝากตัวเป็นศิษย์เรียนรู้วิธีการจัดกระดูก โดยมีขั้นตอนในการนวดรักษาดังนี้

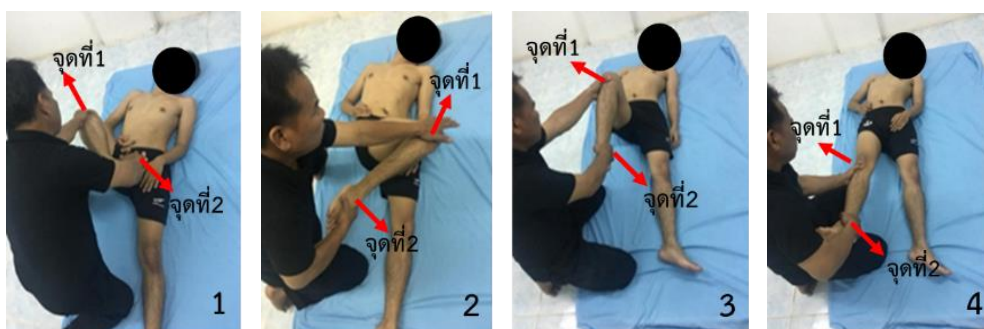
1.1 การนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงแรก) ประโยชน์ เป็นการยืดกล้ามเนื้อข้อเท้า ลดอาการปวดได้ มีวิธีการนวดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ป่วยนอนหงายราบกับเบาะหรือเตียงตามความเหมาะสม หมอนั่งชันเข้าข้างใดข้างหนึ่ง ใช้มือข้างซ้ายจับที่บริเวณข้อเท้าของผู้ป่วยโดยมือข้างขวาของหมोजับที่บริเวณข้อเท้าของผู้ป่วย ดังแสดงในภาพที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 หมอออกแรงกดข้อเท้าให้ได้มากที่สุดจะทำให้ผู้ป่วยรู้สึกตึงที่บริเวณข้อเท้า ดังแสดงในภาพที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 หมอใช้มือข้างขวาจับที่บริเวณข้อเท้าเพื่อให้เป็นหลักในการหมุนของข้อเท้า ดังแสดงในภาพที่ 1

ขั้นตอนที่ 4 หมอทำการหมุนข้อเท้าจากด้านนอกเข้าด้านใน แล้วสลับหมุนข้อเท้าจากด้านในออกด้านนอกแล้วออกแรงกระดูกที่บริเวณข้อเท้าเป็นระยะ ทำนี้ต้องทำด้วยความชำนาญ เพราะอาจเกิดความผิดพลาดได้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงแรก) ¹การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 1

²การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 2 ³การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 3 ⁴การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 4

และการแสดงตำแหน่งจุดนวดเปรียบเทียบกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์กับการนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงแรก) ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 4 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงตำแหน่งจุดนวดเปรียบเทียบกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์กับการนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงแรก)⁹

ตำแหน่งที่นวด	ระบบกล้ามเนื้อ	ระบบกระดูก	ระบบประสาท
จุดที่ 1	Patellar ligament (จับ)	Patella (จับ)	-
จุดที่ 2	Extensor digitorum longus	Tarsals (จับ)	Deep peroneal nerve
จุดที่ 2	Extensor retinaculum	Metatarsals (จับ) Phalanges (จับ)	femoral nerve
จุดที่ 2	Tibialis anterior		Deep fibular nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า(ช่วงแรก)	เหยียดกล้ามเนื้อ Semitendinosus	-	Tibial portion of the sciatic nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า(ช่วงแรก)	เหยียดกล้ามเนื้อ Semimembranosus	-	sciatic nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า(ช่วงแรก)	เหยียดกล้ามเนื้อ Biceps femoris	-	sciatic nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า(ช่วงแรก)	เป็นการเขยื้อน	Knee joint	-

2. การนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง) มีวิธีการนวดดังนี้

ขั้นตอนที่ 5 หมอคุกเข่าทั้ง 2 ข้าง อยู่บริเวณด้านข้างลำตัวของผู้ป่วย โดยหมอยกขาของผู้ป่วยขึ้นในลักษณะ เข่าทำมุมประมาณ 90 องศา ดังแสดงในภาพที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 หมอใช้ท่อนแขนข้างซ้ายสอดระหว่างใต้ข้อเท้าของผู้ป่วย มือข้างขวาของหมอจับที่บริเวณหลังเท้า ของผู้ป่วย แล้วออกแรงยกกระดูกที่บริเวณข้อเท้าด้วยความเร็ว และความชำนาญร่วมด้วย ดังแสดงในภาพที่ 2

ขั้นตอนที่ 7 ให้หมอปับขาของผู้ป่วยเข้าด้านในให้สุดจนรู้สึกตึงบริเวณกล้ามเนื้อหน้าขา ดังแสดงในภาพที่ 2

ขั้นตอนที่ 8 จากนั้นหมอยกขาของผู้ป่วยขึ้นในลักษณะเหยียดตรง หมอใช้มือประคองที่ข้อเท้าส่วนมืออีกข้างทำการดึงนิ้วเท้าทั้ง 5 นิ้ว ทำทั้ง 2 ข้าง ประโยชน์ เป็นการยืดกล้ามเนื้อ กระดูกข้อเท้า และลดอาการปวดข้อเท้า ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง) ¹การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 5

²การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 6 ³การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 7 ⁴การนวดจัดกระดูกในขั้นตอนที่ 8

และการแสดงตำแหน่งจุดนวดเปรียบเทียบกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์กับการนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง) ขั้นตอนที่ 5 ถึงขั้นตอนที่ 8 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์กับการนวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง)⁽⁹⁾

ตำแหน่งที่นวด	ระบบกล้ามเนื้อ	ระบบกระดูก	ระบบประสาท
จุดที่ 1	Patellar ligament (จับ)	Patella (จับ)	-
จุดที่ 2	Extensor digitorum longus	Tarsals (จับ) Metatarsals (จับ) Phalanges (จับ)	Deep peroneal nerve
จุดที่ 2	Extensor retinaculum		femoral nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง)	Tibialis anterior		Deep fibular nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง)	Gastrocnemius	Tibia	tibial nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง)	Soleus		tibial nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง)	Semitendinosus	-	Tibial portion of the sciatic nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง)	Semimembranosus	-	sciatic nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า (ช่วงที่สอง)	Biceps femoris	-	sciatic nerve
นวดจัดกระดูกข้อเท้า(ช่วงที่สอง)	เป็นการเขยื้อน ทำดิ่งนิ้วเท้า	Knee joint - proximal phalanges - middle phalanges - distal phalanges	- -

3. คำแนะนำหลังการนวด

3.1 ประคบความร้อน

3.2 งดอาหารแสลง เช่น ข้าวเหนียว, หน่อไม้, เครื่องในสัตว์, เหล้า - เปียร์ และอาหารหมักดอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาของคณูปัญญาหมอฟันบ้าน : การนวดจัดกระดูกข้อเท้าของพ่อประเมิน เล็งนำมา พบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

องค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน พบว่า หมอประเมิน เล็งนำมาไม่ได้มีบรรพบุรุษเป็นหมอพื้นบ้าน แต่มีความสนใจอยากเป็นหมอพื้นบ้าน จึงศึกษาการนวดไทยจากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสกลนคร และไปฝึกอบรมหลักสูตรการตรวจ และปรับสมดุลสุขภาพจากสมาคมแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย และมีการใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทำให้มีความเชี่ยวชาญด้านการนวดไทย และการนวดจัดกระดูก รวมประสบการณ์ในการรักษาด้านการนวดไทยเป็นระยะเวลา 13 ปี และได้ทำการเรียนรู้เฉพาะด้านการจัดกระดูก และประสบการณ์ในการรักษาการนวดจัดกระดูกประมาณ 7 ปี จนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัย^๕ซึ่งได้ศึกษาภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอยาพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาระบุว่า องค์ความรู้ด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้าน ได้แก่ การเรียนวิชาจากบรรพบุรุษ ครูหมอพื้นบ้านที่ไม่ใช่เครือญาติ พระ และฆราวาส มีการคัดเลือกรับสืบทอดจากสายเลือด หรือผู้ที่มีความสนใจและรักในการบำบัดรักษาโรค ขยัน อดทนในการท่องจำคาถาและมีคุณธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัย^๖ ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาหมอฟันบ้านในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาระบุว่า หมอพื้นบ้านมีระบบการสืบทอดหรือเรียนรู้ภูมิปัญญา 6 ระบบ ได้แก่ มีการสืบทอดหรือเรียนรู้ภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษการเรียนรู้ในระดับเครือญาติการเรียนรู้จากหมอพื้นบ้านสู่บุคคลผู้สนใจ

การเรียนรู้จากหมอฟันบ้านผู้ได้รับการบำบัดรักษาที่หายแล้ว การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากตำราโบราณ

วิธีการบำบัดรักษาโรคและผลของการรักษาโรคของ หมอประเมิน เถื่อนนำมา พบว่า ทำการรักษาด้วยการนวดกล้ามเนื้อ ปรับสมดุล และจัดกระดูกบริเวณขาและเข่าร่วมด้วย เพื่อบำบัดภาวะความไม่สมดุลของร่างกายบริเวณข้อเข่า และจัดกระดูกการทำงานของกล้ามเนื้อ กระดูกและเส้นประสาทให้กลับไปสู่สภาวะปกติ เพื่อช่วยฟื้นฟูความผิดปกติของระบบการทำงานของส่วนต่าง ๆ บริเวณข้อเข่าได้ดีขึ้น และลดอาการเจ็บปวดได้มากขึ้น มีผู้ป่วยมารับการรักษาเฉลี่ยวันละประมาณ 4 - 5 ราย และในช่วงระยะเวลาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีผู้ที่มารับบริการจำนวนทั้งสิ้น 40 คน ในระยะเวลา 2 เดือน ซึ่งผู้ป่วยเหล่านั้นเป็นคนในชุมชน และประชาชนทั่วไป จึงนับว่าหมอประเมิน เถื่อนนำมา เป็นผู้มีความสำคัญในการใช้องค์ความรู้ในการนวดจัดกระดูกและยังสามารถนำศาสตร์การแพทย์ทางเลือกนี้ไปใช้ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชน และหมอฟันบ้านยังมีชื่อเสียงด้านการนวดจัดกระดูกและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและประชาชนจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบา แสนกล้า (2552) ซึ่งได้ศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย กรณีศึกษาหมอฟันบ้านรักษากระดูก การศึกษาข้อมูลเชิงลึกหมอฟันบ้านรักษากระดูก ผลการศึกษาพบว่า หมอฟันบ้านได้รับการถ่ายทอดวิชาสืบทอดกันมาเป็นทอด ๆ มีบทบาทในการรักษาและเป็นที่ยอมรับของชุมชน และยังสามารถคล้องกับงานวิจัยของศุภางค์ สุรการกุล (2558) ได้ศึกษาภูมิปัญญาของหมอกระดูกพื้นบ้าน อำเภอบลายพระยาจังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า หมอกระดูกพื้นบ้าน ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการรักษาโรคกระดูกจากบิดาทุกคน หมอกระดูกพื้นบ้านมีกระบวนการรักษาหลากหลายวิธี ผู้ที่ได้รับการรักษาส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ และพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และยังสามารถคล้องกับงานวิจัยของสุธี เทพสุริวงศ์ (2562) ได้ศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยของหมอฟันบ้านในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา ผลระบุว่า หมอฟันบ้านส่วนใหญ่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ มีความถนัดในการรักษาแบบนวดแผนไทย ทั้งจัดกระดูก อัมพฤกษ์ อัมพาต มีการใช้สมุนไพรร่วมกับคบถา ผลการรักษาทำให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นถึงหายเป็นปกติ มีประสบการณ์การรักษาโรคเกี่ยวกับกระดูก กล้ามเนื้อ อัมพฤกษ์ อัมพาตมากที่สุด และยังสามารถคล้องกับงานวิจัยของสายฝน สกุดพอม และคณะ (2563) ศึกษาการดูแลสุขภาพหลังคลอดด้วยการแพทย์พื้นบ้านไทยในจังหวัดนครราชสีมาผลการศึกษาระบุว่า การจัดกระดูกผสมผสานกับการนวด หลังคลอดทุกคนได้รับการนวดและระบุว่าการนวดแล้วร่างกายดีขึ้นและอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อลดลง

หลักการและความเชื่อในการรักษา หมอประเมิน เถื่อนนำมา เชื่อว่าอาการปวดต่าง ๆ ในร่างกายที่เกิดขึ้นนั้น มีสาเหตุมาจากความผิดปกติของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกจากทุกส่วนภายในร่างกาย เกิดภาวะความไม่สมดุลกัน แต่สาเหตุของการเกิดโรค ซึ่งจำเป็นต้องรักษาด้วยการนวดจัดกระดูกนั้นเกิดจากภายในกล้ามเนื้อและกระดูก ซึ่งมีรากประสาทเป็นส่วนเชื่อมต่อและแทรกอยู่ในระหว่างกล้ามเนื้อและข้อกระดูกต่าง ๆ ในร่างกายจึงถูกรบกวนได้ง่าย การรบกวนนี้ส่งผลให้เกิดการเสียสมดุลของร่างกายได้และก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้อีกด้วย หมอประเมิน เถื่อนนำมา จึงได้ทำการบำบัดภาวะความไม่สมดุลของร่างกายนี้ทำได้โดยการจัดให้กระบวนการทำงานของกล้ามเนื้อกระดูกและเส้นประสาทกลับไปสู่สภาวะปกติ โดยการนวดกล้ามเนื้อ ปรับสมดุล ยืดเหยียดร่างกาย นวดคลายกล้ามเนื้อ และจัดกระดูกร่วมด้วย จะช่วยฟื้นฟูความผิดปกติของระบบการทำงานของส่วนต่าง ๆ ภายในร่างกายได้และยังช่วยให้คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ James, W., DeVocht, Dean, L., Smith, Cynthia, R., Long, Lance Corber., Bridget Kane., Thomas, M., Jones and Christine M. Goertz (2016) ได้ศึกษาผลของการรักษาการจัดกระดูกที่ทำปฏิกิริยาและเวลาการตอบสนอง ช่วงเวลาการทำงานของบุคลากรทางทหาร ผลการศึกษาพบว่า การจัดกระดูกส่วนใหญ่แล้ว เป็นการรักษาโดยการเพิ่มการทำงานและบูรณาการระบบประสาทกล้ามเนื้อและกระดูก ดังนั้นการรักษาการจัดกระดูกจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพอย่างมากของส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบเหล่านั้น ส่งผลให้เวลาตอบสนองที่ดีขึ้น และยังสามารถคล้องกับ 'ศึกษาการนวดไทยรักษาอาการปวดหลังส่วนล่าง:กรณีศึกษาหมอฟันบ้านในจังหวัดสงขลา ผลระบุว่า ความผิดปกติของกระดูกและกล้ามเนื้อของผู้ป่วยที่มาทำการรักษาอาการในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 พบว่าอาการปวดหลังส่วนล่างมีความถี่มากที่สุด นวดคลายกล้ามเนื้อทั่วร่างกายด้วยเทคนิคการนวดปกอกออกจากกระดูก และปรับข้อกระดูกสันหลังส่วน Thoracolumbar ด้วยท่าแผลงศรเมื่อนวดให้กล้ามเนื้อคลายตัวและปรับข้อกระดูกให้โครงสร้างร่างกายสมดุลแล้ว จะลดอาการปวดหลังส่วนล่างได้และยังสามารถคล้องกับการศึกษาองค์ความรู้ในการรักษาโรคหมอนรองกระดูกทับเส้นประสาทของหมอฟันบ้าน ผลการศึกษาพบว่า โรคหมอนรองกระดูกทับเส้นประสาท ตามแนวคิดของหมอฟันบ้านเกิดจากการที่ผู้ป่วยได้รับบาดเจ็บบริเวณกล้ามเนื้อหรือกระดูกสันหลัง

และไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดพังผืดไปกดทับเส้นประสาท ส่งผลให้เลือดและลมไหลเวียนไปเลี้ยงอวัยวะส่วนต่าง ๆ ไม่สะดวก โดยจะมีอาการปวดหลัง ร้าวลงมาบริเวณบ่าเลือด (Glueus maximus) ขา ตลอดถึงปลายเท้า ร่วมกับมีอาการชา โดยวิธีการรักษามี 2 วิธี คือ การนวดรักษาร่วมกับการดึงยืดร่างกาย และการใช้ยาสมุนไพร ที่เป็นความรู้เฉพาะของหมอพื้นบ้าน โดยขั้นตอนการรักษาในผู้ป่วยแต่ละรายอาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรค

ข้อสรุป

หมอประเมิน เกิงนำมา มีความเชี่ยวชาญด้านการนวดไทย และการนวดจัดกระดูก โดยการทำนวดบำบัดภาวะความไม่สมดุลของร่างกาย ด้วยการจัดให้กระบวนการทำงานของกล้ามเนื้อ กระดูกและเส้นประสาท กลับไปสู่สภาวะปกติ โดยการนวดกล้ามเนื้อ ปรับสมดุล และจัดกระดูกร่วมด้วยจะช่วยฟื้นฟูความผิดปกติของระบบการทำงานของส่วนต่าง ๆ ภายในร่างกายได้ และการนวดมีผลต่อระบบไหลเวียนโลหิต ทำให้เลือดสามารถนำออกซิเจน ไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ บริเวณข้อเข่า ได้ดีขึ้น การนวดช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นของข้อต่อและกล้ามเนื้อช่วยให้การเคลื่อนไหวบริเวณข้อเข่าได้สะดวกขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดีขึ้นและยังช่วยให้คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่มีความสมบูรณ์มากขึ้น จึงนับว่าหมอประเมิน เกิงนำมา เป็นผู้มีความสำคัญในการใช้องค์ความรู้ในการนวดจัดกระดูกและยังสามารถนำศาสตร์การแพทย์ทางเลือกนี้ไปใช้ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชน และหมอพื้นบ้านยังมีชื่อเสียงด้านการนวดจัดกระดูกและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและประชาชนจังหวัดใกล้เคียงด้วย งานวิจัยนี้ผลิตต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการนวดรักษาด้วยวิธีการนวดจัดกระดูก เพื่อให้การรักษามีประสิทธิภาพและปลอดภัยกับผู้มารับบริการมากขึ้นเนื่องจากสามารถเปรียบเทียบจุดนวดกับระบบกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบไหลเวียนโลหิต และระบบอื่น ๆ ในร่างกายได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีนโยบายสนับสนุนให้หมอกระดูกพื้นบ้านมีผลการรักษาโรคตามเกณฑ์มาตรฐานและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ที่มีใบประกอบโรคศิลปะเฉพาะด้านการจัดกระดูกโดยตรง
2. ด้านการปฏิบัติ ต้องการพัฒนางานความรู้ของหมอกระดูกพื้นบ้านให้เป็นไปตามมาตรฐานของการรักษาโรค
3. ด้านการนำผลไปใช้ประโยชน์ ต้องการให้ทีมสหวิชาชีพทางด้านสาธารณสุข นำศาสตร์การแพทย์ทางเลือกไปใช้ในการดูแลและส่งเสริมหรือฟื้นฟูสุขภาพสำหรับประชาชนโดยทั่วไปอย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554: แผนยุทธศาสตร์สุขภาพพอเพียง. เข้าถึงข้อมูล 15 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.thailocalmeet.com>.
- คนากร สุรการากุล และคณะ. (2558). ภูมิปัญญาของหมอกระดูกพื้นบ้าน อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่. วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 3(2), 321-341.
- จุฬา วิริยะบุบผา, ศราวุฒิ ภูมิริน, ณัฐพร กิจจาสวัสดิ์ และอรทัย เนียมสุวรรณ. (2561). การศึกษาองค์ความรู้ในการรักษาโรคหมอนรองกระดูกทับเส้นประสาทของหมอพื้นบ้าน. วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 25(3), 14-29.
- ทิพย์วารี สงนอก, และนนทียา จันทรเนตร. (2561). ภูมิปัญญาด้านการบำบัดรักษาโรคของหมอพื้นบ้านในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 12(3), 124-135.
- นพวรรณ บัวตุม, มนัสนันท์ เรืองสันเทียะ, สิริพร จารุกิตต์สกุล, และกชกร สุขจันทร์ อินทนิลจิตร. (2561). การนวดไทยรักษาอาการปวดหลังส่วนล่าง: กรณีศึกษาหมอพื้นบ้านในจังหวัดสงขลา. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, 21(1), 21-19.
- บุษบา แสนล้ำ. (2552). ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย กรณีศึกษาหมอพื้นบ้านรักษากระดูก, เข้าถึงข้อมูล 18 พฤษภาคม 2560 จาก <https://www.gotoknow.org>.
- ประสิทธิ์ คงทรัพย์. (2558). การสื่อสารส่วนบุคคล การนวดจัดกระดูก โรงเรียนสิริภักดีการแพทย์แผนไทย, เข้าถึงข้อมูล 15 พฤศจิกายน 2560 จาก <https://www.gscm.nida.ac.th>.

- พระสุริยา มาตย์คำ. (2552). **การพัฒนากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. (2555). **กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาสำหรับการนวดแผนไทย**, เข้าถึงข้อมูล 15 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://be7herb.wordpress.com>.
- สมาคมการแพทย์โคโรแพรคติกแห่งประเทศไทย. (2550). **มัทศจรรยแห่งโคโรแพรคติก ไม่ใช่เข็ม ไม่ใช่ยา ใช้แต่มือ**, เข้าถึงข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.manager.co.th>.
- สายฝน สกฤตมอม, ประศักดิ์ สันติภาพ, วัฒนา ชยธวัช, รัชนิ จันทร์เกษ และทัศนีย์ ศิลาวรรณ. (2563). การดูแลหญิงหลังคลอดด้วยการแพทย์พื้นบ้านไทยในจังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารสุขศึกษา**, 43(2), 107-118.
- สุธี เทพสุริวงศ์. (2562). ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยของหมอพื้นบ้านในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต**, 8(1), 238-249.
- สมคิด เรืองวิจิตร. (2555). **การนวดสัมผัสปรับสมดุลโครงสร้างร่างกาย(ปรับจัดกระดูกไทย)**. เข้าถึงข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2560 จาก <http://www.thaicam.go.th>.
- เสาวนีย์ กุลสมบุรณ์. (2550). สถานภาพและทิศทางการวิจัยภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านสุขภาพ. **วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก**, 5(1), 54-56.
- F.Dalley, Arthur, & M.R.Agur, Anne (2013). **Grant's Atlas of Anatomy**. Chaina, Lippincott Williams.
- GoWabi. (2563). **การนวด ประโยชน์ของการนวด และสิ่งที่ควรระวัง**, เข้าถึงข้อมูล 16 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://www.gowabi.com/blog/2020/04/benefit-of-massage>.
- James, W., DeVocht, Dean, L., Smith, Cynthia, R., Long, Lance Corber., Bridget Kane., Thomas, M., Jones and Christine M. Goertz. (2016). **The effect of chiropractic treatment on the reaction and response times of special operation forces military personnel: study protocol for a randomized controlled trial**. 17: 457, 1-13.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) Causal Factors Influencing Customer Loyalty for Electronic Commerce Business

วราญา โรจนูปาพร¹,
ณัฐวัฒน์ วงษ์ขวลิติกุล²,
ธนวรรณ แสงสุวรรณ³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนประสมทางการตลาด การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจและความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ที่เคยซื้อสินค้าผ่านธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย จำนวน 530 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนและความโค้งของตัวแปรที่ใช้ศึกษา ทำการจัดกลุ่มของตัวแปรโดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปร โดยการวิเคราะห์เส้นทางและได้ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีต่ออิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ $\chi^2 = 623.330$, $df = 332$, $\chi^2/df = 1.877$, $GFI = 0.928$, $AGFI = 0.906$, $CFI = 0.974$, $RMR = 0.048$ และ $RMSEA = 0.041$ จึงสามารถอธิบายได้ว่า แต่ละองค์ประกอบของโมเดลมีความเที่ยงตรงและความสามารถในการพยากรณ์ได้ และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวแปรตามสมมติฐานการวิจัยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกเส้นทาง

คำสำคัญ : ความภักดีของลูกค้า, คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์, การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์, ความไว้วางใจ, ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The objectives of this study were to examine the validity of the causal model of factors influencing the customer loyalty of the e-commerce researcher developed with empirical data and analyze the influence of electronic service quality, marketing mix, electronic word-of-mouth, customer satisfaction, trust and customer loyalty for electronic commerce business. It is quantitative research. The survey samples consisted of 530 people who used to shop through e-commerce business in Thailand. The data collection tool was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, factor analysis and analyzing structural equation models (SEM). The results indicated the causal relationship model that influences E-Commerce customer loyalty is consistent with empirical data. The structural equation models had the goodness of fit index with $\chi^2 = 623.330$, $df = 332$, $\chi^2/df = 1.877$, $GFI = 0.928$, $AGFI = 0.906$, $CFI = 0.974$, $RMR = 0.048$ and $RMSEA = 0.041$. Therefore can be explained as each component of the model has its own precision and predictability.

¹นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ขวลิติกุล

²อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ขวลิติกุล

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The results of hypothesis testing showed that the coefficient of influence between the research hypothesis was statistically significant level 0.01 on all paths.

Keywords: Customer Loyalty, Electronic Service Quality, Electronic Word of Mouth, Trust, Electronic Commerce Business

1. บทนำ

E-Commerce เป็นช่องทางการตลาดและขายสินค้าออนไลน์ที่มีการเติบโตต่อเนื่อง และยังคงได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการรุกรานเข้ามาของกลุ่มผู้ประกอบการ E-Market Place ต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นจีนหรือเกาหลีใต้ ที่มีห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain) ของตลาด E-Commerce ที่ครบวงจร ตั้งแต่ Platform ของร้านค้าออนไลน์ การบริการจัดส่งสินค้า (Delivery) ไปจนถึงระบบการชำระเงิน (Payment) รวมถึงการขยายช่องทางออนไลน์ที่เข้มข้นขึ้นของบรรดาผู้ประกอบการค้าปลีก Modern Trade ก็จะทำให้ภาพรวมของตลาด E-Commerce ขยายตัวอย่างรวดเร็วขึ้น สัญญานดังกล่าวนำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายของกลุ่มผู้ประกอบการ SME ที่จะต้องเร่งปรับตัวเข้าสู่ช่องทาง E-Commerce ท่ามกลางการเผชิญการแข่งขันที่คาดว่าจะมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560) เพราะการทำตลาดแบบดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยให้ธุรกิจสามารถทำการโปรโมทสินค้าและบริการได้เท่านั้น แต่ยังช่วยให้บริการลูกค้าออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกว่าได้รับการดูแลและเอาใจใส่เป็นอย่างดี (สุวรรณ เนียมประสา, 2564) อีกทั้งเทคโนโลยีและระบบเครือข่ายสัญญาณต่างๆ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตทำให้การสื่อสารในยุคปัจจุบันมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น (นัฐวรรณ มะลิโคและสุวรรณ เนียมประสา, 2562)

ผลการสำรวจกิจกรรมการใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากถึงร้อยละ 59.0 มีการซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ และผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอีกร้อยละ 33.8 มีการขายสินค้า/บริการทางออนไลน์ รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มและทิศทางที่ดีในการขยายตัวของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในอนาคตอันใกล้อีกด้วย (รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในประเทศไทย ปี 2559 : Thailand Internet User Profile 2016)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยจะมีอัตราเติบโตมากขึ้นทุกปี แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้บริโภคไม่ใช้บริการหรือซื้อสินค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลถึงการขาดความภักดีต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

Kaur and Soch (2013) เชื่อว่าลูกค้าที่มีความภักดีมีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้ามากขึ้นและเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีความอ่อนไหวต่อปัจจัยด้านราคาน้อยลงด้วย ความภักดีของลูกค้าถือว่าเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของธุรกิจ (Srivastava, Shervani, and Fahey, 2000; Aaker, 1991) เพราะส่งผลให้ธุรกิจสามารถลดต้นทุนในการประชาสัมพันธ์หรือการทำตลาดสร้างลูกค้าใหม่ (Aaker, 1991) และช่วยป้องกันส่วนแบ่งตลาดตลอดจนช่วงชิงลูกค้าจากคู่แข่ง (Dunn, 1997)

ดังนั้นการสร้างความภักดีในกลุ่มลูกค้าจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อธุรกิจดังที่ Aaker (1991 as cited in Lin and Wang, 2006) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านตราสินค้าระดับโลกได้ให้ความเห็นไว้ว่า ความภักดีเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน ซึ่งความภักดีก็มีความสำคัญสำหรับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เช่นกัน เพราะการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้ารายใหม่ๆ ย่อมมีต้นทุนและต้องใช้ระยะเวลา (Lin & Wang, 2006; Fawzy and Salam, 2015)

Caruana (2002) กล่าวว่า ความจงรักภักดีเป็นความรู้สึกยินดี และสามารถผูกมัดลูกค้าในผลิตภัณฑ์หรือบริการที่พึงพอใจ ทั้งนี้อาจเป็นการซื้อหรือใช้บริการซ้ำและจะพิจารณาเป็นอันดับแรกในการบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการจากตัวเลือกอื่นที่มีอยู่ ระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่ได้รับจากการบริโภคและบริการที่สูงขึ้น จะนำไปสู่ระดับของความตั้งใจ และพฤติกรรมความจงรักภักดีของลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้น (Anderson, Fornell and Lehman, 1994)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาประเด็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในการใช้เป็นแนวทางสำหรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด การปรับปรุงคุณภาพบริการให้เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า สร้างความภักดีของลูกค้า ก่อให้เกิดความได้เปรียบในสถานการณ์การแข่งขันของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนประสมทางการตลาด การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจและความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)

สมมติฐานการวิจัย

- H1 : คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)
- H2 : คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)
- H3 : ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)
- H4 : การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)
- H5 : ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)
- H6 : ความไว้วางใจของลูกค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)
- H7 : แบบจำลองความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่เคยซื้อสินค้าผ่านธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย เนื่องจากไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน จึงอ้างอิงข้อมูลจากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต พ.ศ. 2561 จำนวน 35,967,025 คน (โครงการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ที่เคยซื้อสินค้าผ่านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากตัวแปรสังเกตได้มีจำนวนทั้งสิ้น 23 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 20 เท่าของตัวแปรที่สังเกตได้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2557 : 120) หรือเท่ากับ 460 คน ซึ่งอ้างอิงตามหลักการของ Structural Equation Model ที่จำเป็นต้องมีกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 10-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Schumacher and Lomax, 2010) และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอและเป็นตัวแทนที่ดีจึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10-15 (Hair, Black, Babin and Anderson, 2014) จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 530 ตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Sampling) โดย ขั้นที่ 1 เป็นการแบ่งประชากรเป็นกลุ่มย่อยตามพื้นที่อาศัย โดยแบ่ง 5 พื้นที่ ตามข้อมูลโครงการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปี 2561 ดังนี้ 1) กรุงเทพมหานคร 2) ภาคกลาง 3) ภาคเหนือ 4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5) ภาคใต้ ขั้นที่ 2 เป็นการแบ่งจำนวนตัวอย่างโดยเทียบสัดส่วนจากประชากรผู้ที่เคยซื้อสินค้าผ่านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในพื้นที่ที่เก็บข้อมูลเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 530 ตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแบ่งจำนวนตัวอย่างโดยเทียบสัดส่วนจากประชากรตามพื้นที่อาศัย

พื้นที่	จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต	ร้อยละ	จำนวนตัวอย่าง
1. กรุงเทพมหานคร	6,351,635	17.66	94
2. ภาคกลาง	11,593,766	32.23	171
3. ภาคเหนือ	5,247,307	14.59	77
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7,998,041	22.24	118
5. ภาคใต้	4,776,275	13.28	70
รวม	35,967,025	100.00	530

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเนื้อหาของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พื้นที่อาศัย

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้า

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความไว้วางใจ

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความภักดีของลูกค้า

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการนำแบบสอบถามฉบับจริงส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาโครงสร้างแบบสอบถาม เนื้อหา ภาษาที่ใช้และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruency : IOC) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม โดยพิจารณาค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1977) ซึ่งผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

หลังจากหาความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) แล้ว ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 50 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยพิจารณาค่า Cronbach's Alpha Coefficient ที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Hair, Black, Babin, Anderson and Tatham, 2014) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น

ปัจจัย	ค่าความเชื่อมั่น
คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์	0.92
ส่วนประสมทางการตลาด	0.91
การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์	0.84
ความพึงพอใจของลูกค้า	0.88
ความไว้วางใจ	0.90
ความภักดีของลูกค้า	0.89

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัยและนำมาใช้ในการพัฒนารอบแนวความคิด จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสร้างแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google Forms

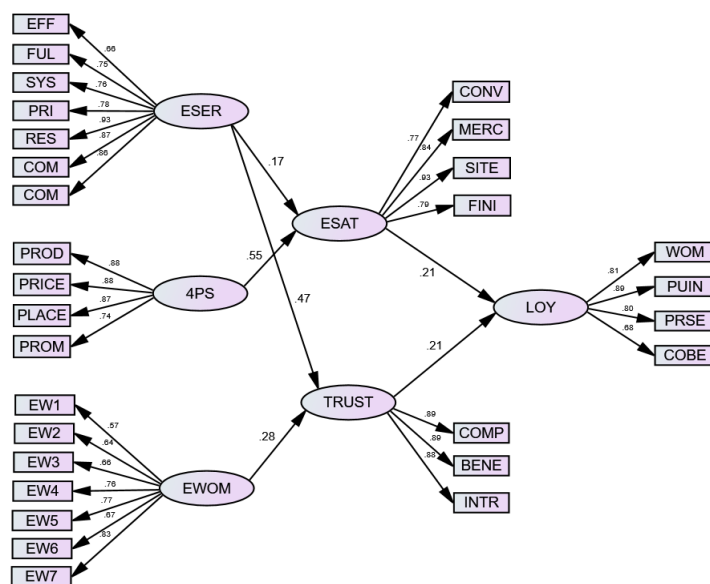
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ทำการจัดกลุ่มของตัวแปรโดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปร โดยการวิเคราะห์เส้นทางและได้ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีต่ออิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนประสมทางการตลาด การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ความพึงพอใจของลูกค้าและความไว้วางใจ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ $\chi^2 = 623.330$, $df = 332$, $\chi^2/df = 1.877$, GFI = 0.928, AGFI = 0.906, CFI = 0.974, RMR = 0.048 และ RMSEA = 0.041 สรุปได้ว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับโมเดลทางทฤษฎีที่กำหนดไว้ในระดับที่ยอมรับได้

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนประสมทางการตลาด การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ความพึงพอใจของลูกค้า ความไว้วางใจและความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของตัวแปร

ปัจจัยสาเหตุ	ปัจจัยผล								
	ESAT			TRUST			LOY		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
1. ESER	0.17	-	0.17	0.47	-	0.47	-	0.13	0.13
	***		***	***		***		***	***
2. 4PS	0.55	-	0.55	-	-	-	-	0.11	0.11
	***		***					***	***
3. EWOM				0.28	-	0.28	-	0.59	0.59
				***		***		***	***
4. ESAT	-	-	-	-	-	-	0.21	-	0.21
							***		***
5. TRUST	-	-	-	-	-	-	0.21	-	0.21
							***		***
R ²	0.44			0.36			0.22		

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์หัตถิทธิพลของตัวแปรแฝงในรูปแบบของปัจจัยความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่แสดงถึงค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลและค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรผลแต่ละตัว เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1-7 โดยอธิบายถึงผลที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ได้รับหัตถิทธิพลทางตรงจากคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.17

สมมติฐานข้อที่ 2 ความไว้วางใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ได้รับหัตถิทธิพลทางตรงจากคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.47

สมมติฐานข้อที่ 3 ความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ได้รับหัตถิทธิพลทางตรงจากคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.55

สมมติฐานข้อที่ 4 ความไว้วางใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ได้รับหัตถิทธิพลทางตรงจากการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.28

สมมติฐานข้อที่ 5 ความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ได้รับหัตถิทธิพลทางตรงจากความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.21

สมมติฐานข้อที่ 6 ความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ได้รับหัตถิทธิพลทางตรงจากความไว้วางใจของลูกค้า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์หัตถิทธิพลมาตรฐานเท่ากับ 0.21

สมมติฐานข้อที่ 7 แบบจำลองความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีหัตถิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากผลการวิจัยเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีหัตถิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่ได้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและทำการทดสอบความกลมกลืนของรูปแบบสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า รูปแบบสมการโครงสร้างมีสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนดังนี้ $\chi^2 = 623.330$, $df = 332$, $\chi^2/df = 1.877$, $GFI = 0.928$, $AGFI = 0.906$, $CFI = 0.974$, $RMR = 0.048$ และ $RMSEA = 0.041$

อภิปรายผล

1. คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีหัตถิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในด้านของความมีประสิทธิภาพ การบรรลุเป้าหมาย ความพร้อมของระบบ ความเป็นส่วนตัว การตอบสนองลูกค้า การชดเชยและช่องทางการติดต่อ คุณภาพการบริการที่มีประสิทธิภาพและได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าจะส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Wu ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของคุณภาพเว็บไซต์ต่อความพึงพอใจของลูกค้าในธุรกิจค้าปลีกโดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพ E-S-QUAL และ E-Res S-QUAL พบว่า การรับรู้และความพึงพอใจของลูกค้ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพของการบริการอิเล็กทรอนิกส์และส่งผลถึงความภักดีต่อธุรกิจของลูกค้า (Wu, 2011) รวมถึงงานวิจัยของ Ong Soo Ting et al. (2016) ที่ได้ศึกษา คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ความพึงพอใจอิเล็กทรอนิกส์และความจงรักภักดีอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ซื้อในธุรกิจตลาดออนไลน์ของประเทศมาเลเซีย ซึ่งผลการวิจัยพบว่าทุกมิติของคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีหัตถิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้ซื้อออนไลน์

2. คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีหัตถิทธิพลต่อความไว้วางใจของลูกค้า เนื่องจากลูกค้าจะรับรู้ถึงความปลอดภัยของกระบวนการให้บริการที่มีคุณภาพ มีความชัดเจนและความแม่นยำในการใช้งาน ซึ่งช่วยเพิ่มระดับความไว้วางใจของผู้ใช้บริการสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gwo Guang Lee and Hsiu Fen Lin (2005) ได้ศึกษา การรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับคุณภาพของบริการอิเล็กทรอนิกส์ในการช้อปปิ้งทางออนไลน์ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ามิติของการออกแบบเว็บไซต์ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองและความไว้วางใจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการโดยรวมและความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้ในทางกลับกันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความตั้งใจซื้อของลูกค้า

3. ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Philip Kotler (2003) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งกิจการผสมผสานเครื่องมือเหล่านี้ให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Alnaser and Shibly (2016) ได้ศึกษา ผลกระทบของการใช้ออร์คประกอบส่วนประสมการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ต่อความพึงพอใจของลูกค้าในภาคโทรคมนาคม: กรณีศึกษา บริษัท Umniah พบว่า ส่วนประสมการตลาดอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ บริษัท โทรคมนาคมจอร์เจียควรนำองค์ประกอบการตลาดการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพที่ใช้เพื่อนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้าที่มากขึ้น

4. การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Matute, Polo-Redondo, Utrillas (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำทางออนไลน์ผ่านความไว้วางใจและการรับรู้ประโยชน์ พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์มีผลในหลายรูปแบบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อความไว้วางใจ (Trust) และการรับรู้ประโยชน์ของเว็บไซต์ ซึ่งในท้ายที่สุดก่อให้เกิดการซื้อซ้ำ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยบทบาทของการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์และการค้นหาข้อมูลในการส่งเสริมกลยุทธ์ธุรกิจอีคอมเมิร์ซใหม่: กรณีของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ในอินโดนีเซีย ของ Achmad et al. (2017) ที่พบว่า การบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลอย่างมากต่อการค้นหาข้อมูลและความไว้วางใจ (ทั้งในผู้ขายและผลิตภัณฑ์)

5. ความพึงพอใจของลูกค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ความพึงพอใจของลูกค้า นั้น เป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดความจงรักภักดีและความเชื่อมั่นต่อสินค้าและบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า (Boulding et al., 1993; Fornell, 1992) ตัวอย่างเช่น ในบริบททั่วไป ความพึงพอใจของลูกค้าถูกพบว่ามีผลโดยตรงต่อความภักดีของลูกค้า (Bitner, 1990; Ping, 1993) ในทำนองเดียวกัน Ribbink et al. (2004) ยืนยันว่าความพึงพอใจมีอิทธิพลโดยตรงและเป็นเชิงบวกต่อความภักดีในธุรกิจออนไลน์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Balabanis (2006) ที่ผลการศึกษานับสนุนความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความพึงพอใจในการใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์และความจงรักภักดีในการใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์

6. ความไว้วางใจของลูกค้ามีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Morgan and Hunt (1994) ที่พบว่าความไว้วางใจแบรนด์ทำให้เกิดความภักดีและความมุ่งมั่นในแบรนด์เพราะความไว้วางใจสร้างความสัมพันธ์ที่มีมูลค่าสูง ดังนั้น ความจงรักภักดีหรือความมุ่งมั่นเป็นตัวผลักดันให้เกิดกระบวนการต่อเนื่องในการดำเนินการและรักษาความสัมพันธ์ที่มีค่าและสำคัญซึ่งสร้างขึ้นด้วยความไว้วางใจ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ndubisi (2007) ที่พบว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างความภักดีและมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกันระหว่างความไว้วางใจและความภักดีของลูกค้า ในการสร้างความมั่นใจของลูกค้าและการส่งมอบคุณภาพการบริการนำไปสู่องค์กรที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นความไว้วางใจของลูกค้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 ความพึงพอใจของลูกค้าและความไว้วางใจของลูกค้า มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าผ่านช่องทางธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ต้องพยายามที่จะสร้างความต่างระหว่างความคาดหวังกับสิ่งที่ลูกค้าได้รับให้มีช่องว่างน้อยที่สุด เพราะความพึงพอใจของลูกค้าเป็นการประเมินผลจากการซื้อสินค้าไปแล้ว โดยเปรียบเทียบผลจากความคาดหวังก่อนซื้อกับสิ่งที่ได้รับจริง ๆ หากธุรกิจสามารถสร้างความพึงพอใจผ่านสิ่งทีนอกเหนือความคาดหวังก่อนการซื้อสินค้า จะส่งผลโดยตรงต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจ ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของการซื้อซ้ำและการแนะนำหรือบอกต่อ

1.2 ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้าดังกล่าว โดยธุรกิจอาจสร้างความไว้วางใจโดยการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของระบบการซื้อขาย ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรแสดงความเป็นตัวตนที่มีอยู่จริงที่ลูกค้าสามารถตรวจสอบได้ เช่น เลขทะเบียนการค้าหรือใบรับรองมาตรฐานสินค้าที่จำหน่าย การนำเสนอเอกสารหรือใบรับรองจากหน่วยงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภค หรือสมาคมวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ธุรกิจอาจใช้กลุ่มอ้างอิง ซึ่งเป็น

ที่รู้จักหรือได้รับการยอมรับในสังคม และเคยมีประสบการณ์การซื้อหรือใช้บริการกับธุรกิจมาแล้ว เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับผู้บริโภคอื่น ๆ ที่ยังไม่เคยซื้อหรือใช้บริการ

1.3 ควรมีการพัฒนาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ของระบบการซื้อขายของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยอาจใช้กลยุทธ์ด้านการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของลูกค้าแล้วนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้า หลังจากนั้นจึงออกแบบบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าในมิติต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด ช่องทางการติดต่อที่สะดวกและง่ายต่อการเข้าถึงของลูกค้า ความพร้อมและความมีประสิทธิภาพของระบบบริการ รวมถึงการออกแบบการชดเชยหรือการหาสิ่งทดแทนรองรับ ในกรณีเมื่อเกิดความผิดพลาดในการจัดส่งสินค้าและบริการผิดพลาด เป็นต้น การนำกลยุทธ์ดังกล่าวมาใช้จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจและลูกค้า โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นวงจร เริ่มต้นจากความรู้สึกคุ้นเคย การสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ความคุ้นเคย ซึ่งเป็นการสร้างความต่อเนื่องในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการของลูกค้า อันเกิดมาจากพื้นฐานการรับรู้คุณภาพการบริการซึ่งอยู่ในขอบเขตที่ลูกค้ายอมรับได้หรืออยู่เหนือความคาดหวังของลูกค้า ผลของการรับรู้คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวที่เกิดจากประสบการณ์จริงที่ลูกค้าได้รับ ลูกค้าจะมีการใช้กระบวนการซื้อที่เกิดขึ้นจากการรับรู้คุณภาพการบริการที่สอดคล้องกับความคาดหวัง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ส่งผลให้ลูกค้ารับรู้ถึงความปรารถนาดีและความน่าเชื่อถือของร้านค้าออนไลน์ และนำไปสู่ความไว้วางใจของลูกค้าตามลำดับ ซึ่งความไว้วางใจนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างลูกค้ากับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงความภักดีของลูกค้าด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Methods) ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริโภค เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงกว้างและเชิงลึกได้อย่างละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่มีหลายมิติมากขึ้น

2.2 การวิเคราะห์โครงสร้างกลุ่มพหุ เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันหรือประเภทสินค้าหรือกลุ่มธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์สามลดา, กรุงเทพฯ, 120.
- นัฐวรรณ มะลิโคและสุวรรณ เนียมประชา. (2562). การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 9(1), 118-127.
- สุวรรณ เนียมประชา. (2564). ความสัมพันธ์การตลาดแบบดิจิทัลกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองนครขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 11(1), 69-77.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในประเทศไทย ปี 2559 : Thailand Internet User Profile 2016. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561, จาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/Thailand-Internet-User-Profile-2016.aspx>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). โครงการสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2562, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/16.aspx>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). ปรับธุรกิจให้ทันรับกระแส E-Commerce โต. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2561, จาก <https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge>.
- Aaker, D.A. (1991). *Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name*. The free press, NY.
- Achmad, N. H., Mutia, O., Pinkie, A., Nur, F. A. B., and Kongkiti, P. (2017). The Roles of Electronic Word of Mouth and Information Searching in the Promotion of a New E-Commerce Strategy: A Case of Online Group Buying in Indonesia. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 12(3), 69-85.

- Alnaser, A. S., and Al Shibly, M. S. (2016). Effects of applying e-marketing mix elements on customer satisfaction in telecommunication sector: case study of an Umniah company. **Journal of Advanced Social Research**, 6(11), 11-39.
- Anderson, E.W., Fornell, C. and Lehmann, K.D.R. (1994). **Customer satisfaction, market share, and profitability: findings from Sweden. The Journal of Marketing**, 58, 53-66.
- Balabanis, G. (2006). Bases of e-store loyalty: perceived switching barriers and satisfaction. **Journal of Business Research**, 59, 214-224.
- Bitner, M. J. (1990). Evaluating Service Encounters: The Effects of Physical Surrounding and Employee Responses. **Journal of Marketing**, 54, 69-81.
- Boulding et al. (1993). A Dynamic Process Model of Service Quality: From Expectations to Behavioral Intentions. **Journal of Marketing Research**, 30(1), 7-27.
- Caruana, A. (2002). Service loyalty: The effect of service quality and the mediating role of customer satisfaction. **European Journal of Marketing**, 36(7-8), 811-828.
- Dunn, D. (1997). **Relationship marketing: A35 minute primer. Frequency marketing strategies, Strategic research institute.** Omni Chicago, Chicago.
- Fawzy, S. F. and Salam, E. M. A. (2015). M-Commerce adoption in Egypt: An extension to theory of reasoned action. **The Business & Management Review**, 6(1), 123-133.
- Fornell, C. (1992). A national customer satisfaction barometer: The Swedish experience. **Journal of Marketing**, 56, 6-21.
- Gwo Guang Lee and Hsiu Fen Lin. (2005). Consumer perceptions of e-Service quality in online shopping. **International Journal of Retail & Distribution Management**, 33(2), 161-176.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., and Tatham, R. L. (2014). **Multivariate data analysis. (6th ed.). Upper Saddle River, Prentice Hall, New Jersey.**
- Kaur, H. and Soch, H. (2013). Mediating roles of commitment and corporate image in the formation of customer loyalty. **Journal of Indian Business Research**, 5(1), 33-51.
- Lin, H. and Wang, Y. (2006). An examination of the determinants of customer loyalty in mobile commerce contexts. **Information & Management**, 43, 271-282.
- Matute, Polo-Redondo, Utrillas. (2016). The influence of EWOM characteristics on online repurchase intention: Mediating roles of trust and perceived usefulness. **Online Information Review**, 40(7), 1090-1110.
- Morgan and Hunt. (1994). The Commitment-Trust Theory of Relationship Marketing. **Journal of Marketing**, 58(July), 20-30.
- Ndubisi, N.O. (2007). Relationship marketing and customer loyalty. **Marketing Intelligence & Planning**, 25(1), 98-106.
- Nulhusna, R., Sandhyaduhita, P.I., Hidayanto, A.N. and Phusavat, K. (2017). The relation of e-government quality on public trust and its impact on public participation. **Transforming Government: People, Process and Policy**, 11(3), 393-418.
- Ong Soo Ting, Mohd Shoki Md Ariff, Norhayati Zakuan, Zuraidah Sulaiman and Muhamad Zamari Mat Saman. (2016). **E-service quality, E-satisfaction and E-loyalty of online shoppers in business to consumer market; evidence form Malaysia.** IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering 131 MOIME.
- Philip Kotler. (2003). **Marketing management.** Prentice-Hall, New Jersey.

- Ribbink, D., van Riel, A.C.R., Liljander, V. and Streukens, S. (2004). Comfort your online customer: quality, trust and loyalty on the internet. **Managing Service Quality**, **14(6)**, 446-56.
- Rovinelli, R. J., and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialist in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research**, **2(1)**, 49-60.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). **A beginner's guide to structural equation modeling (3rd ed.)**. Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey.
- Srivastava, R. K., Shervani, T. A., & Fahey, L. (2000). Market-based assets and shareholder value: A framework for analysis. **Journal of Marketing**, **62(1)**, 2-18.
- Wu, K. W. (2011). Customer loyalty explained by electronic recovery service quality: implications of the customer relationship Re-establishment for consumer electronics E-Tailers. **Contemporary Management Research**, **7(1)**, 21-44.

The Effect of Group Counseling using Eclectic on World Health Organization Quality of Life Brief – Thai of Health Professionals in COVID-19 Situation

Wuttichai Yota¹

Abstract

This research aimed to: 1) Compare the effect of group counseling using eclectic on World Health Organization quality of life brief - Thai of health professionals in COVID-19 between before and after the study., 2) Compare the effect of general counseling guidelines using eclectic on World Health Organization quality of life brief -Thai of health professionals in COVID-19 between before and after the study., 3) Compare the effect of group counseling using eclectic and general counseling guideline on World Health Organization quality of life brief -Thai of health professionals in COVID-19 after the study. The samples were chosen by health professionals for the experimental through purposive sample technique. They were divided into 2 groups through a simple random sampling technique, the first group of 12 was the experimental group using group counseling using the eclectic program and the second group of 12 was the comparison group using general counseling guidelines. Each of the groups was under the study for 8 sessions of 1-2 hours each, twice a week with a total of 4 weeks. The instruments were: 1) World Health Organization quality of life brief - Thai test with alpha Cronbach of 0.84 2) A group counseling using eclectic program 3) A general counseling guideline. The statistics for data analyses were The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test and The Mann-Whitney U Test. The results revealed that: 1) The World Health Organization quality of life brief - Thai in health professionals in COVID-19 after the study through the effect of group counseling using eclectic increased at the 0.002 level of statistical significance., 2) The World Health Organization quality of life brief - Thai in health professionals in COVID-19 after the study through general counseling guideline increased at the 0.002 level of statistical significance, and 3) The World Health Organization quality of life brief - Thai in health professionals in COVID-19 through the effect of group counseling using eclectic was different at the 0.009 level of statistical significance from those through general counseling guideline. Health professionals should be encouraged to apply group counseling using technical eclecticism on stress under working crisis situations.

Keywords: Group Counseling using Eclectic, World Health Organization Quality of Life Brief – Thai, Health Professionals , COVID-19 Situation

1. Introduction

The Corona Virus Disease 2019 (COVID-19) pandemic is a worldwide general wellbeing crisis. It brings both financial outcomes, and medical issues and diseases, including COVID-19 alone. (Becker SP. and Gregory AM., 2020) Health states of individuals with ongoing infections Covid-19 emergency Centers for Disease Control and Prevention (CDC), Ministry of Public Health (2020) Covid-19 emergency, thus, there have been three episodes in Thailand. This makes all residents be straight for warbly or in a roundabout way impacted by issues that influence both truly, mentally, socially, and in the close by climate. Definitely, it can cause a lessening in personal satisfaction. From the effect that in the present worldwide society is

¹Lecturer of Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars

disruption world. That is a ton of surprising changes. Notwithstanding the Covid-19 pandemic that has impacted itself, society and the country in an incredible way, and it is critical that medical services laborers who are at the bleeding edge of this flare-up and face what takes steps to be the danger of getting this pestilence. For instance, openness to microorganisms, long working hours, mental strangulation, exhaustion, work burnout, and influencing physical and mental states, particularly changes in mental states. (Becker SP. what's more Gregory AM., 2020). Thus, more individuals are under pressure and influence their personal satisfaction. Thus, there are generally psychological well-being ramifications that are frequently upsetting and anxious. (Lee D. et.al., 2021) such as detainment and limitations on the ordinary exercises of the overall population and the local area. Arising impacts are sensations of dejection and separation, discouragement, just as practices that are self-damage or self-destruction. (Jovanovic A. et.al., 2020) It was coupled with innovative changes that massively affect society. Changes in the perspective are both driving elements and drawing in factors that make individuals in Thailand miserable in their regular routines. Stress is an extremely huge danger factor from physical and psychological circumstances that react to things that undermine, both inside and outside the individual. Well as episodes that cause strain, trouble, and uneasiness, and experience most psychological wellness issues. Particularly persistent pressure is brought about by the aggregation of stress for quite a while from occasions throughout everyday life. Also, it is a significant prediction to the event of discouragement and nervousness. The impact can influence everyday use, bringing about decreased and wasteful capacity. That makes variation what comes to that danger. It is to keep up with their own equilibrium in physical, mental, and social articulations. The hypothesis of mental guiding is the utilization of three speculations: 1) Rational Emotive Behavior Therapy is mandated treatment by the head of this hypothesis, Albert Ellis. There is a rule about this hypothesis that schooling is leaned in cognitivism. There are rules for direct and a weighty spotlight on the reasoning framework assurance analysis and new choices by utilizing a type of direct educating with instructing techniques. To repeat the learning system and spotlight on the utilization of insight and motivations to decide the reasons for the issue, just as to choose how to keep on winning with obstructions. The issue emerges adequately. (Yota W.,2022) This hypothesis joins philosophical ideas with humanist and social treatments. The remedial strategy is to alter the mentality from nonsensical to levelheaded, viably applied to the issues identified with tension and discouragement. 2) Person-Centered Therapy is a non-order treatment by the rule that people can utilize their knowledge to take care of issues. Furthermore, you can settle on compelling choices. However, when there is trouble, there will be disarray, nervousness, disappointment, and passionate constraint. Feeling clouds the capacity to reason and goes to self-challenging ways. 3) Reality Therapy is mandated treatment by the head of this hypothesis, William Glasser. A reality-based discussion focuses on bunch pioneers towards aiding bunch individuals who want to pick what is true. Address the issues of individuals by living in a quality world. Try not to infringe on the privileges of others. All pieces of the conduct are contrasted with resembling wheels. What's more, considerations resemble front haggles and feelings where the heads of the truth based conference bunch don't let bunch individuals address upsetting things. It causes lament, outrage, nervousness over and over on the grounds that those sentiments are something that individuals can't straightforwardly control.

A type of mental help is blended advising that requires applying brain research, directing to have unmistakable advantages. This perceives the conjunction with expanding the personal satisfaction of medical care laborer while giving a blended counseling program (Yota W., Praeseesakul S., 2021). The accentuation is all-encompassing: physical, mental, feelings and conduct. (Khon Kaen University., 2019). It makes a positive

power and kills issues brought about by the mental pressure of medical care laborer. To act fittingly for the circumstance in present-day times, there are also emotional wellness and prosperity guidance during COVID-19. Overall, it incorporates explanation of the difficulties that general society might in any case confront. By giving emotional wellness care guidance in a general and special way, there is the advance of pressure of the board for personal satisfaction that compares to various settings of learning the executives. This requires a proficient, ceaseless cycle (Zhang Y, Zheng J, Darko A., 2018) for the personal satisfaction of the World Health Organization in the Thai language. (World Health Organization Quality of Life Brief – Thai: WHOQOL-BREF-THAI) It addresses a clairvoyant valuation. (Mahatnirunkul S.et.al.(2002) The side is firmly flickered with social and natural administrations. There is zero on the personal satisfaction of medical services laborer in COVID-19 circumstances which is improving, though, non-fixed. It can acquire information brain science to diverse directing. As far as making new information and taking care of mind-boggling issues in a delicate and successful manner are concerned, what's more, is preparation to work on yourself, family, society, and countries among interruption universes. This incorporates day by day utilization that can discuss adequately with the center information, brain research, diverse directing, procedures that are applied in a helpful and helped manner, successfully and viably.

2. Objectives of Research

These objectives aimed to:

- 1) Compare the effect of group counseling using eclectic on World Health Organization quality of life brief - Thai of health professionals in COVID-19 before and after the study.
- 2) Compare the effect of general counseling guidelines using eclectic on World Health Organization quality of life brief -Thai of health professionals in COVID-19 before and after the study.
- 3) Compare the effect of group counseling using eclectic and general counseling guidelines on World Health Organization quality of life brief -Thai of health professionals in COVID-19 after the study.

3. Conceptual Framework

This research is a quasi-experimental study. It is to study the results of group counseling using eclectic (experimental group) and general counseling guidelines (comparison group) on world WHOQOL-BREF-THAI of health professionals in COVID-19 before and after the study. The randomized pretest-posttest comparison group design.

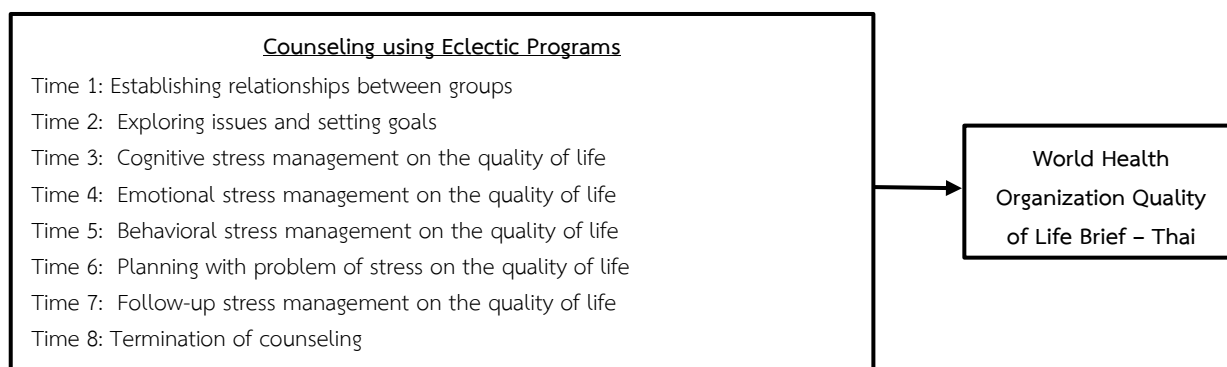

Figure 1 : Conceptual Framework

4. Population / Sample size

This study is a study in the population, namely health professionals in Sripacharin Fort Hospital, Khon Kaen Province. The samples were based on the calculation of relevant research, the differences score of counseling psychology research, taking the social adaptation scores obtained by the pilot study of Chaiphiman S. (2009). By the pilot study, there are dimension values of the effect size of differences between groups with social adaptation scores at 1.44. This study is configured G-power at 1.00 and significant level value at 0.05. The total is the sample size, 20 people and set drop out 20% at 4 people. Therefore, in this study, a total summary of 24 samples were determined.

The study was conducted by selecting as by simple random sampling of 24 people. Qualification arm is 1) ages between 20-50 years old 2) health professionals are doctors, dentists, pharmacists, nurses, medical technicians, physiotherapists, Thai traditional physician, community health, assistant nurse, and including those responsible for the care of patients. 3) The assessment by Suanprung Stress Test 20; SPST-20 in high-severe stress (42 points or more) of Department of Mental Health (2015) and assessment by WHOQOL-BREF-THAI in rating level 26 – 60 points. It shows the poor quality of life by Mahatnirunkul S.et.al. (2002). The researchers defined the samples into two trial groups. 12 people were given counseling using eclectic programs, and 12 comparison groups received a general counseling guideline to provide thorough interaction.

5. Tools in Research Studies

1. The SPST-20 In this review, the scientists took it from the Suanprung stress assessment form. There is a pressure model that decreased the inquiry to 20 inquiries. Also, there are the consequences of the solid direct test aftereffects of the profoundly dependable pressure evaluation apparatus intraclass correlation coefficient; ICC of 0.89 (Uratnamnee S. and Lerdsamran S., 2019).

2. WHOQOL-BREF-THAI with measurements before and after group counseling using eclectic and general counseling guidelines before and after the trial, and an average analysis of the results were taken. In this study, the researchers took 26 Thai versions of the World Health Organization's quality of life measurement form. There is also a reliable and direct test of the World Health Organization's quality of life assessment tool with a high trust value ICC of 0.84 (Mahatnirunkul S.et.al., 2002).

3. Counseling uses eclectic program that combines consulting theory techniques to rational Emotive Behavior therapy, Person-centered therapy, and Reality therapy. The three experts are content validity on item-objective congruence index; IOC in between 0.6-1.0.

4. The general counseling guideline by three experts is content validity on IOC in between 0.6-1.0.

6. Study Design

Step 1: The researchers determined the consistency between SPST-20 and there are reliable and direct test results of the high-reliability assessment tool in ICC to 0.89 (Uratnamnee S. and Lerdsamran S., 2019). and the WHOQOL-BREF-THAI by measurements counseling using eclectic program and general counseling guidelines before and after the trial. An average analysis of the results was taken. In this study, the researchers took 26 Thai versions of the World Health Organization's quality of life measurement form. There is also a reliable and direct test of the World Health Organization's quality of life assessment tool with a high trust value ICC of 0.84 (Mahatnirunkul S.et.al., 2002).

Step 2: The researchers created counseling using the eclectic program by studying and reviewing research papers related to group counseling. Concepts and theories, techniques, and widens have been applied to suit the samples and variables studied. This combines group counseling theory techniques. There are three theories: 1) Rational Emotive Behavior Therapy 2) Person-centered Therapy 3) Reality Therapy by using 25 techniques which are building good relationships with each other, asking open questions, Listening technique, Silence technique, Reflection, Repeating, Unconditional acceptance, Shyness Management Training, Present technique, Planning technique, Reinforcement technique, Rational self-analysis, Self-control, Awareness of needs, situation, Creative troubleshooting, Rational and Emotional imagination, Positive self-talk, Group discussion experiments, Roleplay, Summary, Encouragement and Reverse data execution. The three experts check content validity on counseling using the eclectic program that IOC in between 0.6-1.0 and general counseling guideline that is three experts check content validity IOC in between 0.6-1.0.

Step 3: The researchers conducted the research with the experimental group in counseling using the eclectic program. They were divided into 2 groups through a simple random sampling technique. The first group of 12 was the experimental group using group counseling using the eclectic program and the second group of 12 was the comparison group using general counseling guidelines. Each of the groups was under the study 8 sessions of 1-2 hours each, twice a week with a total of 4 weeks.

Step 4: The researchers took the data obtained from the WHOQOL-BREF-THAI. Finally, analyze the data with research statistics.

8. Data Analysis

1. Comparative analysis of the WHOQOL-BREF-THAI of health professionals before and after the trial. The received counseling used the eclectic program. The basic statistics are mean, standard deviation and Wilcoxon matched-pairs signed-ranks test.

2. Comparative analysis is WHOQOL-BREF-THAI of health professionals before and after the comparison group who received a general counseling guideline. The basic statistics are mean, standard deviation, and Wilcoxon matched-pairs signed-ranks test.

3. Comparative analysis of the WHOQOL-BREF-THAI of health professionals before and after the comparison in group counselling using eclectic program and a group with general counseling guideline. The basic statistics are mean, standard deviation, and the Mann-Whitney U-test.

9. Results of Research

The general information of this study sample is the study in the sample in health professionals at Sripacharin Fort Hospital, Khon Kaen Province, 24 persons by purposive sampling (male 8 and women 16) age 26-30 year old is 33.33%, 26-30 year old is 66.67%. Experimental group is 12 people and comparison group is 12 people.

1) Compare the effect of group counseling using eclectic on World Health Organization quality of life brief - Thai of health professionals in COVID-19 before and after the study.

Table 1

Experimental group	Before		After		Mean dif.	Z	P-Value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.			
N=12	50.08	9.45	89.42	14.41	3934	-3.062	0.002*

*statistical significance level of $p < 0.05$

Table 1. The World Health Organization quality of life brief - Thai in health professionals in COVID-19 after the study through the effect of group counseling using eclectic increased at the 0.002 level of statistical significance.

2) Compare the effect of general counseling guidelines using eclectic on World Health Organization quality of life brief -Thai of health professionals in COVID-19 before and after the study.

Table 2

Compression group	Before.		After		Mean dif.	Z	P-Value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.			
N=12	52.17	9.19	74.42	12.02	40.15	-3.061	0.002*

*statistical significance level of $p < 0.05$

Table 2. The World Health Organization quality of life brief - Thai in health professionals in COVID-19 after the study through general counseling guideline increased at the 0.002 level of statistical significance.

3) Compare the effect of group counseling using eclectic and general counseling guidelines on World Health Organization quality of life brief -Thai of health professionals in COVID-19 after the study.

Table 3

Sample	Variable	After		Mean dif.	Z	P-Value
		Mean	S.D.			
Experimental group N=12	WHOQOL-BREF-THAI	89.42	14.41	15.00	-2.604	0.009*
Compression group N=12	WHOQOL-BREF-THAI	74.42	12.02			

*statistical significance level of $p < 0.05$

Table 3. The World Health Organization quality of life brief - Thai in health professionals in COVID-19 through the effect of group counseling using eclectic was different at the 0.009 level of statistical significance from those through general counseling guidelines.

10. Discussion

This research aimed to;

1) Compare the effect of group counseling using eclectic on WHOQOL-BREF-THAI of health professionals in COVID-19 before and after the study. There were the WHOQOL-BREF-THAI in health professionals in COVID-19 after the study through the effect of group counseling using eclectic which increased at the 0.002 level of statistical significance. This is the utilization of standards from human's ideas and feelings, connected by the ABC design. They are an individual's apprehensive or passionate manifestations. That is the aftereffect of a conviction framework which will be persuaded by any experience or occasion. The objective of directing is to attempt to segregate and provoke an individual's inefficient convictions to that genuinely upsetting experience or occasion. It depends on the conviction that an

individual is ruled from the inside. However, it quite often thinks and is passionate in nonsensical articulation. Hence, changes in an individual's enthusiastic state should likewise be coordinated by the individual's essential arrangement of considerations or convictions. Also, advising is fundamental to aiding administration beneficiaries lessen enthusiastic and passionate pain. To motivation is to take care of issues or make powerful barbecue compelling objectives. This hypothesis of the individual-focused meeting is a course of help, permitting the guide to vent their sentiments and dissatisfactions. The guide's assistance centers around the advancement of people. By setting up middle person connections, they are significant so the guide gets themselves and see ways of aiding themselves. To have self-conviction, they feel more esteemed and attempt to work on themselves and decrease clashes in their souls. This is reliable with the examination of Yota W., Donpunha W. and Rerkjaree S. (2019) The review, which led to a segment of mental directing outcomes that consolidated hypotheses on pressure among patients was led. Managing pressure issues requires the standard of applying various speculations, joining methods to have the option to manage the issue adequately. In the actual viewpoint, it is seen as the state of being of medical care laborer, which influences the day to day existence. By perceiving the wellbeing and soundness of the body, impression of solace and easiness deal with actual issues. The solidarity has to carry on with day to day existence under COVID-19 circumstance. Mentally, medical services laborers know about their psychological perspective in managing issues in regular daily existence. This causes a view of good sentiments towards oneself. There is an acknowledgement of mental self-views. Pride is just as the impression of considerations and memory. Zero is on navigation and capacity to manage issues in regular stories under COVID-19 circumstances. Social connections are important for the impression of their associations with other people who work in a similar emergency clinic, alongside the view of the assistance of others in the public arena and being a partner to others in the public eye. Natural mindfulness influences day to day existence, for example, the discernment that life is free. They are no excessively severe guidelines. It is free from any danger throughout everyday life, alongside the insight that it is in a decent actual climate and prompts better self-thought by the real world. This urges advocates to act naturally. He had the option to deal with his way of life appropriately and the personal satisfaction expanded genuinely essentially at 0.002.

2) Compare the effect of general counseling guideline using eclectic on WHOQOL-BREF-THAI of health professionals in COVID-19 before and after the study were WHOQOL-BREF-THAI in health professionals in COVID-19 after the study. General counseling guideline was increased at the 0.002 level of statistical significance. This is the consequence of giving exhortation and is a scholastic aide that includes advising on self-taking care of issues from mental hypotheses and standards. It doesn't zero in on bunch advice, yet it gives a mental manual to individual general directing, with a similar measure of time and origination. Guideline methodology, techniques, and abilities and hypotheses covered during the COVID-19 circumstance. They are in accordance with Becker SP and Gregory AM. (2020) who clarified on a fundamental level. Guiding brain science is a hypothetically mixed methodology. Specialized blends and comparative mixes are as a reason for the assistance beneficiary to change over to be powerful to the advocate himself. Furthermore in accordance with Suwannapantha K.et.al (2020) who directed a review on factors related to the pressure to the COVID-19 outbreak among an example of 699 individuals. It was observed that elements related to pressure in the COVID-19 pandemic incorporate danger discernment factors with coronavirus circumstances, which have been found to give the most elevated level of help to individuals with stress, just as the speed increase of mindfulness and development of wellbeing practices, and social wellbeing adjustments justifiably. It was Genuinely huge increment at 0.002.

3) Compare the effect of group counseling using eclectic and general counseling guidelines on WHOQOL-BREF-THAI of health professionals in COVID-19 after the study. They were WHOQOL-BREF-THAI in health professionals in COVID-19 through the effect of group counseling using eclectic was different at the 0.009 level of statistical significance from those through general counseling guideline. This is from the head of the gathering to show a comprehension of the issue and will steadily get the gathering individuals to zero in on what they can handle, which implies a front wheel that is conducted and thought. From that point onward, it permits individuals to plan to show conduct. There are new activities that are unique in relation to what he used to and to feel much improved and make the interest more responsive. In this way, it is said that giving reality interviews, zeroing in on considerations and activities, is a meeting dependent on the idea of cognizant reasoning conduct that happens. Also, it is reliable with research by Liu Q., Wang Z., (2021) that found the COVID-19 pandemic. There are adverse results of the COVID-19 pandemic on young adult psychological wellness, which is controlled fundamentally by intellectual brain research, and studies have shown that youths' perceptual worries over the COVID-19 pandemic are related to gloom. Research shows that juvenile pressure concerns the COVID-19 pandemic. It has a fundamentally certain relationship with burdensome side effects. Strength factors are altogether connected with young adult pressure insights regarding the COVID-19 pandemic and huge burdensome indications that have been tormented under COVID-19 circumstances. Viably and genuinely protected, joined by and with a normal of personal satisfaction expanding by measurably fundamentally more than giving a genuinely critical general advising brain science guide at a degree of 0.009.

11. Summary of the study:

- 1) The WHOQOL-BREF-THAI in health professionals in COVID-19 after the study through the effect of group counseling using eclectic was increased at the 0.002 level of statistical significance.
- 2) The WHOQOL-BREF-THAI in health professionals in COVID-19 after the study through general counseling guideline was increased at the 0.002 level of statistical significance.
- 3) The WHOQOL-BREF-THAI in health professionals in COVID-19 through the effect of group counseling using eclectic was different at the 0.009 level of statistical significance from those through general counseling guidelines.

12. Recommendations

12.1 Recommendations for applying the discoveries:

- 1) According to this exploration, blended gathering advising can be applied to all medical clinics. All regions are in medical services laborer.
- 2) Observations of conduct during investment in the exploration of blended gathering meetings on the personal satisfaction of the World Health Organization can increment. Along these lines, it should keep on being a proactive gathering advising program with others.

12.2 Recommendations for your next research:

- 1) There ought to be a long-haul follow-up of 3 month and a half year to screen the personal satisfaction in day-to-day existence.
- 2) Should there be preliminary gatherings and examination bunches contemplate in different factors that influence physical and emotional wellness and explicit investigations in physical, mental, social, and profound regions contrast in working on personal satisfaction?

13. Reference

- Becker SP. and Gregory AM. (2020). Editorial Perspective: Perils and Promise for Child and Adolescent Sleep and Associated Psychopathology During the COVID-19 Pandemic. **Journal of Child Psychol Psychiatry**.61(1) ; 757–759.
- Chaiphiman S. (2009). **Effects of Trotzer Model Group Counseling on Self-Esteem and Social Adjustment of Senior High School Students [Thesis of Master of Science]**. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Department of Mental Health. (2015). **Department of Mental Health Measurement Guide**. Bangkok; Ministry of Public Health.
- Department of Mental Health. (2020). **Mental Health and Psychosocial Considerations During the COVID-19 Outbreak**. Bangkok; Ministry of Public Health.
- Jovanovic A.et.al. (2020). Assessing Resilience of Healthcare Infrastructure Exposed to COVID-19: Emerging Risks, Resilience Indicators, Interdependencies and International Standard. **Journal of Springer**. 40(1) ; 252 – 286.
- Khon Kaen University. (2019). **Educational Psychology**. Khon Kaen:Khon Kaen University Printing Company.
- Lee D.et.at. (2021). Examining the Effects of Social Determinants of Health on COVID-19 Related Stress, Family's Stress and Discord, and Personal Diagnosis of COVID-19. **Journal of Affective Disorder Reports**. 5(1) ; 183-191.
- Liu Q. and Wang Z. (2021). Perceived stress of the COVID-19 pandemic and adolescents' depression symptoms: The moderating role of character strengths. **Journal of Personality and Individual Differences**. 182(1) ; 62-68.
- Mahatnirunkul S.et.al. (2002). **Indicator of World Health Organization Quality of Life Brief – Thai**. Bangkok; Ministry of Public Health.
- Maha Sarakham University. (2018). **Psychology for Teachers**. Maha Sarakham :Maha Sarakham University Printing Company.
- Ministry of Public Health. (2021). **Corona Virus Disease 2019 (COVID-19) Situation**. Bangkok; Ministry of Public Health.
- Suwanaphant K.et.al. (2020). Factors Associated with Stress Due to Corona Virus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic Among Students of The Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute. 14(1) ; 138-148.
- Uratanamnee S. and Lertsamran S. (2019). Tress Anxiety and Depression of High Schoolteenager in Preparation for University Admission. **Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health**. 31(1) ; 78-94.
- Yota W., Donpunha W., Rerkjaree S. (2019). **The Effect of Psychological Counseling with Physical Therapy Program on Muscle Pain in Patient with Chronic Myofascial Pain Syndrome**. Proceeding of the 2nd International and 4th National Conference. Chaopraya University. 220-231.
- Yota W. (2022). **Educational Psychology**. Khon Kaen: College of Asian Scholars Printing Company.
- Zhang Y., Zheng J., Darko A. (2018). How Does Transformational Leadership Promote Innovation in Construction? The Mediating Role of Innovation Climate and The Multilevel Moderation Role of Project Requirements. **journals of MDPI**.10(1) ; 1-19.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง ด้วยอัตลักษณ์ชาวผู้ไท บ้านกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์

The Local Wisdom Value Added Product Development: A Case Study of Local Woven Fabric Products based on Phutai Identity from Ban Kut Wa, Kalasin Province

นฤชิต แสนปากดี¹, ยุทธพงษ์ เชื้อนแก้ว²,
เกริกไกร นรภาร³, ธวัชชัย เคหะบาล⁴,
พงศกร ชาวเชียงตุง⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาด้านกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองด้วยอัตลักษณ์ของชาวผู้ไท โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่น 2) สร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เชิงพาณิชย์ และ 3) ส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับกลุ่มพัฒนาอาชีพสตรี บ้านกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ศึกษาคือสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีบ้านกุดหว้า โดยวิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) สมาชิกกลุ่มสามารถนำวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นมาย้อมและทอผ้าพื้นเมืองได้หลายสี โดยไม่ต้องพึ่งสีเคมี
- 2) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบใหม่จากผ้าทอพื้นเมืองด้วยสีธรรมชาติ เป็นผลิตภัณฑ์แฮนด์เมด มีการออกแบบลายปักมือลงบนผลิตภัณฑ์โดยใช้ด้ายปักที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ลวดลายที่ปักออกแบบเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชาวผู้ไทบ้านกุดหว้า นอกจากนั้นยังพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์และลวดลายของกลุ่มเพื่อการจดจำและนำไปสู่การจดอนุสิทธิบัตรของตราสินค้า ภายใต้แบรนด์สินค้าใหม่ชื่อ Goodwaa สามารถนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ต่อไป
- 3) มีการส่งเสริมการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ ทำให้กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีบ้านกุดหว้ามียอดการจำหน่ายเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดอาชีพและรายได้เสริมจากเดิมคิดเป็นร้อยละ 100 อีกทั้งยังเป็นต้นแบบการพัฒนาให้กับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผ้าทอพื้นเมือง, อัตลักษณ์, ผู้ไท, กาฬสินธุ์

Abstract

This qualitative research aimed to: 1) develop the local woven fabrics production process based on Phutai identity using natural materials in the area, 2) add the value into the product by improving the product, the brand and packaging for commercial purpose, and 3) promote and create jobs and incomes for Ban Kut Wa Women's Career Development Group. Forty members of Ban Kut Wa Women's Career Development Group were purposively selected to participate in the study. The interview and the focus group interview were used to gather the data before the data was descriptively analyzed.

The findings illustrated that:

- 1) The participants were able to create various natural dye colors from natural materials in the area without using chemical colors.

^{1,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

^{2,4}อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

⁵อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

2) New hand-made products were developed using natural dye colors. Phutai patterns were created and embroidered on the fabrics to express the local identity. A brand and a package were developed to create the brand loyalty and to register for the petty patent under the brand “Goodwaa”.

3) Online marketing created 100 percent of incomes and created more jobs for participants. The group became a career development role model, and the model could be used as a good example for other groups.

Keywords: Prototype development, products, local woven fabric, identity, Phuthai

บทนำ

กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ระยะเวลา 20 ปี เป็นทิศทางระยะยาวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เรียกกันว่าเป็นแผน 6-6-4 ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้าน 6 ยุทธศาสตร์ และ 4 ยุทธศาสตร์สนับสนุน โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน ประกอบไปด้วยความมั่นคง การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความเสมอภาคทางสังคม การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การปรับสมดุลของสภาพแวดล้อมและการพัฒนาภาครัฐ (สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559 : 6-10)

จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 18 อำเภอ ได้รับการขนานนามว่าเป็นเมืองดินดำน้ำขุ่น ปลาแก้มบ่อน คือ แซ่แก้งหาง ปลาหางบ่อน คือ ขางฟ้างัน จักจั่นฮ้อง คือ ฟ้าง่งบน แดกจั่น ๆ คนปับโฮแซว เมืองนี้มีสุแนวแอ่นระบำรำฟ้อน จากคำกลอนภาษาถิ่น หรือที่เรียกว่าคำผญา ได้กล่าวถึงจังหวัดกาฬสินธุ์ว่าเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งในภาคอีสาน มีประเพณีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมเป็นเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่น และพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ได้มีพระมหากษัตริย์คุณทรงเสด็จพระราชดำเนินปฏิบัติภารกิจที่จังหวัดกาฬสินธุ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 (สุชานาถ สิงหาปัด, 2560 : 20-69)

อย่างไรก็ตามจากการจัดลำดับจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวเมื่อปี พ.ศ. 2560 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรายงานว่าจังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ในลำดับที่ 3 จากท้ายตารางโดยมีสัดส่วนคนยากจนเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ และทางจังหวัดได้มีการทำโครงการ Kalasin Happiness Model คนกาฬสินธุ์ไม่ว่าใครไว้ข้างหลัง มีเป้าหมายเพื่อให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีที่อยู่อาศัยมั่นคงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์, 2556 : 17-23)

บ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในอำเภอกุฉินารายณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหมู่บ้านของชาติพันธุ์ผู้ไท ที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น เป็นหมู่บ้านแห่งการท่องเที่ยวระดับโลก ซึ่งมีจุดขายทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด เช่น ประเพณีงานบุญบั้งไฟทะเลล้าน งานประเพณีบุญมาลัยไม้ไผ่ มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีความเข้มแข็งทางด้านการปกครอง มีอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก เช่นการทำนา การทำไร่ การทำสวน และมีอาชีพเสริมเกี่ยวกับงานหัตถกรรมเช่น การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และมีกลุ่มสตรีประกอบอาชีพเสริมด้วยการทอผ้า (สายหยุด ภูบุญ และคณะ, 2564 : 2-3) อย่างไรก็ตามกลุ่มสตรีมีการทอผ้าจำนวนมากที่ทอด้วยการย้อมสีเคมี ผลิตภัณฑ์ทางด้านการทอผ้า จึงยังไม่เป็นที่รู้จักของตลาด เพราะเป็นการทอผ้าเพื่อใช้ในการนุ่งห่มแบบทั่วไป ทำให้รายได้จากการทอผ้ามีจำนวนน้อย ในขณะที่ชุมชนมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นที่รู้จักอีกทั้งในแต่ละปียังเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแหล่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงโดยเฉพาะการจัดงานเทศกาลบุญบั้งไฟทะเลล้านและประเพณีการทำผลิตภัณฑ์มาลัยไม้ไผ่เพื่อนำไปบูชาพระ จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวให้ความสนใจไปเที่ยวชมมากมายด้วยความโดดเด่นในอัตลักษณ์ของหมู่บ้านนี้ แต่จะเห็นได้ว่าไม่มีการนำอัตลักษณ์ผู้ไทของท้องถิ่นมาบูรณาการกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่กลุ่มสตรีมีความสามารถในการทอผ้าอันจะก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นและชุมชน

กลุ่มผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในยุทธศาสตร์ชาติด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับโครงการของจังหวัดที่ต้องการให้ครัวเรือนมีรายได้ในการเลี้ยงชีพเพิ่มขึ้น นำไปสู่การทำโครงการวิจัยโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนจากอัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้วยการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้กับกลุ่มสตรี อันจะก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชากรในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาต้นแบบกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองด้วยอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เชิงพาณิชย์
3. เพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับกลุ่มพัฒนาอาชีพสตรี บ้านกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโจทย์วิจัย ประกอบด้วยแนวคิดหลัก คือ แนวคิดส่วนผสมทางการตลาด (Marketing mix model; 5Ps) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน สำหรับการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด คือ ผลิตภัณฑ์ (Product; P1) กลุ่มลูกค้า (Person; P2) การกำหนดราคา (Price; P3) การจัดจำหน่าย (Place; P4) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion; P5) (จิรดิพา เรื่องกล, 2558 : 9-10) ร่วมกับแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน (Community economy concept) เป็นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่มุ่งเน้นการผลิตหรือสร้างผลิตภัณฑ์โดยครอบครัวในชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการบริโภคและสร้างรายได้แก่ชุมชน โดยมีหลักคิดที่สำคัญ คือ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านผลกำไรสูงสุดโดยเอาเปรียบผู้บริโภค (Turner, B. 2007 : 525-542).

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้รวบรวมข้อมูล

2. พื้นที่วิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนบ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีบ้านกุดหว้า โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) จำนวน 40 คน ระหว่างเดือนมิถุนายน 2563 – ตุลาคม พ.ศ. 2563

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม โดยกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา ภายใต้คำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ 2 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่โดยใช้เครื่องมือวิจัยแบบแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

5.2 รวบรวมผลวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 อย่าง นำมาสรุปผลการศึกษาและตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการจัดสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

ผลการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองด้วยอัตลักษณ์ชาวผู้ไท บ้านกุดหว้า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. การพัฒนาต้นแบบกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองด้วยอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่น

กระบวนการผลิตผ้าทอพื้นเมืองโดยการนำวัตถุดิบที่ใช้ในการทอประกอบไปด้วย ฝ้าย ซึ่งเป็นพืชที่ชุมชนปลูกไปพร้อม ๆ กับการทำนาข้าว ใช้เวลาประมาณ 6-7 เดือนจึงเก็บดอกฝ้ายมาผ่านกระบวนการต่าง ๆ คือการตีฝ้าย การเส้นฝ้าย ก่อนที่จะนำมาย้อมด้วยสีที่ได้จากวัสดุธรรมชาติ โดยการนำฝ้ายไปแช่น้ำข้าวเจ้าที่นึ่งสุกแล้วนำมาตีด้วยท่อนไม้ ให้น้ำข้าวเจ้าไปผสมกับเส้นด้วยก่อนจึงนำไปตากแห้งเพื่อให้ได้เส้นด้ายที่คงทน หลังจากนั้นก็นำมาย้อมสีฝ้ายด้วยวัสดุ

จากธรรมชาติในท้องถิ่น เมื่อย้อมสีของฝ้ายเสร็จแล้วก็นำไปเข้าเครื่องมือที่เรียกว่าก๊วกเพื่อปั่นด้าย และนำด้ายไปซึงก่อนนำเข้าเครื่องทอที่เรียกว่าก๊วกผ้า เพื่อทอผ้า และดำเนินการทอด้วยมือ เมื่อทอเสร็จจะได้ผ้าทอซึ่งเรียกว่าผ้าทอมือจากสีธรรมชาติให้เป็นผืนผ้าต่อไป

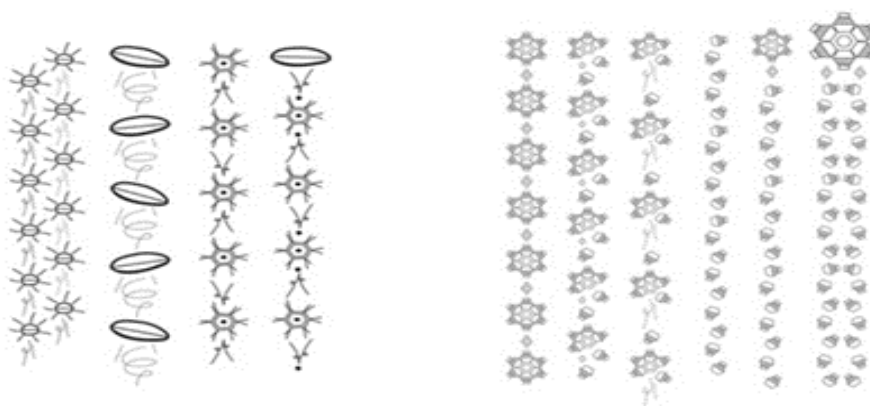
การพัฒนา กระบวนการย้อมสีที่ได้จากวัสดุจากธรรมชาติ นั้น นับได้ว่าเป็นกระบวนการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยการลดปริมาณน้ำของสีย้อม เลือกว่าวัตถุดิบธรรมชาติที่ให้สีและเส้นใยที่ดูดซับได้ดี การหลีกเลี่ยงสีเคมีส่งผลต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค เป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์เดิมโดยการเน้นการใช้วัสดุจากธรรมชาติเป็นหลัก ดังสรุปได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสีที่ได้จากการย้อมผ้าด้วยวัสดุธรรมชาติ

วัสดุจากธรรมชาติ	สีที่ได้
ต้นคราม	คราม , น้ำเงิน
ลำต้นขนุน	เหลืองทอง, เหลืองอมส้ม
ใบขี้เหล็ก	เหลืองอมเขียว, เหลืองอ่อน
ห้วขมิ้น	เหลือง
ต้นคูณ	สีน้ำตาลแดง, กากี
เปลือกต้นพะยอม	น้ำตาล , เหลือง
ลำต้นสะเดา	เขียวอ่อน

2. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองด้วยอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทของกลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีบ้านกุดหว้า

จากผ้าทอเป็นผืนธรรมดาของกลุ่มที่ผ่านมาไม่ได้เป็นที่สนใจของกลุ่มผู้บริโภคมากนัก ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างหลากหลาย จึงเป็นเหตุผลที่นำมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ได้จากการย้อมสีจากธรรมชาติและนำมาทอเป็นผืนผ้า นำมาแปรรูปโดยการออกแบบเป็นข้าวของเครื่องใช้เช่น เสื้อแบบต่าง ๆ กระเป๋าแบบต่าง ๆ ของโทรศัพท์มือถือ โบว์ผูกผม และเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ จึงมีการระดมความคิดเห็น และได้มีมติร่วมกันว่า ผลิตภัณฑ์ควรจะมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีบุญบั้งไฟและงานประเพณีบุญมาลัยไม้ไผ่ ซึ่งทั้งสองประเพณีนั้นเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและนักท่องเที่ยว นับได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน จึงได้มีการออกแบบลวดลายจากบั้งไฟและจากมาลัยไม้ไผ่ ซึ่งทั้งสองอย่างเป็นที่รู้จักที่นำมาใช้ในบุญประเพณี เพื่อที่จะนำลายที่ออกแบบนั้นมาปักลงบนผลิตภัณฑ์ เมื่อได้ออกแบบลวดลายแล้วจึงดำเนินการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อฝึกฝนการปักลาย จนออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น สามารถดึงดูดผู้บริโภคให้สนใจ ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงการขายผลิตภัณฑ์อย่างเดียว แต่เป็นการขายอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่มีเรื่องเล่าทำให้ได้รับความสนใจนอกจากความสวยงามแล้วจึงเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

ภาพที่ 1 การออกแบบลวดลายตามอัตลักษณ์เพื่อใช้ปักลงบนผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ

ภาพที่ 2 กระเป๋าผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีจากเปลือกพะยอบ ปักลายด้วยมือ ลายบังไฟตะไลล้านและลายมาลัยไม้ไผ่

3. การส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับกลุ่มพัฒนาอาชีพสตรี บ้านกุดหว้าจังหวัดกาฬสินธุ์

จากการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าของกลุ่มพัฒนาอาชีพสตรีบ้านกุดหว้าจังหวัดกาฬสินธุ์ สมาชิกเป็นสุภาพสตรีชาวผู้ไททั้งหมด จำนวน 40 คน ได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในเวลาว่างเพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมจากอาชีพหลัก ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม และจัดประชุมกลุ่มเพื่อพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของชุมชนโดยผลการประชุมพบว่าตราสินค้าที่จัดทำขึ้นนั้นมาจากชื่อของหมู่บ้าน ที่สามารถจดจำได้ง่าย มีการจดอนุสิทธิบัตรภายใต้แบรนด์ที่ชื่อว่า GOODWAA ซึ่งแสดงให้เห็นถึงตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาแล้วสามารถนำไปใช้เชิงพาณิชย์ได้ และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการกลยุทธ์การตลาด E – Commerce (Shopee/Lazada) เรื่องระบบการขายสินค้าผ่าน (Shopee/Lazada) และการใช้งานระบบ Seller Center ตลอดจนเทคนิคการปิดการขายสินค้าบนตลาดออนไลน์

ภาพที่ 3 ตราผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการจดอนุสิทธิบัตร

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสามารถนำมาสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

- 1) การพัฒนาต้นแบบกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองด้วยอัตลักษณ์ของชาวผู้ไทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ
 - 2) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เชิงพาณิชย์
 - 3) เพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้กลุ่มพัฒนาอาชีพสตรี บ้านกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการรวบรวมเอกสาร และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ และการจัดประชุมกลุ่ม

เกี่ยวกับวิธีการขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์ชาวผู้ไทและหาแนวทางในการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มโดยพัฒนากระบวนการผลิต รูปแบบสินค้า ออกแบบลวดลายที่ใช้ปักลงบนผลิตภัณฑ์ พัฒนาตราสินค้า และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่าในการผลิตใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นฝ้าย สีย้อมฝ้าย กระบวนการทอมือ การตัดเย็บโดยใช้มือในการเย็บผลิตภัณฑ์ รวมถึงการปักลายที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นบนผลิตภัณฑ์ มีขั้นตอนและกระบวนการทำอย่างละเอียด และประณีต เป็นผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อสุขภาพทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค มีการพัฒนาตราสินค้าลงในบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างความจดจำ เป็นงานแฮนด์เมดที่ก่อให้เกิดคุณค่า ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่ธุรกิจของชุมชน จากเหตุผลดังกล่าว จึงนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์นี้ ทำให้เป็นที่น่าสนใจของตลาดและกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายได้มากยิ่งขึ้น ทำให้มียอดการจำหน่ายที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิพรรณ เจริญรูป และคณะ (2562: 315-330) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม: กรณีศึกษาตุงล้านนาพบว่า การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์จะเป็นการสร้างคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะผู้วิจัยมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยการจัดประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์และพัฒนากระบวนการผลิตร่วมกัน ผลการประชุมกลุ่มสรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการผลิตจะเป็นการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการทอผ้า และการย้อมสีโดยใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นมาเย็บและนำมาเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่และปักลวดลายที่ออกแบบลวดลายเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น สามารถนำมาจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้นและมีกลุ่มลูกค้าเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ผลการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อสร้างการจดจำและสามารถจดอนุสิทธิบัตรที่ชุมชนสามารถนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ต่อไป การกระตุ้นยอดขายมีการสอนให้สมาชิกกลุ่มจำหน่ายสินค้าแบบออนไลน์ ทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย จึงก่อให้เกิดรายได้ในกลุ่มมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ จิระพันธ์ ห้วยแสน อธิการบดีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ที่ได้ให้คำปรึกษา ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ จำปาแดง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัส โพธิ์บุตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ขอขอบคุณกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยนี้ภายใต้โครงการยุวชนอาสา-ยุวชนสร้างชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

เอกสารอ้างอิง

- จิรดิพา เรืองกล. (2558). ส่วนประสมทางการตลาดและคุณภาพในการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า **วี ฟิตเนส โซไฮตี้ กรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 9-10.
- สายหยุด ภูปุย, ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสัน, วรณช นิลเขต, และสุชานาถ สิงหาปัด. (2564). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการทำผลิตภัณฑ์“มัลย์ไม้ไผ่”ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากกรณีปัญหา. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**. 11(1) มกราคม-มีนาคม, 2-3.
- สุชานาถ สิงหาปัด. (2560). **ร้อยละเก้าเรื่องเมืองกาฬสินธุ์**. บริษัท ศิริภัณฑ์การพิมพ์ ขอนแก่น, 20-69.
- สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). **ประเทศไทยกับยุทธศาสตร์ 20 ปี 2560-2579**. กรุงเทพฯ : 6-10.
- สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. (2556). **บรรยายสรุปจังหวัดกาฬสินธุ์**. กาฬสินธุ์การพิมพ์. 17-23.
- วรวิพรรณ เจริญรูป, จรัสศรี โนนี, นิติศักดิ์ เจริญรูปและภูวเรศ เทพกร (2563). **วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**. บริษัท ศิริภัณฑ์การพิมพ์. ขอนแก่น. 6(2) พฤษภาคม-สิงหาคม, 327.
- Turner, B. (2007). Economic, social, and cultural contexts for market and product diversification of the Lithuanian tourism sector. *Transition Studies Review* 14 (3): 525–542.

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยการเล่านิทานแบบผสมผสาน
กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน

An Immunity Promoting for COVID-19 Infection by Blended a Telling Story
and Activities in Promote Develop for Preschool Children Period

บุญนำ บุญภักดี¹, อิดารัตน์ เลิศวิทยากุล²,
โสภิษฐ์ นามขำ³, ธัญญรัตน์ เนาววิบูลย์พร⁴,
พรรณนา แมตสถาน⁵, ยุพเทพ บุญยฤทธิ์รักษา⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยการเล่านิทานแบบผสมผสาน กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนมนีอนุสรณ์ศึกษา จำนวน 180 คน ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือนิทานเรื่อง โควิดตัวร้ายกับหนูแอนนา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และแบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างระหว่างดำเนินกิจกรรม ตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือโดยการตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน (IOC=1.00) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลเชิงอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างมีภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 ด้านความรู้เรื่อง โควิด-19 ระดับง่าย ด้านทักษะการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี ด้านคุณลักษณะรู้จักการเว้นระยะห่างทางสังคม และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะได้ถูกต้อง นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างยังได้รับความสนุกสนาน และมีส่วนร่วม ในกิจกรรมขณะเล่านิทาน ซึ่งเป็นการบูรณาการการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 กับการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ที่เด็กมีจินตนาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้น สามารถแยกแยะความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้

คำสำคัญ : ภูมิคุ้มกัน, เชื้อโควิด-19, การเล่านิทานแบบผสมผสาน, พัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน

Abstract

The objective of this study was to study an immunity promoting for t COVID-19 infection by telling story and activities in promote develop for preschool children Period. The sample group were kindergarten students, Manee Anusorn Suksa School, 180 people. Research methodology was qualitative research using participatory action research. Research tools were “the story of the Villainous Covid and Anna” as developed by the researcher and the behavioral observation form of the sample group during the activity and verify of quality tool by content quality checks from 3 experts; (IOC=1.00). Data were analyzed by content analysis and inductive conclusions. The results revealed that after story telling; the samples were immune to COVID-19 infection in Knowledge of COVID-19 at an easy level, Hand washing skills and wearing a mask properly, in terms of features, social distancing is known. and eating hygienic food properly. In addition, the sample

¹อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁴อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁵อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁶ผู้อำนวยการ ดร. โรงเรียนมนีอนุสรณ์ศึกษา จังหวัดขอนแก่น

also had fun and participate in activities while telling stories which is an integration of immunity boosting against COVID-19 with the promotion of development according to the child's age with imagination creative Curiosity, enthusiasm, able to differentiate things.

Keywords: Immunity, COVID-19 Infection, Blended a Telling Story, Preschool Children Period

1. บทนำ

Covid-19 เป็นโรคที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่เรียกว่า SARS-CoV-2 องค์การอนามัยโลกได้เรียนรู้เกี่ยวกับไวรัสตัวใหม่นี้เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2019 ตามรายงานกรณีผู้ป่วย โรคปอดบวมจากไวรัส ในเมืองหวู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน การใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยโดยใช้มาตรการป้องกันง่ายๆ เช่น การเว้นระยะห่าง การสวมหน้ากาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไม่สามารถรักษาระยะห่างได้ รักษาห้องให้มีอากาศถ่ายเทได้ดีหลีกเลี่ยงฝูงชนและการสัมผัสใกล้ชิด ล้างมือเป็นประจำ (WHO, 2021)

จากข้อมูลของ กรมควบคุมโรค (2021) พบว่าสถานการณ์ปัจจุบันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระดับโลก พบผู้ป่วยสะสมรวมมากกว่า 206 ล้านคน โดยจำนวนผู้ป่วยรายวันเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นหลังจากเดือนมิถุนายน 2564 จนอยู่ในระดับมากกว่า 6 แสนคนต่อวัน โดยยังคงมีการระบาดมากในประเทศสหรัฐอเมริกา อิหร่าน อินเดีย และบราซิล จำนวนผู้เสียชีวิตรายวันก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกันในระดับมากกว่า 1 หมื่นคนต่อวัน รวมผู้เสียชีวิตทั้งหมดมากกว่า 4.3 ล้านคน ส่วนในประเทศไทย พบผู้ติดเชื้อสะสมจากการระบาดในปัจจุบัน 856,412 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศรายใหม่ 21,813 ราย จาก 77 จังหวัด และมีผู้ติดเชื้อรายใหม่ในเรือนจำอีก 270 ราย แนวโน้มจำนวนผู้ติดเชื้อรายวันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระดับมากกว่า 2 หมื่นรายต่อวัน การระบาดกระจายไปในทุกภาคทั่วประเทศ และพบผู้ติดเชื้อรายใหม่จำนวนมากในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉยเหนือ และภาคใต้ตอนล่าง การเสียชีวิตจากการระบาดในระลอกนี้อยู่ที่ 7,249 ราย คิดเป็นอัตราการเสียชีวิตร้อยละ 0.85 โดยผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัวเรื้อรัง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีประวัติการได้รับวัคซีน ส่วนสถานการณ์การฉีดวัคซีนในประเทศไทยมีการฉีดไปแล้วมากกว่า 23.1 ล้านโดส จึงคาดว่าจะยังคงพบผู้ติดเชื้อในจำนวนที่สูงต่อไปอีกมากกว่า 1 - 2 สัปดาห์ ดังนั้นประชาชนทุกคน บุคลากรทางการแพทย์ และเจ้าหน้าที่ทั้งที่รับและไม่ได้รับวัคซีน จึงยังต้องปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันตนเอง (D-M-H-T-T-A) อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการช่วยลดความสามารถของการแพร่กระจายของเชื้อโรคร่วมด้วย โดยการเว้นระยะห่างอย่างน้อย 1- 2 เมตร จำกัดจำนวนคนในแต่ละพื้นที่ การทำงานที่บ้าน (work from home) การสวมใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลา การทำความสะอาดล้างมือทุกครั้งหลังสัมผัสสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจมีการปนเปื้อน เช่น ลิฟต์ ลูกบิด ราวบันได เป็นต้น การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกายเมื่อเดินทางเข้าไปยังสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการตรวจหาเชื้อโควิด-19 เมื่อมีอาการสงสัย

นอกจากวัยผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการติดเชื้อและเสียชีวิตสูงแล้ว วัยเด็กก่อนเรียนยังเป็นวัยที่มีความเสี่ยงสูงในการติดเชื้อเช่นกันเนื่องจากเด็กวัย 3-6 ปี ภูมิคุ้มกันในร่างกายยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ และยังพึ่งตนเองไม่ได้อย่างสมบูรณ์ พบว่าเด็กอายุ 3 ปี ร้อยละ 51.7 และเด็กอายุ 5 ปี ร้อยละ 78.5 มีประสบการณ์พิน้ำนมผุ ร้อยละ 5 มีปัญหาการติดเชื้อ ได้แก่ โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคหวัด ปอดอักเสบ และโรคระบบทางเดินอาหาร เช่น อุจจาระร่วง เป็นต้นเนื่องจากเด็กวัยนี้ยังมีภูมิต้านทานต่ำและการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อยังไม่เหมาะสมทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้บ่อย (Jamphalikit S, Baramee C., 2012) ดังนั้นหากเด็กวัยนี้เกิดการติดเชื้อ Covid-19 จะส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงจากภาวะเจ็บป่วยของตนเอง อาจถึงขั้นเสียชีวิต พัฒนาการตามวัยเกิดความล่าช้า ครอบครัวยังมีภาระ และเสี่ยงต่อการกระจายเชื้ออย่างรุนแรง หากเด็กต้องเข้ารักษา จะเกิดการแพร่จากพ่อแม่และผู้ปกครอง

ดังที่อภิธานศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2541ของ WHO เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ที่ว่า “การส่งเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้คนเพิ่มการควบคุมและดูแลสุขภาพของพวกเขา” (WHO, 1998) สอดคล้องกับเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขที่ว่า “สร้างนำซ่อม” ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการสร้างสุขภาพเพื่อป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน โดยใช้การเล่นทานและผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เป็นการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคโดยการปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันโรคที่ถูกรู้ ผ่านการเล่นทานโดยใช้ภาษาง่าย ๆ และกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เพิ่ม

ความสนุกสนานให้เด็กวัยก่อนเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะปฏิบัติการล้างมือ การสวมและถอดหน้ากากอนามัยที่ถูกต้อง และการเว้นระยะห่างทางสังคมแบบง่าย ๆ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยการเล่านิทานแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน

- 2.1 ด้านความรู้เรื่องโควิด-19 ระดับง่าย
- 2.2 ด้านทักษะการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี
- 2.3 ด้านคุณลักษณะรู้จักการเว้นระยะห่างทางสังคม และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะได้ถูกต้อง

3. วิธีการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการ PDCA

3.1 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนมณีอนุสรณ์ศึกษา จำนวน 180 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

- 3.2.1 นิทานเรื่องโควิดตัวร้ายกับหนูแอนนา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
- 3.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างระหว่างดำเนินกิจกรรมการเล่านิทาน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตรวจสอบสามเส้า (Triangulations) ประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูผู้สังเกตการณ์ ผู้บริหารโรงเรียน 3 ด้าน จำแนกเป็นกลุ่มความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เรื่องพื้นฐานโควิด-19 และ กลุ่มพฤติกรรม ประกอบด้วย ทักษะ และคุณลักษณะ ดังนี้

- 3.3.1 ด้านความรู้เรื่องโควิด-19 ระดับง่าย (กลุ่มตัวอย่างตอบได้ตรงกับเนื้อหาที่เตรียมไว้ร้อยละ 80)
- 3.3.2 ด้านทักษะการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี (กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติได้ตามเนื้อหาที่เตรียมไว้ร้อยละ 80)

นิทานร้อยละ 80)

3.3.3 ด้านคุณลักษณะรู้จักการเว้นระยะห่างทางสังคม และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะได้ถูกต้อง (กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติได้ตามเนื้อหาที่เตรียมไว้ร้อยละ 80)

3.4 การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

- 3.4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียน
- 3.4.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4.3 กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ไม่เข้าร่วมกิจกรรม และออกจากกิจกรรมได้ทุกเมื่อ

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยรายงานผลการวิจัยตามกระบวนการ PDCA ดังนี้

4.1 ขั้นวางแผน (Plan : P) การพัฒนานิทานเรื่องโควิดตัวร้ายกับหนูแอนนา

4.1.1 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยวางโครงเรื่องตามกรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้องค์ความรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับโควิด-19 และการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ ผสมผสานกับกิจกรรมในนิทานที่ให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการล้างมือ 7 ขั้นตอน การสวมและถอดหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะในบริบทของหนูแอนนาที่ต้องไปใช้ชีวิตในโรงเรียน

4.1.2 ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมให้ผู้ช่วยวิจัย ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 1 ปีการศึกษา 2563 เพื่อให้ดำเนินกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ และเตรียมความพร้อมด้านการเล่านิทานและการดำเนินกิจกรรม

4.1.3 ผู้วิจัยประชุมทีมวิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างระหว่างกระบวนการ

4.2 ชั้นปฏิบัติ (Do: D) การเล่านิทานผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมผู้สอนและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง	ผลของกิจกรรม
1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้สอนและกลุ่มตัวอย่าง	ขั้นนำ -สวัสดีคะน้องน้อง สวัสดีครับน้องน้อง วันนี้เรามาทำอะไรคะพี่โก๊ะวันนี้เรามีนิทานมาเล่าให้ฟัง ฟัง -นิทานเรื่องอะไรคะพี่โก๊ะ ... -นิทานเรื่อง.... โควิดตัวร้ายกับหนูแอนนา -พี่ไอซ์รู้มั้ยครับว่าโควิดคืออะไร -โควิดคืออะไรคะ เออ? น่าจะเป็นเชื้อโรคตัวร้ายที่ทำให้ร่างกายเราอ่อนแอ ... ใช่แล้วครับพี่ไอซ์ -แล้วเรามีวิธีป้องกันไหมคะพี่โก๊ะ -มีครับพี่ไอซ์แต่ต้องรอดู ในนิทานนะ ว้าวแสดงว่า เด็กเด็กจะต้องตั้งใจดูนะสิคะ -ใช่แล้วครับพี่ไอซ์ตอนที่พวกพี่เล่านิทานเด็กเด็กอย่าลุกออกไปไหนนะครับ/เด็กๆต้องใจดูนะค่ะเด็กๆพร้อมรึยัง ถ้าพร้อมแล้วตบมือ1ครั้ง 2 ครั้ง 3 ครั้ง (เก่งมาก) งั้นเราไปดูตัวละครกันเลยดีกว่า... เริ่มต้น ที่พี่แอนนา พี่แอเรียล พี่เบนเทห์ พี่เอลซ่าคุณแม่พี่แอนนา คุณครูพี่แอนนา เจ้าหน้าทีสวนสัตว์ ลิง ม้า เต่า ช้าง ตัวสุดท้ายตัวที่หน้ากลัวที่สุดเลยย ตัวเชื้อไวรัสโควิด!! น้อง ๆ อยากดูกันรึยังครับบ ถ้าอยากดูกันแล้วเราไปพบกันเลยกับ โควิดตัวร้ายกับหนูแอนนา น้อง ๆ อยากดูกันรึยังครับบ ถ้าอยากดูกันแล้วเราไปพบกันเลยกับ โควิดตัวร้ายกับหนูแอนนา	- กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจ สร้างสัมพันธ์ภาพ กิจกรรมสัมพันธ์ก่อนเริ่มกิจกรรม
2. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ Covid-19	ขั้นสอน ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้เล่านิทานและแสดงละคร ตามบทละครดังนี้ วันนี้เข้าที่แสนสดใสแอนนาแอเรียลเบนเทห์และแอลซ่าจะไปทัศนศึกษาคุณแม่ปลูกแอนนาเลี้ยงดังคุณแม่ : อนุบาลรักตื่นได้แล้วจ้ะรีบไปอาบน้ำ แปรงฟันเร็วเข้า (คนพากย์) จากนั้นแอนนารับลูกจากที่นอนรีบวิ่งเข้าห้องน้ำที่แอนนาเริ่มจากการแปรงฟัน แอนนา : คุณแม่คะไม่แปรงฟันได้ไหมคะหนูไม่อยากแปรงฟันค่ะ ขี้เกียจมันเสียเวลา คุณแม่ : ไม่ได้นะลูก หนูรู้ไหมการไม่แปรงฟันมันจะทำให้หนูฟันผุและหนูก็จะปวดฟันจะได้ไปหาคุณหมอ แอนนา : ไม่เอา หนูไม่อยากไปหาคุณหมอมะแม่ คุณแม่ : งั้นหนูต้องแปรงฟัน ตอนเช้าแล้วก็ตอนเย็นทุกวันนี้คะ แอนนา : ได้ค่ะคุณแม่หนูเข้าใจแล้วค่ะงั้นน้อง ๆ มาแปรงฟันกับแอนนากันเถอะ (ชาวดี...เพลงสอนแปรงฟัน) (คนพากย์) จากนั้นแอนนารับไปที่โต๊ะอาหาร แอนนา : ว้าวอาหารน่าอร่อยจังเลยคะมีทั้งนมอุ่น ข้าวผัดหลากหลายผลไม้สดใส คนพากย์: เด็กๆจำไว้นะคะ น้อง ๆ ต้องทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ป้องกันตัวเองให้ห่างไกลจากโรคโควิดนะค่ะ (คนพากย์) หลังจากรับประทานอาหารเสร็จแม่จึงบอกให้แอนนาจัดเตรียมกระเป๋าที่มีทั้งข้าว กระบอคน้ำ และ เจลแอลกอฮอล์	 กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เริ่มเล่านิทาน แนะนำตัวละคร
3. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย ได้ฝึกปฏิบัติการล้างมือ 7 ขั้นตอน การสวมและถอดหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่าง และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรม		
4. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ผ่านกิจกรรมในนิทาน โดยการเดินตามเพลง การฝึกล้างมือ ฝึกสวมและถอดหน้ากากอนามัย		

วัตถุประสงค์	กิจกรรมผู้สอนและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง	ผลของกิจกรรม
	แม่: แอนนา ลูกรักสวมแมสทุกครั้งก่อนออกจากบ้านอย่า ถอดทั้ง ข้างระวังเชื้อโรคนะจ๊ะ (คนพากย์) แอนนา สงสัยใส่ยังงี้ดิเนะ แอนนา: ทุกคนมาใส่แมสกับแอนนากันเถอะ ควรใส่ให้พอดีกับ ใบหน้า หันด้านที่มีสีออก และให้ด้านที่มีสีมืด อยู่ด้านบน หากเป็นแบบไม่มีสีให้สังเกตรอยพับของหน้ากาก อนามัย หากมุมของรอยพับ ชี้ลงด้านล่าง ด้านนั้นจะเป็นด้าน นอกของหน้ากากอนามัย (คนพากย์) พอรถโรงเรียนมา...แอนนาจึงรีบวิ่งไปที่รถทัน ทีแล้ว ก็จะมีคุณครูมาวัดอุณหภูมิและให้ล้างมือด้วยเจล แอลกอฮอล์ ก่อนขึ้นรถด้วย แอนนา : สวัสดีค่ะคุณครู คุณครู: สวัสดีค่ะแอนนา เรามาวัดอุณหภูมิและล้างมือกันก่อน นะจ๊ะ แอนนา: น้อง ๆ มาล้างมือไปพร้อมกับแอนนากันเถอะ (สอน ล้างมือประกอบเพลง) คุณครู: อุณหภูมิของหนู 36.5 ผ่านจ้าแอนนาขึ้นรถได้ แอนนา : ขอขอบคุณค่ะคุณครู คุณครู: นักเรียนทุกคนได้พกเจลแอลกอฮอล์แมส กระบอ กน้ำ ส่วนตัว มากันครบทุกคนไหมคะและอย่า ลืมเว้น ระยะห่างกัน ด้วยนะค่ะเด็กๆ วันนี้พร้อมไปทัศนศึกษา กันแล้วหรือยังคะ. จั๊นไปกันเลย (คนพากย์): แต่ในขณะที่นั้นก็มีเจ้าโควิดติดรถมาด้วย!! โควิดเดินทางออกมา : มีใครยังไม่ล้างมือไหมฮ่า ๆ ๆ ถึงเวลาของ พวกเราแล้วเด็ก ๆ มองเห็นพวกเราไหมรู้ไหมว่าเรา เป็นใครเรา คือไวรัสโคโรนา 2019 พวกเราตัวเล็กจิ๋วมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ดูสิบนผิวเรามีหนามแหลมเรานี้แหละคือตัวอันตรายที่สุดเรา ชอบคนที่ไม่สวมแมสไม่ชอบล้างมือ พวกเรามากับละอองฝอยถ้า เราเข้าไปใน ร่างกายแล้วบางคนอาจมีอาการไอเป็นไข้ปวดหัว อ่อนเพลียหายใจลำบากอาจถึงตายได้เลยนะแล้วพวกเด็ก ๆ รู้ไหมว่าไวรัสอย่างเรากลัวอะไรบ้าง เรากลัวคนที่สวมหน้ากาก อนามัย!!! แล้วก็กลัวคนที่ล้างมือบ่อย ๆ ถ้าพวก เด็ก ๆ ล้างมือ บ่อยๆ!!! พวกเราเหล่าไวรัสร้ายก็จะตายกันหมด แต่วันนี้พวกเรา มากับเด็กที่ล้างมือไม่สะอาด ฮ่าฮ่าฮ่า เราจะตามไปสวนสัตว์ด้วย รอเข้าไปในร่างกายของคน รอตตอนคนถอดแมสแล้วเราก็จะโตม ดี 555 (Poon poon เสียงชาวดรอปัส) คุณครู : ถึงสวนสัตว์แล้วนะค่ะเด็ก ๆ แอนนา: เย้ๆถึงแล้ว คุณครู: เด็กๆต่อแถวเว้นระยะห่างระหว่างอุณหภูมิและล้างมือ ด้วยเจลแอลกอฮอล์กับพี่ๆเจ้าหน้าที่ (สอนล้างมือประกอบเพลง) คนพากย์ : และแล้วเจ้าโควิดก็ถูกทำลายด้วยเลยแอลกอฮอล์ โควิด: ช่วยด้วยๆ ฝีมือฉันถูกทำลายฉันจะตายแล้ว!!! อ้าก คนพากย์: และแล้วโควิดก็ตายลงในที่สุด...แต่เชื้อโควิดอยู่รอบตัว เราอีกเยอะนะเด็กๆเราต้องระวังนะค่ะ	 อาร์มภาพ การเดินทางมาโรงเรียนนั่งรถแบบเว้น ระยะห่าง กิจกรรมร่วมการแปร่งฟัน กิจกรรมการล้างมือ 7 ขั้นตอน การสวมและถอดหน้ากากอนามัย การกินร้อนช้อนกลาง

วัตถุประสงค์	กิจกรรมผู้สอนและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง	ผลของกิจกรรม
	หลังจากนั้นคุณครูก็พาเด็กๆไปเดินดูสัตว์ชนิดต่าง ๆ เด็กๆ : ว้าวว้าวว้าวว้าว สัตว์เยอะแยะเลย.... คุณครู: แล้วเด็กๆรู้ไหมคะว่าสัตว์ชนิดนี้คืออะไร เด็กๆ : ลิงคะ คุณครู: ลิงมันร้องยังไงคะ เด็กๆ: เจียกเจียก (ชาวัดลิง) คุณครู: แล้วลิงมันมีอะไรอีกคะนอกจากเสียงร้องเจียกเจียก เด็กๆ: ชอบปีนต้นไม้คะห้อยยาวว้างไวกะ เด็กๆ:แปรึ้นๆ (ชาว้าง) คุณครู:แล้วช้างมันมีอะไรอีกคะ เด็กๆเห็นไหม มิงวง มิงา มีหูใหญ่ๆด้วยนะ คุณครู: เด็กๆคะแล้วตัวนี้ละคะตัวอะไร เด็กๆ : ม้าคะ คุณครู : มันร้องยังไงคะ เด็กๆ:ฮือๆ(ชาวเสียงม้า) ครู: โอ้โหแล้วมันเป็นยังไงอีกคะเด็กๆ เด็ก:มันมีหางยาวๆคะ ตัวสีน้ำตาล คุณครู:แล้วนี่ละคะตัวอะไรคะ เด็กๆ: เต่าคะ คุณครู: เต่ามีลักษณะยังไงคะ เด็กๆ: มีกะดองคะเดินตัวมเตี้ยๆ ขาสั้นๆคะ คุณครู: เด็กๆหิวข้าวกันหรือยังคะ เด็กๆ:หิวแล้วคะ คุณครู:งั้นเราพักทานข้าวกัน นะคะนั่งเว้น ระยะห่างกันด้วยนะ คะเด็กๆเด็กๆได้เตรียมกระบอกน้ำ ส่วนตัวมาด้วยไหมคะ เด็กๆ: เตรียมคะ คุณครู: ดีมากเลยคะงั้นเด็กเด็กก็ต่อแถวไปล้างมือกันก่อนเลยนะ คะ คนพากย์:หลังจากนั้น เด็กเด็กก็ได้รับประทานอาหารโดยการกิน ร้อนช้อนกลางล้างมือและใช้ช้อนตัวเองเพื่อ ป้องกันและฆ่าเชื้อ โควิดให้ตายเพราะเจ้าโควิดกลัวคนล้างมือแล้วก็ยังกลัวความร้อนอีกด้วย คุณครู: เด็กๆทานข้าวอิ่มกัน หรือยังคะ เด็กๆ:อิ่มแล้วคะงั้น เราเตรียมตัวกลับ บ้านกัน เลยนะคะ คนพากย์:หลังจากนั้น ดิกดิกก็ได้ขึ้นรถกลับบ้านและพองถึงบ้าน แอนนา แม่: แอนนารับไปอาบน้ำ ให้สะอาดนะเพื่อล้างสิ่งสกปรกและ เชื้อโรคออกจากร่างกาย คนพากย์:ก่อนนอนแอนนาก็เล่าให้คุณแม่ฟังว่าวัน นี้ไปเจออะไร มาบ้าง แอนนา:วันนี้หนูได้เห็นสัตว์ชนิดต่างๆมีทั้งช้างตัวโตมิงวงยาวม้า ลิงแล้วก็เต่าคะแล้วคุณครูก็สอนหนูล้างมือด้วย คะได้รับประทาน อาหารกับเพื่อนๆสนุกมากเลยคะแม่ คนพากย์:จากนั้นแอนนาจึงได้อบน้ำ และเข้านอนด้วยความเหนื่อยล้าจากการไปเที่ยวมาทั้งวัน	 กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเรื่องสัตว์ กิจกรรมตอบคำถาม

วัตถุประสงค์	กิจกรรมผู้สอนและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง	ผลของกิจกรรม
	ขั้นสรุป -ผู้สอนสรุปกิจกรรม โดยการทบทวนความรู้ และการปฏิบัติตนอย่างง่ายกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้คำถาม ดังนี้ 1. โควิด-19 น่ากลัวไหม? 2. ล้างมืออย่างไร? 3.สวมและถอดหน้ากากอนามัยอย่างไร? 4. ยืนและนั่งห่างกันอย่างไร? 5. รับประทานอาหารกินร้อนช้อนกลาง อย่างไร?	 ทบทวนประเมินความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

4.3 ขั้นตรวจสอบ (Check: C) การตรวจสอบและประเมินความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตขณะกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

4.3.1 ด้านความรู้เรื่องโควิด-19 ระดับง่าย

พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 สามารถตอบคำถามอย่างง่ายเกี่ยวกับเชื้อโควิด-19 ได้ ดังที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า “หนูกลัวโควิด มันทำให้หายใจไม่ออก” “โควิดมองไม่เห็น” และ “หนูแอนนากลัวโควิด”

4.3.2 ด้านทักษะการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี

พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 สามารถล้างมือ 7 ขั้นตอน ตามเพลง “ล้างมือบ่อยๆ” และ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 สามารถสวมและถอดหน้ากากอนามัยได้ถูกต้อง ตามที่ผู้ช่วยวิจัยสาธิต ดังที่กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนว่า “หนูจะไปทำให้คุณแม่ดู” และ “หนูทำได้แล้ว”

4.3.3 ด้านคุณลักษณะการเว้นระยะห่างทางสังคม และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะได้ถูกต้อง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70 มีคุณลักษณะด้านการเข้าใจเหตุผลในการเว้นระยะห่างทางสังคม โดยการนั่งห่างกัน ยืนเข้าแถวห่างกัน แต่สักพักจะวิ่งเข้าหากันเนื่องจากความสนุกสนานในกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยต้องมีการกำกับดูแล เป็นช่วงๆ ส่วนคุณลักษณะการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงพฤติกรรมมารี้นร้อนช้อนกลาง ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 90

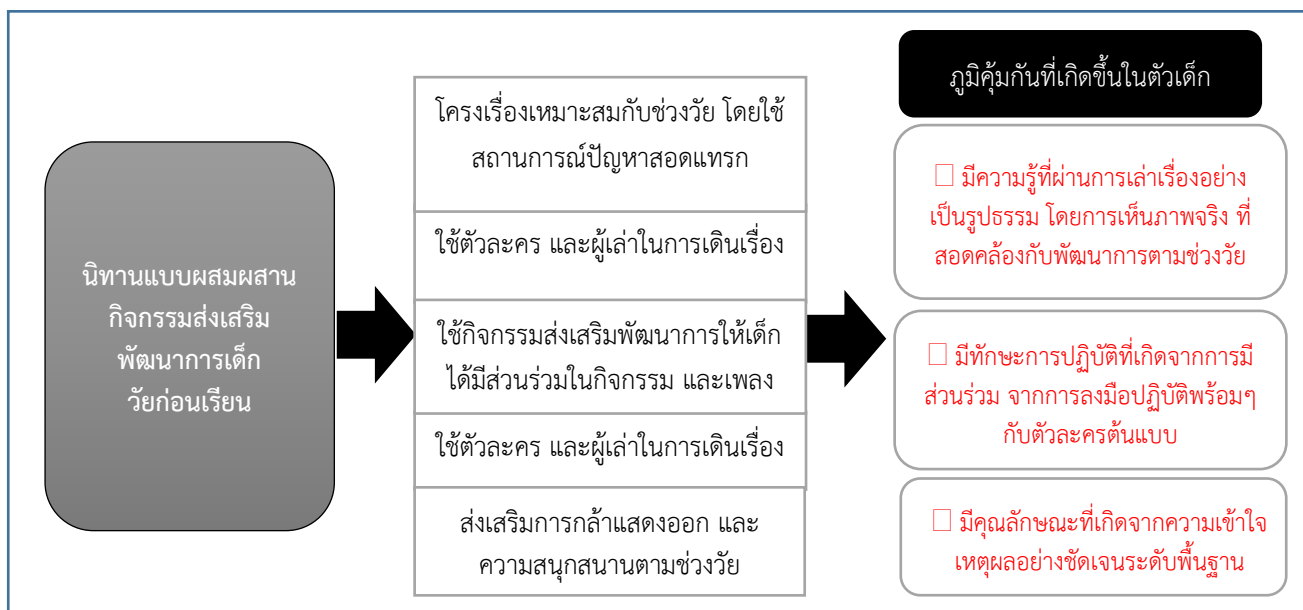
4.4 ขั้นนำผลไปปรับปรุง (Act : A) ข้อเสนอแนะจากการบวนการ

จากการเล่านิทานแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย ครู และผู้บริหาร ให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงกิจกรรมต่อไป ดังนี้

1. แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม หรือ แบ่งกิจกรรมตามลำดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้นอนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 เพื่อเน้นเนื้อหาให้เหมาะสมกับช่วงวัยได้มากขึ้น

2. หลังจากกิจกรรม ควรมีการติดตามพฤติกรรมในชั้นเรียนต่อไป เพื่อความคงทนของคุณลักษณะ และสร้างเสริมภูมิคุ้มกันได้อย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการกระตุ้นภูมิคุ้มกันเป็นระยะ คล้ายกับการฉีดวัคซีนที่มีการกระตุ้น หรือที่เรียกว่า Booster dose จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การเล่านิทานแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน เรื่องโควิดตัวร้ายกับหนูแอนนา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถสร้างภูมิคุ้มกันด้านการป้องกันการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อโควิด-19 ได้อย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียน สามารถสรุปได้ดัง **ภาพที่ 1**

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยการเล่านิทานแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในกิจกรรมดังนี้

5.1 อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย อภิปรายได้ว่า การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยการเล่านิทานแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน สามารถสร้างภูมิคุ้มกันด้านความรู้เรื่องโควิด-19 ระดับง่าย ด้านทักษะการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี และด้านคุณลักษณะรู้จักการเว้นระยะห่างทางสังคม และการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะได้ถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้โครงเรื่องที่เหมาะสมกับช่วงวัยคือ สร้างตัวละคร “หนูน้อยแอนนาที่มีวัยเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง” ที่สอดแทรกเนื้อหาสาระที่เป็นสถานการณ์ปัญหา อย่างง่ายเหมาะสมกับการรับรู้ของช่วงวัย โดยใช้คำว่า “โควิดตัวร้าย” ซึ่งเป็นวลีที่บ่งถึงความเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับพัฒนาการด้านการพูดและการสื่อสาร และการเรียนรู้ของเด็กวัยก่อนเรียน ซึ่งช่วงวัยอนุบาลนี้ เด็กจะช่างซักถาม โดยมีคำถามความหมายของคำหรือวลีที่ไม่เข้าใจ หรือถามถึงที่มาหรือเหตุผลของสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น ทำไมพระจันทร์จึงเป็นรูปร่างกลม หนูเกิดมาได้อย่างไร ของสิ่งนี้ทำงานได้อย่างไร พ่อแม่และครูควรตอบคำถามของเด็กโดยไม่แสดงความหงุดหงิดรำคาญและให้เหตุผลง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจ รวมทั้งหมั่นพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ ชวนให้เด็กเล่าเรื่องที่เขาพบเห็นหรือได้ยินมา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและต่อยอดความรู้ให้กับเด็ก (ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย, 2560) ดังนั้นการใช้การเล่านิทานโดยใช้ภาษาง่ายๆ และใช้ตัวละครที่ช่วงวัยเดียวกัน เสมือนว่าเด็กได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจ ซึ่งเป็น “กระบวนการสร้างการเรียนรู้จากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย” กลุ่มตัวอย่างจึงสามารถมีความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสมในช่วงวัย แสดงถึงพัฒนาการด้านการมีภูมิคุ้มกันโรคจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับช่วงวัย

5.2 อภิปรายผลตามประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในกิจกรรม

ในกิจกรรมการเล่านิทานแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

5.2.1 กลุ่มตัวอย่างฝึกปฏิบัติได้ดีผ่านกิจกรรมที่ได้ลงมือทำ และแสดงออก ผ่านเพลงที่มีทำนองที่สนุกและเข้าใจง่าย อภิปรายผลได้ว่า เด็กวัยนี้เป็นวัยของการรับรู้เรียนรู้การใช้ภาษา การใช้สัญลักษณ์ และมีการสื่อสารโดยใช้ลักษณะท่าทางมากขึ้น เด็กวัยนี้จะสามารถบอกเล่าเหตุการณ์ที่ผ่านมาและอธิบายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ค่อนข้างชัดเจน รวมทั้งมีจินตนาการหรือการคาดการณ์ในอนาคตตามความคิดของตนเอง ชอบเล่นหรือแสดงออกซึ่งความคิดที่มีเหตุผลตามวัย เป็นลักษณะของการจินตนาการตามความคิดหรือตามความคาดหวังของตนเอง (เจริญ กระบวนรัตน์ และ ญฐนรี กระบวนรัตน์, 2563)

ดังนั้นในกิจกรรมการเล่นที่ผสมผสานกิจกรรม จึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางร่างกาย การรับรู้ ความคิดสติปัญญา และทักษะการปฏิบัติได้อย่างสนุกสนาน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่างมีความสนุกสนาน กล่าวแสดงออก มีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อได้เจอและสัมผัสกับตัวละครที่ชอบ สื่อการเล่นที่มีสีสัน สดใส อภิปรายผลได้ว่า สื่อที่มีสีสันที่สดใสช่วยให้เด็กเข้าใจโลกและสิ่งที่อยู่รอบตัว เนื่องจาก 1) สีเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของวัตถุ และสีจะเกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เพราะสีอยู่ที่ตัวเด็กเองตลอดทั่วร่างกาย ทั้งสีผม สีผิว สีขนตา สีเล็บ สีฟัน เป็นต้น 2) สีช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางด้านการมองของเด็กได้อย่างดี โดยสีช่วยกระตุ้นการทำงานของสมอง เด็กมีความรู้สึกต่อสีหรือสีสร้างความรู้สึกให้แก่เด็กได้ โดยเฉพาะหากเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและหลากหลาย สิ่งเหล่านี้จะไปกระตุ้นสมองทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายเส้นใยประสาทและทำให้เส้นใยประสาทอยู่คงทน 3) สีช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การสัมผัสรสชาติทั้งหลาย เด็กอาจใช้ประสาทสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันเข้าไปสัมผัสกับวัตถุหรือเหตุ การณ์ เป็นเหตุให้เด็กเกิดการสังเกตและได้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและคุณสมบัติของวัตถุนั้นได้ 4) การสังเกตสีเป็นพื้นฐานข้อมูลสำหรับเด็ก การมีประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวว่ามีสีหลากหลาย ทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน เด็กก็จะเรียนรู้การจำแนกประเภทต่อไป การจำแนกประเภท คือ การแบ่งพวกหรือคัดแยกวัตถุตามกระบวนการ การจำแนกนี้เกิดจากเด็กสามารถเปรียบเทียบและบอกข้อแตกต่างของคุณสมบัติของวัตถุนั้น ๆ ได้ 5) การเรียนรู้เรื่องสีมีผลต่อการพัฒนาภาษาของเด็ก เมื่อเด็กได้เห็นสี ได้ยินคำศัพท์เกี่ยวกับสี ได้สัมผัสสี มีอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับสี ก็จะเป็นการเร้าและเสริมการเรียนรู้ให้เด็กมีการใช้ภาษา จนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารต่อไป 6) นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ความรู้เรื่องสีที่เด็กเรียนรู้ จะเป็นข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เด็กสามารถเลือกสวมเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายสีที่โรงเรียนกำหนดได้ เด็กจึงเป็นผู้มีวินัย เมื่อเขาจะข้ามถนน เขาจะเลือกข้ามทางม้าลาย เพราะม้าลายใช้สีขาวดำ เป็นสัญลักษณ์ตามกฎจราจร เป็นต้น และจากการศึกษาของ ญารุณา คลาดแคล้ว (2557) พบว่า ปัจจัยของสีที่มีผลต่อการมองเห็นในงานเลขศิลป์สำหรับเด็กสายตาเลือนราง ได้แก่ ความสด ของสี (Intensity/saturation) การสะท้อนแสงในสี สีของพื้นหลัง จานวนสีที่ใช้ การใช้สีคู่ประกอบ (Complementary colors) ขนาดของสี สัดส่วนการใช้ของสีต่อพื้นที่การใช้งานทั้งหมดและลักษณะของภาพ สะท้อนให้เห็นว่า การใช้สีมีผลต่อการรับรู้และพัฒนาการของเด็กทุกประเภท

นอกจากนั้นการใช้ตัวละคร ถือเป็นผู้บุคคล ซึ่งทำหน้าที่ส่งความรู้ผ่านไปให้แก่เด็ก และมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ หรือได้ความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหรือค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ครู พ่อแม่ญาติ เพื่อน ดาราภาพยนตร์ นักร้อง ฯลฯ ที่ทำตนเองให้เด็กเอาอย่างครูหรือพ่อแม่จะเป็นสื่อได้ก็เฉพาะเมื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการส่งผ่านความรู้ (บุรุษไปรษณีย์) แต่ถ้าครูพร่ำสอนให้ทำโน่นทำนี่ หรือเป็นโน่นเป็นนี่ ก็ไม่ถือว่าเป็นสื่อ แต่จะเป็นเพียงผู้ส่งสารเท่านั้น (ภักดินันท์ ยอดสิงห์, 2560) ดังนั้นจากการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยผู้ปกครอง คุณครูต้องหากิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้เรื่องสีจากสิ่งต่างๆรอบตัว มาสนับสนุนและกระตุ้นพัฒนาการของเด็กอย่างมีคุณภาพ

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบต่าง ๆ ควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเริ่มตั้งแต่ ผู้ปกครอง ครู คงไม่ใช่หน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง ซึ่งการวิจัยนี้เป็นเพียง 1 รูปแบบที่สอดคล้องกิจกรรมสถานการณ์ปัญหาของโลก สู่ระดับการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย ของเด็กวัยก่อนเรียน จึงควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดังที่ ไชยสิทธิ์ นามขำ และคณะ, (2564) ได้ออกแบบการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กชุมชนหนองใหญ่ จากผลการวิจัยพบว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการที่อาศัยกระบวนการคุณภาพ PDCA เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และบูรณาการทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย จะสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือ และตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพเด็กไทยที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 นำผลการวิจัยนี้เป็นรูปแบบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน และสอดคล้องสถานการณ์ปัญหาที่ต้องการให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ หรือการรอบรู้ด้านสุขภาพ เกิดภูมิคุ้มกันโรคที่ไม่ต้องพึ่งพาวัคซีน ในระดับอย่างง่าย

6.1.2 ครู ผู้ปกครอง สามารถนำรูปแบบนี้ไปส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน ได้ด้วยตนเอง โดยการสร้างเรื่องเล่า การใช้สื่อ ตัวละครที่เด็กคุ้นเคย และเล่นบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านผู้ปกครองที่เป็นต้นแบบ

6.1.3 สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในวัยอื่น ๆ เช่น เด็กวัยเรียนตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่ต่อเนื่องจากวัยก่อนเรียน

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ติดตามผลการใช้กิจกรรมการเล่นแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน โดยการทำซ้ำกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความคงทนของความรู้ คล้ายกับ Vaccine Booster Dose

6.2.2 พัฒนารูปแบบกิจกรรมการเล่นแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ในเด็กวัยเรียนอย่างต่อเนื่อง

6.2.3 ขยายผลการใช้ กิจกรรมการเล่นแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ในกลุ่มอื่นๆ

7. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อโควิด-19 โดยการเล่นแบบผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน ขอขอบคุณความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ของ ดร.ยุพเทพ บุญฤทธิ์รักษา ผู้อำนวยการโรงเรียนนิพนธ์ศึกษา จังหวัดขอนแก่น ครู ผู้ปกครอง และเด็กระดับชั้นอนุบาล 1-3 ที่ให้ความร่วมมือ และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียน อย่างสร้างสรรค์ ขอขอบคุณผู้ช่วยวิจัย นักศึกษาพยาบาลศาสตรวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่แสดงและเล่นได้สนุกสนาน ให้เด็กๆ มีพัฒนาการและความสุข

8. เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). สถานการณ์การระบาดของโรค Covid-19. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 14 สิงหาคม 2564. จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.

เจริญ กระบวนรัตน์ และ ณัฐนรี กระบวนรัตน์. (2563). ข้อจำกัดในการทำหน้าที่ด้านความคิด ความรู้ และการประมวลผลของเด็ก.

วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ. 46 (2), กรกฎาคม-ธันวาคม. 1-14.

ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2560). คู่มือสำหรับพ่อแม่เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและพัฒนาเด็ก **เด็กวัยอนุบาล 3-6 ปี**. กรุงเทพฯ: ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.

ญารุณา คลาดแคล้ว. (2557). การใช้สีในงานออกแบบเลขคณิตเพื่อรองรับเด็กสายตาสั้น. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 7 (1), มกราคม – เมษายน. 783-800.

ภักนันท์ ยอดสิงห์. (2560). การออกแบบสื่อการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะด้านความสามารถ ทางภาษาอังกฤษของเด็กอายุ **3-6 ปี**. ศิลปนิพนธ์ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปประยุกต์บัณฑิตสาขาวิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

โคภิชฐ์ นามชา, จิตรัตน์ เลิศวิทยากุล, ธัญญรัตน์ เนาววิบูลย์พร, บุญนา บุญภักดี และ พรพรรณ มาตสสถาน. (2564). การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาการเด็กปฐมวัย ชุมชนหนองใหญ่ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 11 (2), เมษายน – มิถุนายน. 90-102.

องค์การอนามัยโรค. (2564). Coronavirus disease. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 14 สิงหาคม 2564. จาก Coronavirus disease (COVID-19) (who.int).

_____. (2564). Health Promotion. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 14 สิงหาคม 2564. จาก https://www.who.int/health-topics/health-promotion#tab=tab_1.

Jamphalikit S, Baramее C. (2012). คู่มือการสอนสำหรับการส่งเสริมสุขภาพพยาบาลศาสตรบัณฑิต. ขอนแก่น: หจก. แอลพี พรินติ้ง ดีโป.

ความคงทนในการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล A Learning Retention Using Cooperative Learning Model in Computer Systems and Digital Subject

กนิษฐา ศรีเอนก¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล (2) เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักศึกษา รายวิชา ระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล หลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล จากตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ในรายวิชา ระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล ตอนเรียน A1 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการเรียนรู้โดยการจัดการการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ใบงานและแบบทดสอบย่อยระหว่างเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ

ผลการวิจัย พบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่ามีความคงทนในการเรียนรู้ (3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.646)

คำสำคัญ การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อนคู่คิด ความคงทนในการเรียนรู้ ระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the learning achievement of computer systems and digital subject, (2) to study retention of students learning of computer systems and digital subject after using a collaborative learning activity and (3) to study the satisfaction of learning management in computer systems and digital subject. The sample were 38 enrolled in the computer systems and digital subject. The research tools included lessons plans of computer system and digital subject, learning achievement tests, worksheet and quiz and the questionnaires of satisfaction on think-pair-share learning technique. The data were analyzed using mean, standard deviation and dependent-samples t-test.

The results of this research were as follows: 1) Learning achievement of computer systems and digital subject who learnt with think-pair-share learning technique was significantly higher than before study was at the .05 level. 2) Learning retention of computer systems and digital subject who learnt with think-pair-share learning technique were not different at the .05 level of significance which showed that the learners had learning retention. 3) The satisfaction of computer systems and digital subject in leaning by using think-pair-share learning technique was at high level ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.646).

Keywords: Cooperative Learning Model; Think-Pair-Share; Retention; Computer Systems and Digital

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1. บทนำ

การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ภัยพิบัติ โรคระบาดและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันต่อโลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากแผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ (พ.ศ. 2558 – 2564) มีแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ (พ.ศ.2557) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า ผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงพยายามเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้บรรยายมาเป็นคณะครูร่วมกัน ออกแบบกิจกรรมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะผ่านเทคโนโลยีให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีหลายรูปแบบ ซึ่งมีความแตกต่างกันตรงจุดเน้นของด้านที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้เรียน และปริมาณของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เป็นรูปแบบหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ถูกพัฒนาขึ้นโดย Frank Lyman มหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์ โดยให้ผู้เรียนทำงานเดี่ยว ทำงานคู่และทำงานกลุ่ม สามารถใช้ได้กับกลุ่มผู้เรียนทุกระดับ ทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ จัดว่าเป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ได้รับการยอมรับมากอีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด การสื่อสาร ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี กล้าแสดงความคิดเห็น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Think หมายถึง การท้าทายให้ผู้เรียนได้คิดและไตร่ตรอง 2) Pair หมายถึง การจัดให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน 3) Share หมายถึง สรุปผลการค้นหาคำตอบร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สรุปและอภิปรายผลการค้นพบ (มนต์ชัย เทียนทอง, 2551)

การเรียนการสอนวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล เป็นการสอนให้เข้าใจพื้นฐานที่เน้นถึงพัฒนาการของระบบคอมพิวเตอร์ องค์ประกอบของระบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงการทำงานตามคำสั่งคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทำงานในสภาวะแวดล้อมเดียวกันกับระบบคอมพิวเตอร์จากเนื้อหาดังกล่าว นักศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาทฤษฎีและต้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริง จากการจัดการเรียนการสอนวิชาระบบคอมพิวเตอร์ที่ผ่านมาพบว่า เน้นบรรยายทฤษฎีความรู้ ผู้เรียนจึงขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการตอบคำถามในชั้นเรียน และไม่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงแนวทางการประยุกต์การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ที่มีผลต่อความคงทนในการเรียนรู้ รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล เพื่อศึกษาพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อช่วยผู้เรียนที่เรียนอ่อนได้รับการเอาใจใส่จากครูหรือเพื่อน และช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ส่งเสริมผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเติมเต็มตามศักยภาพในการเรียนรู้ที่มากขึ้น นอกจากนี้ยังผลต่อการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีความสนใจและเกิดความกระตือรือร้น คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ที่คงทนและสามารถนำไปใช้ในภาคต่อไป ซึ่งการที่จะทดสอบความคงทนในการเรียนรู้นั้นควรที่จะเว้นระยะเวลาให้ห่างจากการทดสอบครั้งแรก ประมาณ 14 วัน เพราะช่วงระยะเวลาที่ความจำระยะสั้นนั้นจะฝังตัวกลายเป็นความจำระยะยาว หรือกลายเป็นความคงทนในการเรียนรู้ (Atkinson & Shiffrin, 1968, pp.89-195)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักศึกษา รายวิชา ระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล หลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ณ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 131 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่เข้าศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 และลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล จำนวนผู้เรียนทั้งหมด 38 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

- 1) แผนการเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยการจัดการการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล จำนวน 50 ข้อ
- 3) ใบงานและแบบทดสอบย่อยระหว่างเรียน หัวข้อเรื่องดังต่อไปนี้ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์และระบบประมวลผลสถาปัตยกรรมหน่วยประมวลผลกลาง หน่วยความจำ และระบบดิจิทัลเบื้องต้น
- 4) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

- 1) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแผนการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด
- 2) จัดทำแผนการเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชา รวมทั้งออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด
- 3) สังเคราะห์กรอบแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่ รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล
- 4) นำแผนการเรียนรู้ และกรอบแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่ที่ได้ออกแบบไว้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า อยู่ในระดับที่มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.525
- 5) นำเนื้อหาที่วิเคราะห์แล้วมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อสอบอิงเกณฑ์ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ เพื่อจะเลือกใช้จริง จำนวน 50 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC โดยมีค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ จำนวน 58 ข้อ และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.40 ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ จำนวน 2 ข้อ

6) นำแบบทดสอบไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่าง จำนวน 34 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2553, หน้า 150) ของแบบทดสอบรายข้อ พบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.31 – 0.79 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป โดยแบบทดสอบทั้งหมดต้องมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.21 – 1.00 ซึ่งมีแบบทดสอบจำนวน 6 ข้อ ที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่อยู่ในเกณฑ์ จึงต้องตัดออก คงเหลือข้อคำถาม จำนวน 52 ข้อ แล้วนำมาคัดเลือกข้อคำถามให้เหลือ 50 ข้อ ให้ตรงและครบถ้วนตามที่กำหนด โดยคัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ หากซ้ำกันจะเลือกตัดทิ้ง

7) วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีของ Kuder-Richardson โดยใช้สูตร KR-20 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.878 ถือว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง

8) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาความพึงพอใจเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 20 ข้อ ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา ซึ่งมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ทุกข้อ

9) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 20 ข้อ และข้อเสนอแนะจำนวน 1 ข้อ เป็นแบบประเมินออนไลน์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบถึงการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล เนื้อหารายละเอียดของวิชาที่จะสอน รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในรายวิชา และขั้นตอนกระบวนการเก็บรวบรวมคะแนนและข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เรียนสำหรับการดำเนินงานวิจัย

2) ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 50 ข้อ

3) ผู้วิจัยดำเนินการสอนและจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ และใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในแต่ละบทเรียน โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนศึกษาใบงานที่ผู้สอนมอบหมาย เมื่อผู้เรียนศึกษาใบงานเสร็จแล้วให้แต่ละคนทำใบงาน เมื่อแต่ละคนทำใบงานเสร็จ ผู้สอนจะทำการจับคู่ให้ผู้เรียนกับเพื่อน โดยแต่ละผู้เรียนที่มีผลการเรียนดีคู่กับผู้เรียนที่มีผลการเรียนอ่อน เพื่อให้ผู้เรียนนำคำตอบจากใบงานมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หากผู้เรียนที่มีผลการเรียนอ่อนทำใบงานไม่ได้ ให้ผู้เรียนที่เป็นคู่กันอธิบายให้ฟังแล้วพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ จากนั้นผู้สอนสุ่มผู้เรียนแต่ละคู่ออกมาเสนอ โดยสุ่มมาทีละกลุ่มที่ตอบถูก โดยนำเสนอข้อละกลุ่ม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายใบงานแล้วสรุปเกี่ยวกับหัวข้อที่เรียน เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมในแต่ละบทเรียน ให้ผู้เรียนทดสอบย่อย

4) เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกบทเรียน ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษารายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัลหลังการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนแล้วบันทึกผลการสอบเพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5) เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 2 สัปดาห์ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล ที่ทำการสลับข้อก่อนหลังและสลับตัวเลือก อีกครั้งเพื่อวัดความคงทนของความรู้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยใช้ค่าเฉลี่ยและการทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent-samples t-test)

2) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดโดยใช้ค่าเฉลี่ย และการทดสอบทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent-samples t-test)

3) วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล ก่อนเรียนและหลังเรียน เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด

การทดสอบ	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig
ก่อนเรียน	38	8.19	1.604	-18.728	.000*
หลังเรียน	38	15.91	1.866		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์ สูงกว่าคะแนนหลังเรียน เมื่อทำการทดสอบทางสถิติ t-test พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่ามีความคงทนในการเรียนรู้ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด

การทดสอบ	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig
หลังเรียน	38	15.91	1.866	-1.831	.075
หลังเรียน 2 สัปดาห์	38	16.34	2.365		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.646 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.610 รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.614 ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.674 และด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.610 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดในรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล โดยภาพรวม

ประเด็นที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	อันดับที่
1. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	4.42	0.674	3
2. ด้านเนื้อหาการเรียนรู้	4.46	0.614	2
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.41	0.684	4
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด	4.54	0.610	1
เฉลี่ย	4.46	0.646	

7. อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ก่อนเรียนผู้เรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.19 คะแนน เมื่อผู้เรียนได้เรียนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดแล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน พบว่า ผู้เรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 15.91 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนคล่องกลุ่มความสามารถ ผู้เรียนได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม ผู้เรียนที่เก่งกว่าสามารถช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนกว่าได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนมีความกล้าแสดงความคิดเห็นระหว่างเพื่อนกันเองมากกว่าแสดงความคิดเห็นกับอาจารย์ผู้สอน ทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้น เช่นเดียวกับ นิศา ภิรมย์ไกรภักดิ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อยุธยาเมืองเก่า วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลตองไจ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีคะแนนสูงขึ้น และจากการทดสอบที (t-test) พบว่า สูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวรรณวิสา ยศระวาส (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนบนเว็บโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมมือแบบเพื่อนคู่คิด รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยระหว่างหลังเรียนและหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจากผู้เรียนมีความคุ้นเคยในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้นและมีการทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนจบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการจดจำอย่างยั่งยืนกว่าการรับรู้จากสิ่งที่ครูสอนเพียงอย่างเดียว จึงเกิดความคงทนของความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ จำเนียร เงามาม (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้เรื่องพันธะเคมีด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน 2 สัปดาห์ ($\bar{x} = 22.92$, S.D. = 3.57) ไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียน ($\bar{x} = 22.69$, S.D. = 3.63) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สุธาสินี รอดกระโทก (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องโปรแกรมพื้นฐานการพิมพ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียน ($\bar{x} = 24.92$, S.D. = 1.38) และหลังเรียนสองสัปดาห์ ($\bar{x} = 25.21$, S.D. = 1.21) ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเทคนิคเพื่อนคู่คิดไม่แตกต่างกัน นั่นคือ นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเทคนิคเพื่อนคู่คิด

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.646 โดยมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น จากเดิมที่ผู้เรียนต้องนั่งฟังการบรรยายจากผู้สอนเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้มีการคิดและวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับปิยะพล ทรวงอาจ (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชา 810 106 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$)

8. สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ความคงทนในการเรียนรู้รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างจากคะแนนหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่ามีความคงทนในการเรียนรู้

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด รายวิชาระบบคอมพิวเตอร์และดิจิทัล พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = .646)

9. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้สอนควรอธิบายรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเสมอ สังเกตพฤติกรรมและให้เวลาฝึกฝนโดยเฉพาะกับผู้เรียนที่เรียนเก่งจับคู่กับผู้เรียนที่เรียนอ่อน ผู้เรียนที่เรียนเก่งอาจมีบทบาทอยู่คนเดียว

2) ผู้สอนควรให้คำแนะนำและเอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างใกล้ชิด บรรยากาศภายในห้องเรียนจะมีลักษณะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีข้อสงสัยจะได้ปรึกษาได้ตลอดเวลา และควรมีการเสริมแรงโดยการกล่าวชมเชยกับผู้เรียนที่ตั้งใจเรียนและดูแลให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการเรียนรู้อย่างมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดไปศึกษาวิจัยร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนการสอนแบบออนไลน์ การใช้แผนที่ความคิดการทำการกิจกรรมกลุ่ม และการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต เป็นต้น เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้กับประสิทธิภาพกับตัวแปรอื่น

2) ควรนำการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่ไปประยุกต์ใช้กับวิชาที่มีเนื้อหาเชิงปฏิบัติ เช่น การออกแบบสื่อดิจิทัล และระบบฐานข้อมูลทางธุรกิจ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการคิดและวางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อน มีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

- จำเนียร เงามาม. (2555). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องพันธะเคมี ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี.
- ทิศนา ขัมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิตา ภิรมย์ไกรภักดิ์ และคณะ. (2561). การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อยุธยาเมืองเก่า วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลตั้งใจ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(พิเศษ), 100-112.
- ปิยะพล ทรงอาจ. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD รายวิชา 810 106 การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(พิเศษ), 125-137.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2553). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2551). เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Mentor Coached Think-Pair-Share เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรู้ออนไลน์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 18 (มกราคม – เมษายน), 99 – 105.
- วรรณวิสา ยศระवास. (2561). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมมือแบบเพื่อนคู่คิด รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. มหาสารคาม.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2562 จาก <http://www.secondary11.go.th/2016/th/download/files/guidance10.pdf>.
- สุธาสินี รอดกระโทก. (2557). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนการเรียนรู้เรื่องโปรแกรมพื้นฐานการพิมพ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเทคนิคเพื่อนคู่คิด. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์.
- Atkinson, R.C., & Shiffrin, R.M. (1968). *The Psychology of Learning and Motivation: Advanced in Research and Theory*. New York: Academic Press.
- Lyman, F. (1987). *Think-Pair-Share: An Expanding Teaching*. MAA-CIE Cooperative New1.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครู
A Confirmatory Factor Analysis of Critical problem-solving Thinking
of Teacher-professional Students

จิราพร วิชนะโกชน¹,
ไพโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์²,
ไพศาล สุวรรณน้อย³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูทุกชั้นปีที่กำลังศึกษาใน คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ครอบคลุม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ นิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล ตั้งสมมุติฐาน เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา การลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา และเสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second order Confirmatory Analysis) ด้วยโปรแกรม Mplus

ผลการวิจัย พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันของการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.888-0.992 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกองค์ประกอบ เมื่อเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ องค์ประกอบเสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา ($b=0.992$) องค์ประกอบเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ($b=0.976$) องค์ประกอบนิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล ($b=0.968$) องค์ประกอบตั้งสมมุติฐาน ($b=0.936$) และ องค์ประกอบการลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา ($b=0.888$) โดยโมเดลการวัดที่สังเคราะห์ขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ($\chi^2 = 92.227$ df= 74 $\chi^2 / df = 1.246$ $p\text{-value} = 0.0743$ RMSEA = 0.021 CFI = 0.980 TLI= 0.971 SRMR= 0.032)

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน, การคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ, นักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

The purpose of this research was to study the confirmatory factor analysis of critical problem-solving thinking of student teachers. The sample group used in this research including teacher professional students of all grades who are studying in Faculty of Education of higher education institutions in the Northeast. Obtained by stratified random sampling of 396 people. Research instrument was a critical problem-solving assessment questionnaire for teacher-professional students that covers 5 components. Problem definition considering data Make hypotheses and suggest solutions to problems. Implementation and verification of solutions present and the results of problem solving. The data were analyzed by the second corroborative component analysis by Mplus program.

The research results revealed that the weight of the confirmation component of critical problem-solving all 5 elements have positive values. The value is between 0.888-0.992 and was statistically significant at the .05 level every element when sorting by element weight values descending is the component

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

presenting the result of the solution ($b=0.992$). The component proposes a solution ($b=0.976$). Problem definition elements consider data ($b=0.968$). The hypothesis component ($b=0.936$) and the action component and the solution check ($b=0.888$). The synthesized measurement model corresponds to the empirical data through acceptable criteria ($\chi^2 = 92.227$ df = 74 $\chi^2 / df = 1.246$ $p\text{-value} = 0.0743$ RMSEA = 0.021 CFI = 0.980 TLI = 0.971 SRMR = 0.032).

Keywords: A Confirmatory Factor Analysis, Critical problem-solving thinking, Teacher-professional students

1. บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ประสบปัญหา เรื่อง หลักสูตร การจัดการเรียน การสอน และการวัด และประเมินผล แบบเดิมหลักสูตรขาดความยืดหยุ่น ไม่ทันความต้องการของโลกและสังคม ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและบริบทที่แตกต่างหลากหลาย การจัดการเรียนการสอน ล้าสมัย ครูขาดทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) โดยการคิดหรือทักษะการคิดสำหรับคนไทยนั้น จากเดิมเป็นสังคมที่ดำรงอยู่แบบเดิมขาดการศึกษาค้นคว้าไม่มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่เป็นสังคมที่มีแต่การเลียนแบบและถูกครอบงำทางความคิดทางเศรษฐกิจการเมือง ไม่มีเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นสังคมที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำและอยู่รอดได้ยาก จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสังคมใหม่ให้เป็นสังคมฐานความรู้ มีผู้คนที่รู้จักคิดสามารถสร้างหรือผลิตงานใหม่ มีการพัฒนาเชื่อมโยงความรู้เป็นสังคมที่มีเหตุผลและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2551) ทำให้สิ่งที่จำเป็นประการหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนของประเทศไทย ก็คือ “การคิด” และ “การสอนคิด” เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูง พัฒนาผู้เรียน ให้เจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา คุณธรรมและการเป็นคนดี จึงทำให้เกิดแนวความคิด ในการจัดการศึกษาของไทยในด้านการคิดในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ เช่น การสอนให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สอนให้ผู้เรียนคิดเชิงสร้างสรรค์ สอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์หรือเกิดทักษะการคิดวิจารณ์

สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับการคิดและการพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียนนั้น กองวิจัยการศึกษา (2540) ได้กล่าวไว้ว่าสาเหตุสำคัญเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของไทยตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป ยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการให้ความรู้ให้ผู้เรียนท่องจำเป็นสำคัญ ครูไม่ได้สอนไม่ได้ปลูกฝังให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดและการแก้ปัญหาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีศักยภาพในทักษะการคิดต่ำ สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณีและคณะ (2548) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการขาดการสอน หรือฝึกคิดกับนักเรียนว่าเป็นเพราะครูเองที่ขาดความรู้ความเข้าใจ และการฝึกฝนในเรื่องนี้เนื่องจากครูของครูก็ไม่ได้ให้ความรู้และฝึกฝนเรื่องการคิดเช่นกัน ดังนั้น คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าบุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ก็คือครูของครู ซึ่งหมายถึง คณาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ตัวครู และนิสิต นักศึกษาครู หากบุคคล ทั้ง 3 กลุ่มนี้ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนก็ยากที่การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้มีความสามารถในการคิด จนประสบผลสำเร็จได้ และสอดคล้องกับการสังเคราะห์ลักษณะครูดีในประเทศไทยของ ดิเรก พรสีมา (2541) ที่พบว่า คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดที่สำคัญของครูได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทางวิชาการและสามารถใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมองกว้างคิดไกลและมีวิจารณญาณที่จะวิเคราะห์และเลือกใช้ข่าวสารข้อมูลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้หากครูยังมีข้อจำกัดด้านการคิดย่อมเกิดข้อจำกัดในการฝึกคิดแก่ผู้เรียน เช่นกัน ดังมีข้อมูลปรากฏว่าหลักสูตรที่ผ่านมายังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิตสามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคิดแก้ปัญหามีวิจารณญาณ คือ การแก้ปัญหาที่ใช้กระบวนการคิดไตร่ตรองทบทวนข้อมูลอย่างรอบคอบรอบด้าน ในการตัดสินใจข้อสรุปและตัดสินใจ ด้วยการประเมินข้อมูลจากแหล่งข้อมูลความรู้ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่และใช้การคิดขั้นสูง ทั้งนี้เพื่อใช้ในการวางแผนหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา ด้วยความรู้ ความคิด และประสบการณ์อย่างถูกต้องและบรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ โดยมีตัวแปรโครงสร้างองค์ประกอบได้แก่ 1) นิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล 2) ตั้งสมมุติฐาน 3) เสนอแนวทางแก้ปัญหา 4) การลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา และ 5) เสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา

ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะหลักด้านการคิดขั้นสูงในปัจจุบันที่ประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนของการคิดหลายขั้นตอนในแต่ละขั้นตอนต้องอาศัยทักษะการสื่อสารและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลายทักษะ เพื่อให้ได้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ในที่นี้กำหนดเป็นสมรรถนะที่สำคัญ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการคิดที่มุ่งไปที่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เหตุผล และหลักฐานของเรื่องที่พิจารณาว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด อันจะนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา เป็นกระบวนการคิดที่มุ่งไปที่ความเข้าใจเหตุและผลของปัญหา การแก้ปัญหาให้ได้ผลจะต้องหาต้นเหตุของปัญหานั้น และจัดที่เหตุซึ่งต้องอาศัยวิธีการที่เหมาะสม เมื่อได้วิธีการที่น่าจะดีที่สุดแล้ว ก็ต้องวางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และลงมือทำตามแผนนั้นเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล ปรับปรุงจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ, 2564) สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) เป็นการสร้างทักษะการคิดในแบบต่าง ๆ ได้แก่แบบเป็นเหตุเป็นผล แบบใช้การคิด กระบวนการระบบแบบใช้วิจารณญาณและการตัดสินใจแบบแก้ปัญหาในรูปแบบการฝึกแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคยหลากหลายเพื่อนำไปสู่ทางออกที่ดีกว่าซึ่งจะเห็นได้ว่าเด็กไทยในยุคปัจจุบันได้รับการพัฒนาในส่วนของทักษะการคิดค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจนนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในชีวิตและการปฏิบัติงาน

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความทันสมัยตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2562) แต่ในขณะเดียวกันการจัดศึกษายังคงเน้นสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และได้ลงมือปฏิบัติจริง มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เป็นบัณฑิตที่มีความรู้ มีทักษะสูงและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะวิชาชีพครู นักศึกษาวิชาชีพครูควรได้รับการพัฒนาการคิดตั้งแต่เป็นนักศึกษา เพราะเป็นบุคคลที่สำคัญในการพัฒนากำลังคนในอนาคต (Drapeau, 2014) จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของการคิดแก้ปัญหาย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน การคิดแก้ปัญหาย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู ทุกชั้นปีที่กำลังศึกษาในคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคิดแก้ปัญหาย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครูมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และกรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Bellanca, James, & Brandt, Ron, 2010)

1.1 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์

1.2 มาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อกำหนดคุรุสภา

1.3 กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหาย่างมีวิจารณญาณของ Guilford (1971), Beyer (1983), Ennis (1985) Watson & Glaser (1994)

2.1 การคิด

2.2 การคิดแก้ปัญหา

2.3 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.4 การคิดแก้ปัญหาย่างมีวิจารณญาณ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบของการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA)

ประชากร คือ นักศึกษาวิชาชีพครูทุกชั้นปีที่กำลังศึกษาในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 30 สถาบัน ในภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 36,765 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาชีพครูทุกชั้นปีที่กำลังศึกษาในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 396 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Hair et.al. (1998) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ 20 เท่า ของตัวแปรที่สังเกตได้จำนวน 15 พารามิเตอร์ จึงถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอสำหรับการวิจัย

ขั้นที่ 1 ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดำเนินการโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการจำแนกประเภทของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ออกเป็น 3 ประเภท คือ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ สถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากนั้นผู้วิจัยคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ในแต่ละประเภทของสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้สูตร

$$ni = \frac{Ni}{N/n}$$

เมื่อ ni = ขนาดตัวอย่างในชั้นภูมิที่ i
 n = ขนาดตัวอย่าง
 Ni = ขนาดของประชากรในชั้นภูมิที่ i
 N = ขนาดของประชากร

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มโดยใช้ชั้นปีเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเอารายชื่อนักศึกษา มาจับฉลากเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 396 คน รายละเอียดดัง ตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามประเภทของสถาบัน

ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา	จำนวน (สถาบัน)	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ	1	2,460	26
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	21	29,727	320
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	8	4,578	50
รวม	30	36,765	396

ตารางที่ 2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาวิชาชีพครูทุกชั้นปี สังกัดคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัย	จำนวนประชากร (คน)	ชั้นปี	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ			
1.มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2,460	ปี 4	26
รวม	2,460		26
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ			
2. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	1,546	ปี 3	17

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2565

มหาวิทยาลัย	จำนวนประชากร (คน)	ชั้นปี	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (คน)
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	1,724	ปี 1	18
4. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ	253	ปี 2	3
5. มหาวิทยาลัยนครพนม	1,129	ปี 5	12
6. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	1,860	ปี 2	20
7. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	1,625	ปี 1	17
8. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2,056	ปี 3	22
9. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	2,031	ปี 4	22
10. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม	590	ปี 5	6
11. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	1,400	ปี 1	15
12. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	1,700	ปี 3	18
13. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	2,079	ปี 4	22
14. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตศรีสะเกษ	398	ปี 2	4
15. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	1,894	ปี 5	20
16. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	1,950	ปี 2	21
17. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	1,903	ปี 1	20
18. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี	750	ปี 3	9
19. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	1,938	ปี 4	21
20. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	350	ปี 2	4
21. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น	1,027	ปี 3	12
22. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตนครราชสีมา	1,524	ปี 5	17
รวม	29,727		320
สถาบันอุดมศึกษาเอกชน			
23. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,078	ปี 1	12
24. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	460	ปี 1	5
25. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล	890	ปี 4	10
26. วิทยาลัยนครราชสีมา	750	ปี 2	8
27. วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต	250	ปี 3	3
28. วิทยาลัยสันตพล	450	ปี 2	5
29. มหาวิทยาลัยราชธานี	200	ปี 4	2
30. มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น	500	ปี 3	5
รวม	4,578		50
รวมทั้งสิ้น	36,765		396

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรม
Mplus เพื่อแสดงองค์ประกอบการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ที่แท้จริงของนักศึกษาวิชาชีพครู

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครูมี 5 องค์ประกอบ
15 ตัวบ่งชี้ คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.067-0.679 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาตัวชี้วัด
ในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

4.1.1 องค์ประกอบนิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล (A) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
อยู่ระหว่าง 0.123-0.405 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย
คือ ตั้งประเด็นปัญหาที่ชัดเจน ($b=0.405$) ทบทวน พิจารณาข้อมูลที่สัมพันธ์กับปัญหา ($b=0.361$) และตระหนักถึงความสำคัญ
ของปัญหา ($b=0.123$) ตามลำดับ

4.1.2 องค์ประกอบตั้งสมมุติฐาน (B) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง
0.241-0.421 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ
คาดการณ์คำตอบที่เป็นไปได้ ($b=0.421$) ค้นหา ซึ่งแนะคำตอบของปัญหา ($b=0.382$) และเชื่อมโยงหาความสำคัญของข้อมูล
($b=0.241$) ตามลำดับ

4.1.3 องค์ประกอบเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา (C) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่
ระหว่าง 0.303-0.679 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ
ระบุทางเลือกที่เป็นไปได้ ($b=0.679$) พยายามในการค้นหาข้อเท็จจริง ($b=0.444$) และเปิดใจยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น
($b=0.303$) ตามลำดับ

4.1.4 องค์ประกอบการลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา (D) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด มีค่า
น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.096-0.677 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับตามค่าน้ำหนัก
องค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ แสวงหาความถูกต้อง ที่เที่ยงตรง และแม่นยำ ($b=0.677$) รู้จักใช้มุมมองต่าง ๆ ในการตีความ
($b=0.389$) และการตรวจสอบข้อมูลหลักฐาน ($b=0.096$) ตามลำดับ

4.1.5 องค์ประกอบเสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา (E) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนัก
องค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.067-0.329 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจาก
มากไปน้อย คือ ตระหนักและทำความเข้าใจ ($b=0.329$) ลงข้อสรุปจากข้อมูลหลักฐาน ($b=0.307$) และเสนอ ผลจากการ
ดำเนินการ ($b=0.067$) ตามลำดับ

4.2 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบของการคิด
แก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ (CT)

องค์ประกอบของโมเดลการวัด	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			R^2
	b	SE	t	
A (นิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล)	0.968	0.116	8.329	0.937
B (ตั้งสมมุติฐาน)	0.936	0.090	10.449	0.876
C (เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา)	0.976	0.052	18.696	0.953
D (การลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา)	0.888	0.066	13.463	0.788
E (เสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา)	0.992	0.003	372.743	0.983

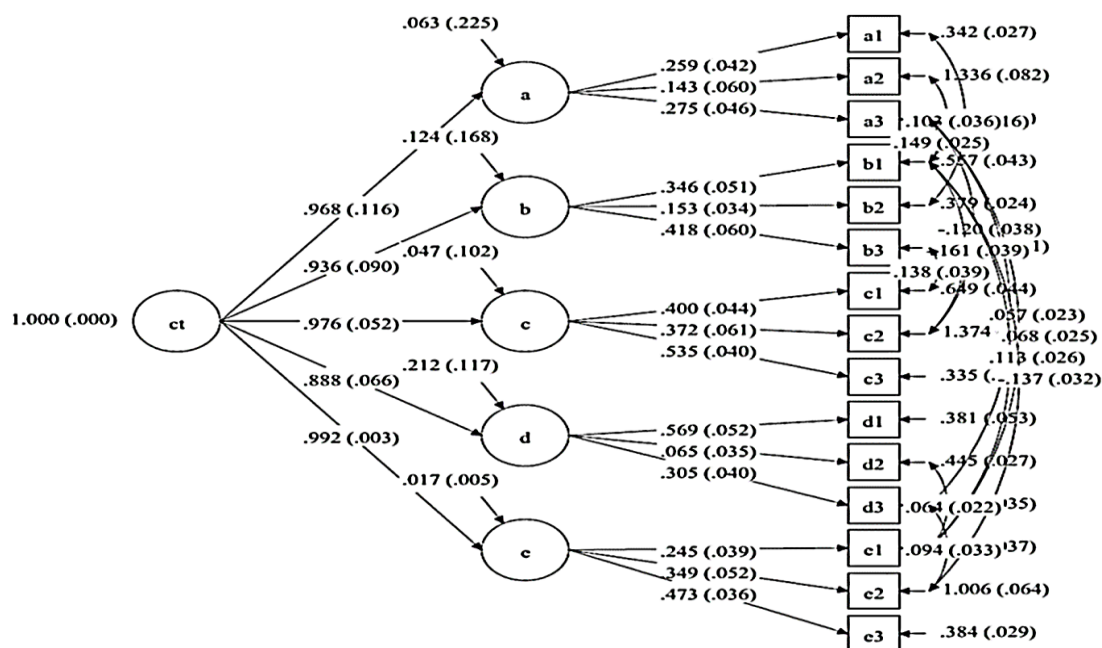
* $p > .05$

$$\chi^2 = 92.227 \text{ df} = 74 \quad \chi^2 / \text{df} = 1.246$$

$$p\text{-value} = 0.0743 \text{ RMSEA} = 0.021$$

$$\text{CFI} = 0.980 \text{ TLI} = 0.971 \text{ SRMR} = 0.032$$

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครู กับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยันของการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าอยู่ ระหว่าง 0.888-0.992 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกองค์ประกอบ เมื่อเรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบจาก มากไปน้อย คือ องค์ประกอบเสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา ($b=0.992$) องค์ประกอบเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ($b=0.976$) องค์ประกอบนิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล ($b=0.968$) องค์ประกอบตั้งสมมุติฐาน ($b=0.936$) และองค์ประกอบการลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา ($b=0.888$) และผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการคิดแก้ปัญหาอย่างมี วิจารณญาณ ทั้ง 5 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าดัชนีระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไส แควร์=92.227 ($p=0.0743$) ท้องศาอิสระ (df) = 74 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) = 0.021 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) = 0.980 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วน เหลือมาตรฐาน (SRMR)= 0.032 การวิเคราะห์ พบว่า โมเดลการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบการคิด แก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

จากภาพที่ 1 เป็นการนำเสนอน้ำหนักองค์ประกอบการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ในการเป็นตัวแทน อธิบายการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครู ได้แก่ นิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล ตั้งสมมุติฐานเสนอ แนวทางแก้ไขปัญหา การลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา และเสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา ซึ่งมีความเหมาะสม ในการนำไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ จากการศึกษาสามารถสรุปตัวชี้วัด ของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) นิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล (A)
 - (1) ตั้งประเด็นปัญหาที่ชัดเจน
 - (2) ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา
 - (3) ทบทวน พิจารณาข้อมูลที่สัมพันธ์กับปัญหา
- 2) ตั้งสมมุติฐาน (B)
 - (1) คาดการณ์คำตอบที่เป็นไปได้
 - (2) เชื่อมโยงหาความสำคัญของข้อมูล
 - (3) ค้นหา ชี้แนะคำตอบของปัญหา
- 3) เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา (C)
 - (1) พยายามในการค้นหาข้อเท็จจริง
 - (2) เปิดใจยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น
 - (3) ระบุทางเลือกที่เป็นไปได้
- 4) การลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา (D)
 - (1) แสวงหาความถูกต้อง เทียบตรง และแม่นยำ
 - (2) การตรวจสอบข้อมูลหลักฐาน
 - (3) รู้จักใช้มุมมองต่างๆในการตีความ
- 5) เสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา (E)
 - (1) ลงข้อสรุปจากข้อมูลหลักฐาน
 - (2) ตระหนักและทำความเข้าใจ
 - (3) เสนอ ผลจากการดำเนินการ

สำหรับค่าสถิติในการวัดระดับความกลมกลืนของโมเดลเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะใช้เกณฑ์ดัชนีของ Mueller (1996) ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอเกณฑ์ระดับความสอดคล้องพร้อมนำเสนอผลการวิเคราะห์ของค่าสถิติโมเดลที่ได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติในโมเดลเทียบกับเกณฑ์ความสอดคล้อง

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ระดับความสอดคล้อง	ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติในโมเดล
χ^2	$p > 0.05$	0.0743
χ^2/df	< 2	1.246
RMSEA	< 0.07	0.021
CFI	> 0.95	0.980
TLI	> 0.95	0.971
SRMR	< 0.08	0.032

χ^2	แทน	ค่าสถิติไคสแควร์
df	แทน	องศาอิสระ
RMSEA	แทน	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือของการประมาณค่า
CFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ
TLI	แทน	ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน
SRMR	แทน	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสอง ของส่วนที่เหลือมาตรฐาน

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติในโมเดล เทียบกับเกณฑ์ระดับความสอดคล้อง อยู่ในเกณฑ์ทั้งหมด แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 5 องค์ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ คำนวณหาค่าประกอบ อยู่ระหว่าง 0.067-0.679 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งประกอบไปด้วย 1) นิยามปัญหาพิจารณาข้อมูล ประกอบไปด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ (1) ตั้งประเด็นปัญหาที่ชัดเจน (2) ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา (3) ทบทวน พิจารณาข้อมูลที่สัมพันธ์กับปัญหา 2) ตั้งสมมติฐาน ประกอบไปด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ (1) คาดการณ์คำตอบที่เป็นไปได้ (2) เชื่อมโยงหาความสำคัญของข้อมูล (3) ค้นหา ชี้แนะคำตอบของปัญหา 3) เสนอแนวทางแก้ไขปัญห ประกอบไปด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ (1) พยายามในการค้นหาข้อเท็จจริง (2) เปิดใจยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น (3) ระบุทางเลือกที่เป็นไปได้ 4) การลงมือปฏิบัติและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา ประกอบไปด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ (1) แสวงหาความถูกต้องเที่ยงตรง และแม่นยำ (2) การตรวจสอบข้อมูลหลักฐาน (3) รู้จักใช้มุมมองต่างๆในการตีความ และ 5) เสนอผลที่ได้จากการแก้ปัญหา ประกอบไปด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ (1) ลงข้อสรุปจากข้อมูลหลักฐาน (2) ตระหนักและทำความเข้าใจ (3) เสนอผลจากการดำเนินการ และจากการวิเคราะห์โมเดลการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนดำเนินการสร้างเครื่องมือคือแบบประเมินการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

สอดคล้องกับ พิสิฐ เทพไกรวัล (2564) ได้เสนอบทความวิชาการเรื่อง บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ได้นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ และเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองของครูต่อภารกิจในการพัฒนาผู้เรียน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนา เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวกรณ์ สองแสน (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยรูปแบบ MAPLE ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยพบว่าโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการนิยามปัญหา ด้านการพิจารณาข้อมูล ด้านการสมมติฐาน ด้านการตีความ ด้านการประเมินผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีน้ำหนักองค์ประกอบในแต่ละด้านมีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ทุกด้านและสามารถวัดองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรินทร์ บุญรักษา (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแบบสมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยุคใหม่ อำเภวาริชภูมิจังหวัดสกลนคร พบว่า ตัวแบบองค์ประกอบเชิงยืนยัน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่าสถิติค่า $\chi^2 = 15.213$, $df = 9$ $\chi^2/df = 1.690$, $p = 0.085$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.990$, $RMSEA = 0.041$, $SRMR = 0.014$ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวาโร เฟิงสวัสดิ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มจังหวัดสนุก ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 29.47 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 31 คำนวณค่าสำคัญทางสถิติ(p-value) เท่ากับ 0.54459 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (ค่าไค-สแควร์/df) เท่ากับ 0.950 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าดัชนีวัดระดับความ สอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 เป็นไปตามหลักการพิจารณาความกลมกลืน แสดงว่ายอมรับสมมติฐาน หลักที่ว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

1.1 หากจะวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันควรศึกษาขั้นตอนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎีของ Hair et.al. (1998) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ควรศึกษาวิธีการใช้โปรแกรม Mplus ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาคำประกอบเชิงยืนยัน ในตัวแปรอื่นของทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม การสื่อสารและความร่วมมือ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.2 สามารถศึกษาการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองวิจัยทางการศึกษา. (2540). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- ดิเรก พรสีมา. (2541). การพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทิตินา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้ : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2564). บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 11(4), 10-22.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2551). คู่มือการเปลี่ยนผ่านการศึกษาตามหลัก “สัตตคิลลา”. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ บุญรักษา. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแบบสมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยุคใหม่อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(2), 11-18.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มจังหวัดสกล. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 9(2), 144-150.
- ศิวกรณ์ สองแสน. (2557). การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยรูปแบบ MAPLE. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 8(3), 110-129.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- Bellanca, James, & Brandt, Ron. (2010). 21st century skills: Rethinking how students learn. Bloomington, IN : Solution Tree Press.
- Beyer. (1983). Common Sense about Teaching Thinking Skills. Educational Leadership, v41 n3, p44-49.
- Drapeau, P. (2014). Sparking student creativity: Practical ways to promote innovative thinking and problem solving. Virginia USA : ASCD.
- Ennis. (1985). “A Logical Basic for Measuring Critical Thinking Skills”, Journal of Educational Leadership, 43 (October 1985), 45-48.
- Guilford. (1971). The Analysis of intelligence. New York, NY: McGraw-Hill Book Co.
- Hair, J.F. Anderson, R.E., Tatham, R.L. and Black, W.C. (1998). Multivariate Data Analysis. New Jersey : Prentice-Hall.
- Mueller, R.O. (1996). Confirmatory factor analysis. In Basic principles of structural equation modeling: An introduction to LISREL and EQS. New York : Springer-Verlag. p. 62-128.
- Watson and Glaser. (1994). Watson–Glaser Critical Thinking Appraisal Manual. New York : Brace and World Inc.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตร
ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู ที่เรียนผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปกับแบบบรรยาย
Comparison Learning Achievement of Research Subject for Learning Development
of Graduate Diploma in Teacher Profession between
Packaged Program and Lecture Method

สถิตย์ กุลสอน¹,
ชานนท์ เศรษฐแสงศรี²,
ทิพย์วรรณ แพนงบุปผา³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู แบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปกับแบบบรรยายให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป และแบบบรรยาย 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างการเรียนรู้ผสมผสานด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับแบบบรรยาย 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ผสมผสานด้วยบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน จำแนกเป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้ผสมผสานด้วยบทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยประกอบด้วย 1) แผนจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) แผนจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test Independent Sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ผสมผสานด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 84.63 / 81.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การจัดการเรียนรู้แบบบรรยายมีประสิทธิภาพเท่ากับ 73.23/71.83 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ดัชนีของประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียน และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย มีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7155 และ 0.5667 ตามลำดับ 3) นักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานด้วยบทเรียนสำเร็จรูปมีผลการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน/บทเรียนสำเร็จรูป /การเรียนรู้ผสมผสาน

Abstract

This research aimed to: 1) develop the efficiency of learning development of graduate diploma in teacher profession between blended learning with packaged program and lecture method as efficiency E1/E2 according to 80/80 criterion, 2) study the index of efficiency between blended learning with packaged program and lecture method by 80/80 criterion, 3) compare learning achievement of graduate diploma in teacher profession between blended learning with packaged program and lecture method and 4) study the satisfaction of graduate diploma students towards blended learning with packaged program. This research

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล

^{2,3}อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล

was carried out with 60 graduate diploma students in Semester 2, academic year 2020, Santapol College. They were obtained by purposive sampling. The samples were classified into two groups: 30 experimental groups and 30 control groups. The research instruments used were as follows: 1) lesson plans of blended learning with packaged program for learning development 2) lesson plans of lecture 3) achievement learning test and 4) satisfaction with life scale:SWLS. The statistics used for analysing the data were percentage, mean, standard deviation and t-test Independent Sample.

The research findings found as follows: 1) the efficiency of lesson plans of blended learning with packaged program as 84.63/81.42 which was higher than criteria set and lecture method as 73.23/71.83 which was lower than criteria set, 2) the index of efficiency of effectiveness of lesson plans of blended learning with packaged program and lecture method as 0.7155 and 0.5667 accordingly, 3) The achievement learning of experimental groups was higher and the level of significance is 0.05, and 4) The satisfaction of graduate diploma students towards blended learning with packaged program was at 'very much' level.

Keywords : Comparison achievement learning, Packaged Program, Blended learning

บทนำ

การจัดการศึกษาทุกระบบในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ฐานความรู้เทคโนโลยีดิจิทัล และนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถสืบค้นแสวงหาความรู้ไปบูรณาการให้เกิดทักษะชีวิตตามความสามารถและศักยภาพ สอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยยึดหลักการผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามความถนัดและความต้องการ โดยคำนึงถึงศักยภาพระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553) กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของการเปลี่ยนแปลงด้วยการปรับรูปแบบเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ส่งผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์แบบองค์รวมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ทำให้เกิดทักษะคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพครู มุ่งพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี แนวคิด เนื้อหาสาระของศาสตร์ทางสาขาวิชาชีพครู มีทักษะคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและสื่อสารความรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความคิดเป็นระบบและประยุกต์ใช้ความรู้ไปบูรณาการให้เกิดประโยชน์ต่อวิชาชีพ และการดำรงชีวิต (วิทยาลัยสันตพล, 2562) หลักสูตรบรรจุรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นรายวิชาบังคับนักศึกษาทุกคนต้องลงทะเบียนเรียน จากสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมา กำหนดให้นักศึกษาได้เรียนตามเนื้อหาสาระที่เตรียมไว้แบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนเพียงด้านเดียว จึงไม่สนองความต้องการและลักษณะของผู้เรียนที่แตกต่างกันทั้งภูมิหลัง ระดับความรู้ และความต้องการเนื้อหาในการเรียนรู้ การมีศักยภาพพื้นฐานทางการรับรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้นักศึกษาบางคนเรียนไม่ทันหรือมีพัฒนาการเรียนรู้ช้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและออกแบบการเรียนรู้ ให้ทันการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับศักยภาพ ความสนใจ ความถนัด และส่งเสริมผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และสามารถสรุปความคิดรวบยอดสร้างสรรค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องแนวคิดของ Goodman et al (2017) ที่ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ดังนั้น การนำรูปแบบการเรียนรู้ผสมผสานแบบเผชิญหน้า (Face to Face) ร่วมกับการเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เพราะมีความยืดหยุ่นที่ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนสูงขึ้น สอดคล้องแนวคิดของ Bonk and Graham (2006) ที่ว่า การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาควรมีการอำนวยความสะดวกสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีผสมผสานการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางบวก ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน สอดคล้องงานวิจัยของวีริชัญญ์ บุญส่ง (2562)

ที่ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์แบบเว็บเควสท์กับการเรียนแบบบรรยายรายวิชา สศ 2202304 ประวัติศาสตร์อเมริกาของนักศึกษาปริญญาตรีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์แบบ เว็บเควสท์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนากระบวนการ จัดการการเรียนรู้ ส่งเสริมผู้เรียน สืบเสาะค้นหาความรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูป ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็ นการบูรณาการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการผสมผสานการเรียนรู้ (Bersin, 2004) และแนวคิดการสืบเสาะหาความรู้ (Lawson, 1995) เชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้เผชิญหน้าในชั้นเรียน (ทิตนา แคมมณี, 2547) โดยผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนทำตาม กิจกรรมเพื่อนำความรู้ประมวลหาคำตอบด้วยตนเอง และเปลี่ยนบทบาทจากผู้บ่อนข้อมูล (Instructor) เป็นผู้ชี้แนะ (Coaching) ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูปโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2554) ในการสืบค้นหาความรู้อย่างอิสระและแสวงหาคำตอบจากแหล่งการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตทั้งด้านเวลา สถานที่และศักยภาพของตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในสภาพปัจจุบันเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกจากข้อดีของการจัดการเรียนรู้ใน หลากหลายแนวคิดเข้าด้วยกัน (Bonk and Graham, 2006)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการศึกษาการใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่มีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีรูปแบบการนำเสนอด้วยการผสมผสานผสานบทเรียนสำเร็จรูปบน สื่อออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปกับการเรียนแบบบรรยาย ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาอื่นให้มีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

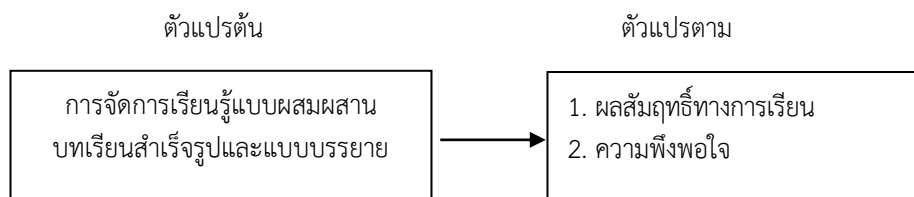
1. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปและแบบบรรยาย
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปกับการจัดการ เรียนรู้แบบบรรยาย
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่เรียนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยกึ่งทดลองโดยได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป ตามแนวคิดของ Bersin (2004) และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายของทิตนา แคมมณี (2547) สำหรับใช้จัดการเรียนรู้วิชา การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ นักศึกษหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 กำหนดเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยสันตพล ปีการศึกษา 2563 ภาคเรียนที่ 2 รวมทั้งสิ้น 179 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนการวิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู วิทยาลัยสันตพล ปีการศึกษา 2563 ภาคเรียนที่ 2 โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง แบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 กลุ่ม จากกลุ่มเรียนที่ผู้วิจัยสอน เป็นกลุ่มเรียนรหัส 63223102 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป และกลุ่มเรียนรหัส 63223101 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย มีจำนวน 4 ชุด ดังนี้

1. บทเรียนสำเร็จรูปรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู จำนวน 10 เล่ม โดยผ่านการตรวจสอบผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และมีการพัฒนา 3 ชั้น คือชั้นที่ 1 นำไปทดลองแบบเดี่ยวจำนวน 3 คน นำผลที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ชั้นที่ 2 นำไปทดลองกลุ่มเล็ก จำนวน 5 คน นำผลที่ได้ปรับปรุงแก้ไข และชั้นที่ 3 ภาคสนาม จำนวน 30 คน และนำผลปรับปรุงแก้ไข ทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทุกขั้นตอน การดำเนินกิจกรรมบทเรียนแบ่งขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การนำสู่บทเรียน 2) ภารกิจ 3) กระบวนการ 4) แหล่งข้อมูล ความรู้ 5) ประเมินผล และ 6) สรุป
2. แผนจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง โดยผ่านการตรวจสอบผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านวัดประเมินผล ซึ่งผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.28
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่าระหว่าง 0.67- 1.00 มีค่าความยากตั้งแต่ 0.38-0.80 ค่าจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.82 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89
4. แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 12 ข้อ และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67 -1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในปีการศึกษา 2563 ภาคเรียนที่ 2 ระหว่างเดือนตุลาคม 2563-กุมภาพันธ์ 2564 รายละเอียดดังนี้

1. ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2563 - เดือนกุมภาพันธ์ 2564 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 ทดสอบก่อนเรียนกับนักศึกษากลุ่มทดลอง ที่จัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป และกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เป็นแบบ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

1.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2563 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564

2. เก็บข้อมูลความพึงพอใจเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้แผนสุดท้าย และดำเนินการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้กำหนดเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรหาค่า E_1/E_2
2. หาค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สูตร E.I.
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปและแบบบรรยาย โดยทดสอบค่า t-test (Independent Samples)
4. วิเคราะห์ความพึงพอใจนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐานในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.63/81.42 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ 84.63 ได้คะแนนเฉลี่ยจากทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.42 ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ 80/80 และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 73.23/71.83 แสดงว่านักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ 73.23 คะแนนเฉลี่ยจากแบบ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 71.83 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปและแบบบรรยาย

กลุ่มจัดการเรียนรู้	n	คะแนนระหว่างภาค (E_1) เต็ม 100 คะแนน	คะแนนหลังเรียน (E_2) เต็ม 40 คะแนน	ประสิทธิภาพ E_1/E_2
ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป	30	2,539	977	84.63/81.42
แบบบรรยาย	30	2,197	862	73.23/71.83

2. ผลการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีค่าประสิทธิผลเท่ากับ 0.7182 แสดงว่านักศึกษามีพัฒนาทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 71.82 และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายมีประสิทธิผล เท่ากับ 0.5667 แสดงว่านักศึกษามีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 56.67 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

กลุ่มจัดการเรียนรู้	จำนวน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม		ค่าดัชนีประสิทธิผล E.I
			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป	30	40	416	977	0.7155
แบบบรรยาย	30	40	420	862	0.5667

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปสูงกว่ากลุ่ม ควบคุมที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนนผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปกับแบบบรรยาย

กลุ่มจัดการเรียนรู้	จำนวน	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป	30	32.57	3.93	5.92*	.00
แบบบรรยาย	30	25.70	4.98		

* $P < .05$

4. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.70, SD.=0.24) โดยมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรกคือ คำชี้แจงการใช้บทเรียนชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{X}$ =4.90, SD.=0.29) สามารถนำความรู้ไปบูรณาการในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}$ =4.82, SD.=0.39) และขนาดตัวอักษรหน้าเว็บเหมาะสมชัดเจน ดูกง่าย ($\bar{X}$ =4.81, SD.=0.46) แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. คำชี้แจงการใช้บทเรียนชัดเจน เข้าใจง่าย	4.90	0.29	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน	4.78	0.42	มากที่สุด
3. ขนาดตัวอักษรหน้าเว็บเหมาะสมชัดเจน ดูกง่าย	4.81	0.46	มากที่สุด
4. อธิบายเนื้อหาแต่ละกิจกรรมน่าสนใจเป็นลำดับขั้นตอน	4.48	0.51	มาก
5. เนื้อหาในแต่ละชุดมีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถผู้เรียน	4.45	0.56	มาก
6. กำหนดขั้นตอนกิจกรรมมีความเหมาะสม สามารถทำกิจกรรมสำเร็จด้วยตนเอง	4.57	0.50	มากที่สุด
7. ขั้นตอนของกิจกรรมในบทเรียนสามารถปฏิบัติได้ ตามจุดประสงค์	4.69	0.47	มากที่สุด
8. กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมให้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง	4.79	0.42	มากที่สุด
9. การเชื่อมโยงบทเรียนสำเร็จรูปกับกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.76	0.44	มากที่สุด
10. การประเมินผลทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.67	0.48	มากที่สุด
11. สามารถนำความรู้ไปบูรณาการในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	4.82	0.39	มากที่สุด
12. สามารถนำความรู้ไปต่อยอดและเผยแพร่ต่อผู้อื่นได้	4.67	0.48	มากที่สุด
รวม	4.70	0.24	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ดังนี้

1. ผลการจัดการเรียนรู้ผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปปรายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.63/81.42 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายประสิทธิภาพเท่ากับ 73.25/71.83 ต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด แสดงว่าการเรียนรู้แบบผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพมากกว่าแบบบรรยาย ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยเน้นลงมือปฏิบัติ และมีความยืดหยุ่นให้ตอบสนองความต้องการสอดคล้องกับศักยภาพของนักศึกษา ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยให้คำชี้แนะ และอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ที่หลากหลายตามรอบจุดประสงค์ให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และเรียนรู้อย่างมีความสุข เห็นคุณค่าของการสืบค้น ความรู้ มีความมั่นใจตนเอง มุ่งมั่นเพิ่มพูนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ผลสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ สอดคล้องการวิจัยนภัทร เพ็ชรศรีกุล (2557) ที่ได้วิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนเพื่อพัฒนาทักษะด้านสมรรถนะวิชาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับการเรียนแบบปกติ พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.53/82.55 สูงกว่าเกณฑ์ ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายถึงแม้ว่าจะผ่านการสร้างและหาคุณภาพก่อนจะนำไปใช้ทดลองตามขั้นตอนแล้ว แต่การจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่กำหนด

ไว้มีเพียงขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุปและประเมินผล ผู้สอนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้มากกว่าให้นักศึกษาเป็นผู้สืบค้นหาด้วยตนเอง จึงส่งผลให้มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปกับแบบบรรยาย เท่ากับ 0.7155 และ 0.4500 ตามลำดับ แสดงว่า การเรียนผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบบรรยาย ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปบนสังคมออนไลน์ที่สามารถเรียนรู้ตามศักยภาพและความพอใจของตนเอง อีกทั้งสามารถนำไปบูรณาการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนและผู้สอนในชั้นเรียน ส่งผลให้นักศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ได้รวดเร็ว สอดคล้องแนวคิด Bonk and Graham (2006) ที่ว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานวิธีสอนที่หลากหลายช่วยผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ส่วนการเรียนรู้แบบบรรยาย นักศึกษาไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ขาดความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการเรียน รวมทั้งเนื้อหาค่อนข้างมาก และเน้นความรู้ความจำ ไม่มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลัก จึงทำให้ค่าสัมประสิทธิ์น้อยกว่าการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวีริชย์ บุญส่ง (2562) พบว่าดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยบทเรียนออนไลน์ แบบเว็บแควสท์กับการเรียนแบบบรรยาย รายวิชา สศ 2202304 ประวัติศาสตร์อเมริกาของนักศึกษาปริญญาตรี เท่ากับ 0.6221 และ 0.4949 ตามลำดับ

3. นักศึกษาที่เรียนแบบผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงกว่านักศึกษาที่เรียนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปมีขั้นตอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จรูปบนเครือข่ายออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดทั้งสถานที่และเวลา เชื่อมโยงสาระความรู้กับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่นำไปสู่การสรุปสาระสำคัญการเรียนรู้ และความคิดรวบยอดที่เหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องผลงานวิจัยของวีริชย์ บุญส่ง (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูปแบบเว็บแควสท์กับการเรียนแบบบรรยาย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนแบบเว็บแควสท์มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงกว่าผู้ที่เรียนแบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องผลการวิจัย นภัทร เพ็ชรศรีกุล และคณะ (2557) ที่ได้วิจัยเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะด้านฐานสมรรถนะวิชาชีพ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับการเรียนแบบปกติ พบว่า ผลการเรียนรู้กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องผลงานวิจัยของวีริชย์ บุญส่ง (2562) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์แบบเว็บแควสท์โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนสำเร็จรูป ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านหลักสูตร การสอน การวัดผล และการให้คำแนะนำในการพัฒนาบทเรียน อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ได้ผสมผสานสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน จึงทำให้มีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ มีอิสระในการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนอย่างเหมาะสม สอดคล้องแนวคิดของ Bersin (2004) ที่ว่าการเรียนแบบผสมผสานตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและศักยภาพผู้เรียน ทำให้มีแรงจูงใจ กระตือรือร้นในการเรียนจึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องการวิจัยของ Cheng and Chau (2016) พบว่า รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความพึงพอใจในรายวิชาที่เรียนแบบผสมผสานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปควรจัดเนื้อหาวิชา และเตรียมความพร้อม ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี ผู้สอน และผู้เรียนให้มีความเข้าใจถึงขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
2. การจัดการเรียนรู้ผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปผ่านเครือข่ายออนไลน์ สถานศึกษาคควรมีโครงสร้างพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ที่มีความพร้อมต่อการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาอื่นที่เหมาะสมกับความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน
2. ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเปรียบเทียบกับจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ทันสมัยและมีความหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2554). การออกแบบ พัฒนาคอมพิวเตอร์และบทเรียนเครือข่าย. (พิมพ์ครั้งที่ 15). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตนา แชมมณี. (2547). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภัทร เพ็ชรศรีกุล, เฉลียว กิจระการ และจตุณี ชามาศย์. (2557). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะด้านสมรรถนะวิชาชีพเรื่องงานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนสาขาวิชาช่างยนต์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับแบบปกติ. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 4(3). 67-75.
- วิทยาลัยสันตพล. (2562). หลักสูตรประกาศ นียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู (ฉบับปรับปรุง 2562). อุตรธานี: คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล.
- วีรวิทย์ บุญสง. (2562). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์แบบเว็บควสท์กับการเรียนบรรยาย วิชา สศ 2202304 ประวัติศาสตร์ อเมริกาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต, 13(1). 100-110.
- Bersin, J. (2004). *The Blended Learning Book Best Practices, Proven Methodologies and Lessons Learned*. San Francisco : Pfeiffer.
- Bonk, C.J., and Graham C.R. (2006). *The Handbook of Blended Learning*. New York : Wiley.
- Cheng, G. & Chau, J. (2016). Exploring the Relationship between Learning Styles, online Participation, Learning Achievement and Course Satisfaction: An Empirical study of Blended learning Course. *British Journal of Educational Technology*, 47(2). 257-278.
- Goodman, J.S., Orange, A. & Schumacher, G. (2017). Charter School Teacher Attitudes, Belief Systems and Behaviors Associated with Substantive Student Academic Achievement. *The Charter Schools Research Journal*, 12(1). 35-54.
- Lawson, A.E. (1995). *Science Teaching and The Development of Thinking*. Belmont: Wadsworth.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

Guidelines for Developing Learning Leadership in 21st Century for teachers
in Wiang Rue Kham Campus Network Under the Secondary
Educational Service Area Office Khon Kaen

ศิริวิมล หล้าป้อม¹,
อำนาจ ชนะวงศ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ และ (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ ครู ปีการศึกษา 2564 จำนวน 208 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ผลศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ได้แก่ ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน; ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม; ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด พร้อมทั้งให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย; ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการเรียนรู้สู่โลกภายนอก; ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีการแสวงหาความรู้มาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด; ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่างๆ; ด้านการทำงานเป็นทีม ยอมรับความแตกต่าง ให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่ในการทำงาน; ด้านทักษะการสื่อสาร มีการสื่อสารที่ชัดเจนและรัดกุม ทำให้ฝ่ายที่รับสารเข้าใจเนื้อความได้ทั้งหมด และถ่ายทอดต่อได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด; ด้านคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจในวิชาชีพเป็นอย่างดีและพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างยุติธรรมเป็นกลางและโปร่งใสไม่ลำเอียง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู

¹นักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

This purposes were : 1) to study the present situation and requirement of learning leadership of school administrators in 21st century for teachers in Wiang Rue Kham campus network under the secondary educational service area office Khon Kaen. 2) to study the guidelines for developing learning leadership of school administrators in 21st Century for teachers in Wiang Rue Kham campus network under the secondary educational service area office Khon Kaen. Sampling group consisted of 208 persons including teachers in Wiang Rue Kham campus network under the secondary educational service area office Khon Kaen during 2021 academic year. The instruments used questionnaire (rating scale) 5 level. The research statistic was mean, percentage, standard deviation and modified priority need index.

Research findings were as follows:

1. The present situation of learning leadership of school administrators in 21st century for teachers in Wiang Rue Kham campus network under the secondary educational service area office Khon Kaen found that the present condition generally is moderate level with considering a part of great performance is Morality, afterward is Communication Skills, Team Work, Learning by Technology, Teacher as a Learning Designer, Thinking Skills, Transformational Leadership, Authentic Learning, A Model of Integration.

The requirement of learning leadership of school administrators in 21st century for teachers in Wiang Rue Kham campus network under the secondary educational service area office Khon Kaen found that the present condition severally is most level with considering a part of great performance is Team Work, afterward is Learning by Technology, Teacher as a Learning Designer, Thinking Skills, Transformational Leadership, Authentic Learning, Communication Skills, A Model of Integration, Morality.

2. The Guidelines for Developing Learning Leadership of School Administrators in 21st century for teachers in Wiang Rue Kham Campus Network Under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen consists of: **Teacher as a Learning Designer**; Having a systematic development process. An assessment includes both the instructional process and the student assessment. **Transformational Leadership**; Having the capacity to transform things differently from before. Having a vision of working and being ready for changes. **Promoting thinking skills**; Providing learning to develop thinking processes, including allowing learners to learn from a variety of experiences to create new knowledge by themselves. **Authentic Learning**; Providing active learning activities in which students are able to connect the acquisition of knowledge from the classroom to outside the classroom and students are able to apply knowledge learned in class to explain the problem. **Using technology media for learning**; Having skills in using technology to access information. Finding knowledge to manage for optimal benefit. **Integrated learning**; Integrated learning management reduces duplication of various course content. **Team Work**; Accepting individual differences. Opening-minded to new ideas, fully collaborative in work. Responsible for the work assigned. Respecting common rules and regulations **Communication Skill**; Having obvious and concise communication to make the receivers understand the message completely and be ready to implement or transmit it in the most beneficial way. **Morality**; Having a good professional understanding and considering facts in a fair, impartial, and transparent manner.

Keywords: The guidelines for developing, Learning Leadership of School Administrators in 21st Century for teachers

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ 3Rs+8Cs มีดังนี้ 3Rs ประกอบด้วย การอ่านออก (Reading) เขียนได้ (Writing) และคิดเลขเป็น (Arithmetic) ส่วน 8Cs ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration teamwork and leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communication/information and media literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) 7) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills) และ 8) ความเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด และยังเป็นผู้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงเด็กเพื่อปรับตัวสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 แม้ว่าโรงเรียนเอกชนจะมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในภาพรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2561) แต่การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ควรได้รับการส่งเสริม โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับจากกระบวนทัศน์เดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ลัดดาวัลย์ สืบจิต (2556) พัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพ ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการและประสิทธิผลส่วนบุคคล

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของครูผู้สอนให้มากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถ อยู่ร่วมกันและแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกอย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 208 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแต่ละข้อคำถามมีเกณฑ์การให้คะแนน

2. แบบสัมภาษณ์ โดยเป็นประเด็นคำถามปลายเปิดใน 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด 4) ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ 5) ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง 6) ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ 7) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 8) ด้านใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 9) ด้านทักษะการสื่อสาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาเป็น 2 ระยะ ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการดำเนินการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาคำดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อหาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่มีลำดับความสำคัญสำหรับนำไปออกแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ผลศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้แก่ ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน; ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม มีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง; ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด พร้อมทั้งให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ที่มีความหลากหลายมาสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง; ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการเรียนสู่โลกภายนอก เพื่อสามารถนำความรู้ที่เรียนรู้ในชั้นเรียนอธิบายปัญหาต่าง ๆ นอกชั้น;

ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ แสวงหาความรู้มาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด; ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ; ด้านการทำงานเป็นทีม ยอมรับความแตกต่าง เปิดใจรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่ในการทำงาน รับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เคารพกฎและกติการ่วมกัน; ด้านทักษะการสื่อสาร มีการสื่อสารที่ชัดเจนและรัดกุม ทำให้ฝ่ายที่รับสารเข้าใจเนื้อหาความได้ทั้งหมดและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติตามหรือถ่ายทอดได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด; ด้านคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจในวิชาชีพเป็นอย่างดีและพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างยุติธรรมเป็นกลางและโปร่งใสไม่ลำเอียง

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเหืองคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีประเด็นนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเหืองคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้บริหาร ครู ในสหวิทยาเขตเวียงเหืองคำ มีการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจในจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดี มีการปลูกจิตสำนึกให้รู้สึกผิดชอบชั่วดี ตระหนักในคุณงามความดี ซึ่งทำให้ครูหรือบุคลากรมีอุดมการณ์และปณิธานที่แน่วแน่ ตรงไปตรงมาใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากความลำเอียงในการปฏิบัติงานและสามารถสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ผู้อื่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นต้องอาศัยความร่วมมือ ระยะเวลา ต้องมีการศึกษาหลักสูตร ตัวชี้วัด รูปแบบ วิธีการสอน เทคนิคการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชา เพื่อจะมุ่งสอนหัวเรื่อง/ความคิดรวบยอด/ปัญหาเดียวกัน ระบุสิ่งที่ร่วมกันและตัดสินใจร่วมกันว่าจะสอนหัวเรื่อง/ความคิดรวบยอด/ปัญหานั้นๆ อย่างไรในวิชาของแต่ละคน แต่ปัจจุบันครูยังยึดติดที่สอนในรายวิชาของตนเอง และมองว่าการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นเรื่องยาก มีขั้นตอนต่างๆ มากมายและซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Martinez (2006, อ้างใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของบุคคลซึ่งสังเคราะห์มาจากทักษะการทำงานในอาชีพต่างๆ และสร้างเป็นภาพของบุคคลแห่งการเรียนรู้โดยแยกประเภทสมรรถนะเป็นสมรรถนะเฉพาะ และสมรรถนะทั่วไปสำหรับสมรรถนะเฉพาะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การแสดงออกและการนำไปสู่การปฏิบัติส่วนสมรรถนะทั่วไปให้ความสำคัญแก่เครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์กล่าวถึงรายละเอียดในแต่ละประเภท และยังสอดคล้องกับสุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์ (2559) ได้ศึกษา เรื่องการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน ทำการศึกษาแบบเชิงพรรณนาและอธิบาย กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 942-243 การเมืองการปกครองของกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Politics and Government) จำนวน 66 คน ในภาคการศึกษาที่ 1/2558 รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ Enter และ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน อยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านการร่วมมือและในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อระดับทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ ปัจจัยการเตรียมความพร้อม มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลทางบวก สำหรับปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า การศึกษาด้วยตนเองทำให้ได้รับความรู้ที่ไม่เพียงพอต่อการศึกษา ในส่วนของข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการส่งเสริมความพร้อมในด้านเทคโนโลยีและแหล่งการศึกษาเรียนรู้

2. สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเหืองคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ปัจจุบันครูยังไม่ยอมรับความแตกต่าง เปิดใจรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ซึ่งความคิดเห็นที่ต่างกันไม่ใช่สิ่งที่ผิด แต่ควรยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันให้ได้ อีกทั้งครูยังไม่มี

ความร่วมมือกันในระบบการทำงานเป็นทีมซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อการทำงานที่เป็นอย่างมาก ในการทำงานระบบทีม กฎกติกาที่มีความสำคัญมาก ทุกคนไม่ได้ทำงานคนเดียว และทุกคนมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ก็คือ การเคารพและยอมรับปฏิบัติตามในกฎระเบียบเดียวกัน ฉะนั้นสภาพที่พึงประสงค์ ด้านการทำงานเป็นทีม จึงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีอุดมการณ์และปณิธานที่แน่วแน่ ตรงไปตรงมา ใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากความลำเอียงในการปฏิบัติงาน มีความเข้าใจในจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพันธ์ เตชะคุปต์และพรทิพย์ แซ่ซัน (2555) ได้สังเคราะห์สมรรถนะครู ของประเทศไทย ที่กำหนดโดยหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และสำนักงาน ก.ค.ศ. ซึ่ง สังเคราะห์สมรรถนะได้ 15 ด้าน คือ 1) มีความรู้ในเนื้อหาวิชา 2) การสื่อสารและการใช้ภาษา 3) การพัฒนาหลักสูตร 4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) การบริหารจัดการชั้นเรียน 6) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา 7) การวัดและประเมินผล 8) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 9) จิตวิทยาสำหรับครู 10) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 11) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ 12) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ 13) ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม 14) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ 15) การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับนพพร ชลารักษ์ (2558) ได้ศึกษา บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ด้วย เดิมการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงอ่านออกเขียนได้ (Literacy) เท่านั้น แต่สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติและการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน กล่าวคือ จะไม่เป็นเพียงผู้รับ (Passive Learning) อีกต่อไป แต่ผู้เรียนต้องฝึกการเรียนรู้จากการลงมือ ปฏิบัติและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) โดยมีครูเป็น “โค้ช” ที่คอยออกแบบการเรียนรู้ช่วยให้ ผู้เรียนบรรลุผลได้ ประการสำคัญ คือ ครูในศตวรรษที่ 21จะต้องไม่ตั้งตนเป็น “ผู้รู้”แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อม ๆ กันกับผู้เรียนในขณะเดียวกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 1) ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ครูต้องออกแบบการเรียนการสอน กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนมาทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ มีกระบวนการเชิงระบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และมีการประเมินผลครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียน การสอนและการประเมินผลผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล 2) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม เป็นนักพัฒนาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก พร้อมมีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง กระตุ้นการคิดสร้างสรรค์หาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ สามารถเผชิญปัญหา แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ 3) ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด ครูต้องมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการคิด จัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาสาระวิชา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ ตรงตามหลักสูตร รวมทั้งควรให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย มาสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง 4) ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้ในเนื้อหาวิชากับครูผู้สอนและกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดทำให้ผู้เรียนมีความ เข้าใจในประเด็นต่างๆมากขึ้น จัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการเรียนสู่โลกภายนอก เพื่อสามารถ นำความรู้ที่เรียนรู้ในชั้นเรียนอธิบายปัญหาต่างๆนอกชั้น 5) ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ครูต้องสร้างความสนใจให้ ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียน โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อสร้างความสนใจให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ สร้างบรรยากาศใหม่ๆจากการเรียนการสอนในห้องเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีทักษะการใช้ เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ แสวงหาความรู้มาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด 6) ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ ครูต้องใช้เทคนิคการสอนโดยเน้นความสนใจความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วย ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่างๆ จัดกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามความสนใจ ความสามารถ และความต้องการ โดยการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงทางด้านพฤติกรรม สติปัญญา ทักษะ และจิตใจ สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปแก้ไขปัญหา ด้วยตนเอง 7) ด้านการทำงานเป็นทีม ครูต้องยอมรับความแตกต่าง เปิดใจรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ให้ความร่วมมือกัน

อย่างเต็มที่ในการทำงาน รับผิดชอบในการทำงาน ที่ได้รับมอบหมาย เคารพกฎและกติการ่วมกัน การทำงานในระบบทีม ผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีการสร้างสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นทั้งองค์กรภายในและองค์กรภายนอก 8) ด้านทักษะการสื่อสาร ครูต้องมีการสื่อสารที่ชัดเจนและรัดกุม ทำให้ฝ่ายที่รับสารเข้าใจเนื้อหาความได้ทั้งหมดและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติตามหรือถ่ายทอดต่อได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ตระหนักถึงผลกระทบของสื่อที่มีต่อบุคคลและสังคม รู้จักเลือกรับและใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและสังคม 9) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ครูต้องเข้าใจในวิชาชีพเป็นอย่างดีและพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างยุติธรรมเป็นกลางและโปร่งใสไม่ลำเอียง มีการให้และแบ่งปันซึ่งกันและกัน คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีอุดมการณ์และปณิธานที่แน่วแน่ ตรงไปตรงมา สามารถสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองผู้อื่น

สรุป

ปัจจุบันกระแสการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของโลกได้ส่งผลกระทบทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สารสนเทศการสื่อสารและเทคโนโลยีโดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้โลกสามารถเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อเตรียมรับกับการเปลี่ยนแปลง

ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด และยังเป็นผู้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนเพื่อปรับตัวสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับจากกระบวนทัศน์เดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง องค์กรประกอบหลักของภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูที่ต้องได้รับการพัฒนานั้น ได้แก่ ด้านด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน; ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม มีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง; ด้านการส่งเสริมทักษะการคิด จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด พร้อมทั้งให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการจัดประสบการณ์ที่มีความหลากหลายมาสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง; ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการเรียนรู้สู่โลกภายนอก เพื่อสามารถนำความรู้ที่เรียนรู้ในชั้นเรียนอธิบายปัญหาต่าง ๆ นอกชั้น; ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ แสวงหาความรู้มาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด; ด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ; ด้านการทำงานเป็นทีม ยอมรับความแตกต่าง เปิดใจรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่ในการทำงาน รับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เคารพกฎและกติการ่วมกัน; ด้านทักษะการสื่อสาร มีการสื่อสารที่ชัดเจนและรัดกุม ทำให้ฝ่ายที่รับสารเข้าใจเนื้อหาความได้ทั้งหมดและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติตามหรือถ่ายทอดต่อได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด; ด้านคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจในวิชาชีพเป็นอย่างดีและพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างยุติธรรมเป็นกลางและโปร่งใสไม่ลำเอียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ไปใช้ในสถานศึกษาโดยการจัดอบรม สัมมนา และมีการติดตามผลการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ไปให้กับครูผู้สอนได้ทดลองใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในสหวิทยาเขตใกล้เคียง

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ในองค์กรอื่น ๆ เช่น โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- ฐิติมา ไชยมหา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาคุฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรลักษณ์ คำหวาง, นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2560). แนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 6(1).
- สุคนธ์ สิทธิพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินตติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21stCentury Skills). กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- ระพีพัฒน์ หาญโสภณ, พระมหาศุภชัย ศุภกิจ ใจ, และประยุทธ์ ชูสอน. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่วมโพธิ์ทองธรรมวิทย. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(11).
- นพพร ชลารักษ์. (2558). บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 9(1).
- ผกามาศ บัวพงษ์,และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2564). ภาวะผู้นำของครูและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูในระดับมัธยมศึกษา. Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University, 8(1). January-June 2021.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2559). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Burger, J., & Hallinger, P. (2007). Teacher leadership: Improving teaching and learning from inside the classroom. California: Corwin Press.
- Maciej, K. (2013). Teacher's creative leadership, school creative climate, and students' creative self-efficacy. Chowanna, 36 (1), 5 - 25.

ผลกระทบของคุณภาพสารสนเทศทางบัญชีและทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี
ที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน : มุมมองของนักบัญชีไทย
Effects of Accounting Information Quality and Skills of Professional Accountants
on Private Companies Earnings Quality : A Perspective Thai Accountants

รัตนา สิทธิวัฒน์¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณภาพสารสนเทศทางบัญชีและทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักบัญชีไทยจำนวน 397 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบของคุณภาพสารสนเทศทางบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน ได้แก่ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Beta=0.618) ความเชื่อถือได้ (Beta=0.501) ความเข้าใจได้ (Beta=0.310) และการเปรียบเทียบกันได้ (Beta= 0.176) และผลกระทบของทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน ได้แก่ ทักษะการบริหารองค์กร (Beta=0.485) ทักษะทางปัญญา (Beta=0.322) ทักษะการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (Beta=0.262) และทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (Beta=0.173) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ คุณภาพสารสนเทศทางบัญชี ทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี คุณภาพกำไร

Abstract

The purposes of this research were to investigate the effects of accounting information quality and professional accountant skills on the earnings quality of private companies. The researchers used a quantitative method to collect data from 397 Thai accountants by questionnaire. Multiple regression analysis was used for the data analysis. The results of the hypotheses test relevance that the accounting information quality influenced the private companies earning quality included 4 aspects, relevance (Beta = 0.618), reliability (Beta = 0.501), understandability (Beta = 0.310), comparability (Beta = 0.176). The professional accountants' skills influenced private companies' earnings quality included 4 aspects, organizational (Beta = 0.485), intellectual (Beta = 0.322), interpersonal (Beta = 0.262), and communicate technical and functional (Beta = 0.173), with a statistical significance level of 0.05.

Keywords: accounting information quality, skills of professional accountants, earnings quality

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศทางบัญชีเข้ามามีบทบาทสำคัญมากต่อองค์กร ในการเข้ามาช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน การติดต่อสื่อสาร และการประสานงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งสารสนเทศทางการบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศขององค์กร โดยสารสนเทศทางการบัญชีสามารถช่วยให้ข้อมูลผู้บริหารเพื่อใช้ในการตัดสินใจวางแผน และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์กรสารสนเทศทางบัญชีนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน รายงานยอดขาย เป็นต้น (นิศาร นครพิน, 2551) ระบบสารสนเทศทางการบัญชีสามารถช่วยธุรกิจในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นระยะสั้นได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้กิจการเหล่านี้

¹อาจารย์สาขาวิชาการบัญชี ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม

ดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและอยู่ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันทางธุรกิจสูง โดยสารสนเทศทางบัญชีสามารถบูรณาการการดำเนินงานเข้ากับแผนกลยุทธ์ระยะยาวขององค์กรได้ (Ismail & King, 2006)

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของระบบสารสนเทศทางบัญชีอย่างแพร่หลาย และพบว่าคุณภาพของระบบสารสนเทศทางบัญชีมีผลต่อคุณภาพกำไรของกิจการ ดังเช่น งานวิจัยของ Kanakriyah (2016) ที่ผลการศึกษาพบว่า ระบบสารสนเทศทางบัญชีและข้อมูลทางบัญชีที่มีคุณภาพมีผลกระทบอย่างมากต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัท เช่นเดียวกับ อรุณลักษณ์ ฤทธิเดช (2557) ได้ศึกษาผลกระทบความรู้ความสามารถทางการบัญชี ระบบสารสนเทศทางการบัญชี และคุณภาพข้อมูลทางการบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สารสนเทศทางบัญชีด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจและด้านการทันเวลา มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพกำไร นอกจากนี้รุ่งรัศมี ตีปราศรัย (2558) พบว่า คุณลักษณะระบบสารสนเทศทางการบัญชีกับคุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ซึ่งถ้ากิจการให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะระบบสารสนเทศทางการบัญชีสูง คุณภาพกำไรของบริษัทจะสูงตามไปด้วย โดยคุณภาพของตัวเลขกำไรที่แสดงอยู่ในรายงานทางการเงินเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนถึงผลการดำเนินงานของบริษัท (อัญกร จันทรสาสน์, 2559) คุณภาพกำไรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้ใช้งบการเงิน เนื่องจากเป็นตัวสะท้อนความมีคุณภาพและคุณค่าที่สูงขึ้นของข้อมูลทางการบัญชีที่ปรากฏในงบการเงิน ทำให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับประโยชน์สูงสุดจากการนำข้อมูลผลการดำเนินงานแท้จริงที่ปรากฏในงบการเงิน ไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุนของผู้ใช้งบการเงิน (Francis, Olsson & Schipper, 2008)

นอกจากองค์กรจำเป็นต้องมีสารสนเทศทางบัญชีที่มีคุณภาพแล้ว ทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพกำไรขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งนักบัญชีเปรียบเสมือนหุ้นส่วนทางธุรกิจขององค์กร มีบทบาทสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการภายในองค์กร ในฐานะที่เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหารเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ โดยข้อมูลที่ได้รับจากนักบัญชีนั้นต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ สามารถสะท้อนภาพการดำเนินงานที่แท้จริงขององค์กรได้ (รัตนา สิทธิวัฒน์, 2563) และสนับสนุนการดำเนินงานของผู้บริหารได้เป็นอย่างดี ในด้านของการนำข้อมูลทางการบัญชีมาทำการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของสถานะทางการเงินและผลการปฏิบัติงานของกิจการ ซึ่งส่งผลถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของรายงานทางการเงิน และคุณภาพกำไรขององค์กรตลอดจนข้อมูลทางการบัญชีอย่างเลียงไม่ได้ (Fairfield & Whisenant, 2001) โดยคุณภาพกำไรนั้น คือ ตัวเลขผลประกอบการหรือผลกำไรขององค์กร อันเกิดจากกิจกรรมทางธุรกิจที่ดำเนินการขึ้นในระหว่างปีตามรอบระยะเวลาบัญชีการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ขณะที่ Penman & Zhang (2001) กล่าวว่า การที่นักบัญชียึดหลักความระมัดระวังจะส่งผลให้เกิดคุณภาพกำไร และเพิ่มผลตอบแทนให้กับกลุ่มของผู้ถือหุ้น โดยคุณภาพกำไรที่ดีย่อมมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าองค์กรมีการใช้หลักความระมัดระวังในการจัดทำตัวเลขกำไรและมีความสามารถในการสร้างกำไรที่จะเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสด ผู้วิเคราะห์ที่ใช้คุณภาพกำไรนี้ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ โดยในการกำหนดว่าคุณภาพกำไรสูงหรือต่ำเพียงใดนั้น ผู้วิเคราะห์แต่ละคนจะเข้าใจหรือให้ความหมายของคำว่าคุณภาพกำไรไปตามวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันไป (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2549) ซึ่งจากผลการวิจัยของจิราพร กรัณฑ์ และดารารัตน์ โพธิ์ประจักษ์ (2561) พบว่านักบัญชีมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะความเป็นมืออาชีพในด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านบุคคล ด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และด้านองค์กร มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรขององค์กร

จากความสำคัญข้างต้น จะเห็นได้ว่าคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีและทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรขององค์กร ดังนั้นจึงเป็นที่มาในการศึกษาผลกระทบของคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีและทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้เสียในองค์กรเกี่ยวกับคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

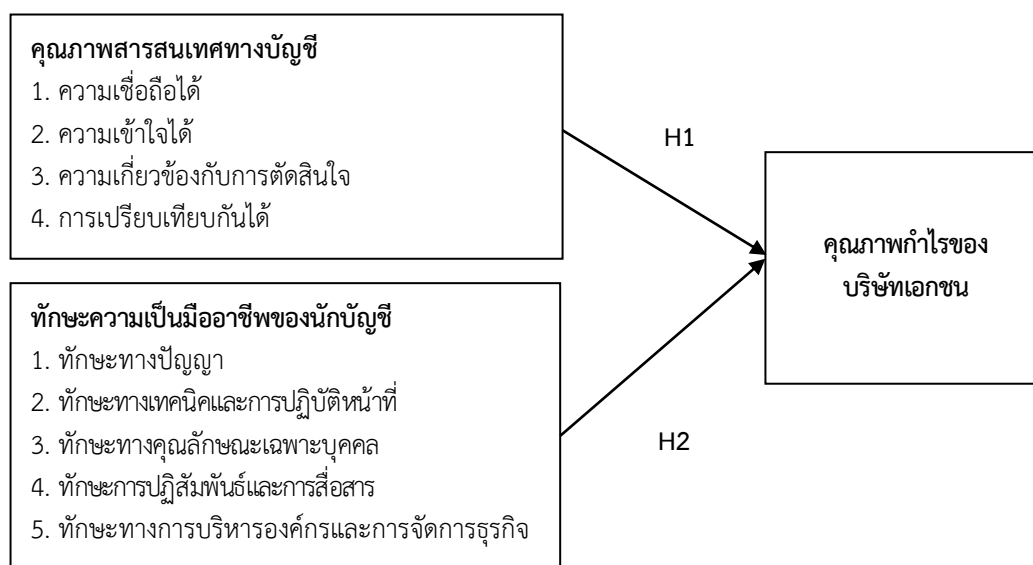
1. เพื่อศึกษาผลกระทบของคุณภาพสารสนเทศทางบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณภาพของสารสนเทศทางบัญชี (ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และด้านการเปรียบเทียบกันได้) ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน

2. ทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี (ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ) ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อทดสอบสมมติฐานจากนักบัญชีในประเทศไทย 397 คน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักบัญชี (ผู้ทำบัญชี) ในประเทศไทยจำนวน 68,805 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562) ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง 397 ตัวอย่าง จากการคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 397 ตัวอย่าง สำหรับการวางแผนการสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบ 2 ชั้น (Stratified two stage sampling) ชั้นแรกแบ่งออกเป็นสองส่วนตามเขตพื้นที่ที่แบ่งโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า คือ เขตกรุงเทพฯ/นนทบุรี และเขตส่วนภูมิภาค ชั้นที่สองวางแผนการสุ่ม คือ กรุงเทพฯ/นนทบุรี เลือกมา 5 เขต ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) สำหรับส่วนภูมิภาคจะกระจายตามภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในแต่ละภาคเลือกภาคละ 2 จังหวัด และสำรวจเฉพาะในเขตอำเภอเมืองเนื่องจากมีจำนวนนักบัญชีปฏิบัติงานในบริษัทเอกชนมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักบัญชีไทย โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) และ ส่วนที่ 2) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพสารสนเทศทางบัญชี แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และด้านการเปรียบเทียบ

ได้ มีข้อความจำนวน 12 ข้อ ปรับปรุงจากแนวคิดของ เนตรนภา รักษายศ และ วิจิต อุ๋อัน (2562) และ ศศิธร ราชพิบูลย์ (2558) ส่วนที่ 3) ทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านทักษะคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์และทักษะการจัดการองค์กร และ ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ มีข้อความจำนวน 15 ข้อ พัฒนาจากแนวคิดของ Palakul et al. (2018) และ มารีนี กอรา และกุลวดี ลิ้มอุสันโน (2560) และส่วนที่ 4) คุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน มีข้อความจำนวน 6 ข้อ พัฒนาจากแนวคิดของ รุ่งรัศมี ดีปราศรัย (2558) และ จิราพร กรัดเพ็ชร และดารารัตน์ โพธิ์ประจักษ์ (2561) โดยวัดจากการใช้ความระมัดระวังในการจัดทำข้อมูลทางบัญชี ความผันผวนหรือความมีเสถียรภาพของกำไร ความสามารถของกำไรในการสะท้อนเงินสด และความสัมพันธ์ของกำไรที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์สิทธิ โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 4 ใช้มาตรวัดแบบมาตราส่วน Rating scale ตามรูปแบบของ Likert scale โดยให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ใช้ระดับในการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval scale) ได้รับแบบสอบถามตอบกลับสมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่างมา 397 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 100

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องของข้อความและวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริงจำนวน 30 ตัวอย่าง และข้อมูลที่เก็บมาจริงจากนักบัญชีในประเทศไทยจำนวน 397 ตัวอย่าง ทั้งนี้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับจากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.911

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistic) ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีกลุ่มอายุระหว่าง 40-49 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,000-50,000 บาท สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานผลกระทบคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีและทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน นำเสนอในรูปแบบตารางดังตารางที่ 1 ถึง ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุของผลกระทบคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีด้าน ความเชื่อถือได้ ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardize Coefficients	t	Sig.
	B	SE.	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	1.566	0.072		21.692	.001*
ด้านความเชื่อถือได้ (x_1)	0.283	0.026	0.501	11.010	.000*
ด้านความเข้าใจได้ (x_2)	0.123	0.017	0.310	7.149	.002*
ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (x_3)	0.154	0.005	0.618	29.329	.000*
ด้านการเปรียบเทียบกันได้ (x_4)	0.068	0.008	0.176	8.989	.010*

R = 0.956, R Square = 0.914, SE = 0.02691, F = 1049.340, SIG OF F = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของผลกระทบคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีด้านความเชื่อถือได้ ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ พบว่า ทุกตัวแปรส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทุกด้าน สามารถอธิบายสมการได้ถึงร้อยละ 91.4, (R Square = 0.914) โดยผลกระทบที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชนมากที่สุดคือ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (X_3) ด้านความเชื่อถือได้ (X_1) ด้านความเข้าใจได้ (X_2) และด้านการเปรียบเทียบกันได้ (X_4) ตามลำดับ ซึ่งสามารถนำมาแทนค่าในสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = 1.556 + 0.154(X_3) + 0.283(X_1) + 0.123(X_2) + 0.068(X_4)$$

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุของผลกระทบทักษะความเป็นมืออาชีพด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardize Coefficients	t	Sig.
	B	SE.	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.095	0.127		16.437	.000*
ด้านทักษะทางปัญญา (X_5)	0.164	0.020	0.322	8.358	.002*
ด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (X_6)	0.071	0.016	0.173	4.589	.000*
ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (X_7)	0.382	0.052	0.461	0.478	.463
ด้านทักษะการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (X_8)	0.110	0.016	0.262	6.763	.006*
ด้านทักษะการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ (X_9)	0.178	0.014	0.485	12.970	.000*

R = 0.699, R Square = 0.488, SE = 0.06572, F = 93.952, SIG OF F = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของผลกระทบทักษะความเป็นมืออาชีพด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ พบว่า มี 4 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สามารถอธิบายสมการได้ถึงร้อยละ 48.8 (R Square = 0.488) โดยผลกระทบที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชนมากที่สุดคือ ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ (X_9) ด้านทักษะทางปัญญา (X_5) ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร (X_8) และด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ (X_6) ตามลำดับ ซึ่งสามารถนำมาแทนค่าในสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$Y = 2.095 + 0.178(X_9) + 0.164(X_5) + 0.110(X_8) + 0.071(X_6)$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผลกระทบคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีและทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน นำเสนอประเด็นอภิปรายดังนี้

ผลกระทบคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และการเปรียบเทียบกันได้ ส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน สอดคล้องกับ อรุณลักษณ์ ฤทธิเดช (2557) ผลการวิจัยพบว่า สารสนเทศทางบัญชีด้านความเกี่ยวข้องในการตัดสินใจและด้านการทันเวลา มีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพกำไร เนื่องจากสารสนเทศทางบัญชีช่วยให้การประมวลผลการดำเนินงานมีความรวดเร็วต่อการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ

และ สอดคล้องกับ Kanakriyah (2016) ที่ผลการศึกษา พบว่า ระบบสารสนเทศทางบัญชีที่มีคุณภาพมีผลกระทบอย่างมากต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัท นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งรัศมี ตีปราศรัย (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะระบบสารสนเทศทางบัญชีกับคุณภาพกำไรของโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะระบบสารสนเทศทางการบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ ด้านตรวจสอบความถูกต้องได้ ด้านความครบถ้วน ด้านความทันเวลา ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงกับคุณภาพกำไรของโรงงานอุตสาหกรรม และยังสอดคล้องกับ ฐิติพร วรฤทธิ์ (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชี ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความสำเร็จในการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของสารสนเทศทางการบัญชีและความได้เปรียบทางการแข่งขันมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SME

ผลกระทบทักษะความเป็นมืออาชีพ ด้านของนักบัญชีส่งผลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทเอกชน ปัจจัยกลุ่มทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไร พบว่า ปัจจัยกลุ่มทักษะความเป็นมืออาชีพส่งผลต่อคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และ ด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร กรัดเพชร และดารารัตน์ โพธิ์ประจักษ์ (2561) ได้ศึกษาผลกระทบของความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่มีผลต่อคุณภาพกำไรโดยจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทจดทะเบียน และดำเนินงานในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านบุคคล ด้านสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และด้านองค์กร มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ด้านการใช้ความระมัดระวังในการจัดทำข้อมูลทางบัญชี ด้านความผ่นพวนหรือความมีเสถียรภาพของกำไร ด้านความมีสหสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีและกำไรเชิงเศรษฐกิจ ด้านความสามารถของกำไรในการสะท้อนเงินสดที่อยู่เบื้องหลังการเกิดกำไร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างกำไรที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์สิทธิกับกระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังกำไร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐธิดา จินมอญ และคณะ (2559) ได้ศึกษาความเป็นมืออาชีพกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมืออาชีพ ด้านการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด ด้านเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ ด้านความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพกำไรโดยรวม และผลการศึกษาของ Marius (2013) และ Miriam (2014) ให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีจะช่วยให้องค์กรมีผลประกอบการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีโดยเฉพาะสารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูลกำไรของบริษัท เช่น มีการวิเคราะห์และทดสอบความมีประสิทธิภาพของสารสนเทศทางบัญชีในการนำไปใช้หรือนำเสนอข้อมูลกับผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร มีการอบรมเกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางบัญชีใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการกำไรขององค์กร

2. ควรผลักดันให้นักบัญชีมีการพัฒนาทักษะความเป็นมืออาชีพในด้านทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร และด้านทักษะทางเทคนิคและการปฏิบัติหน้าที่ โดยการจัดฝึกอบรม สัมมนา และทดสอบความรู้ความสามารถของนักบัญชีอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในลักษณะของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีต่อคุณภาพกำไร และศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม นอกเหนือจากตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เช่น จริยธรรมทางวิชาชีพ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ศึกษาเปรียบเทียบมุมมองจากกลุ่มผู้บริหาร หรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และวิเคราะห์ในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์เปรียบเทียบข้อมูลตามกลุ่มอุตสาหกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). **ผู้ทำบัญชี (คงอยู่) ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2562**. ออนไลน์ สืบค้นจาก https://www.dbd.go.th/download/article/article_20191203154524.pdf.
- จิราพร กรัดเพชร และดารารัตน์ โพธิ์ประจักษ์. (2561). ผลกระทบของความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีที่มีผลต่อคุณภาพกำไร. **วารสารธุรกิจปริทัศน์**, 10(2), 107-112.
- ฐิติพร วรฤทธิ์. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของระบบสารสนเทศการบัญชี ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จในการปฏิบัติงาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐธิดา จินมอญ, วัฒนา ยืนยง และปานฉัตร อารักษ์. (2559). ความเป็นมืออาชีพกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. **วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่**, 9(2), 101-114.
- ธัญกร จันทร์สาสน์. (2559). คุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยที่มีบรรษัทภิบาลในระดับดีเลิศ: นัยจากรายการคงค้าง. **วารสารนักบริหาร**, 36(2), 52-61.
- นิศากร นครพิน. (2551). **ความต้องการสารสนเทศทางการบัญชีเพื่อการบริหารอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เนตรนภา รักชายศ และ วิจิต อุ๋อัน. (2562). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีและประสิทธิภาพองค์กร: กรณีศึกษาเชิงประจักษ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารวิทยาการจัดการ**, 6(1), 71-94.
- มารินี กอรา และกุลวดี ลิ้มอุสนัน. (2560). ผลกระทบของความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีและการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อคุณภาพ รายงานทางการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน 5 จังหวัดชายแดนใต้. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**, 4(2), 38-50.
- รุ่งรัศมี ดีปราศรัย. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะระบบสารสนเทศทางบัญชีกับคุณภาพกำไรของโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง**. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รัตนา สิทธิอ่วม. (2563). ผลกระทบเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพการรายงานทางการเงินของนักบัญชีไทย. **วารสารการจัดการ**, 9(3), 65-78.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2549). **มิติใหม่ของการเงินและการวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: ไอโอเนค อินเตอร์เทรด รีซอสเซส.
- ศศิธร ราชพิบูลย์. (2558). **ความรู้ความเข้าใจระหว่างสารสนเทศ คุณภาพของสารสนเทศทางบัญชีและประสิทธิภาพการตัดสินใจของผู้บริหารโรงแรมระดับ 4-5 ดาวในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรุณลักษณ์ ฤทธิเดช. (2557). ผลกระทบความรู้ความสามารถทางการบัญชี ระบบสารสนเทศทางการบัญชี และคุณภาพข้อมูลทางการบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไร. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ บทบาทของมหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม **จุดเปลี่ยนประเทศสังคมไทย** (น.696-703). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Fairfield, P. M., & Whisenant, J. S. (2001). Using Fundamental Analysis to Access Earnings Quality: Evidence from the Center for Financial Research and Analysis. **Journal of Accounting, Auditing & Finance**, 16(4), 273-295.
- Francis, J., Olsson, P., & Schipper, K. (2008). Earnings quality. **Fundamental and Trend in Accounting**, 1(4), 259-340.
- Ismail, N. A., & King, M. (2006). The Alignment of Accounting and Information Systems in SMEs in Malaysia. **Journal of Global Information Technology Management**, 9(3), 24-42.
- Kanakriyah, R. (2016). The Effect of Using Accounting Information Systems of The Quality of Accounting Information According to Users Perspective in Jordan. **European Journal of Accounting, Auditing and Finance Research**, 4(11), 58-75.
- Marius, C. E. (2013). Performance and Excellence in Defining, Asserting and Concretizing the Mission of Business Organization. **Original Research Article Procardia – Social and Behavioral Sciences**, 92(10), 323-327.

- Miriam, J. (2014). Methodical Basis of Business Excellence Status Assessment. **Original Research Article Procardia – Social and Behavioral Sciences**, 109(8), 546-551.
- Palakul, P. Onlaor, S. Chaisri, P. and Kanlayarat, J. (2018). The study of the skills of professional accountants based on International Education Standards for Professional Accountants of the undergraduate students of Bachelor of Accountancy Program at College of Asian Scholars. **College of Asian Scholars Journal**, 8(Special issue), 363-375.
- Penman, S. H., & Zhang, X. J. (2001). Accounting Conservatism the Quality of Earnings and Stock Returns. **The Accounting Review**, 77(2), 237-264.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd Edition, Harper and Row, New York.

ความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19

ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Health Literacy and Health Preventive Behaviors on COVID-19

among Nursing Students, College of Asian Scholars

สมฤกษ์ กาบกลาง¹, ปรางวิทย์ ดีโสพามาตร²,
สุนิสา บุญญานุสนธิ³, พัทธราภา จันทรวี⁴,
ศิริพรรณ ชันบุรี⁵, ปณิดา ตีรักษา⁶,
สรวิทย์ อุ่นทูลย์⁷, อภิญญา ศรีหาบุตร⁸,
นฤมล ภูดินทราย⁹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพและ พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 309 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีและเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี โดยใช้สถิติ One-Way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรค โควิด-19 อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 62.46) และมีพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 96.44) การเปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพในภาพรวมของนักศึกษาแต่ละชั้นปี พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ของความรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายชั้นพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความรู้ด้านสุขภาพแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความรู้ด้านสุขภาพแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความรู้ด้านสุขภาพแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) แต่พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} > 0.05$)

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้คือ ควรมีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนโดยจัดทำแนวทางพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพให้กับนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีและมีการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และควรรณรงค์ให้นักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 และคงไว้ซึ่งพฤติกรรมการป้องกันในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลให้ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : ความรู้ด้านสุขภาพ, โควิด-19, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research aimed to compare the health literacy and health behaviors in preventing Covid-19 disease of nursing students. The sample consisted of 309 nursing students in year 1-4 from the College of Asian Scholars. Data were collected by using a questionnaire and were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation. To compare the average health literacy of nursing students in each year and compare health behaviors in prevention of Covid-19 among nursing students in each year by using One-Way ANOVA statistics.

¹อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²⁻⁹นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

The results showed that, nursing students have health literacy about Covid-19 prevention at a high level (62.46%), and have health behaviors in preventing Covid-19 at a high level (96.44%). Comparison of overall health literacy among students in each year, it was found that there were significant differences (P -value < 0.001). When comparing the pairs of health literacy by class, it was found that the first year students had different health literacy from the fourth year students with statistical significance (P -value < 0.05), the second year students had health literacy different significantly from the 4th year students (P -value < 0.001) and the 3rd year students were significantly different from the 4th year students (P -value < 0.001). On other hand when comparing health behaviors in the prevention of Covid-19 of nursing students in each year, there was no statistically significant difference (P -value > 0.05).

Recommendations from this study were: the curriculum should be reviewed and improved by providing guidelines for developing health literacy for nursing students in each year and bringing them into practice in a concrete manner. There was should campaign for nursing students in each year to have health literacy on Covid-19 prevention and maintain the preventive behaviors on Covid-19 disease among nursing students to be sustainable.

Keywords: Health literacy, Covid-19, Nursing students.

บทนำ

จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่เริ่มต้นในมณฑลฮู่อัน ประเทศจีนนับตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 จนกลายเป็นโรคติดต่อที่มีการระบาดในหลายประเทศทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้เป็นโรคเชื้ออุบัติใหม่ และมีการระบาดใหญ่ไปทั่วโลก (Pandemic) มีผู้ป่วยและ ผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว จากการรายงานผู้ป่วยยืนยันทั่วโลกจาก 191 ประเทศ มีจำนวนผู้ป่วย 149,388,350 ราย เสียชีวิต 3,150,786 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย 2.11% สำหรับประเทศไทยพบการระบาดทั้งหมด 3 ระลอก พบผู้ป่วยครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 ซึ่งในระลอกแรกมียอดผู้ติดเชื้อ 6,772 ราย ยอดผู้เสียชีวิต 67 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย 0.98% ระลอก 2 เดือน มกราคม-มีนาคม 2564 ยอดผู้ติดเชื้อ 21,035 ราย ยอดผู้เสียชีวิต 27 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย 0.13% ถึงเดือนเมษายน 2564 เป็นระลอก 3 รวมผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อ โควิด-19 จำนวน 61,699 ราย รักษาหายและแพทย์ให้กลับบ้าน 34,402 ราย ผู้ป่วยยืนยันที่เสียชีวิตจำนวน 178 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย 0.65% ขณะที่ผู้ป่วยอาการหนัก 695 ราย (ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค, 2564). ปัจจุบันสถานการณ์ประเทศไทย พบผู้ติดเชื้อ โควิด-19 เพิ่มมากขึ้น มีผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข ด้านการรองรับการรักษาผู้ป่วยโรค โควิด-19 คือ ปัญหาการจัดหาเตียงให้ผู้ป่วยโรคโควิด-19 คนไข้ตกค้างอยู่ที่บ้าน จนเกิดกรณีผู้ป่วยเสียชีวิตก่อนจะได้รับการรักษาที่โรงพยาบาล อีกทั้งผลกระทบระยะยาวจากโรค โควิด-19 สร้างผลกระทบกับสุขภาพของคนและขีดความสามารถของโรงพยาบาล เพราะพบผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง ต้องใช้ทรัพยากรสาธารณสุขในการดูแลผู้ติดเชื้อ โควิด-19 อย่างเข้มข้น และอาจต้องเลื่อนนัดผู้ป่วยที่ไม่ได้ติดเชื้อ โควิด-19 ไปก่อน เช่น ผู้ป่วยผ่าตัดที่รอได้ ผู้ป่วยโรกระบบหัวใจและหลอดเลือด โรคมะเร็ง โรกระบบทางเดินอาหารและทางเดินหายใจ ต้องได้รับการดูแลหลังจากชะลอการพบแพทย์ไปก่อนหน้านี้ (วชิระ เพ็งจันทร์, 2563) จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่งที่พบการระบาดของกลุ่มผู้ป่วยโรค โควิด-19 ซึ่งสถานการณ์โรค โควิด-19 ระลอกใหม่ นับตั้งแต่วันที่ 1-28 เมษายน 2564 มีผู้ป่วยที่ถูกวินิจฉัยว่าป่วยเป็นโรค โควิด-19 จำนวน 363 ราย กำลังรักษา 243 ราย รักษาหายรวม 120 ราย (ระบบสารสนเทศโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, 2564) และมีบุคลากรทางแพทย์ติดเชื้อ โควิด-19 ทางจังหวัดขอนแก่น ได้ออกประกาศ เรื่อง มาตรการ การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค โควิด-19 ไว้ดังนี้ ข้อ 1) ให้ยกเลิกประกาศจังหวัดขอนแก่น เรื่อง มาตรการ การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค โควิด-19 ข้อ 2) ให้ประชาชนที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ที่มีประวัติการเดินทางมาจากเขต พื้นที่ควบคุมสูงสุด ดังนี้ กรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระยอง จังหวัดสงขลา จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสระแก้ว จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุดรธานี ถือปฏิบัติดังนี้ 1) ให้ลงทะเบียนรายงานตัวผ่านระบบ QR code ของ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นก่อนที่จะเดินทางมาถึงที่จังหวัดขอนแก่น ล่วงหน้าก่อนเดินทาง 1 วัน หรือลงทะเบียนเมื่อมาถึงที่พักอาศัยในจังหวัดขอนแก่นทันที (2) ให้กักกันตนเอง 14 วัน (Home Quarantine) นับจากวันที่เดินทางออกจากพื้นที่ 17 จังหวัด ภายใต้การกำกับของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ (3) ในระหว่างการกักกันตนเอง ห้ามออกจากสถานที่กักกันตนเอง (Home Quarantine) แต่หากมีความจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ การเดินทางออกนอกสถานที่กักกันตนเองให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรค (D-M-H-T-T) อย่างเคร่งครัด ดังนี้ (1) D – Distancing ให้เว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อยหนึ่งเมตร (2) M – Mask wearing ให้ทุกคนสวมหน้ากากอนามัย เมื่อออกจากที่พักอาศัย (3) H – Hand washing ล้างมือด้วยสบู่ แอลกอฮอล์ หรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรค เมื่อหยิบ จับ สิ่งของในที่สาธารณะ (4) T – Testing ตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย หรือคัดกรองอาการป่วยในระบบทางเดินหายใจ ทุกครั้งก่อนเข้าสถานที่สาธารณะ (5) T – Thaichana ลงทะเบียนแพลตฟอร์มไทยชนะ หรือแพลตฟอร์มหมอชนะ ในการเข้าออกสถานที่สาธารณะ (คณะกรรมการการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น, 2564)

ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) หมายถึง ความสามารถและทักษะในการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ ความรู้ ความเข้าใจเพื่อวิเคราะห์ ประเมินและจัดการตนเอง รวมทั้งสามารถชี้แนะเรื่องสุขภาพแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชนได้ การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพจึงเป็นการสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในระดับบุคคลและเป็นการรักษาสุขภาพตนเองอย่างยั่งยืน (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2561) ซึ่งการมีความรู้ด้านสุขภาพระดับขั้นพื้นฐานต่ำจะมีผลต่อการเพิ่มอัตราการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบ่อยขึ้นและมีอัตราการตายสูงขึ้น แต่หากมีความรู้ระดับขั้นพื้นฐานสูงเพียงพอจะทำให้เกิด ผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพที่ดี เช่น มีภาวะสุขภาพดี ลดอัตราการป่วย การเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล และลดค่าใช้จ่าย (ขวัญเมือง แก้วดำเกิง และ นฤมล ตรีเพชรศรีอุไร, 2554) จากผลสำรวจความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของโรค โควิด-19 ประชาชนส่วนใหญ่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล้างมืออย่างถูกวิธี การไอและการจามที่ถูกต้อง การสวมใส่หน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธี ซึ่งต้องร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนรับทราบถึงขั้นตอนและหลักการปฏิบัติอย่างละเอียดและถูกต้อง โดยใช้ภาษาและการสื่อสารที่เข้าใจและจดจำได้ง่ายรวมถึงการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับช่องทางการแพร่กระจายของเชื้อ โควิด-19 เพื่อให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเองไม่ให้สัมผัสเชือดังกล่าว อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า หากไม่มีการเจ็บป่วยได้ใดสามารถออกไปสถานที่ต่างๆได้ ซึ่งต้องเน้นย้ำและสร้างความตระหนักให้ประชาชนงดออกจากบ้านในช่วงที่มีการแพร่ระบาดถึงแม้ว่าจะไม่มีอาการเจ็บป่วยก็ตาม (ปราโมทย์ ถ่างกระโทก, 2563)

ความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชน การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสม และการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในส่วนที่ดีให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ดังนั้น เพื่อการพัฒนาบุคลากรสุขภาพที่จะเป็นกำลังสำคัญในการดูแลสุขภาพประชาชน นักศึกษาพยาบาลก่อนที่จะจบเป็นพยาบาลวิชาชีพไปทำหน้าที่ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชนต้องผ่านกระบวนการของการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้มีประสบการณ์ที่เพียงพอในการที่จะออกไปเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความรอบรู้และสามารถให้บริการสุขภาพที่ดีแก่ประชาชนในอนาคต จากการศึกษาพบว่าผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่มีความฉลาดทางสุขภาพจะสามารถ นำเสนอข้อมูลและสื่อสารในแนวทางที่ทำให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามข้อมูลที่ได้รับดีขึ้น (วัชรพร เขยสุวรรณ, 2560) ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาพยาบาลในการป้องกัน ตนเองจากโรค โควิด-19 ที่กำลังระบาดในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมี ความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญในการศึกษาความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีเพื่อนำมาสู่การพัฒนาส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2564 ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 309 คน ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนมิถุนายน พ.ศ.2564 ถึง กรกฎาคม 2564

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับชั้นปีที่ศึกษา 2) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการตนเอง ทักษะการตัดสินใจ และการรู้เท่าทันสื่อ
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ความรอบรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Analytic study) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพและ พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษากับประชากรคือ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 309 คน ประกอบด้วย นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 จำนวน 75 คน นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 75 คน นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 87 คน และนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 จำนวน 72 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือเป็นนักศึกษาที่สมัครใจให้ข้อมูล และไม่มีภาวะการเจ็บป่วยในขณะที่ตอบแบบสอบถาม เกณฑ์การคัดออกคือนักศึกษาที่ไม่ตอบแบบวัดในช่วงเวลาที่กำหนด

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเรื่องความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) กรมนามัย กระทรวงสาธารณสุข และดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความรู้ด้านสุขภาพของกรมควบคุมโรค และจากการค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้นปี

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ประกอบด้วย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อขอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้ค่า IOC (Item Objective Congruence index) = 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดสอบกับนักศึกษาพยาบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคอนบาร์ค (Crobach's alpha coefficient) = 0.98

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ซึ่งดัดแปลงแบบสอบถามมาจาก กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยมีความตรงของทางเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อขอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้ค่า IOC : item Objective Congruence index) ได้ค่าเท่ากับ 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดสอบกับนักศึกษาพยาบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคอนบาร์ค (Crobach's alpha coefficient) = 0.89

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวิธี ดำเนินการวิจัย วัตถุประสงค์ และรายละเอียดการวิจัย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อนักศึกษา การนำเสนอข้อมูลจะเป็นการนำเสนอในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ เก็บรวบรวมข้อมูล

ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน – 30 กรกฎาคม 2564 ออนไลน์ (Online) ทาง Google form ผู้วิจัยกำหนดให้นักศึกษา เข้าไปตอบ ภายในระยะเวลา 4 สัปดาห์ ก่อนนำข้อมูลมาเรียบเรียงเพื่อการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ระดับความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 พฤติกรรมสุขภาพ ในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ One-Way ANOVA

สรุปผลการวิจัย

ความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียโดยรวม พบว่า ส่วนใหญ่ทุกชั้นปีมีความรอบรู้ในระดับมากที่สุดจำนวน 189 คน รองลงมาอยู่ในระดับมากจำนวน 105 คน และระดับปานกลาง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 61.17, 33.98 และ 4.85 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามชั้นปี พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีความรอบรู้ในระดับมากที่สุดจำนวน 46 คน รองลงมาอยู่ในระดับมากจำนวน 23 คน และระดับปานกลางจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 61.33, 30.67 และ 8.00 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีความรอบรู้ในระดับมากที่สุด จำนวน 40 คน รองลงมาอยู่ในระดับมากจำนวน 30 คน และระดับปานกลางจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33, 40.00 และ 6.67 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีความรอบรู้ในระดับมากที่สุดจำนวน 46 คน รองลงมาอยู่ในระดับ มากจำนวน 38 คน และระดับปานกลางจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 52.87, 43.67 และ 1.38 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่มีความรอบรู้ในระดับมากที่สุดจำนวน 47 คน รองลงมาอยู่ในระดับมากจำนวน 24 คน และระดับปานกลาง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 65.28, 33.33 และ 1.39 ตามลำดับ ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำแนกตามระดับความรู้ และชั้นปีของนักศึกษา (n = 309 คน)

ระดับชั้นปี	จำนวน	ระดับความรู้ด้านสุขภาพ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1	75	-	-	6 (8.00)	23 (30.67)	46 (61.33)
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2	75	-	-	5 (6.67)	30 (40.00)	40 (53.33)
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3	87	-	-	3 (3.45)	38 (43.68)	46 (52.87)
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4	72	-	-	1 (1.39)	24 (33.33)	47 (65.28)
รวมนักศึกษาทั้งหมดชั้นปี1-4	309	-	-	15 (4.85)	105(33.98)	189 (61.17)

คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำแนกเป็นรายชั้นปี พบว่าความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด. ($\bar{X}$ = 259.13, S.D. =29.02) โดยนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 สูงสุด ($\bar{X}$ = 271.74, S.D. =22.64) รองลงมาคือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ($\bar{X}$ = 258.56, S.D. =30.69) และ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ($\bar{X}$ = 255.31, S.D. =28.97) และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 251.81, S.D. =29.41) ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความรอบรู้ด้านสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียโดยรวม จำแนกตามชั้นปี ($n = 309$)

ระดับชั้นปี	จำนวน	ความรอบรู้ด้านสุขภาพ		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1	75	258.56	30.69	มากที่สุด
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2	75	251.81	29.41	มากที่สุด
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3	87	255.31	28.97	มากที่สุด
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4	72	271.74	22.64	มากที่สุด
รวมนักศึกษาทั้งหมดชั้นปีที่ 1-4	309	259.13	29.02	มากที่สุด

พฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 มีพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันโรคอยู่ในระดับมากจำนวน 298 คน และระดับปานกลาง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 96.44 และ 3.56 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามชั้นปีการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันโรคอยู่ในระดับมากจำนวน 71 คน และระดับปานกลาง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 94.67 และ 5.33 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันโรคอยู่ในระดับมากจำนวน 72 คน และระดับปานกลาง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 และ 4.00 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันโรคอยู่ในระดับมากจำนวน 84 คน และระดับปานกลาง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 96.55 และ 3.45 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันโรคอยู่ในระดับมากจำนวน 71 คน และระดับปานกลาง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 98.61 และ 1.39 ตามลำดับ ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละพฤติกรรมด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำแนกตามระดับพฤติกรรมและชั้นปีของนักศึกษา ($N=309$)

ระดับชั้นปี	จำนวน	ระดับพฤติกรรม		
		น้อย	ปานกลาง	มาก
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1	75		4 (5.33)	71 (94.67)
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2	75		3 (4.00)	72 (96.00)
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3	87		3 (3.45)	84 (96.55)
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4	72		1 (1.39)	71 (98.61)
รวมนักศึกษาทั้งหมดชั้นปีที่ 1-4	309		11 (3.56)	298 (96.44)

คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำแนกเป็นรายชั้นปี พบว่าพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 67.39$, S.D. = 4.88) โดยนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 สูงสุด ($\bar{X} = 68.17$, S.D. = 4.42) รองลงมาคือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ($\bar{X} = 67.91$, S.D. = 4.69) และ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ($\bar{X} = 66.91$, S.D. = 4.81) และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 66.53$, S.D. = 5.46) ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียโดยรวม จำแนกตามชั้นปี ($N = 309$)

ระดับชั้นปี	จำนวน	พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1	75	66.53	5.46	มาก
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2	75	66.91	4.81	มาก
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3	87	67.91	4.69	มาก

ระดับชั้นปี	จำนวน	พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4	72	68.17	4.42	มาก
รวมนักศึกษาทั้งหมดชั้นปีที่1-4	309	67.39	4.88	มาก

ความแตกต่างความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล

พบว่านักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียที่มีระดับชั้นปีแตกต่างกัน มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($F=7.190$, $p\text{-value} < 0.001$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ 1) การเข้าถึงข้อมูล ($F=7.478$, $p\text{-value} < 0.001$), 2) ความเข้าใจ ($F=5.919$, $p\text{-value} = 0.001$), 3) การได้ตอบซักถาม ($F=5.591$, $p\text{-value} < 0.001$), 4) การตัดสินใจ ($F=6.669$, $p\text{-value} < 0.001$), 5) เปลี่ยนพฤติกรรม ($F=3.561$, $p\text{-value} = 0.015$), และ 6) การบอกต่อ ($F=5.723$, $p\text{-value} = 0.001$) ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความแตกต่างความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 จำแนกรายด้านและภาพรวม โดยใช้ One-way ANOVA ($N=309$)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean square	F	p-value
ด้านการเข้าถึงข้อมูล	ระหว่างกลุ่มภายในกลุ่ม	610.29	3	203.43	7.48	.000*
	รวม	8296.75	305	27.20		
		8907.04	308			
ด้านความเข้าใจ	ระหว่างกลุ่มภายในกลุ่ม	459.01	3	153.00	5.92	.001*
	รวม	7883.83	305	25.85		
		8342.84	308			
ด้านการได้ตอบซักถาม	ระหว่างกลุ่มภายในกลุ่ม	628.01	3	209.34	5.59	.001*
	รวม	11418.69	305	37.44		
		12046.70	308			
ด้านการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่มภายในกลุ่ม	598.29	3	199.43	6.67	.000*
	รวม	9121.08	305	29.91		
		9719.37	308			
ด้านการเปลี่ยนพฤติกรรม	ระหว่างกลุ่มภายในกลุ่ม	279.97	3	93.32	3.56	.015*
	รวม	7994.17	305	26.21		
		88270.14	308			
ด้านการบอกต่อ	ระหว่างกลุ่มภายในกลุ่ม	629.63	3	209.87	5.72	.001*
	รวม	11185.58	305	36.67		
		11815.21	308			
รวมทั้ง 6 ด้าน	ระหว่างกลุ่มภายในกลุ่ม	17131.81	3	5710.60	7.19	.000*
	รวม	242256.27	305	794.28		
		259388.08	308			

* P-value < .05

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 เป็นรายด้าน และโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยจำแนกตามความรอบรู้ด้านสุขภาพในภาพรวม (ด้านที่ 1-6) พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$) โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 271.94$ และ 258.56 ตามลำดับ), นักศึกษาชั้นปีที่ 2 กับชั้นปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 ($\bar{X} = 271.94$ และ 251.81 ตามลำดับ) และนักศึกษาชั้นปีที่ 3 กับชั้นปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) โดยที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 ($\bar{X} = 271.94$ และ 255.31ตามลำดับ) ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยรวมทุกด้าน

ความรอบรู้ทางสุขภาพ	ชั้นปี	$\bar{X}$	ชั้นปีที่1	ชั้นปีที่2	ชั้นปีที่3	ชั้นปีที่4
			258.56	251.81	255.31	271.94
	ชั้นปีที่1	258.56		.14	.47	.004*
	ชั้นปีที่2	251.81			.43	.000*
	ชั้นปีที่3	255.31				.000*
	ชั้นปีที่4	271.94				

* $P\text{-value} < .05$

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พบว่าพฤติกรรมในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย แต่ละชั้นปีไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=1.97$, $P\text{-value} > 0.05$) ตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ชั้นปี 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 โดยใช้ One-way ANOVA

พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	P-value
	ระหว่างกลุ่ม	139.34	3	46.45	1.97	.119
	ภายใน	7198.28	305	23.60		
	รวม	7337.62	308			

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ กันแจ่ม, นิตยา วงสว่าง, ฐานันท์ สุวรรณ, ทาริกา สิทธิมงคล, และ สุดาพิทย์ เตชะ. (2562) ที่ศึกษาความฉลาดทางสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางสุขภาพ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการเข้าถึงข้อมูล ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการตัดสินใจ ด้านทักษะการจัดการตนเอง และด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ในทุกด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง แต่แตกต่างกับการวิจัยของ กรณก กัธธันท์ (2561). ศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครชุม พบว่านักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี มีความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยรวมในระดับปานกลาง

เปรียบเทียบความแตกต่างของความรอบรู้ด้านสุขภาพของ นักศึกษาแต่ละชั้นปี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของแต่ละชั้นปี พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีความรอบรู้ด้านสุขภาพโดยรวมแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรพร เขยสุวรรณ,

อมลวรรณ ตันแสนทวี และคณะ. (2561) ที่ศึกษาในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า ชั้นปี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ชั้นปีที่แตกต่างกันจะมีความรอบรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 จะเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาทั่วไปและวิชาพื้นฐานวิชาชีพเบื้องต้น ชั้นปีที่ 2 จะเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานวิชาชีพที่ ซับซ้อนขึ้นและเริ่มเรียนรายวิชาทางการพยาบาล ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 เรียนรู้เนื้อหาของวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยการ พยาบาลในสาขาต่างๆ ร่วมกับการฝึกภาคปฏิบัติในแต่ละสาขา โดยชั้นปีที่ 4 จะมีการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติที่ซับซ้อนขึ้น มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่หลากหลาย จึงส่งผลให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 แต่มีความแตกต่าง จากผลการศึกษาของ กมลรัตน์ เทอร์เนอร์, สมพร รักความสุข และ อวรรณ ดวงใจ (2561) ที่ศึกษาความฉลาดทางสุขภาพ ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครบุรี พบว่ามีผลระดับความฉลาดทางสุขภาพของนักศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับสูงทุกชั้นปีไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้แบบวัดที่แตกต่างกัน โดยในงานวิจัยของกมลรัตน์ เทอร์เนอร์, สมพร รักความสุข และ อวรรณ ดวงใจ ใช้แบบวัดของ Doyle, Caflerkey and Fullarn Sorensen และคณะ ที่มีการปรับ ข้อคำถามและวัดความฉลาดทางสุขภาพ 3 ด้าน คือ ด้านการดูแลสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค และด้านการส่งเสริมสุขภาพ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบวัดความรอบรู้ทางสุขภาพที่ดัดแปลงมาจากของกรมอนามัย ที่วัดทั้ง 6 ด้าน ซึ่งมีเกณฑ์การแปล ผลที่แตกต่างกันจึงอาจทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความแตกต่างกัน

พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างกับ งานวิจัยของ ศิวาพร ทองสุข, พรรณวดี พุทธิวัฒนะ และ พิศสมัย อรทัย (2555). ที่ศึกษาพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของ นักศึกษาพยาบาลรามธิบดี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพโดยรวมทุกชั้นปีอยู่ในระดับปานกลาง

เปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียแต่ละชั้นปี ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพียว พงษ์ศักดิ์ชาติ, ประไพจิตร โสมภีร์, อาทิตยา แก้วน้อย, กนกกาญจน์ เมฆอนันต์ธวัช (2562). ที่ศึกษาความรอบรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ พบว่า นักศึกษาที่เรียนอยู่ระดับชั้นปีต่างกันมีค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนพฤติกรรมสุขภาพตาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน พฤติกรรมในการป้องกันโรคโควิด-19 ของพนักงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพนักงานที่ทำงานสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมป้องกันโรคที่ทำเป็นปกติสม่ำเสมอ เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นช่วงของการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 รัฐบาลมีมาตรการ แนวทางปฏิบัติ ประกาศ และคำสั่งป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรค โควิด-19 ที่กำหนดให้ทุกคนต้องปฏิบัติจึงทำให้พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 ของนักศึกษาคณะพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียอยู่ในระดับ ความรอบรู้มากที่สุด และพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรค โควิด-19 อยู่ในระดับมาก ดังนั้นทางคณะพยาบาลศาสตร์ควรจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพให้กับนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีให้คงอยู่ต่อไป และควรส่งเสริมพฤติกรรมในการ ดูแลและป้องกันตนเอง โดยการสนับสนุน อุปกรณ์ในการป้องกันโรค โควิด-19 เช่น เจลล้างมือแอลกอฮอล์ หน้ากากอนามัย และแอปพลิเคชันข่าวสารใหม่ๆ ของการควบคุมและป้องกันโรค โควิด-19 ให้กับนักศึกษาอยู่เสมอ เพื่อเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมใน การป้องกันตนเอง ควรมีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนโดยจัดทำแนวทางพัฒนาความรอบรู้ด้าน สุขภาพให้กับนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีและมีการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และควรรณรงค์ให้นักศึกษาพยาบาลแต่ละ ชั้นปีมีความรอบรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคโควิด-19 และคงไว้ซึ่งพฤติกรรมป้องกันในการป้องกันโรค โควิด-19 ของ นักศึกษาพยาบาลให้ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เพื่อให้ได้บริบทแตกต่างกันมากขึ้น เช่น นักศึกษาคณะอื่น ๆ อาชีพอื่น ๆ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรค โควิด-19 เช่น อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค. (2564). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. ค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2564, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no481-280464.pdf>.
- วชิระ เพ็งจันทร์, และ ปรีตรดา หวังเกียรติ. (2563). 4 Wave จาก Covid-19 ต่อระบบสุขภาพไทย. ค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2564, จาก <http://doh.hpc.go.th/bs/topicDisplay.php?id=393>.
- ระบบสารสนเทศโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. (2564). ผู้ติดเชื้อยืนยันระลอก 3 จังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2564. ค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2564, จาก <https://covid19.kkpho.go.th/situation/index.php>.
- คณะกรรมการการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดขอนแก่น. (2564). ประกาศจังหวัดขอนแก่น เรื่อง มาตรการการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) จังหวัดขอนแก่น (ฉบับที่ 49). ค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2564, จาก http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/COVID19/COVID_DOC/COVID19-49.pdf.
- กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). การเสริมสร้างและประเมินความรู้ด้าน สุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข.
- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง, และ นฤมล ศรีเพชรศรีไธโร. (2554). ความฉลาดทางสุขภาพ. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- ปราโมทย์ ถ่างกระโทก. (2563). เผยผลสำรวจความรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกัน 'โควิด-19'. ยังเข้าใจผิดเรื่องดื่มน้ำจากบ้าน. ค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.hfocus.org/content>.
- วัชรพร เชยสุวรรณ. (2560). ความรู้ด้านสุขภาพ : แนวคิดและการประยุกต์สู่การปฏิบัติการพยาบาล. วารสารแพทยนาวิ, 44(3), 187-197.
- สุนีย์ กันแจ่ม, นิตยา วงสว่าง, ฐานิการ สุวรรณ, ทาริกา สิทธิมงคล, และ สุดาทิพย์ เตชะ. (2562). ความฉลาดทางสุขภาพและ พฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ประยุกต์, (1), 33-43.
- กรนก กัธธันท์. (2561). ความรู้ด้านสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยบรมราชชนนีกรุงเทพ. วารสารบรมราชชนนี, 35(1), 277-289.
- วัชรพร เชยสุวรรณ, อมลวรรณ ต้นแสนทวี และคณะ. (2561). ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับความรู้ด้านสุขภาพของนักเรียน พยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศ. วารสารแพทยนาวิ, 45(2), 250-265.
- กมลรัตน์ เทอร์เนอร์, สมพร รักความสุข และ อรวรรณ ดวงใจ. (2561). ความฉลาดทางสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนีชลบุรี. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 12(1), 1-9.
- ศิวพร ทองสุข, พรรณวดี พุฒินะ และ พิศสมัย อรทัย (2555). พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล รามาธิบดี. รามาธิบดีพยาบาลสาร, 18(2), 178-189.
- เพียว พงษ์ศักดิ์ชาติ, ประไพจิตร โสมภีร์, อาทิตยา แก้วน้อย และ กนกกาญจน์ เมฆอนันต์ธวัช. (2562). ความรู้ทาง สุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์ วชิระ. วารสารสาธารณสุข, (28) ฉบับพิเศษ, 277-289.

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการก้าวสู่ยุค Digital HR Human resource management in stepping into the Digital HR

ประภาพรณ กัณทวงษ์¹

นิศารัตน์ โชติเชย²

บทคัดย่อ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กรให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคไทยแลนด์ 4.0 คนจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร การให้ความสำคัญในเรื่องคนจะทำให้องค์กรเกิดความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาเหนือองค์กรอื่น ๆ ได้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญยิ่งต่อองค์กร และเป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้เรียกว่าเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital HR) การทำงานต้องอิงอยู่บนเทคโนโลยีเป็นหลัก เพื่อก้าวให้ทันกับเทคโนโลยีและพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลง ทุกอาชีพหรือทุกหน่วยงานต่างให้ความสำคัญ จากการที่รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)” องค์กรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ หรือแนวคิดในการทำงานรูปแบบใหม่โดยมุ่งเน้นปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรมนุษย์รูปแบบเดิมสู่การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบดิจิทัล (Digital HR) มีการนำเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เช่น การเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ (Cloud Storage) การใช้ช่องทางสื่อสารผ่าน เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ การประชุมทางวิดีโอหรือการประชุมทางไกล (Video Conference) เป็นต้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันหลายองค์การที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ถ้าองค์กรใดใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิดประโยชน์มากมายจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรมีข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารรวบรวมไว้ ณ ฐานข้อมูลที่เดียวกันทำให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์สามารถประมวลผลได้ทันที และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่งงาน การจ่ายค่าจ้าง – เงินเดือน การจัดสวัสดิการ ได้อย่างทันทั่วถึง

คำสำคัญ : การบริหารทรัพยากรมนุษย์, ดิจิทัล HR, ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

Human resource management is a process that helps organizations acquire knowledge and competence personnel. To create growth and progress for the organization to be ready for the changes of the business world in the era of Thailand 4.0 people are therefore the most important resource of the organization. Focusing on people will make the organization progress and develop over other organizations, human resource management is therefore recognized and important to the organization. And it is a process that helps the organization to get personnel with knowledge and ability to work. Human resource management in this era can be called human resource management using digital technology (Digital HR). Work must be based on technology. To keep pace with the changing technology and human resource behavior. Every occupation or department has given priority. With the government's goal of bringing the country into the "Thailand 4.0" model, the organization has a paradigm shift. Or a new concept of work by focusing on the transformation of the traditional human resource management to digital human resource

¹นักศึกษาปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

management (Digital HR), new technology is applied in human resource management tasks such as data collection Cloud Storage. The use of communication channels via Facebook, Twitter, line, video conferencing or video conference (Video Conference), etc. Human resource management in the modern era. Many organizations that use technology in the management of various fields. If any organization uses technology effectively, It will bring many benefits from the application of information technology to human resource management. The top management of the organization has accurate information about human resource management. Accurate and fast Information is gathered at the same database. Enabling the human resource department to process it immediately and can use the processed data to manage human resources related to job promotion Wage Payments - Salary, Benefits Arrangement Immediately.

Keywords: Human resource management, Digital HR, Thailand 4.0

1. บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างมากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ กระแส “ไทยแลนด์ 4.0” ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ส่งผลกระทบทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์การไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม บริการ หรือการศึกษา การพัฒนาของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด การเชื่อมต่อแบบไร้สายทำให้โลกใบนี้แคบลง วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไปจากเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม สภาพการณ์ที่ผันผวนและไม่แน่นอนเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจทวีความรุนแรงมากขึ้น องค์การต่างต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว “มนุษย์” ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรคสิ่งต่าง ๆ ขึ้นเพื่อตอบสนองการพัฒนา พร้อมทั้งการรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาในเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตรูปแบบการทำงาน ระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนความสัมพันธ์ของทรัพยากรมนุษย์ในสังคม

นโยบายรัฐบาลตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)” ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ดังนั้น เมื่อองค์การและระบบงานทรัพยากรมนุษย์รวมทั้งบริบททางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐจึงต้องมีการปรับตัวตามเช่นกัน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ท่ามกลางความท้าทายใหม่ ๆ และความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานขององค์การจนมีผลกระทบต่อกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รัฐบาลจึงตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) โดยการมุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อให้้องค์การสามารถเติบโตก้าวหน้าทันคู่แข่งภายในได้บริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ (ฐนิชา คงประดิษฐ์ และปรีชา คามาดี, 2563: 58, 59)

ปัจจุบันพัฒนาการและการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในองค์การเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยนกระบวนการให้เป็นดิจิทัลมากยิ่งขึ้น (Digital HR) โดยนักพัฒนาซอฟต์แวร์และองค์กรธุรกิจต่าง ๆ ได้พยายามวางโครงสร้างเทคโนโลยีในกระบวนการงานทรัพยากรมนุษย์ เช่น เทคโนโลยีแบบสวมใส่ (Wearables) แอปพลิเคชันบนมือถือ (Mobile apps) ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platforms) เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Reality) ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้จะมาพร้อมกับความสามารถที่มีประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือ และความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่จะเข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกัน หรือแทนที่ในบางตำแหน่งงานของมนุษย์ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีโซเชียลมีเดีย (Social), เทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile) การวิเคราะห์ข้อมูล (Analytic) และคลาวด์ (Cloud) หรือ SMAC มาบูรณาการให้เกิดเป็นแพลตฟอร์มรูปแบบใหม่ซึ่งสอดคล้องกับองค์การ และเพิ่มมูลค่าในงานทรัพยากรมนุษย์ที่ทำให้สามารถดำเนินงานด้านทรัพยากรมนุษย์ได้ด้วยตนเองแบบครบวงจร (End-to-End) โดยนักทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องสร้างกระบวนการทางความคิด (Mind Set) ที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ทั้งในระดับผู้บริหารให้มีกระบวนการคิดด้านการบริหารงานแบบดิจิทัล และในระดับพนักงานในการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานรูปแบบใหม่ ที่สามารถขับเคลื่อนองค์การให้ก้าวสู่การทำงานในรูปแบบขององค์การดิจิทัลได้ นับเป็นความ

ท้าทายของนักทรัพยากรมนุษย์ ที่จะต้องออกแบบกระบวนการให้มีความสอดคล้องกับบริบทขององค์กร ให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีทางธุรกิจและการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่บุคลากรในองค์กร (วิริยา ลีลาสุธานนท์ 2561 : 98)

สรุป จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าเทคโนโลยีมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องมีการนำมาใช้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการเตรียมคนเพื่อให้พร้อมในความเจริญที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การมองภาพอนาคตที่เป็นเพียงการมองการภาพเพียงด้านเดียวคือความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลกนั้นคงไม่เพียงพอ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมองภาพอนาคตถึงผลกระทบที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันและที่ผ่านมา เพื่อวางแผนรับมือการเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างทันทั่วทั้ง ทั้งด้านการจัดสรรงบประมาณ การจัดหาทรัพยากร รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีวิวัฒนาการอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา องค์กรส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ ซึ่งได้รับการยอมรับจากนักวิชาการมากมายว่าทุนมนุษย์นั้นมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของนวัตกรรมองค์กร เพราะฉะนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทไปในทิศทางที่เป็นเชิงกลยุทธ์มากขึ้น เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร โดยการใช้ประโยชน์จากทุนมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรหลักเพื่อบรรลุเป้าหมายการขับเคลื่อนนวัตกรรมองค์กรได้อย่างยั่งยืน (ปติมา น้อยกุล, 2563:101)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กรให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่กว้างครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรและเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการบริหารงาน นับตั้งแต่การวางแผนเพื่อสรรหาคูหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติ การดูแลบำรุงรักษา จนกระทั่งบุคลากรพ้นไปจากการปฏิบัติงาน ซึ่งงานในแต่ละหน้าที่นั้นมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรหรือสมาชิกในองค์กร 3 ช่วงระยะเวลา ได้แก่

1) **ก่อนปฏิบัติงาน** ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องวางแผน สรรหา และจงใจ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เข้ามาร่วมปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานด้านนี้จำเป็นต้องรู้และเข้าใจถึงกลุ่มเป้าหมายที่องค์กรต้องการ เพื่อให้เข้ามาร่วมงานด้วยความเหมาะสม

2) **ขณะปฏิบัติงาน** หลังจากสรรหาคูหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาร่วมงานกับองค์กรแล้ว ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องธำรงรักษาให้บุคลากรขององค์กรมีคุณภาพ มีชีวิตการปฏิบัติงานที่ดี มีความศรัทธา และจงรักภักดีต่อองค์กร โดยคำนึงถึงผลตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจบุคลากรที่ดีเข้ามาร่วมปฏิบัติงานได้

3) **หลังการปฏิบัติงาน** การบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้มุ่งหวังผลเพียงได้บุคลากรเข้ามาและปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายเท่านั้น แต่ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องให้ความสนใจใส่ใจการดูแลบุคลากรหลังเกษียณอายุ หรือบุคลากรที่มีความจำเป็นต้องลาออกจากงานก่อนเวลา ด้วยความจำเป็นบางประการ ซึ่งองค์กรจะต้องจัดเตรียมความพร้อมให้บุคลากรได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมหลังจากออกจากงานโดยอาจจะเป็นเรื่องเงินบำเหน็จ บำนาญ เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และผลตอบแทนในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่มีความสุข (ฐนิชา คงประดิษฐ์ และปรีชา คามาดี, 2563: 51)

คนจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร การให้ความสำคัญในเรื่องคนจะทำให้องค์กรเกิดความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาเหนือองค์กรอื่น ๆ ได้ ที่มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาระงานต่าง ๆ ขององค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างความสำเร็จ ความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญยิ่งต่อองค์กร เห็นว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หรือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร และพร้อมจะรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่กว้างครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรและเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการบริหารงาน นับตั้งแต่การวางแผนเพื่อสรรหาคูหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติ การดูแลบำรุงรักษา จนกระทั่งบุคลากรพ้นไปจากการปฏิบัติงานซึ่งงานในแต่ละหน้าที่นั้น (เกียรติ บุญยโพ 2562:167)

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยและสังคมโลกมากขึ้นการสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงนับเป็นการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในประเทศให้พร้อมรับกับการแข่งขันในโลกดิจิทัลการส่งเสริมให้มีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะสร้างโอกาสและลดช่องว่างของการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ การพัฒนาภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททำให้เกิด "ยุคข้อมูลข่าวสาร" ซึ่งส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสามารถทำผ่านสื่อได้หลายรูปแบบ (แสงโสม อมรัตน์พงศ์, พงศกร ทวันเวช และสิรินาถ งามประเสริฐ, 2560: 304)

สรุป การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้องค์การได้บุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร และพร้อมจะรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคปัจจุบัน ซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะเกี่ยวข้องผูกพันทุกขั้นตอนของการบริหารงาน นับตั้งแต่การวางแผนเพื่อสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติ การดูแลบำรุงรักษา จนกระทั่งบุคลากรพ้นไปจากการปฏิบัติงาน ทำให้องค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างความสำเร็จ ความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร

3. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล (Digital HR)

ปัญหาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน และแนวโน้มที่เกิดขึ้นในสังคมอนาคตในสถานการณ์ตลาดแรงงานในไทยเป็นสิ่งที่ต้องเตรียมรับมืออย่างมาก เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Age) มากขึ้นเรื่อย ๆ ประเด็นหนึ่งที่โดดเด่นขึ้นตามคือเรื่องของอาชีพ (Career Disruption) ฝ่ายที่ต้องปรับตัวมากที่สุดหรือเปลี่ยนโฉมหน้าแผนกตลอดจนปรับกลยุทธ์แบบพลิกหน้ามือเป็นหลังมือใหม่หมดก็คือ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ (สยามรัฐออนไลน์, 16 มีนาคม 2563)

การทำงานของทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital HR) กล่าวคือ การทำงานต้องอิงอยู่บนเทคโนโลยีเป็นหลัก เพื่อก้าวให้ทันกับเทคโนโลยีและพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลง ทุกอาชีพหรือทุกหน่วยงานต่างให้ความสำคัญ ตามกระแสนิยมหรือเพื่อแสดงให้เห็นว่าตามทันกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลง บริหารจัดการหรือรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและรวดเร็วนี้ได้อย่างมืออาชีพ สิ่งหนึ่งที่จะเป็นตัววัดและตัวกรองเพื่อให้ปรับตัวและรับมาปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในแต่ละองค์กร คือ บุคลากรในองค์กร ซึ่งบุคลากรจะเป็นตัวแปรสำคัญและเป็นตัวชี้วัดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ทรัพยากรมนุษย์ได้นำมาริเริ่มจัดทำมีผลกระทบหรือผลประโยชน์ต่อบุคลากรและองค์กรอย่างไร (ประคอง สุคนธจิตต์, 2562 : 20)

Digital HR หมายถึง เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการมนุษย์และการตัดสินใจ โดยเป็นการใช้ประโยชน์จากระบบเครือข่ายและวิทยาศาสตร์ยุคใหม่ (นวัตกรรมและเทคโนโลยี) รวมถึงระบบการบริหารจัดการข้อมูลซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพของการทำงานและองค์กร เป็นการผสมผสานระหว่างกิจกรรมด้านทรัพยากรมนุษย์กับธุรกิจไปด้วยกัน (พัชรภา โพธิ์อ่อง 2561: 5) Digital HR จึงเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงและการเตรียมความพร้อมขององค์กรในอนาคต โดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรมนุษย์และการตัดสินใจทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ท่ามกลางกระแสการแย่งชิงคนเก่งและการตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างทันท่วงที โดยอาศัยข้อมูลที่ทันสมัย ถูกต้องและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและตลอดเวลาเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่กำลังเข้ามามีบทบาทอย่างมากในทุกภาคส่วนนั้น ไม่เพียงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิต หรือพฤติกรรมของคนในปัจจุบัน แต่กำลังเปลี่ยนแปลงวิถีคิด รูปแบบการติดต่อสื่อสาร รวมถึงรูปแบบการทำงานก็กำลังจะเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการทำงาน การมีส่วนร่วมของพนักงาน การกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร (พัชรภา โพธิ์อ่อง 2561: 2) การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคสังคมดิจิทัล ส่งผลให้บริบททางเศรษฐกิจ และสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต นำมาซึ่งผลกระทบที่แตกต่างกันภายใต้บริบทแวดล้อมของสังคม และการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน

สรุป ที่ผ่านมามีความรับผิดชอบหลักของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อาจจะดูไม่เปลี่ยนแปลงมากนักยังคงวนเวียนกับเรื่องการสรรหาบุคลากร การพัฒนาภาวะผู้นำ การดูแลเรื่องค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ รวมทั้งงานพนักงานสัมพันธ์และคุณภาพชีวิตในการทำงาน แต่เครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการให้บรรลุเป้าประสงค์ข้างต้นได้เปลี่ยนแปลงไปมากเนื่องจากเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปเร็ว รวมทั้งความคาดหวังของพนักงานรุ่นใหม่ก็เปลี่ยนตามไปด้วย HR จึงต้องปรับตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

4. การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุค Thailand 4.0

รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)” เน้นอนว่า เมื่อบริบททางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของภาคธุรกิจต่าง ๆ ควรต้องมีการปรับตัวตามเช่นกัน เพื่อให้องค์การสามารถเติบโตในบริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่นัก HR จะต้องมองการณ์ไกล คาดการณ์ถึงสิ่งที่ไม่คาดฝัน (Expect the Unexpected) ไวล้งหน้าและเตรียมหาหนทางรับมือที่เหมาะสมกับองค์กรของตน โดยแนวโน้มสำคัญที่กำลังจะเกิดขึ้น ประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ปากฎการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อองค์การในการสูญเสียบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากร Gen B (Baby Boomer Generation) ที่ถึงเวลาเกษียณอายุและส่งผลให้องค์การต้องสูญเสียองค์ความรู้ ประสบการณ์ เทคนิค เคล็ดลับต่าง ๆ ที่สั่งสมในตัวบุคลากรเหล่านั้นไปด้วย ดังนั้นสิ่งที่นัก HR ควรต้องหาหนทางให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากพนักงานรุ่นเก่าไปสู่พนักงานรุ่นใหม่รวมทั้งอาจยืดเวลาเกษียณอายุออกไปได้ตามความเหมาะสม ไม่จำเป็นต้องผูกกับตัวเลข “60 ปี” เท่านั้น (เสาวนีย์ สมันต์ศิริพร, 2560:6)

การบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรยุคใหม่ที่จะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่แน่นอน ส่งผลทำให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์รูปแบบเดิมมาใช้ในการขับเคลื่อนองค์การในปัจจุบันให้สามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หรือ แนวคิดในการทำงานรูปแบบใหม่โดยมุ่งเน้นปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรมนุษย์รูปแบบเดิมสู่การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบดิจิทัล (Digital HR) ภายใต้บริบทความท้าทายทั้งในปัจจุบันและอนาคต (วิริยา ลีลาสุวานนท์, 2561 : 6) การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ดำเนินงานด้านบุคลากร ตั้งแต่การสรรหา คัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งการพัฒนาธำรงรักษาให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กรได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีในการทำงาน และยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีการที่ทำให้สมาชิกในองค์กรที่ต้องพ้นจากการทำงานด้วยเหตุทุพพลภาพ เกษียณอายุหรือเหตุอื่นใดในงานให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ภัทร พจน์พานิช, 2561:5)

เมื่อบริบททางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุค Thailand 4.0 ควรมีการปรับตัวตามเช่นกัน เพื่อให้้องค์การสามารถเติบโตในบริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ การดึงดูดพนักงานที่มีศักยภาพสูงมาร่วมงาน จะมีส่วนช่วยให้้องค์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้กระบวนการทำงาน มุ่งเน้นในการติดต่อสื่อสารและการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนพัฒนาสร้างทักษะที่มีความหลากหลายให้แก่บุคลากร เพื่อสร้างความพร้อมให้สามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมยุคปัจจุบันได้ ต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับสมรรถนะหรือขีดความสามารถที่้องค์การต้องการอย่างต่อเนื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลงโดยการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน กระบวนการทำงาน และการใช้กิจกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาดำเนินการ ช่วยสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุค Thailand 4.0 ตลอดจนการวางแผนในระยะยาวและกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของ้องค์การ (ฐนิชา คงประดิษฐ์ และปรีชา คามาดี, 2563: 57)

สรุป การพัฒนาคนให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย ๔.๐ คือ การพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการพัฒนากลุ่มผู้ทำงานให้สามารถนำนวัตกรรมมาใช้ เพื่อพัฒนางานของตนให้มีผลิตภาพ/ผลผลิตสูงขึ้น พร้อมกับเทคโนโลยีที่เข้ามารองรับสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง

5. เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับทรัพยากรมนุษย์ ยุค 4.0

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุค “ไทยแลนด์ 4.0” มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาให้ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะภาคเศรษฐกิจและการดำเนินธุรกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางดังกล่าวมากขึ้น การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กัน ทุกองค์การจึงต้องหันมาปรับกลยุทธ์กันอีกครั้งในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุค 4.0 เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสโลกและทิศทางการดำเนินงานของ้องค์การให้เติบโตได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพสูงสุด การทำงานด้านทรัพยากรมนุษย์ยุคนี้ จะต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอและหาเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้การทำงานราบรื่นและรวดเร็วขึ้น มีการนำเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในงานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. เทคโนโลยีการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์หรือการเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ (Cloud Storage) เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้พื้นที่แบบออนไลน์ สามารถกำหนดให้เป็นแบบส่วนตัวหรือสาธารณะได้ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกอุปกรณ์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
 2. การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคม (Social Media) ปัจจุบันช่องทางสื่อสารออนไลน์ด้วยโปรแกรมประยุกต์แบบสื่อสังคมสามารถเลือกใช้ได้หลายช่องทาง เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ (Line) หรือโปรแกรมประยุกต์อื่น ๆ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายนอกจากค่าบริการอินเทอร์เน็ต
 3. การใช้การประชุมทางวิดีโอหรือการประชุมทางไกล (Video Conference) ระบบการประชุมทาง วิดีทัศน์นี้เป็นการนำเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ กล้องโทรทัศน์และระบบสื่อสารโทรคมนาคมมาผสมผสานกันเพื่ออำนวยความสะดวกให้บุคลากรที่อยู่ต่างสถานที่สามารถประชุมร่วมกันได้ตลอดเวลา
 4. ที่ทำงานแบบดิจิทัล (Digital Workplace) เป้าหมายสำคัญขององค์การที่ต้องการให้มีสถานที่ทำงานยุคใหม่หรือที่เรียกว่าที่ทำงานแบบดิจิทัล คือต้องการปรับปรุงรูปแบบการทำงานภายในองค์กรให้เป็นดิจิทัลเต็มรูปแบบ เพื่อช่วยให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น
 5. สังคมของการมีส่วนร่วมการบริหารงานขององค์การโดยใช้อำนาจของผู้บริหารสูงสุดเป็นผู้สั่งการถือว่าหมดยุคไปแล้ว เพราะการบริหารงานแบบสมัยใหม่ ต้องมีเครื่องมือในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารองค์การเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ต้องสร้างระบบการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นภายในองค์กร และสร้างโอกาสให้บุคลากรรวมถึงลูกค้าที่ซื้อสินค้าและบริการ สามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สินค้านั้นก็ขายดีนักทรัพยากรมนุษย์ จึงต้องพร้อมที่จะสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นภายในองค์กรเพื่อที่จะนามาปรับปรุงคุณภาพสินค้าและบริการให้ทันสมัยและตรงตามความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง
- สรุป เทคโนโลยีและโลกดิจิทัลมักไปไวและเคลื่อนที่ไม่มีหยุด องค์กรจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันตามเทรนด์พัฒนานวัตกรรมเพื่อต่อยอดธุรกิจบนการแข่งขันที่รวดเร็วและรอบด้าน

6. บทบาทใหม่ของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล (New Roles of HR in Digital Age)

เมื่อโลกก้าวสู่ยุคดิจิทัล (Digital Age) มากขึ้นเรื่อย ๆ ประเด็นหนึ่งที่โดดเด่นขึ้นตามก็คือเรื่องของการปฏิวัติทางอาชีพ (Career Disruption) แล้วอย่างที่เรารู้กันดีแล้วว่าเป็นฝ่ายที่ต้องปรับตัวมากที่สุดหรือเปลี่ยนโฉมหน้าแผนกตลอดจนปรับกลยุทธ์แบบพลิกหน้ามือเป็นหลังมือใหม่หมดก็คือ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ (HR) นั่นเอง แต่หากมองกันจริง ๆ แล้วแทบทุกอย่างกลับกลายเป็นข้อดีของการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ทั้งต่อการทำงานของฝ่าย HR เองไปจนถึงตัวพนักงานในองค์กรตลอดจนตัวองค์กรเองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลนั้นทำให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ (HR) มีบทบาทที่ปรับเปลี่ยนหลากหลายอย่าง ตั้งแต่โครงสร้างตำแหน่งในแผนก, กระบวนการทำงานในเชิงรุก, สวัสดิการสร้างสรรค์, การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้บริหารสายงานบุคคล, ตลอดจนการสร้างกลยุทธ์ตั้งแต่ภายในองค์กรไปจนถึงการสรรหาคนภายนอกที่มีฝีมือเข้ามาร่วมงาน นั่นทำให้บทบาทของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้เปลี่ยนแปลงไปมากทีเดียว อีกหนึ่งฟังก์ชันสำคัญของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ (HR) ก็คืองานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) นั่นเองซึ่งฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ที่ตึ้นต้องหมั่นสรรหาวิธีต่างๆ มาช่วยพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความก้าวหน้าอยู่เสมอ ๆ ทั้งในส่วนของการทักษะในการทำงาน ตลอดจนทักษะอื่นๆ ที่มีประโยชน์ต่อการทำงาน เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ, ทักษะในการบริหาร, ทักษะในการนำเสนอ เป็นต้น และยิ่งไปกว่านั้นในยุคใหม่นี้หลายองค์กรต่างก็ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่ไม่คุ้นเคย ไปจนถึงทักษะทางเทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการทำงานมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้พนักงานได้ก้าวทันโลก และยังสามารถพัฒนาทักษะอื่นๆ เพื่อต่อยอดการทำงานอื่นๆ ได้ด้วย รวมถึงสามารถนำไปก่อตั้งธุรกิจตนเองในอนาคตได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้พนักงานมีศักยภาพที่ไม่เฉพาะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นประโยชน์ให้กับพนักงานในระยะยาวได้ (<https://th.hrmote.asia/ personnal-anagement/190902-hr-roles-digital-age/>:2020.02.13)

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลงานด้านทรัพยากรบุคคลหรือ HR นับเป็นงานส่วนแรก ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากคลื่น Digital Disruption ส่งผลให้ผู้บริหารด้าน HR หลายองค์กรเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการทำ Transformation สู่ Digital HR เพื่อช่วยนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงสำเร็จ และหากสามารถประยุกต์ใช้ Platform Digital เพื่อรองรับความท้าทายคู่ขนานกับการปรับแนวทางการดำเนินงานของ HR ยังจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกต่อธุรกิจและสร้างประสบการณ์ที่ดีต่อ

พนักงานได้อย่างมากอย่างไรก็ดี เมื่อเจาะลึกข้อมูลแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ HR ทั่วโลกและประเทศไทย พบว่าคนส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับไลฟ์สไตล์การใช้ชีวิตมากกว่าการได้เป็นพนักงานประจำ โดยคนจำนวนมากหันมาเลือกทำงานอิสระ (หรือที่เรียกกันว่า “ฟรีแลนซ์”) มากกว่าเป็นพนักงานประจำเนื่องจากสามารถเลือกไลฟ์สไตล์ที่ต้องการได้ โดย 51% ของคนทำงานฟรีแลนซ์ มีแนวโน้มที่จะไม่กลับไปทำงานประจำอีก และกว่า 84% ของฟรีแลนซ์สามารถใช้ชีวิตในไลฟ์สไตล์ที่ตนเองต้องการได้ ในขณะที่พนักงานทำงานประจำสามารถใช้ชีวิตในแบบที่ตนเองต้องการได้เพียง 54% เท่านั้น (ผลสำรวจจาก upwork.com) ซึ่งเมื่อรวมกับการเกิดขึ้นของ Digital platform ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการหางานและทำงาน จึงส่งผลให้การทำงานฟรีแลนซ์ดูน่าสนใจมากขึ้น เพราะปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ คนจะสามารถทำงานผ่าน Digital Platform ได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้ประหยัดเวลาการเดินทางโดยเฉพาะชั่วโมงเร่งด่วนนอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กรน้อยลง มีการย้ายงานถี่ขึ้น และแม้ว่าคนจะมีความผูกพันกับองค์กรหากมีบริษัทอื่นให้ข้อเสนอที่ดีก็พร้อมลาออกทันที นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มผู้เกษียณอายุกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุค Aging Society ส่งผลให้หลายบริษัทยืดอายุงานออก จากเดิม 60 ปีเป็น 65 ปี จากปัจจัยที่กล่าวมาส่งผลให้การทำงานของ HR บนกฎเกณฑ์ถูกเปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้องค์กรปรับตัวได้ทันในยุค Digital HR ควรปรับตัวในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น การนำ AI หรือ Social Media มาปรับใช้ในงาน ตัวอย่าง บริษัทยูนิลีเวอร์ ประเทศอังกฤษ มีการนำ Digital Tech เข้ามาเพื่อพิจารณาคัดกรองประวัติ (Resume) ของผู้สมัครงาน หรือ การใช้ Online game เพื่อประเมินทักษะและสมรรถนะที่มีต่องาน ช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากรในทีม HR ในขั้นตอนการสรรหาบุคลากร (Recruitment) ซึ่งผู้ที่ผ่านระบบการคัดกรองดังกล่าวจะมีโอกาสได้ทำงานกับองค์กรมากถึง 80%

2. พิจารณาความเสี่ยงในเชิงการแข่งขัน หากไม่นำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการ HR ในด้านต่าง ๆ การสรรหาและพัฒนาทักษะของบุคลากรให้มีศักยภาพของบริษัทคงเกิดขึ้นลำบาก

3. พิจารณานำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสร้างการทำงานให้เป็นทีมภายในองค์กร เนื่องจากการทำงานเป็นทีม คือ สูตรความสำเร็จที่แท้จริงขององค์กร(<https://techsauce.co/pr-news/hr-digital-disruption-transform> 2020.02.11)

สรุป งานด้านทรัพยากรบุคคลหรือ HR นับเป็นงานส่วนแรก ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากคลื่น Digital Disruption ส่งผลให้ผู้บริหารด้าน HR หลายองค์กรเริ่มหันมาให้ความสำคัญในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้ทันยุคเพื่อแสวงหาความต้องการของบุคลากร ต้องอ่านข้อมูลและแปลความหมายได้อย่างถูกต้อง และครบสมบูรณ์ เพื่อค้นหาและเข้าถึงข้อมูลเฉพาะบนโลกออนไลน์นับมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งฝ่ายทรัพยากรบุคคล ต้องเปลี่ยนตัวเองเป็นคลังค้นหาข้อมูลที่อัดแน่นด้วยข้อมูลหลากหลายมิติ ต้องทำงานจากข้อมูลจริงของทั้งพนักงาน และสถานการณ์แวดล้อม เพื่อเข้าถึงความต้องการของบุคลากรในองค์กร

7. ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบัน หลายองค์กรที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ถ้าองค์กรใดใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิดประโยชน์มากมายจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร มีข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างถูกต้อง แม่นยำ และรวดเร็ว ทำให้สามารถตัดสินใจในการบริหารธุรกิจได้อย่างถูกต้องและทันทั่วทั้ง

2. องค์กรสามารถปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างรวดเร็ว ข้อมูลไม่ล้าหลัง

3. องค์กรมีศักยภาพและประสิทธิภาพการแข่งขันได้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจัดการประมวลผล เพื่อสืบค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

4. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคลากรขององค์กรได้รับการรวบรวมไว้ ณ ฐานข้อมูลที่เดียวกัน ทำให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์สามารถประมวลผลได้ทันที และสามารถนำข้อมูลที่ประมวลผลได้ไปใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่งงาน การจ่ายค่าจ้าง – เงินเดือน การจัดสวัสดิการ ได้อย่างทันทั่วทั้ง

5. สามารถลดกำลังคนได้มากในกระบวนการปฏิบัติงาน พนักงานมีเวลามากพอที่จะคิดวิเคราะห์ ทบทวนงาน สะดวกต่อการติดต่อสื่อสารและติดตามงาน

สรุป การบริหารงานในยุคปัจจุบันที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยการพิจารณาตัดสินใจสั่งการอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยมีการคิดพิจารณาอย่างเป็นระบบรอบครอบ ซึ่งใช้ระเบียบกฎเกณฑ์และประสบการณ์ที่เคยใช้ในอดีตอีกต่อไปไม่ได้ ต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสูงสุดของผู้บริหารทุกระดับ ซึ่งเกี่ยวกับการวางแผน และการตัดสินใจโดยข้อมูลและสารสนเทศต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการ มีความถูกต้อง และมีความทันต่อเหตุการณ์

8. สรุป

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กรให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่กว้างครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรและเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการบริหารงาน นับตั้งแต่การวางแผนเพื่อสรรหาคูหากรเข้ามาปฏิบัติ การดูแลบำรุงรักษา จนกระทั่งบุคลากรพ้นไปจากการปฏิบัติงานคนจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร การให้ความสำคัญในเรื่องคนจะทำให้องค์กรเกิดความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาเหนือองค์กรอื่น ๆ ได้ ที่มีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาระงานต่าง ๆ ขององค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างความสำเร็จ ความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญยิ่งต่อองค์กร เห็นว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หรือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร และพร้อมจะรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคปัจจุบัน การทำงานของทรัพยากรมนุษย์ในยุคนี้ อาจเรียกได้ว่าเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital HR) การทำงานต้องอิงอยู่บนเทคโนโลยีเป็นหลัก เพื่อก้าวให้ทันกับเทคโนโลยีและพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลง ทุกอาชีพหรือทุกหน่วยงานต่างให้ความสำคัญ Digital HR จึงเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงและการเตรียมความพร้อมขององค์กรในอนาคต โดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรมนุษย์และการตัดสินใจทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ท่ามกลางกระแสการแข่งขันกันและการตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างทันที่ การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคสังคมดิจิทัลส่งผลให้บริบททางเศรษฐกิจและสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต นำมาซึ่งผลกระทบที่แตกต่างกันภายใต้บริบทแวดล้อมของสังคมและการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน

จากการที่รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)” ทำให้บริบททางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของภาคธุรกิจต่าง ๆ ควรต้องมีการปรับตัวตามเช่นกัน เพื่อให้องค์กรสามารถเติบโตในบริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ นัก HR จึงต้องมองการณ์ไกล คาดการณ์ถึงสิ่งที่ไม่คาดฝัน (Expect the Unexpected) ไว้ล่วงหน้าและเตรียมหาหนทางรับมือที่เหมาะสมกับองค์กรของตน นักบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หรือแนวคิดในการทำงานรูปแบบใหม่โดยมุ่งเน้นปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรมนุษย์รูปแบบเดิมสู่การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบดิจิทัล (Digital HR) ที่สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เพื่อช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขันและการอยู่รอดขององค์กรภายใต้บริบทความท้าทายทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในงานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น เทคโนโลยีการเก็บข้อมูลแบบออนไลน์หรือการเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ (Cloud Storage) โปรแกรมประยุกต์แบบสื่อสังคมสามารถเลือกใช้ได้หลายช่องทาง เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ (Line) หรือโปรแกรมประยุกต์อื่น ๆ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากค่าบริการอินเทอร์เน็ต การใช้การประชุมทางวิดีโอหรือการประชุมทางไกล (Video Conference) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันหลายองค์การที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ถ้าองค์กรใดใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิดประโยชน์มากมายจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เช่น ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร มีข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างถูกต้อง แม่นยำและรวดเร็ว องค์กรสามารถปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างรวดเร็ว และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุคลากรขององค์กร

ได้รับการรวบรวมไว้ ณ ข้อมูลที่เดียวกัน ทำให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์สามารถประมวลผลได้ทันที และสามารถนำข้อมูล
ที่ประมวลผลได้ไปใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่งงาน การจ่ายค่าจ้าง – เงินเดือน การจัดสวัสดิการ
ได้อย่างทันท่วงที

สรุป HR นั้นไม่ได้ทำหน้าที่แค่คัดคนเข้าเอาคนออก ตรวจสอบเวลาเข้า-ออกงาน หรือทำ Pay roll ให้พนักงาน
ในองค์กรเท่านั้น ยังมีหน้าที่สำคัญอื่น ๆ เช่น งานวางแผนกำลังคน (HR Planning), งานพัฒนาบุคลากร (Training and
Development) หรือ การออกแบบ พัฒนาและวางแผนด้าน Performance ของพนักงาน เป็นต้น ดังนั้นในปัจจุบันเราจะเห็น
ว่าเจ้าของบริษัทหรือ CEO ในองค์กรจะให้ความสำคัญกับ HR มากเป็นพิเศษ เพราะ HR เป็นเสมือนจุดเริ่มต้นของการกำหนด
ทิศทาง แนวทางการทำงานขององค์กร และช่วยประสานให้ส่วนต่าง ๆ ในองค์กรทำงานกันได้อย่างราบรื่นและเต็มประสิทธิภาพ
มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติ บุญยโย. (2562). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคใหม่. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 21(1).
- ฐนิชา คงประดิษฐ์, ปรีชา คำมาดี. (2563). การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสาร
บัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 7(3).
- บุญเกียรติ การะเวกพันธ์. (2562). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิชาการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผล
นโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- ปติมา น้อยภูต. (2562). บทบาทของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในฐานะตัวขับเคลื่อนนวัตกรรมองค์กร. (คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประคอง สุคนธจิตต์. (2562). ทรัพยากรมนุษย์ ยุค 4.0. (คณะศิลปศาสตร์). มหาวิทยาลัยเกริก.
- พัชรภา โพธิ์อ่อง. (2561). เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital HR) กับการเพิ่มประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรในองค์กรธุรกิจค้าปลีก.
(บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทร พจน์พานิช. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0. (หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร
รุ่นที่ 60). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- วิริยา ลีลาสุวานนท์. (2561). การบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา:สถาบันการเงิน
ประเภทธนาคาร. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์).
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2561). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- เสาวนีย์ สมันต์ศิริพร. (2560). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาคธุรกิจในยุคการเปลี่ยนแปลง. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย
กรุงเทพธนบุรี, 6(1).
- แสงโสม อมรรัตนพงศ์, พงศกร ทวันเวช, และสิรินาถ งามประเสริฐ. (2560). รูปแบบของ APEC Digital Opportunity Center :
ADOC เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมและเทคโนโลยีในประชาชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิต
เอเชีย, 7(พิเศษ).

การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Auditor Rotation and The Use of Audit Firm Services in Thai Listed Companies

สุมินทร เป้าธรรม¹, จิราภา ชาลาธราวัฒน์²,
ดวงฤดี อุ³, ศิริริภา ขุมเหล็ก⁴,
และณัฐวดี ยันตะพันธ์⁵

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และสำรวจการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนจำนวน 605 บริษัท เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสำรวจรายการด้วยตนเอง (Checklist) โดยนำข้อมูลมาจากการเปิดเผยในรายงานประจำปีของบริษัท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 2 ปี กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 2 ปี มากที่สุดได้แก่ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ Big 4 มากกว่าสำนักงานสอบบัญชี non Big 4 และกลุ่มอุตสาหกรรมมีการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 มากที่สุดได้แก่ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เช่นกัน

คำสำคัญ: การหมุนเวียนผู้สอบบัญชี, การใช้บริการสำนักงานสอบบัญชี, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ABSTRACT

The objective of this study was to explore auditor rotation and the use of audit firm service of Thai-listed companies from 2015 to 2019. The sample of this research was 615 Thai listed companies. The tool used for collecting data was a self-checklist survey which was created by the researcher. The information was disclosed in the annual reports for the year 2015-2019.

Frequency and percentage were used to analyze the data. The study found that most of the auditors are rotated every 2 years, particularly in the real estate and construction industry. It also found that audit firm services are used more by Big-4 companies than non-Big 4 companies. The industry group which makes most use of audit firm service with Big-4 is also the real estate and construction industry.

Keywords: auditor rotation, the use of audit firm service, Thai listed companies

บทนำ

ตามประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน เรื่องหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 14) ข้อ 23 กำหนดให้บริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ซึ่งมีหุ้นเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีรายใดปฏิบัติหน้าที่สอบทานหรือตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของบริษัทมาแล้ว 7 รอบปีบัญชี ไม่ว่าจะติดต่อกันหรือไม่ โดยบริษัทจะแต่งตั้งผู้สอบบัญชีรายนั้นเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทได้ เมื่อพ้นระยะเวลาอย่างน้อย 5 รอบปีบัญชีติดต่อกัน

¹อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

²⁻⁴อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น

⁵นักศึกษาลูกศรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้สอบบัญชีมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเป็นอิสระและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ลงทุนในการใช้รายงานทางการเงินในการตัดสินใจลงทุน เพื่อช่วยลดผลกระทบในช่วงแรกของการบังคับใช้เกณฑ์ใหม่ (ปี พ.ศ. 2562 – พ.ศ. 2566) กรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีแนวทางผ่อนผัน โดยจะอนุญาตให้ระยะเวลาเว้นวรรคผู้สอบบัญชีรายเดิมมีระยะเวลาน้อยกว่า 5 รอบปีบัญชีได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 รอบปีบัญชี โดยกรณีที่ผู้สอบบัญชีสังกัดสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก ก.ล.ต. จะอนุญาตให้สามารถขอผ่อนผันการปฏิบัติหน้าที่ผู้สอบบัญชีเกินกว่า 7 รอบปีบัญชีได้ แต่ต้องไม่เกิน 9 รอบปีบัญชี ซึ่งหากผู้สอบบัญชีได้รับการผ่อนผัน ก็จะต้องถือว่าบริษัทจดทะเบียนได้รับการผ่อนผันด้วย นอกจากนี้ ก.ล.ต. ได้ออกแนวปฏิบัติสำหรับคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี เพื่อให้สามารถพิจารณาแต่งตั้งบุคคลที่มีความเป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่ผู้สอบบัญชี และสนับสนุนให้ผู้สอบบัญชีดำรงความเป็นอิสระได้อย่างแท้จริง (ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน, 2561) ทั้งนี้ สอดคล้องกับคำชี้แจงข้อบังคับจรรยาบรรณ เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 สำหรับผู้สอบบัญชี ที่ระบุว่าในกรณีที่รับผิดชอบงานตรวจสอบจะปฏิบัติงานตรวจสอบบริษัทนั้นได้ไม่เกิน 7 ปี เพื่อลดอุปสรรคที่เกิดจากความคุ้นเคยให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และเพิ่มความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาชีพและข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานที่ออกโดยสำนักงานหรือผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ เพราะจะส่งผลให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพทำให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้รายงานทางการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้วิชาชีพสอบบัญชีเป็นที่ยอมรับ และช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดข้อผิดพลาดจากการตรวจสอบ ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อตลาดทุนและระบบเศรษฐกิจโดยรวม (มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ, 2557) ดังนั้น การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงเป็นประโยชน์ต่อการกำกับดูแลกิจการในเรื่องความเป็นอิสระในการตรวจสอบและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ลงทุนในการใช้รายงานทางการเงิน ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนฯ ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2562 และเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนฯ ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 - พ.ศ. 2562 เช่นกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สำรวจการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562
2. สำรวจการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563) จำนวน 605 บริษัท ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท
1	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	52
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	39
3	ธุรกิจการเงิน	58
4	สินค้าอุตสาหกรรม	94
5	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	157
6	ทรัพยากร	51
7	บริการ	116
8	เทคโนโลยี	38
รวม		605

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสำรวจรายการด้วยตนเอง (Checklist) ที่ผู้ศึกษาได้กำหนดขึ้นมาโดยออกแบบในรูปแบบของตาราง เพื่อสำรวจจากการหมุนเวียนการผู้สอบบัญชีและการให้บริการสำนักสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก สรุปรายชื่อของบริษัท/หลักทรัพย์ จากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และการให้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 605 บริษัท เพื่อสำรวจจากการหมุนเวียนการผู้สอบบัญชีและการให้บริการสำนักสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562

2. วิเคราะห์ข้อมูลการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และการให้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยอธิบายผลลัพธ์ในรูปของร้อยละ

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และการให้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 สรุปรายการการหมุนเวียนของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 โดยรวม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก (รอบปีบัญชี)					รวม
		1	2	3	4	5	
1	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	-	23	15	9	5	52
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	1	8	12	12	6	39
3	ธุรกิจการเงิน	2	27	12	9	8	58
4	สินค้าอุตสาหกรรม	4	34	27	18	11	94
5	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	9	58	38	34	18	157
6	ทรัพยากร	3	15	12	10	11	51
7	บริการ	8	39	43	16	10	116
8	เทคโนโลยี	1	12	11	14	-	38
รวม		28	216	170	122	69	605
ร้อยละ		4.63	35.70	28.10	20.17	11.40	100

ตารางที่ 3 แสดงการหมุนเวียนของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 โดยแยกตามหมวด

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม/หมวดธุรกิจ	การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก (รอบปีบัญชี)					รวม
		1	2	3	4	5	
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร							
1	ธุรกิจการเกษตร	-	6	1	2	3	12
2	อาหารและเครื่องดื่ม	-	17	14	7	2	40
รวม		-	23	15	9	5	52

ตารางที่ 3 แสดงการหมุนเวียนของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 โดยแยกตามหมวด (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม/หมวดธุรกิจ	การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก (รอบปีบัญชี)					รวม
		1	2	3	4	5	
สินค้าอุปโภคบริโภค							
1	แฟชั่น	1	2	5	8	4	20
2	ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน	-	3	4	2	2	11
3	ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	-	3	3	2	-	8
รวม		1	8	12	12	6	39
ธุรกิจการเงิน							
1	ธนาคาร	-	2	2	3	3	10
2	เงินทุนและหลักทรัพย์	1	15	6	6	4	32
3	ประกันภัยและประกันชีวิต	1	10	4	-	1	16
รวม		2	27	12	9	8	58
สินค้าอุตสาหกรรม							
1	ยานยนต์	1	6	6	2	3	18
2	วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร	-	5	3	4	-	12
3	กระดาษและวัสดุการพิมพ์	-	1	-	-	-	1
4	ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	2	6	6	3	1	18
5	บรรจุภัณฑ์	1	8	5	2	3	19
6	เหล็ก	-	8	7	7	4	26
รวม		4	34	27	18	11	94
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง							
1	วัสดุก่อสร้าง	-	10	4	5	2	21
2	พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	4	17	14	17	4	56
3	กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และ กองทรัสต์เพื่อการลงทุนใน อสังหาริมทรัพย์	5	21	14	7	11	58
4	บริการรับเหมาก่อสร้าง	-	10	6	5	1	22
รวม		9	58	38	34	18	157
ทรัพยากร							
1	พลังงานและสาธารณูปโภค	3	15	10	10	11	49
2	เหมืองแร่	-	-	2	-	-	2
รวม		3	15	12	10	11	51
บริการ							
1	พาณิชย์	4	11	6	2	4	27
2	การแพทย์	-	11	7	4	1	23
3	สื่อและสิ่งพิมพ์	1	6	14	4	-	25
4	บริการเฉพาะกิจ	-	3	1	-	1	5
5	การท่องเที่ยวและสันทนาการ	2	3	4	4	-	13

ตารางที่ 3 แสดงการหมุนเวียนของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 โดยแยกตามหมวด (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม/หมวดธุรกิจ	การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก (รอบปีบัญชี)					รวม
		1	2	3	4	5	
6	ขนส่งและโลจิสติกส์	1	5	11	2	4	23
รวม		8	39	43	16	10	116
เทคโนโลยี							
1	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	-	5	5	-	-	10
2	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1	7	6	14	-	28
รวม		1	12	11	14	-	38
รวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม		28	216	170	122	69	605
ร้อยละ		4.63	35.70	28.10	20.17	11.40	100

จากตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3 พบว่า ส่วนใหญ่บริษัทจดทะเบียนฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 2 รอบปีบัญชี คิดเป็นร้อยละ 35.70 รองลงมาเป็นการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 3 รอบปีบัญชี คิดเป็นร้อยละ 28.10 และมีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 4 รอบปีบัญชี ตามลำดับ ทั้งนี้ การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีดังกล่าวเป็นไปตามเกณฑ์ ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทจ. 44/2556 เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2557 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2561 (เกณฑ์เดิม) และ เป็นไปตามเกณฑ์ ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทจ. 75/2561 (เกณฑ์ใหม่) เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 เป็นต้นไป โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 2 รอบปีบัญชี มากที่สุด คือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง หมวดธุรกิจกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

ตารางที่ 4 แสดงการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558 ถึง ปี พ.ศ. 2562

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	การใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี (จำนวนบริษัท)			รวม
		Big 4	Non Big 4	ทั้ง Big 4 และ Non Big 4	
1	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	42	7	3	52
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	18	16	5	39
3	ธุรกิจการเงิน	47	9	2	58
4	สินค้าอุตสาหกรรม	44	42	8	94
5	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	94	54	9	157
6	ทรัพยากร	40	8	3	51
7	บริการ	69	40	7	116
8	เทคโนโลยี	29	7	2	38
รวม		383	183	39	605
ร้อยละ		63.30	30.25	6.45	100

ตารางที่ 5 การใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2558 ถึง ปี พ.ศ. 2562 โดยแยกตามหมวด

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม/ หมวดธุรกิจ	การใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี (จำนวนบริษัท)			รวม
		Big 4	Non Big 4	ทั้ง Big 4 และ Non Big 4	
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร					
1	ธุรกิจการเกษตร	8	3	1	12
2	อาหารและเครื่องดื่ม	34	4	2	40
รวม		42	7	3	52
สินค้าอุปโภคบริโภค					
1	แฟชั่น	9	9	2	20
2	ของใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน	5	4	2	11
3	ของใช้ส่วนตัวและเวชภัณฑ์	4	3	1	8
รวม		18	16	5	39
ธุรกิจการเงิน					
1	ธนาคาร	10	-	-	10
2	เงินทุนและหลักทรัพย์	23	7	2	32
3	ประกันภัยและประกันชีวิต	14	2	-	16
รวม		47	9	2	58
สินค้าอุตสาหกรรม					
1	ยานยนต์	10	7	1	18
2	วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร	6	6	-	12
3	กระดาษและวัสดุการพิมพ์	-	1	-	1
4	ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	11	3	4	18
5	บรรจุภัณฑ์	7	10	2	19
6	เหล็ก	10	15	1	26
รวม		44	42	8	94
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง					
1	วัสดุก่อสร้าง	11	10	-	21
2	พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	35	16	5	56
3	กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และ กองทรัสต์เพื่อการลงทุนใน อสังหาริมทรัพย์	41	15	2	58
4	บริการรับเหมาก่อสร้าง	7	13	2	22
รวม		94	54	9	157
ทรัพยากร					
1	พลังงานและสาธารณูปโภค	38	7	3	48
2	เหมืองแร่	1	1		2
รวม		40	8	3	51

ตารางที่ 5 การใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2558 ถึง ปี พ.ศ. 2562 โดยแยกตามหมวด (ต่อ)

ภาค: ESOL บริษัทมหาชนไทย

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม/ หมวดธุรกิจ	การใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี (จำนวนบริษัท)			รวม
		Big 4	Non Big 4	ทั้ง Big 4 และ Non Big 4	
บริการ					
1	พาณิชย์	20	5	2	27
2	การแพทย์	11	10	2	23
3	สื่อและสิ่งพิมพ์	12	10	3	25
4	บริการเฉพาะกิจ	2	3	-	5
5	การท่องเที่ยวและสนทนาการ	10	3	-	13
6	ขนส่งและโลจิสติกส์	14	9	-	23
รวม		69	40	7	116
เทคโนโลยี					
1	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	6	3	1	10
2	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	23	4	1	28
รวม		29	7	2	38
รวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม		383	183	39	605
ร้อยละ		63.30	30.25	6.45	100

จากตารางที่ 4 และตารางที่ 5 พบว่า ส่วนใหญ่บริษัทจดทะเบียนฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 มีการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาคือ การใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่ Big 4 คิดเป็นร้อยละ 30.25 และการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี ทั้ง Big 4 และ ไม่ใช่ Big 4 คิดเป็นร้อยละ 6.45 ตามลำดับ โดยกลุ่มอุตสาหกรรมมีการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 มากที่สุดคือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง หมวดธุรกิจกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

อภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี และสำรวจการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในช่วงปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่บริษัทจดทะเบียนฯ มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 2 รอบปีบัญชี กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทุก 2 ปี มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของสายฝน ขาวนา (2550) ที่ผู้สอบบัญชีส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำกฎการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีมาปฏิบัติในประเทศไทย โดยให้ความเห็นสนับสนุนว่า ทำให้ได้มุมมองหรือความรู้ความคิดใหม่ ๆ และเพิ่มความเป็นอิสระให้แก่ผู้สอบบัญชี

นอกจากนี้ ยังพบว่าบริษัทจดทะเบียนมีการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชี Big 4 มากกว่าสำนักงานสอบบัญชี non Big 4 และกลุ่มอุตสาหกรรมมีการใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชี Big 4 มากที่สุดได้แก่ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เป็นไปได้ว่าบริษัทส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะสอบบัญชีด้วยสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง ก่อนที่จะนำหุ้นออกสู่ตลาด (Beatty, 1989) เพราะสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่มีแรงจูงใจมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กในการออกรายงานที่ถูกต้อง เพื่อปกป้องชื่อเสียงของสำนักงานและหลีกเลี่ยงการฟ้องร้องที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายสูง (Lawrence et al., 2011) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย สุภัทรกุล (2542) ที่สรุปว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีคุณภาพงานสอบบัญชีมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก เนื่องจากมีความเป็นอิสระในการสอบบัญชีและมีความเป็นอิสระการเปิดเผยข้อมูลผิดพลาดที่ตรวจพบในงบการเงิน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีและการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชี ทำให้ไม่เห็นความเชื่อมโยงว่าเมื่อบริษัทจดทะเบียนฯ ทำการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีหรือไม่ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไป จึงควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี

1.2 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกตามรายการกลุ่มอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). **ข้อมูลรายบริษัท/หลักทรัพย์**. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.set.or.th/set/commonslookup.do?language=th&country=TH>.
- ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทจ. 35/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 14). พ.ศ. 2561. (18 ธันวาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา**, เล่มที่ 135 ตอนพิเศษ 323ง, หน้า 40.
- สมชาย สุภัทรกุล. (2542). คุณภาพของงานสอบบัญชีกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี. **วารสารบริหารธุรกิจ**, 83, 21–31.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). **มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 การควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงินและงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง**. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2563 จาก https://acpro-std.tf.ac.or.th/uploads/files/TSA/2554_TSQC1.pdf.
- สายฝน ชานนา. (2550). การสำรวจความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีและผู้ช่วยสอบบัญชีในสำนักงานสอบบัญชีที่มีผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ต่อกฎหมายหมุนเวียนผู้สอบบัญชี. **โครงการวิจัยคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**.
- Beatty, R.P. (1989). Auditing Reputation and the Pricing of Initial Public Offerings. **The Accounting Review**, 64(4), 693–709.
- Lawrence, A., Minutti-Meza, M., & Zhang, P. (2011). Can Big 4 versus Non-Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics?. **The Accounting Review**, 86(1), 259–286.

ผลการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ โดยใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์
ชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น

The Effect of Smart Health Volunteers Development by using an Online Program
for Elderly Health Care, Nongyai community, Khon Kaen Municipality

ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล¹, ชัยวัฒน์ วัลภา²,
อาบจิตร กอมาตย์³, อุดมลักษณ์ ดวงขุนมาตย์⁴,
อภิญญา บ้านกลาง⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมออนไลน์การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน แก่อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างได้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขที่สมัครใจ จำนวน 25 คน ดำเนินการวิจัยกึ่งทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แนวทางการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ แบบสังเกตการปฏิบัติการใช้โปรแกรม และแบบประเมินความพึงพอใจในการอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นข้อมูลเชิงอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และสามารถ ปฏิบัติการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ ระดับดี ได้ร้อยละ 70 มีความพึงพอใจโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.41) สะท้อนให้เห็นว่าอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนหนองใหญ่ มีความพร้อมที่พัฒนาด้านเทคโนโลยีสู่ความเป็น Smart People ภายใต้ขอนแก่นสมาร์ทซิตี้

คำสำคัญ : อาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ, โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์, เทศบาลนครขอนแก่น

Abstract

The objective of this study was to study of the effect of a workshop on the use of online programs for the elderly health care in the community, Nong Yai Community Public Health Volunteers, Khon Kaen Municipality. The sample consisted of 25 voluntary public health volunteers. Methodology research was quasi-experimental research according to the One Group Posttest Design research model. Research tools were the Guidelines for training workshops on the use of online health care programs for the elderly, observation form for using the training program and satisfaction assessment form. Data were analyzed by descriptive statistics, percentage, mean, standard deviation and the qualitative data was analyzed by content analysis. and summarized as inductive data. The results revealed that the sample group had the knowledge and ability to use the online program for elderly health care at a good level (70%) with the highest level of overall satisfaction ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.41). Reflection that health volunteers are ready to develop themselves in technology to become Smart People under Khon Kaen Smart City project.

Keywords: Health Volunteers, Online Program for Elderly Health Care, Khon Kaen Municipality

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³อาจารย์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁴⁻⁵อาจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัวและชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

1. บทนำ

ปีพุทธศักราช 2559 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ “โครงการสมาร์ทซิตี้” จังหวัดขอนแก่น ตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยแลนด์ 4.0 โดยการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ หรือสมาร์ท ซิตี้ ใน 6 สาขา ได้แก่ Smart Mobility, Smart Living, Smart Citizen, Smart Economy, Smart Environment, Smart Governance เทศบาลนครขอนแก่นได้ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยพัฒนาเมืองขอนแก่นที่ครอบคลุม สมาร์ทซิตี้ ใน 6 สาขา ดังกล่าว (เจนณรงค์ พันธุ์จันทิก และ ฌาน เรื่องธรรมสิงห์, ม.ป.ป.) การกระจายความเจริญและการพัฒนาจึงครอบคลุมในทุกส่วนทุกชุมชน จากฐานข้อมูลประชากร ประชากรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีจำนวน 119,256 คน แบ่งเป็น ชาย 55,065 คน หญิง 64,200 คน (ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2560) โดยมีชุมชน ทั้งหมด 95 ชุมชน 4 เขต แบ่งตามประเภทชุมชน คือ ประเภทกึ่งเมือง 47 ชุมชน ประเภทเมือง 22 ชุมชน ประเภทแออัด 12 ชุมชน ประเภทแออัด+กึ่งเมือง 1 ชุมชน ประเภทหมู่บ้านจัดสรร 10 ชุมชน ประเภทหน่วยงานราชการ 3 ชุมชน และจังหวัดขอนแก่นมีความเจริญก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด (เทศบาลนครขอนแก่น, 2560)

จากการศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นการพัฒนาเป็นชุมชนอัจฉริยะ ของชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ทุกชุมชนมีความต้องการการพัฒนาชุมชนอัจฉริยะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัย เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ ด้านกีฬา ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ด้านความรู้ด้านกฎหมายในชีวิตประจำวัน และด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ตามลำดับ นอกจากนี้ชุมชนยังให้ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน ภายใต้แนวคิดการจัดการศึกษาที่ว่า “โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน” (สายนธ์ ฝาน้อย, ธิติรัตน์ เลิศวิทยากุล, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา, ไชยสิทธิ์ นามชา, ทิพวัลย์ ด้านสวัสดิกุล และ สวิตา อ่อนลออ, 2563) สะท้อนให้เห็นว่า การดูแลสุขภาพยังเป็นแนวโน้มในการพัฒนาชุมชน และประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ดังข้อมูลของจากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing พบว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ (Aged Society) ซึ่งสหประชาชาติระบุว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในสัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หรือ Aging Society และจะเป็น "สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ" (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 โดยตัวเลขของประเทศไทย คาดการณ์ว่าในปี 2564 ไทยจะเข้าสู่สังคมประชากรสูงวัยแบบสมบูรณ์ โดยมีผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เกิน 20% ของจำนวนประชากรทั้งหมด สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแพทย์ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาว นโยบายการวางแผนครอบครัวหรือการควบคุมการมีบุตร ทำให้เกิดการลดภาวะเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็ว และการลดลงอย่างต่อเนื่องของระดับการตายของประชากร ทำให้จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (จิราภรณ์ การะเกตุ, 2562)

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา มีสถานที่ตั้งติดกับชุมชนหนองใหญ่ ดำเนินงานตามพันธกิจระดับอุดมศึกษา ด้านการบริการวิชาการแก่สังคมพร้อมกับการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง ที่บูรณาการกับชุมชนใกล้เคียง โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน การตั้งปณิธานว่า " วิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัย" วิทยาลัยจึงถือเป็นภารกิจสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคม ดังนั้นผู้วิจัยได้บูรณาการ Smart people ที่มีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน กับกิจกรรมพัฒนาคนในระบบสุขภาพพื้นฐาน นั่นคือ อาสาสมัครสาธารณสุข ให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ มีความสามารถด้านการใช้โปรแกรมออนไลน์ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน แบบพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนให้เกิดความพร้อมในการพัฒนาเป็นชุมชนที่สมาร์ท หรือ Smart Community สนับสนุน Smart City ตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยแลนด์ 4.0 โดยการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ 6 ด้าน

การวิจัยครั้งนี้ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมออนไลน์การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนที่พัฒนาขึ้น (ธิติรัตน์ เลิศวิทยากุล, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา และอาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, 2562) ประกอบด้วย 1) ระบบการลงทะเบียน 2) ระบบปฏิบัติการ ประกอบด้วย (1) การเพิ่มข้อมูลผู้สูงอายุ (2) การจำแนกประเภทผู้ป่วยด้วยแบบประเมินกิจวัตรประจำวันผู้สูงอายุ (3) แนวปฏิบัติการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และ 3) ระบบสนับสนุน ประกอบด้วย (1) บันทึกรายงานการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (2) คิวอาร์โค้ด สำหรับให้ผู้สูงอายุสแกนเข้าระบบข้อมูลตนเอง (3) คู่มือการใช้งาน นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ ชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น

2. วัตถุประสงค์

ศึกษาผลการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมออนไลน์การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ด้านความรู้ การปฏิบัติการ ใช้โปรแกรม และความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการ สมมติฐานการวิจัย

- 1) หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความสามารถในการใช้โปรแกรมออนไลน์การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ร้อยละ 60
- 2) หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการการอบรม ระดับมาก

3. วิธีการวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการวิจัยกึ่งทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Posttest Design

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนหนองใหญ่ 1-4 จำนวน 48 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนหนองใหญ่ 1-4 ที่สมัครใจ จำนวน 25 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

3.2.1 แนวทางการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์

3.2.2 แบบสังเกตการปฏิบัติการใช้โปรแกรม

3.2.3 แบบประเมินความพึงพอใจในการอบรม

แบบ Rating scale 5 ระดับ มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

และเกณฑ์ในการแปลความหมาย ระดับความพึงพอใจ ดังนี้

4.51-5.00 แปลความหมาย มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

3.51-4.50 แปลความหมาย มีระดับความพึงพอใจมาก

2.51-3.50 แปลความหมาย มีระดับความพึงพอใจปานกลาง

1.51- 2.50 แปลความหมาย มีระดับความพึงพอใจน้อย

1.00-1.50 แปลความหมาย มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) ความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงการในชุมชน 1 ท่าน ด้านโปรแกรมออนไลน์ 1 ท่าน และ ด้านสุขภาพผู้สูงอายุ 1 ท่าน ค่า IOC เท่ากับ 1.00

2) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจในการอบรม

โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.84

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นข้อมูลเชิงอุปนัย

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้โปรแกรมบนสมาร์ตโฟนได้ และสมัครใจ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 23 คน (92.00 %) รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน (8.00 %) อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 10 คน (40.00 %) ส่วนใหญ่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน (48.00 %) หากจำแนกตามชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่มาจากชุมชนหนองใหญ่ 1 จำนวน 8 คน (32 %) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	2	8.00
	หญิง	23	92.00
2. อายุ	30 – 40 ปี	7	28.00
	41 - 50 ปี	10	40.00
	51 - 60 ปี	8	32.00
3. การศึกษา	ม. 3	10	40.00
	ม.6	12	48.00
	ปวช.	3	12.00
4. ชุมชนหนองใหญ่	ชุมชน 1	8	32.00
	ชุมชน 2	4	16.00
	ชุมชน 3	6	24.00
	ชุมชน 4	7	28.00

4.2 ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์

พบว่า ผลการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์บนสมาร์ตโฟน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการวันที่ 20 ตุลาคม 2563 เวลา 08.00-17.00 น. ณ ห้องประชุมศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 5 ชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น ตามกำหนดการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์

เวลา	กิจกรรม	วิทยากร
08.00-08.30	ลงทะเบียน	
08.30-09.00	พิธีเปิดการอบรม	
09.00-10.00	ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีกับสุขภาพ/การใช้โปรแกรมในสมาร์ตโฟน (พื้นฐาน)	อ.ชัยวัฒน์ วัลภา
10.00-10.15	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.15-11.15	- การใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ - การทำหน้าที่ในแต่ละเมนูการใช้งานในโปรแกรม - การขึ้นทะเบียนสมาชิก - การเพิ่มผู้สูงอายุในการดูแล - การประเมินกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุโดยใช้ Barthel ADL index และการประเมินภาวะสุขภาพ TAI - ประเภทผู้สูงอายุ	อ.ชัยวัฒน์ วัลภา / ผศ.ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล

เวลา	กิจกรรม	วิทยากร
	■ แนวทางการดูแลสุขภาพตามประเภทผู้สูงอายุ ■ สรุปรายงานผลงานของ อสม. ■ การพิมพ์รายงาน	
11.15-12.00	สาธิตการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์	อ.ชัยวัฒน์ วัลภา / ผศ.ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00-14.30	ฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ (ตัวต่อตัว)	อ.อาบจิตร์ กอมาตย์/ อ.อุมลักษณ์ ดวงขุนมาตย์/ อ.อภิญา บำกลาง
14.30-14.45	พักรับประทานอาหารว่าง	
14.45-15.45	ฝึกปฏิบัติการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ โดยใช้สถานการณ์จำลอง	อ.ชัยวัฒน์ วัลภา / ผศ.ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล/ อ.อาบจิตร์ กอมาตย์/ อ.อุมลักษณ์ ดวงขุนมาตย์/ อ.อภิญา บำกลาง
15.45-16.30	สะท้อนคิดการอบรม/วางแผนการนำโปรแกรมไปใช้ในสภาพจริง /การติดตามผลประเมินผลความพึงพอใจต่อการอบรม	อ.อาบจิตร์ กอมาตย์
16.30-17.00	พิธีปิดการอบรม	

ดังมีรายละเอียดแต่ละกิจกรรมดังนี้

1. ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีกับสุขภาพ / การใช้โปรแกรมในสมาร์ทโฟน (พื้นฐาน)

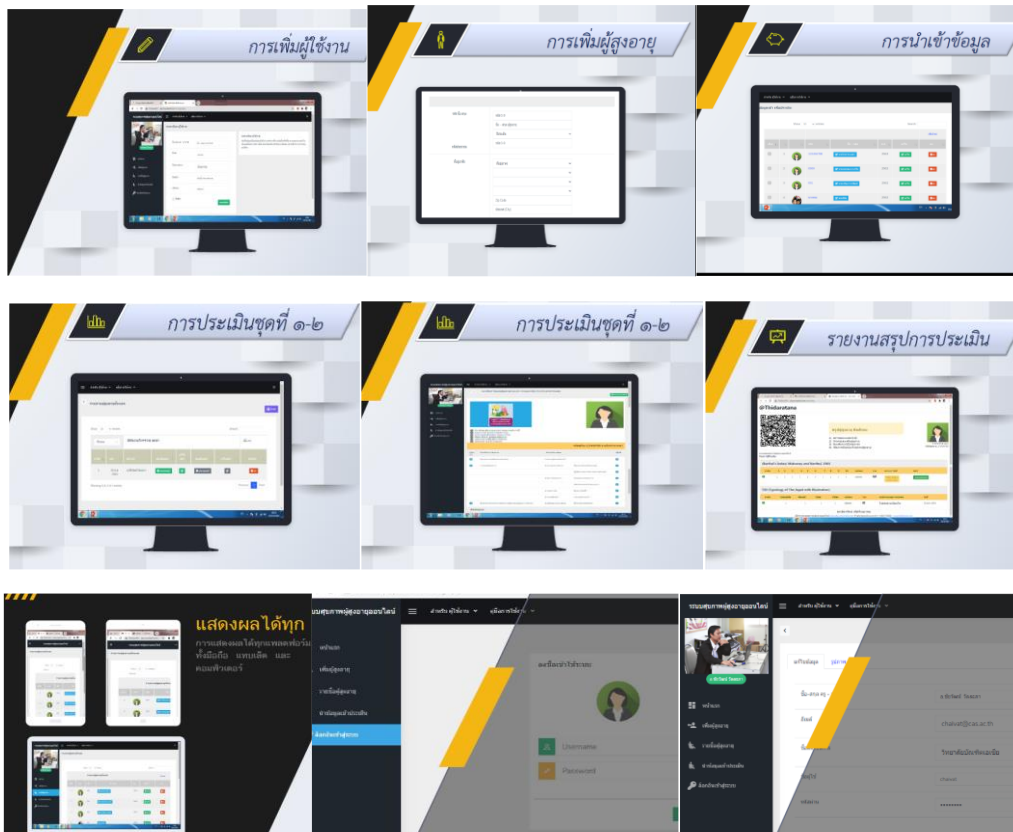
วิทยากร : อ.ชัยวัฒน์ วัลภา วิทยากร : ผศ.ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล

2. การใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์

ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การทำงานของโปรแกรมในแต่ละเมนู ดังนี้

- 1) การทำหน้าที่ในแต่ละเมนูการใช้งานในโปรแกรม
- 2) การขึ้นทะเบียนสมาชิก
- 3) การเพิ่มผู้สูงอายุในการดูแล
- 4) การประเมินกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุโดยใช้ Barthel ADL index และ
- 5) การประเมินภาวะสุขภาพ TAI
- 6) ประเภทผู้สูงอายุ
- 7) แนวทางการดูแลสุขภาพตามประเภทผู้สูงอายุ
- 8) สรุปรายงานผลงานของ อสม.
- 9) การพิมพ์รายงาน

10) สาธิตการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์
รายละเอียดโปรแกรม ดังภาพที่ 1

3. กิจกรรมการปฏิบัติการใช้โปรแกรมออนไลน์การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

4.3 ผลความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์

พบว่าผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, $SD=0.41$) พิจารณารายด้านพบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมระดับมากที่สุดทุกด้านตามลำดับเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านผลที่ได้จากโครงการ ($\bar{X}=4.69$, $SD=0.10$), ด้านวัตถุประสงค์โครงการ ($\bar{X}=4.67$, $SD=0.02$), ด้านวิทยากร ($\bar{X}=4.62$, $SD=0.08$), ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=4.59$, $SD=0.08$) และด้านกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.57$, $SD=0.05$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงาน			
1.1 การจัดกิจกรรมในโครงการวิจัย	4.64	0.83	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม	4.40	0.87	มาก
1.3 การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาและโอกาส	4.64	0.89	มากที่สุด
1.4 ความพร้อมเพรียงของคณะทำงาน	4.60	0.78	มากที่สุด
รายด้าน	4.57	0.05	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของโครงการ			
2.1 ความรู้พื้นฐานด้านการใช้โปรแกรมดูแลผู้สูงอายุออนไลน์	4.60	0.68	มากที่สุด
2.2 สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ การจำแนกผู้สูงอายุ	4.76	0.65	มากที่สุด
2.3 สามารถนำความรู้ด้านการใช้โปรแกรมดูแลผู้สูงอายุออนไลน์ ไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่น	4.64	0.65	มากที่สุด
รายด้าน	4.67	0.02	มากที่สุด
3. วิทยากร			
3.1 มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่บรรยาย	4.56	0.69	มากที่สุด
3.2 มีประสบการณ์ตรงและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ	4.48	0.67	มากที่สุด
3.3 เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมโครงการได้ซักถาม และตอบคำถามหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.72	0.52	มากที่สุด
3.4 เนื้อหาสาระที่บรรยาย ให้ความรู้ได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการ	4.68	0.52	มากที่สุด
3.5 การจัดกิจกรรม ให้เกียรติและเห็นความสำคัญของผู้เข้าร่วมโครงการ	4.68	0.64	มากที่สุด
รายด้าน	4.62	0.08	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
4.1 มีความพร้อมด้านสื่อไอศตัทศนูปกรณ อาทื ความสว่างของจอภาพ โปรเจคเตอร์ ไมโครโฟน	4.52	0.50	มากที่สุด
4.2 ความเหมาะสมของสถานที่	4.64	0.48	มากที่สุด
4.3 การติดต่อประสานงานกับวิทยากรหรือผู้วิจัย	4.60	0.62	มากที่สุด
รายด้าน	4.59	0.08	มากที่สุด
5. ผลที่ได้จากโครงการ			
5.1 ความประทับใจต่อโครงการ	4.72	0.45	มากที่สุด
5.2 ท่านได้ประโยชน์ในการเข้าร่วมโครงการ ทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจ ด้าน โปรแกรมออนไลน์การดูแลผู้สูงอายุ มากยิ่งขึ้น และเกิดพลังในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมที่เหมาะสม	4.72	0.45	มากที่สุด
5.3 ท่านรู้สึกเป็นเกียรติและภาคภูมิใจที่ได้เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้	4.64	0.63	มากที่สุด
รายด้าน	4.69	0.10	มากที่สุด
โดยรวม	4.62	0.41	มากที่สุด

5. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผลการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ โดยใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ ชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และสามารถปฏิบัติการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุออนไลน์ ระดับดี ได้ร้อยละ 70 มีความพึงพอใจโดยรวมระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน หนองใหญ่ มีความพร้อมที่พัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสู่ความเป็น Smart People ภายใต้ขอนแก่นสมาร์ทซิตี้ สะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนมีความพร้อมและศักยภาพที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองเป็นชุมชนอัจฉริยะ ภายใต้รูปแบบการพัฒนาเมืองขอนแก่น อัจฉริยะ (Khon Kaen Smart City) 4 ด้านประกอบด้วย Smart People, Smart Living, Smart Education และ Smart Economy สอดคล้องกับกรรณการศึกษานโยบายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของประเทศไทย ที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมของชุมชน และมีข้อเสนอแนะควรต้องมี โครงสร้างพื้นฐานและการบริการในพื้นที่ที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด (นันทวัน วงศ์ขจรกิตติ, 2559) นอกจากนั้น อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นบุคคลสำคัญที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบสาธารณสุขขั้นมูลฐาน ซึ่งมี คุณลักษณะของผู้มีภาวะผู้นำด้านการรับใช้ ที่มีลักษณะ 10 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้ฟังที่ดีการเห็นใจผู้อื่น การเสียสละใจ การตระหนักรู้ในตนเองการโน้มน้าวใจผู้อื่น และการเป็นนักสร้างชุมชนแห่งการพัฒนา ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นผู้บริการ ประจำชุมชนที่มีบทบาทในการสร้างเสริมสุขภาพภาวะผู้นำแห่งการรับใช้ (มุกดาวรรณ ชนวงษ์, นฤมล สีนุพรรณ และ ธิติรัตน์ เลิศวิทยากุล, 2564) และ ผลจากการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ ด้านการให้ความรู้พื้นฐานด้านกฎหมายเกี่ยวกับ สุขภาพของประชาชน ด้านสิทธิการรักษา สิทธิผู้ป่วย การคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ ผู้วิจัย จึงเสนอแนะอย่างสำคัญที่จะต้องพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อสร้างความเป็น อัจฉริยะ ในทุก ๆ พื้นที่ เพื่อใช้ศักยภาพมนุษย์อย่างเต็มกำลังความสามารถ และเกิดคุณภาพบริการทักษะความสามารถและ คุณลักษณะที่พึงปรารถนาในการช่วยเหลือประชาชนและชุมชนให้มีสุขภาพที่ดี

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 นำผลการวิจัยที่อาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ สู่การปฏิบัติจริงในชุมชน เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูล ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

6.1.2 นำผลการวิจัยพัฒนาชุมชนแบบพหุมิติ ที่สอดคล้องกับโครงการขอนแก่นสมาร์ทซิตี้

6.1.3 นำเสนอผลการวิจัยกับเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา Smart people

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ศึกษาการนำโปรแกรมออนไลน์การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุใช้จริงในชุมชน

6.2.2 ศึกษาและพัฒนาการเชื่อมต่อข้อมูลพื้นฐานกับ ฐานข้อมูลของสถานบริการสุขภาพของชุมชน

7. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องผลการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ โดยใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุออนไลน์ ชุมชนหนองใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น ได้รับทุนสนับสนุนการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ จากกองทุนสุขภาพเทศบาลนครขอนแก่น ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ 5 บ้านหนองใหญ่ ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุข ทั้ง 4 ชุมชนหนองใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมือในการอบรมเชิงปฏิบัติการด้วยความสมัครใจ และมีเป้าหมายในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็น smart people ภายใต้ขอนแก่นสมาร์ทซิตี้

8. เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ การเกิด. (2562). **ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ**. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 13 สิงหาคม 2564. <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/general-articles>.
- เจนณรงค์ พันธุ์จันทิก และ ฌาน เรืองธรรมสิงห์. (ม.ป.ป.) การพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็นเมืองอัจฉริยะ: พัฒนาการและความก้าวหน้า. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 “การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย”. (ออนไลน์)
- เทศบาลขอนแก่น. (2560). **เทศบาลขอนแก่น 4.0 : รายงานการปฏิบัติงานประจำปี 2560**. (ออนไลน์)
- ดวงพร อานันทศิริเกียรติ, วิทวัส ผาปลิมมา และ พิเชฐ คนใหญ่. (2564). ประสิทธิภาพจากการให้ความรู้พื้นฐานด้านกฎหมาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการอาสาสมัครสาธารณสุขอัจฉริยะ ด้านความรู้กฎหมายเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชน ด้านสิทธิการรักษา สิทธิผู้ป่วย การคุ้มครองผู้บริโภค. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 11(1), มกราคม-มีนาคม; 132 -139.
- จิตรัตน์ เลิศวิทยากุล, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา และอาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์. (2562). การสร้างและพัฒนาโปรแกรมออนไลน์ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 9(พิเศษ), พฤศจิกายน 2562; 210-223.
- นันทวัน วงศ์ขจรกิตติ. (2559). นโยบายการให้บริการจังหวัดอัจฉริยะของประเทศไทย. **วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 11(3), กันยายน – ธันวาคม; 365-377.
- มุกดาวรรณ ชนะวงศ์, นฤมล สีนสุพรรณ, และ จิตรัตน์ เลิศวิทยากุล. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำแห่งการรับใช้และการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมวิถีไทยเชิงพุทธของ อสม. ชุมชนหนองใหญ่ 1-4 เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 11(1), มกราคม – มีนาคม; 170-177.
- สายัณห์ ผาน้อย, จิตรัตน์ เลิศวิทยากุล, วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา, ไศยสิทธิ์ นามขำ, ทิพวัลย์ ด่านสวัสดิกุลและ สวิตา อ่อนลออ. (2563). สภาพความต้องการจำเป็นการพัฒนาเป็นชุมชนอัจฉริยะ. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 10(2), เมษายน-มิถุนายน; 24-29.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of a Series of Learning Activities Using a Cooperative Learning
Process to Promote Analytical Thinking Ability for Mathayomsuksa li Students

สุจันทร์ญา อุปแก้ว

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 3) เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) เพื่อประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 48 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t – test for Dependent Sample)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เห็นสมควรให้มีการพัฒนาบทเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 86.78/ 87.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 3) ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.745 แสดงว่านักเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 74.50 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.52 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.07 และร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปเท่ากับร้อยละ 94.79 4) ผลการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, การคิดวิเคราะห์

Abstract

This research is intended to: 1) to study basic information and needs for the development of a learning activity set, 2) to develop and determine the effectiveness of a set of learning activities. To be effective according to the criteria 85/85, 3) to try out a series of learning activities and 4) to evaluate the use of and improve the learning activities. The sample group was Mathayomsuksa 2/4 students. Semester 2, Academic Year 2019 MuangPhon Phitthayakhom School, Phon District, Khon Kaen Province 48 people. The statistics used for data analysis are: Index of Item Objective Congruence (IOC), Content analysis, Percentage value, Mean, Standard deviation, t – test for Dependent Sample. 1) Social Studies Teacher and Mathayom Suksa 2 students deem appropriate to develop a lesson set of learning activities. 2) The development and efficiency of the learning activity package was found that the quality of the learning activity package.

Very favorable the mean of 4.51, the efficiency of the learning activity set was 86.78 / 87.00, which is higher than the 85/85 criterion. 3) The results of the experimental set of learning activities showed that the effectiveness index was 0.745, showing that the students There is a 74.50% increase in learning progress. Academic achievement after school. It was statistically significantly higher than before studying at .05 level and the students' analytical thinking ability was 25.52 score, 85.07% and the percentage of students who passed the criteria 80% or more was 100 94.79 each. 4) Evaluation results for using and revising a set of learning activities Mathayomsuksa 2/4 students are satisfied. Continue learning with a series of learning activities about economics, worth knowing Overall, they were satisfied at the highest level.

Keywords: development of learning activity packages, cooperative learning, critical thinking

1. บทนำ

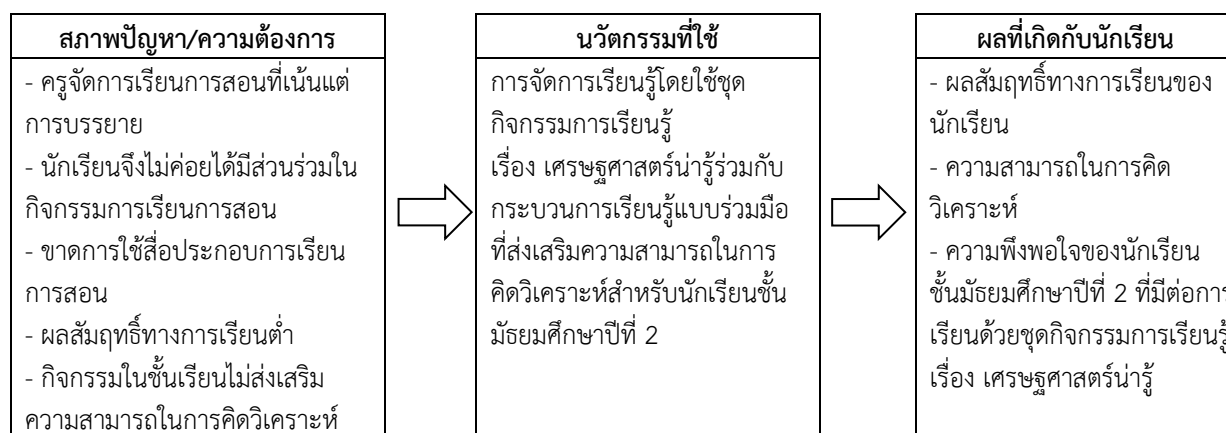
ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น การที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงได้นั้น จำเป็นต้องพัฒนาคน ซึ่งปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน คือ การศึกษาเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนในชาติทุกคนให้มีศักยภาพและเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้การจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวไว้ในแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) มาตรา 22 ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและมาตรา 24 ได้กล่าวว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2544; 8-9) ดังนั้น การจัดการศึกษามีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพราะเป็นการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีคะแนนที่ลดลงและต่ำกว่าค่าเป้าหมาย พบว่าในปีการศึกษา 2561 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 51.91 (โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม, 2561; 112) อีกทั้งในปีการศึกษา 2561 ได้กำหนดค่าเป้าหมายเกณฑ์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ร้อยละ 65 ระดับ 3 หรือ ดีมากขึ้นไปคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.00 แต่พบว่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้เพียงร้อยละ 63.95 (รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน,ฝ่ายวิชาการ, 2561; 20) และเมื่อพิจารณาด้านเนื้อหา พบว่า สาระเศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่นำไปสู่ทักษะกระบวนการเรียนรู้โดยใช้การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนน้อยมาก ขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ มีการใช้แหล่งเรียนรู้น้อย และขาดความกระตือรือร้น ไม่สนใจใฝ่เรียนรู้ลึกซึ้งเป้าหมายกับการเรียน ทำให้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ของครู

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงนำไปสู่การวิจัยเพื่อการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเรื่องเศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
3. เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4. ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ประเภท

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน รหัสวิชา ส22103 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้
 - 2.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 - 2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research And Development) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามลำดับดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา(Development) : การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research) : การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development) : การประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

6. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ พบว่า ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เห็นสมควรให้มีการพัฒนาบทเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 พบว่า สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้จำนวน 6 ชุด คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 86.78/ 87.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85

3. ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยเน้น พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.745 แสดงว่านักเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 74.50 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.52 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.07 และร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปเท่ากับร้อยละ 94.79

ตารางที่ 1 แสดงพัฒนาการความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (N = 48)				จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80	
ครั้งที่	$\bar{X}$	S.D.	%	จำนวน (คน)	%
1	24.31	0.90	81.04	45	93.75
2	26.73	3.87	89.09	46	95.83
เฉลี่ย	25.52	2.39	85.07	91	94.79

4. ผลการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการวัดผลประเมินผล 3) ด้านรูปแบบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ด้านเนื้อหา

7. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ เป็นเนื้อหาหนึ่งในวิชาสังคมศึกษา ที่มีความสำคัญ เพราะเป็นความรู้พื้นฐานในการนำไปใช้ประโยชน์ในสาระอื่น ๆ ในรายวิชาสังคมศึกษาได้อีกทั้งยังสามารถนำไปปรับใช้กับสาระเศรษฐศาสตร์ ในการเรียนระดับสูงขึ้นไป เป็นต้น แต่จากการสัมภาษณ์ครูพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ เศรษฐศาสตร์น่ารู้ ยังไม่สมบูรณ์ โดยการที่นักเรียนจะบรรลุไปถึงมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรได้กำหนดนั้นเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดมากเกินไป นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถแยก

ประเด็นของเนื้อหา ในเชิงเปรียบเทียบ สรุปใจความสำคัญของเนื้อหาในแต่ละเรื่องเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ซึ่งสาเหตุน่าจะเป็นเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงเน้นให้นักเรียนอ่าน สรุปเนื้อหาจากหนังสือแบบเรียน ไม่มีสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่าเมื่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จะช่วยแก้ปัญหาในการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เศรษฐศาสตร์น่ารู้ได้ เพราะนักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ซึ่งนักเรียนจะได้ประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำกิจกรรมตามขั้นตอนในชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณ เกียรติเจริญ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง สิ่งเสพติด ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพถึง 80/80 ทุกชุด และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนกับการเรียนแบบปกติ ทั้ง 10 ชุด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 พบว่าสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้จำนวน 6 ชุด ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ของเศรษฐศาสตร์กับสาระอื่น ๆ 2) การออมและการลงทุน 3) การผลิตสินค้าและบริการ 4) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตสินค้าและบริการ 5) การคุ้มครองผู้บริโภค และ 6) ระบบเศรษฐกิจ องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คำชี้แจงสำหรับครูผู้สอน ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทของครูบทบาทของนักเรียน สาระสำคัญ/จุดประสงค์ บัตรคำสั่ง แบบทดสอบก่อนเรียน ใบความรู้/ใบกิจกรรม แบบฝึกหัดทบทวน แบบทดสอบหลังเรียน แนวคำตอบแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนและแบบฝึกหัดทบทวน และบรรณานุกรม ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ เท่ากับ 4.51 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 86.78/ 87.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรรณิกา อุดหนุนกาญจน์ (2553) เรื่องการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรรณไม้ในวรรณคดีไทยตามรูปแบบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

3. ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ พบว่า

3.1 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ มีค่าเท่ากับ 0.745 แสดงว่า หลังจากที่นักเรียนเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีค่าเท่ากับ 0.745 นักเรียนมีความรู้หลังเรียนร้อยละ 74.50 สอดคล้องกับผลการศึกษาของสันติภาพ อุดมมงคล (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง การผลิตพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองเชลียง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิต ตามเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง การผลิตพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องการผลิตพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในระดับมาก

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยมีเท่ากับร้อยละ 81.08 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของเจือพรรณ เนือกขุนทด (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะการแก้ปัญหาโจทย์ปัญหาระคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะการแก้ปัญหาโจทย์ปัญหาระคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.79

3.3 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 ภายหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.52 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.07 และร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปเท่ากับร้อยละ 94.79 สอดคล้องกับผลวิจัยของกนกอร กวานสุพรรณ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการเรียน การสอนตามแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านยอดเขาตึกวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นครพนม เขต 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าร้อยละ 70

4. ผลการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการวัดผลประเมินผล 3) ด้านรูปแบบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้และ 4) ด้านเนื้อหาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตรา ดวงปรีชา (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเขียนสะกดคำและการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ที่ 2 ปีการศึกษา 2553 1 ห้องเรียน จำนวน 17 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบบแผนในการวิจัยใช้แบบ One Group Pretest Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนสะกดคำ และการเข้าใจความหมายของคำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ชุด 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนสะกดคำและการเข้าใจความหมายของคำ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการตรวจสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเขียนสะกดคำและการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.76/88.53 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 2. ความสามารถในการเขียนสะกดคำและการเข้าใจความหมายของคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเขียนสะกดคำและการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเขียนสะกดคำและการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียน โดยรวม เท่ากับ 4.76

8. ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนอาจใช้เวลาทำกิจกรรมนานกว่าที่กำหนดไว้ ดังนั้นครูผู้สอนอาจยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม
2. หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 3-4 ชั่วโมง นักเรียนมีความคุ้นเคยกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีการซักถามเป็นระยะโดยครูเป็นเพียงผู้แนะนำ

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กนกกร กวานสุพรรณ. (2547). ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านยอดเขาวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรรณิกา อุดหนุนกาญจน์. (2553). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องพรรณไม้ในวรรณคดีไทยตามรูปแบบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). **การจัดการ เรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตรา ดวงปรีชา. (2554). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการเขียนสะกดคำและการเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 3(6), มกราคม - เมษายน 2554.
- สุพรรณ เกียรติเจริญ. (2547). การสร้าง ชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **ปริญาครุศาสตร์บัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์**.
- สันติภาพ อุดมมงคล. (2550). ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องการผลิตพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองเซียง อ.ศรีสขนาลัย จ.สุโขทัย. **วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรการเรียนการสอน) อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์**.

ประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดโรงพยาบาลขอนแก่น
The Effectiveness of An Education Programs for Nurses to Take Care of Arthroscopic Assisted Anterior Cruciate Ligament Reconstruction Patients to Prevent Surgical Complications at Khon Kaen Hospital

บังอร ศรีสงคราม¹,
นฤมล สีนสุพรรณ²,
ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด โรงพยาบาลขอนแก่น โดยใช้แนวคิดการรับรู้ความสามารถตนเอง และกลุ่มตัวอย่าง คือพยาบาลวิชาชีพที่ไม่เคยปฏิบัติงานที่ห้องผ่าตัดศัลยกรรมกระดูกและข้อ โรงพยาบาลขอนแก่น 32 คน โดยเครื่องมือที่เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 6 ส่วน ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ก่อนและหลังการอบรม การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ การปฏิบัติการพยาบาล และความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมฯ โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน ถึง ตุลาคม 2564

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจาก 25% เป็น 96.8% ($p\text{-value} < 0.0001$) มีการรับรู้ความสามารถตนเองเพิ่มขึ้นจาก 34.44 ± 1.74 เป็น 44.47 ± 0.88 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.0001$) ความคาดหวังในผลลัพธ์ของปฏิบัติการพยาบาล มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจาก 29.81 ± 1.07 เป็น 35.38 ± 1.29 คะแนน ($p\text{-value} < 0.0001$) ผลลัพธ์ด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพิ่มขึ้นจาก 40.0 ± 3.91 เป็น 43.97 ± 1.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.0001$) และความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมฯ มีคะแนนเฉลี่ยรวม 29.94 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดในการใช้โปรแกรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด

สรุปงานวิจัยนี้พบว่าโปรแกรมการเรียนรู้สามารถเพิ่มความรู้การผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดให้กับพยาบาลวิชาชีพที่โรงพยาบาลขอนแก่นได้จริง และควรถูกนำไปใช้ในการเพิ่มทักษะพยาบาลก่อนการผ่าตัดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัยต่อคนไข้

คำสำคัญ: พยาบาลห้องผ่าตัด เปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้อง ภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด

Abstract

This research is a dependence experiment group. The objective was to determine the effectiveness of nursing education programs for preventing a surgical complication of arthroscopic assisted anterior cruciate ligament (ACL) reconstruction patients in Khon Kaen Hospital Thailand. A quasi-experiment with self-efficacy theory research was conducted on selected 32 nursing subjects who without prior to work in the operating room of Khon Kaen hospital. Six questionnaires were used as research tools for this study. The questionnaires compost of personal information, pretest, and posttest of ACL reconstruction knowledge after enrolled

¹นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

in the programs, awareness of self's performances on ACL reconstruction, expectations of operation results, operation results, and satisfactory of the education program. The education program was done of September to October 2021.

The results showed that the knowledges on ACL reconstruction of subjects were significantly increased from 25% to 96.8% ($p<0.0001$). The awareness of self's performances on ACL reconstruction were significantly increased from 34.44 ± 1.74 to 44.47 ± 0.88 ($p<0.0001$). The expectations of operation results were significantly increased from 29.81 ± 1.07 to 35.38 ± 1.29 ($p<0.0001$). the operation outcomes were increased from 40.0 ± 3.91 to 43.97 ± 1.60 ($p<0.0001$). and the subject satisfaction is 29.94 out of 30, which means the education program received the highest satisfaction scores from the nurses.

The conclusion: this nursing educational program successfully provides the knowledge of how to prevent surgical complications from arthroscopic assisted anterior cruciate ligament reconstruction in the operation rooms of Khon Kaen hospital. This program should be used to strengthen nursing skills and promote patient safety.

Keywords: operating room nurse; arthroscopic assisted anterior cruciate ligament reconstruction; surgical complication prevention

บทนำ

การบาดเจ็บเอ็นไขว้หน้าของข้อเข่า เป็นหนึ่งในการบาดเจ็บจากการเล่นกีฬาที่พบได้บ่อยและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยสภาพปัจจุบันที่ประชาชนสนใจเล่นกีฬามากขึ้น สาเหตุที่ทำให้เกิดเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าขาด จากการเล่นกีฬาที่เป็นการเล่นที่มีการบิดหมุนของเข่าอย่างรุนแรง จนทำให้เส้นเอ็นไขว้หน้าขาด เช่น ฟุตบอล รักบี้ บาสเกตบอล มีรายงานอุบัติการณ์บาดเจ็บ ระหว่าง 36.9 ถึง 68.9 ต่อประชากรในประเทศอเมริกา 100,000 คนต่อปี (Sanders T, 2016) ในประเทศไทย พบว่าการบาดเจ็บเกิดที่หัวเข่าถึง 40% การบาดเจ็บของเอ็นไขว้หน้า 20% การบาดเจ็บของหมอนรองกระดูก 14% และการบาดเจ็บของเอ็นยึดเข่าด้านใน 8 % (เมษันทน์ ปริมาธิกุล และวริทธิ วัชรปรีชาสกุล, 2558) การรักษาขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น อายุ กิจกรรมในการดำเนินชีวิต ชนิดจำนวนเส้นเอ็นที่ขาด การบาดเจ็บอื่นร่วม การรักษาเอ็นไขว้หน้า ที่มีการฉีกขาดส่วนใหญ่รักษาด้วยวิธีผ่าตัดด้วยการส่องกล้อง พบว่าอัตราการผ่าตัดสร้างเอ็นไขว้หน้าในประเทศสหรัฐอเมริกา มีประมาณ 200,000 ราย/ปี พบในช่วงอายุ 18-35 ปี ถ้าหากไม่ได้รับการผ่าตัดด้วยการสร้างเอ็นไขว้หน้าใหม่โดยเร็ว พบว่ามีอัตราการบาดเจ็บแทรกซ้อนของหมอนรองข้อเข่าและกระดูกผิวข้อมากขึ้น การรักษาด้วยการส่องกล้องผลค่อนข้างดีกว่าการผ่าตัดแบบเปิด ทำให้มีแผลผ่าตัดที่เล็กลง และช่วยการฟื้นตัวของผู้ป่วยให้เร็วขึ้น แต่ยังมีรายงานถึงภาวะแทรกซ้อนจากผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าด้วยการส่องกล้องอยู่ที่ 0.8%-39 % (Rousseau et al., 2019) ได้แก่ กระดูกหัก (femur, tibia, or patellar fracture) การติดเชื้อตำแหน่งผ่าตัด ร้อยละ 3.7 (Korol et al., 2013) เกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันหลอดเลือดดำ เส้นประสาทบาดเจ็บ เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการให้ยาระงับความรู้สึก และที่สำคัญที่สุดคือการติดเชื้อในกระแสเลือดซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้ป่วย (Rousseau et al., 2019) พบร้อยละ 20 ของการติดเชื้อในโรงพยาบาลทั้งหมด

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลการผ่าตัดศัลยกรรมกระดูกและข้อ โรงพยาบาลขอนแก่น เฉลี่ยปีละ 6,924 ราย ผ่าตัดเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าฉีกขาด ด้วยการส่องกล้องมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดปี 2559 จำนวน 53 ราย ปี 2560 จำนวน 47 ราย ปี 2561 จำนวน 70 รายปี 2562 จำนวน 69 ราย และ ปี 2563 จำนวน 84 ราย พบว่าอัตราการติดเชื้อแผลผ่าตัด ย้อนหลังใน 5 ปีตั้งแต่ปี 2559 -2563 มีอัตราเฉลี่ย 0.05% อัตราการติดเชื้อยังมีน้อย แต่ถ้าเกิดการติดเชื้อที่รุนแรงและการรักษาไม่ได้ผลดี ไม่สามารถเดินได้เหมือนเดิม และมีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตสูง ซึ่งพบว่าวิธีป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการจัดการขั้นตอนการผ่าตัดที่ดี ช่วยป้องกันหรือลดอัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดได้ และอาจจะส่งผลให้การรักษามีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ทีมแพทย์และพยาบาล (Salzler และคณะ 2013) และการเสริมทักษะพยาบาลห้องผ่าตัดโดยเฉพาะพยาบาลใหม่ ต้องได้รับการฝึกฝนทักษะให้เชี่ยวชาญ มีความรู้ เพื่อให้การดูแลผู้ป่วยเป็นไปตามมาตรฐานการดูแลที่กำหนด สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ อย่างครอบคลุม นำไปสู่การเป็นที่ยอมรับ ทั้งระดับวิชาชีพ

และองค์การ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2550) จากการศึกษาโปรแกรมกายภาพบำบัดหลังการผ่าตัด โดยการส่องกล้องรักษาเอ็นไขว้หน้าของข้อเข่าขาด สามารถป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ กลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ (กิตติวรรณ สุพิชญางกูร, 2562) และจากการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเสริมทักษะการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน ต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสืบเชียงใหม่ ตามแนวคิดของแบนดูรา พบว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน หลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงขึ้น (วรางคณา บุญมา, แพรวระพี เรืองเดช, พลอยปภัสร จรัสธนพัฒน์, 2559)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำโปรแกรมการให้ความรู้สำหรับพยาบาล ในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด โรงพยาบาลขอนแก่น และได้นำทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self-Efficacy Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1977) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินความรู้ ทักษะ เพื่อให้พยาบาลเกิดความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย และใช้เป็นแนวทางในการดูแลรักษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานตามหลักวิชาการ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์การใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ทักษะการปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด เปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้อง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด โรงพยาบาลขอนแก่น ก่อนและ หลังการทดลอง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ก่อน และ หลังการทดลอง

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด สูงกว่าก่อนการทดลอง
2. หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่าง มีทักษะการปฏิบัติ ในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด เปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่า ด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดสูงกว่าก่อน การทดลอง
3. หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจ ของการใช้โปรแกรมการให้ความรู้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด เปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด สูงกว่าก่อน การทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi- Experimental Research) แบบกลุ่มเดียว (One group pretest-posttest design) ถูกเลือกมาใช้ศึกษาเพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การศึกษา โดยดำเนินการทดลองในกลุ่มเป้าหมายที่มีอยู่แล้ว และทำการวัดก่อน หลังการทดลอง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีความสามารถตนเอง (Self-Efficacy Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1977) มาใช้ในการศึกษาโดยให้ความรู้ตามโปรแกรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดโรงพยาบาลขอนแก่นปี 2564 มีจำนวน 35 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดโรงพยาบาลขอนแก่น และเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ไม่เคยปฏิบัติงาน ที่ห้องผ่าตัด ศัลยกรรมกระดูกและข้อ ปี 2564 รวม 35 คน นำมาเข้าสู่สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน อธิรุณี เอกะกุล, 2543) ได้จำนวน 32 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีเพศชาย 4 คน และเพศหญิง 28 คน ใช้ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือนกันยายน 2564 – ตุลาคม 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

แบบสอบถามประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ก่อน – หลังการอบรม เกี่ยวกับการผ่าตัดเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้อง ความรู้เกี่ยวกับโรคและการผ่าตัดจำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 การรับรู้ความสามารถตนเองจำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 4 ความคาดหวังในผลลัพธ์ จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 5 การปฏิบัติการพยาบาลจำนวน 15 ข้อ แบบ Rating Scale ของลิเคิร์ท 3 ระดับ ส่วนที่ 6 วัดความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมการจำนวน 10 ข้อ คำถามปลายปิด ซึ่งมีความหมายในทางบวกทั้งหมด 3 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ความตรงของเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเนื้อหา นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง วัตถุประสงค์ (Index of Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.92 ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาใช้ได้
2. ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขและปรับปรุงนำไปทดลองใช้ กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในของเครื่องมือโดย ด้านความรู้ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.71 การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92, ความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 1.00 และการปฏิบัติการพยาบาลในการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สัปดาห์ที่ 1 ตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลและทดสอบ (pre-test) ความรู้เกี่ยวกับการบาดเจ็บ ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ การปฏิบัติการพยาบาลในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด ความพึงพอใจ และผู้วิจัยให้ความรู้ บรรยายด้วยสไลด์ Power point และคู่มือเกี่ยวกับความรู้สาเหตุการบาดเจ็บ อาการและอาการแสดง การรักษา การผ่าตัด ภาวะไม่พึงประสงค์ ความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ การปฏิบัติการพยาบาล ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด
2. สัปดาห์ที่ 2 อบรมเชิงปฏิบัติการสาธิต (Demonstrated) การปฏิบัติการพยาบาลก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด
3. สัปดาห์ที่ 3 ให้ความรู้ การสาธิตและฝึกทักษะ ขั้นตอนการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ตั้งแต่ก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด
4. สัปดาห์ที่ 4-7 ฝึกทักษะโดยใช้วิธีสาธิต ขั้นตอนการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ตั้งแต่ก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 8 คนให้ฝึกตามฐาน ซึ่งมี 3 ฐาน โดยหมุนเวียนครบทุกคนมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มคอยแนะนำ
5. เก็บรวบรวมข้อมูล (post-test) จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล สรุปผลและจัดทำรายงาน ผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดรูปแบบโปรแกรมได้ดังภาพที่ 1

สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4-7	สัปดาห์ที่ 8
• แนะนำโปรแกรม • ทดสอบก่อนเรียน	• ทบทวนความรู้เดิม • ให้ความรู้ • สาธิตทักษะ	• ทบทวนทักษะ • สาธิตทักษะ	• ฝึกทักษะ • กลุ่มย่อยโดยใช้ฐานการเรียนรู้	• สะท้อนผลการเรียนรู้ • ประเมินผล/ทดสอบหลังเรียน

ภาพที่ 1 โปรแกรมการให้ความรู้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เป็นการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบ paired – t test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง พยาบาลวิชาชีพที่ไม่เคยปฏิบัติงานในห้องผ่าตัดศัลยกรรมกระดูกและข้อ จำนวน 32 คน เพศหญิงจำนวน 28 คน เพศชายจำนวน 4 คน อายุส่วนใหญ่ 20-29 ปี จำนวน 28 คน อายุเฉลี่ย 25.41 (S.D.=3.24) ระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จำนวน 32 คน (ร้อยละ 100) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลห้องผ่าตัดส่วนใหญ่ในช่วง 1-5 ปี จำนวน 26 คน (ร้อยละ 81.25) ระยะเวลาเฉลี่ย 3.69 (S.D.=2.8) การอบรม/ประชุม/สัมมนาทางวิชาการพยาบาลห้องผ่าตัดศัลยกรรมกระดูกและข้อในรอบ 1 ปี ไม่เคยอบรม จำนวน 32 คน

2. ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง

2.1 คะแนนความรู้เกี่ยวกับป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง คะแนนเต็ม 15 แยกตามรายชื่อ ก่อนการทดลองโดยรวมค่าเฉลี่ย 10.22 (S.D.=2.00) พบว่าหลังการทดลองมีคะแนนสูงกว่าก่อนทดลอง 13.66 (S.D.=1.19)

2.2 ระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าก่อนการทดลองกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง 19 คน (ร้อยละ 59.38) ระดับสูง 8 คน (ร้อยละ 25) และระดับต่ำมีถึง 5 คน (ร้อยละ 15.63) ภายหลังการทดลองส่วนใหญ่ มีความรู้ระดับสูง 31 คน (ร้อยละ 96.88) มีความรู้ระดับปานกลางเพียง 1 คน (ร้อยละ 3.13) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละของคะแนนความรู้เกี่ยวกับป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่างแยกตามระดับ

ระดับคะแนน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	8	25.00	31	96.88
ระดับปานกลาง	19	59.38	1	3.13
ระดับต่ำ	5	15.63	-	-

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ก่อนทดลองกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ย 10.22 (S.D.=2.00) ภายหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 13.66 (S.D.=1.19) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value < .0.0001 ; 95 % CI 2.61 ถึง 4.26) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง

	N	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$ diff	S.D. diff	p - value	95% CI
ก่อนการทดลอง	32	10.22	2.0	3.44	2.29	0.0001	2.61-4.26
หลังการทดลอง	32	13.66	1.19				

3. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ก่อนทดลองกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ย 34.44 (S.D.=1.74) ภายหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 44.47 (S.D.=0.88) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < .0.0001 ; 95 % CI 5.38 ถึง 6.68) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

	N	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$ diff	S.D. diff	p - value	95% CI
ก่อนการทดลอง	32	34.44	1.74				
				6.03	1.80	0.0001	5.38-6.68
หลังการทดลอง	32	44.47	0.88				

4. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ก่อนทดลองกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ย 29.81 (S.D.=1.07) ภายหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 35.38 (S.D.=1.29) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < .0.0001 ; 95 % CI 5.02 ถึง 6.10) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

	N	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$ diff	S.D. diff	p - value	95% CI
ก่อนการทดลอง	32	29.81	1.07				
				5.56	1.50	0.0001	5.02-6.10
หลังการทดลอง	32	35.38	1.29				

5. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกรพยาบาลในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ก่อนทดลองกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ย 40.0 (S.D.=3.91) ภายหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 43.97 (S.D.=1.60) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < .0.0001 ; 95 % CI 2.39 ถึง 5.55) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกรพยาบาลในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง

	N	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$ diff	S.D. diff	p - value	95% CI
ก่อนการทดลอง	32	40.0	3.91				
				3.97	4.38	0.0001	2.39-5.55
หลังการทดลอง	32	43.97	1.60				

6. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ก่อนทดลองกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ย 29.09 (S.D.=2.63) ภายหลังการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 29.94 (S.D.=0.35) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p - value 0.08 ; 95 % CI 0.1 ถึง 1.79) ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง

	N	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$ diff	S.D. diff	p - value	95% CI
ก่อนการทดลอง	32	29.09	2.63				
				0.84	2.63	0.08	0.1-1.79
หลังการทดลอง	32	29.94	0.35				

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้ สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้อง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด โรงพยาบาลขอนแก่น ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

ข้อที่ 1 ด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด ภายหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้รับกิจกรรมบรรยายให้ความรู้และมีคู่มือปฏิบัติงาน การสาธิต การให้ความรู้ก่อนที่จะปฏิบัติงาน การเสริมทักษะขั้นตอนปฏิบัติการพยาบาลก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด หลังผ่าตัด ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จัดในบรรยากาศที่เป็นกันเอง มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้อาสาสมัครได้รู้ว่าตนเองสามารถปฏิบัติได้ เกิดความมั่นใจที่จะกระทำ อาจารย์ประจำกลุ่มให้กำลังใจ กระตุ้นส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ซักถาม ให้ฝึกปฏิบัติใหม่จนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง หรือขณะที่ทำการฝึกปฏิบัติได้เห็นเพื่อนซึ่งมีประสบการณ์ในการสำเร็จในการปฏิบัติ ความเชื่อมั่นในการทำงาน และเกิดความคาดหวังจะทำให้มีแนวโน้มในการกระทำใด ๆ ได้มากขึ้นและการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง รวมทั้งจะสามารถลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากการปฏิบัติงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nyrhinen, K.-M, Bister, V, Helkamaa, T, Schlenzka, A, Sandelin, H, Sandelin, J, & Harilainen, A. (2019) ได้ศึกษาสาเหตุของการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดเอ็นไขว้หน้าในประเทศฟินแลนด์ ระหว่างปี 2005 ถึงปี 2010 พบว่า ผู้ป่วย 248 คนบาดเจ็บที่เอ็นไขว้หน้ามีความทุกข์ทรมานกับภาวะแทรกซ้อนและอาการไม่พึงประสงค์จากการผ่าตัดอยู่ประมาณ 100 คน โดยสาเหตุของภาวะแทรกซ้อน คือ 1) ทักษะของผู้ผ่าตัดผิดพลาด (skill-based error) 2) การติดเชื้อ (infection) 3) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ที่ผิด (knowledge-based error) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และความสามารถเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการป้องกันและลดความเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน และยังพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรางคณา บุญมา และคณะ (2559) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเสริมทักษะการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน ต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วย ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีเขียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 126 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) กิจกรรมเสริมทักษะเพิ่มความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย ซึ่งจะส่งผลต่อผู้ป่วยให้การดูแลเบื้องต้นในภาวะฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจส่งผลให้สามารถลดความเจ็บป่วยรุนแรงลงได้

ข้อที่ 2 ด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาลในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด ภายหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติการพยาบาลที่ดีขึ้นนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้รับกิจกรรมบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการผ่าตัด และมีกระบวนการสาธิต การฝึกปฏิบัติการพยาบาลก่อนผ่าตัดขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด การทำกิจกรรมกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประเมินความสำเร็จของกิจกรรม กล่าวได้ว่าการปฏิบัติการพยาบาลที่ดีขึ้นของกลุ่มตัวอย่าง เกิดขึ้นจากการที่มีความต้องการ และมีความเชื่อในความสามารถของตนเอง และเมื่อทำแล้วจะได้ผลลัพธ์ตามที่คาดการณ์ไว้ บุคคลนั้นก็จะมีความมั่นใจที่จะปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมออกมา

(Bandura, 1994 อ้างถึงใน จุฬารัตน์ โสตะ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Papastergiou, S. G, Koukoulis, N. E, Dimitriadis, T. D, Kalivas, E. I, Papavasileiou, A. V, & Ziogas, E. C. (2018) ศึกษาพฤติกรรมการเกิดภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัดของผู้ป่วยผ่าตัดเอ็นไขว้หน้า พบว่า ผู้ป่วยจำนวน 467 คน จาก 1972 คน (คิดเป็น 24 %) เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดเอ็นไขว้หน้าฉีกขาดทั้งระหว่างผ่าตัด และ หลังผ่าตัด เช่น การที่เส้นเอ็นหล่นบนพื้น กระดูกแตก การติดเชื้อ และเส้นเลือดอุดตัน เป็นต้น ซึ่งสาเหตุเกิดจากการที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความผิดพลาดระหว่างผ่าตัดซึ่งภาวะแทรกซ้อนดังกล่าวสามารถป้องกันได้หาก ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติงานได้ถูกต้องและมีความรู้มากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภานัน ก้อนจันทร์ และ รัชณี นามจันทร์, (2562) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการความปวดและการฟื้นฟูสภาพในผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่าเทียม กลุ่มตัวอย่าง 22 คน พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความปวดหลังผ่าตัดน้อยกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความสามารถในการงอขาในวันที่ 3 หลังจากผ่าตัดไม่แตกต่างกัน กลุ่มทดลองมีความสามารถในการเดินหน้าดีกว่า และมีความพึงพอใจต่อการจัดการความปวดมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ข้อที่ 3 ด้านความพึงพอใจ ของการใช้โปรแกรมเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด พบว่าหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value 0.08) ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ยรวม 29.94 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดในการใช้โปรแกรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความพึงพอใจต่อโปรแกรมการให้ความรู้นี้มีประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้และเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณวรรณ อุดมเกษมทรัพย์, สุภาภา ศาติประจักษ์, พิษญา ทองโพ (2558) ศึกษาผลของการจัดโปรแกรมการสอนทักษะปฏิบัติการพยาบาลอุบัติเหตุและฉุกเฉินต่อความรู้และการรับรู้สมรรถนะของตนเองในการปฏิบัติการพยาบาลอุบัติเหตุและฉุกเฉินของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 13 คน มีการสอนสาธิตกับหุ่น และจัดสถานการณ์จำลอง ประเมินผลลัพธ์โดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่วัดความรู้ในการพยาบาล และวัดการรับรู้สมรรถนะตนเองในการปฏิบัติการพยาบาลอุบัติเหตุและฉุกเฉิน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้และการรับรู้ สมรรถนะตนเองในการปฏิบัติการพยาบาลหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และความพึงพอใจต่อการอบรมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 61.5

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ มีทักษะการปฏิบัติการพยาบาล การใช้โปรแกรมให้ความรู้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้อง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด สูงกว่าก่อนการทดลอง การให้ความรู้ก่อนที่จะปฏิบัติงาน และการเสริมทักษะการสาธิตการขึ้นตอนปฏิบัติการพยาบาลก่อนผ่าตัด ขณะผ่าตัด หลังผ่าตัด ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จัดในบรรยากาศที่เป็นกันเอง มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อาจารย์ประจำกลุ่มให้กำลังใจ กระตุ้นส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ซักถาม ให้ฝึกปฏิบัติใหม่จนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง หรือขณะที่ทำการฝึกปฏิบัติได้เห็นเพื่อนซึ่งมีประสบการณ์ในการสำเร็จในการปฏิบัติ ส่งผลต่อความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในการทำงาน และการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง รวมทั้งจะสามารถลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากการปฏิบัติงานได้

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1.1 สามารถนำไปใช้กระตุ้นทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมองเห็นความสำคัญ ของการทำหัตถการที่มีความถูกต้อง แม่นยำ และมีสมรรถนะสูง เพื่อส่งผลให้เกิดการพยาบาล ที่มีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัยต่อผู้ป่วย

2.1.2 ควรออกแบบโปรแกรมให้มี การประเมิน ความคาดหวัง หรือความมุ่งมั่น ของผู้ให้บริการ ทางด้านสุขภาพ ต่อผู้รับบริการเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้ให้บริการหรือพยาบาลห้องผ่าตัด เห็นความสำคัญได้ตระหนักในการที่จะดูแลผู้ป่วย

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 นำเสนอผู้บริหารให้นำโปรแกรมการให้ความรู้สำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้อง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด

2.2.2 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมเพิ่มเติมในระยะยาวว่าสามารถทำให้พยาบาลหรือผู้ทำงานห้องผ่าตัด ได้รับการฝึกฝนทักษะให้เชี่ยวชาญ มีความรู้มีความชำนาญเฉพาะทางห้องผ่าตัดเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การดูแลผู้ป่วยเป็นไปตามมาตรฐานการดูแลที่กำหนดได้จริงหรือไม่

2.2.3 ควรมีปรับปรุงให้เป็นโปรแกรมที่สมบูรณ์ที่สุดและสามารถต่อยอดโดยการทำวิจัยรูปแบบ R&D เพื่อให้เป็นนวัตกรรมของห้องผ่าตัดโรงพยาบาลขอนแก่นต่อไป

2.2.4 พัฒนาต่อยอดเป็นมาตรฐานการพยาบาล ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนเอ็นไขว้หน้าข้อเข่าด้วยการส่องกล้องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด เชิงกระบวนการและผลลัพธ์ได้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติวรรณ สุพิชญากูร. (2562). ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโปรแกรมกายภาพบำบัด หลังการผ่าตัดสร้างเอ็นไขว้หน้าของข้อเข่าโดยการส่องกล้อง. กรุงเทพฯ. วารสารแพทย์เขต 4-5, 38(1), 61-71.
- จินตนา ยูนิพันธุ์. (2550). จริยธรรมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 1-8 ประสบการณ์วิชาชีพการพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุฬารักษ์ โสตะ. (2554). แนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. ขอนแก่น: ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- อ้างอิง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- เมษันท์ ปริมาธิกุลและวริทธิ์ วัชรปรีชาสกุล. (2558). การประเมินและการรักษาภาวะหัวเข่าบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการเล่นกีฬา. (ออนไลน์). ค้นจาก <http://umcvajira.com/files/pct>.
- วรางคณา บุญมา, แพรวระพี เรืองเดช, พลอยปภัสร จรัสชนะพัฒน์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมเสริมทักษะการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน ต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลผู้ป่วยของ นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี เชียงใหม่. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยประจำสาขาภาคเหนือ, 22, ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม, 36-44.
- ศุภานัน ก้อนจันทร์และรัชณี นามจันทร์. (2562). ประสิทธิผลของโปรแกรมการจัดการความปวดและการฟื้นฟูสภาพในผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่าเทียม. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 25(3), กรกฎาคม - กันยายน, 64-77.
- อรุณวรรณ อุดมเกษมทรัพย์, สุภามาศ ผาติประจักษ์, พิษญา ทองโพ. (2558). ผลของการจัดโปรแกรมการสอนทักษะปฏิบัติการพยาบาลอุบัติเหตุและฉุกเฉินต่อความรู้และการรับรู้สมรรถนะของตนเองของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 8(2), เมษายน-มิถุนายน. 54-66.
- Bandura, A. (1977). SelfEfficacy: Toward Unifying Theory of Behavioral Change *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Korol, E. Johnson, K, Waser, N., Sifakis, F, Jafri, H. S, Lo, M., & Kyaw, H. (2013). *Asystematicreview of risk factor sassociated with surgical site infections amongsurgical patients*. Public Libraryof Science ONE, 8(12): e83743.
- Nyrhinen, K.-M., Bister, V., Helkamaa, T., Schlenzka, A., Sandelin, H., Sandelin, J., & Harilainen, A. (2019). *Anterior cruciate ligament reconstruction-related patient injuries: A nationwide registry study in F*. Acta Orthopaedica, 7.
- Papastergiou, S. G., Koukoulis, N. E., Dimitriadis, T. D., Kalivas, E. I., Papavasileiou, A. V., & Ziogas, E.C. (2018). Atlas of complications in anterior Cruciate Ligament Reconstruction. *Journal of Research and Practice on the Musculoskeletal System*, 8.

- Rousseau R, Labruyere C, Kajetanek C, Deschamps O, Makridis KG, Djian P. (2019). Complications after anterior cruciate ligament reconstruction and their relation to the type of graft. **Am J Sports Med**, 47(11): 2543-2549.
- Salzler, M. J., Miller, C. D., Lin, A., Herold, S., Irrgang, J. J., & Harner, C. D. (2013). **Complications Following Arthroscopic Knee Surgery**. *Orthopaedic Journal of Sports Medicine*, 1 (4_suppl), 2325967113S00044. SAGE Publications Inc.
- Sanders TL. (2016). Maradit Kremers H, Bryan AJ, Larson DR, Dahm DL, Levy BA, et al. **Incidence of anterior cruciate ligament tears and reconstruction: A 21-year populationbased Study**. *Am J Sports Med*;44 (6):1502-7.

กลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น

Holistic Development Strategy for Improving Quality of Local Foods to Enhance Restaurant Business and Sustainable Tourism in Khon Kaen Province

นิศราวรรณ ไพบูลย์พรพงศ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน โอกาส/อุปสรรค การสังเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่มีนัยสำคัญในการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยการพัฒนาใน 4 มิติ กล่าวคือ 1) การพัฒนารายอาหารท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น 2) การพัฒนาแผนการประกอบธุรกิจร้านอาหารเพื่อส่งเสริมอาหารท้องถิ่นในการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น 3) การพัฒนาการบรรจุภัณฑ์เพื่อการสร้างตราและเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น และ 4) การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของจังหวัดขอนแก่น

คำสำคัญ : กลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวม คุณภาพอาหารท้องถิ่น การประกอบธุรกิจร้านอาหาร การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

This research using mixed methodology is mainly aimed to propose the holistic development strategies for improving local food quality to promote restaurant business and sustainable tourism in Khon Kaen Province. The data gatherings were collected by sample survey, in-depth interview, and focus group. Analysis tools used statistics: mean, standard deviation and regression analysis, SWOT, synthesis, and content analysis.

The results revealed that significant guidelines recommended for the holistic development strategy to improve quality of local food to enhance restaurant business and sustainable tourism in Khon Kaen Province consisted of 4 dimensions: 1) Developing creative food items for tourists to value added to local food for restaurants in Khon Kaen Province 2) Developing restaurant business plan to promote local food for tourism in Khon Kaen Province 3) Developing packages for branding and increasing value of Khon Kaen Province local food and 4) Developing entrepreneurs' potential using the knowledge management process of Khon Kaen Province local wisdom on food.

Keywords: holistic development, quality of local foods, restaurant business, sustainable tourism

¹สาขาวิชาการบริหารและการจัดการสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีนโยบายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ผ่านการผลักดันผู้ประกอบการให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นเพื่อก้าวขึ้นสู่บทบาทของการเป็นผู้ประกอบการส่งออก ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถเป็นฐานการผลิตที่สำคัญในด้านอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ไปทั่วโลก อาหาร ถือได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมักจะมองหาอาหารท้องถิ่นที่มีความแปลกใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปเยี่ยมชม ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในการท่องเที่ยว จากรายงาน Global Report on Food Tourism ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ในปี 2561 กล่าวถึง “การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism)” ว่ามีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในระยะที่หลายปีผ่านมามีการค้นพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางต่างประเทศจะมีการใช้จ่ายในหมวดอาหารและเครื่องดื่มค่อนข้างสูงมาก คิดเป็น 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายที่แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด จากแนวโน้มดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการและผู้มีหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่นหันมาให้ความสำคัญกับอาหารในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวและจุดขายทางการตลาด (ชญานิน วังชัย, 2560) เนื่องจากอาหารท้องถิ่นมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีการสืบทอดต่อกันมานานนับร้อยปี มีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการนำเสนอเอกลักษณ์และวัฒนธรรมตามจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว อันเป็นสิ่งกระตุ้นความสนใจที่จะให้นักท่องเที่ยวมาเยือนเป็นครั้งแรกเกิดความประทับใจในรสชาติของอาหารและอยากกลับมาเยือนอีกในครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาอาหารควบคู่กับการท่องเที่ยว รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับอาหารไทยของภาครัฐที่ขยายออกไปสู่ระดับสากล ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รวมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยให้เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมผ่านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวด้านอาหารให้ประสบผลสำเร็จโดยเร็ว (สำนักการค้าบริการและการลงทุน, 2560) การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารของผู้บริโภค ซึ่งมีผลวิจัย ที่มีความสอดคล้องกันอยู่หลายประการ ปัจจัยแรกที่ถูกประเมินจากผู้บริโภค คือ ความใส่ใจในสุขภาพ (Health Concern) ในปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสนใจและใส่ใจในการดูแลสุขภาพมากขึ้นมีการคำนึงถึงความสะดวก ความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการในการเลือกรับประทานอาหาร เพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ (ศิริภรณ์ แพรกจินดา, 2559)

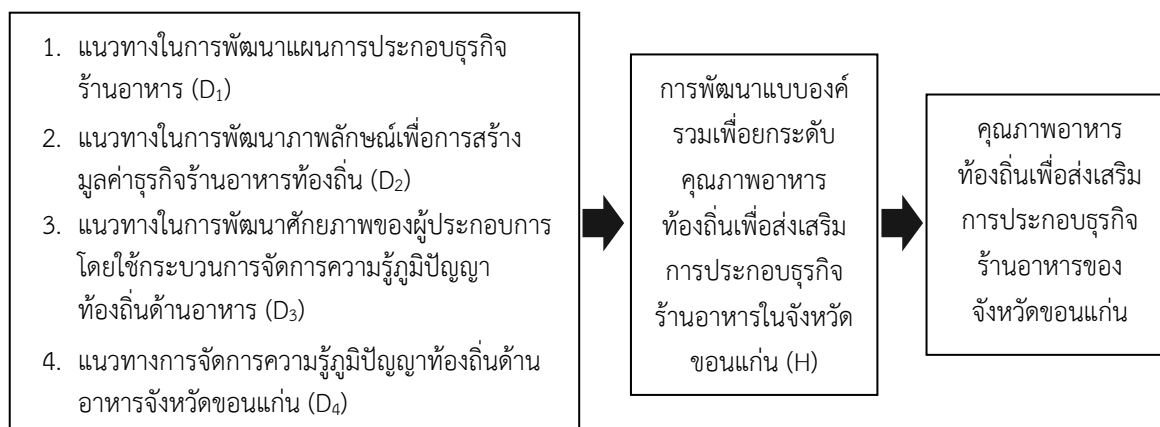
จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดที่ถือได้ว่าเป็นกำลังพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด ด้านการท่องเที่ยวด้านอาหารก็เช่นกัน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีระบบการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว มีสถานที่สำหรับท่องเที่ยวและพักผ่อนให้เลือกเป็นจำนวนมากและหลากหลาย มีโรงแรมที่พักระดับดี อยู่จำนวนมาก มีแหล่งบันเทิง รวมทั้งร้านอาหารชั้นดีมากมาย เนื่องจากนักท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ธุรกิจด้านร้านอาหารจึงถือได้ว่าเป็นความจำเป็นและความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นให้เกิดประสิทธิผลนั้น จะต้องมีความต้องการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อมุ่งเน้นในการสร้างกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหาร และการท่องเที่ยวในจังหวัด ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาในทุกมิติที่เชื่อมโยงกันในเรื่องการประกอบธุรกิจร้านอาหาร และการท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กัน ในการนี้ควรมีมิติต่าง ๆ อาทิ การพัฒนารายการอาหารเชิงสร้างสรรค์ การประกอบธุรกิจร้านอาหารสำหรับอาหารท้องถิ่น การบรรจุภัณฑ์เพื่อการสร้างตราและเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่น และการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดขอนแก่น โดยกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ซึ่งผลลัพธ์จากการวิจัยจะทำให้การสร้างภาพลักษณ์และเอกลักษณ์ของธุรกิจด้านอาหารท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ช่วยส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารและธุรกิจการท่องเที่ยวในให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นของจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่น
เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร

- 1) ประชากร เป็นผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้จัดการ พ่อครัว/แม่ครัว และพนักงานบริการในร้านอาหารในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,165 แห่ง (สำนึกสถิติจังหวัดขอนแก่น, 2560 ข้อมูล ณ วันที่ 20 ธันวาคม 2562)
- 2) กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ได้จำนวน 92 ร้าน ในเขตพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่น และกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane

กลุ่มนักท่องเที่ยว

- 1) ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,195,711 คน แยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,181,091 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 14,680 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น, 2563)
- 2) ตัวอย่างกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ได้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนรวม 384 คน ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane โดยสุ่มร้านอาหาร ในจังหวัดขอนแก่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบประเมิน กลุ่มตัวอย่าง มีทั้งหมด 2 ชุด ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสำรวจ โดยกำหนดขอบเขตประชากรแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร และกลุ่มนักท่องเที่ยว กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ได้จำนวน 92 ร้าน ในเขตพื้นที่ในจังหวัดขอนแก่น และกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน ด้านการท่องเที่ยว และด้านวัฒนธรรม ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารใน จังหวัดขอนแก่น พ่อครัว/แม่ครัว นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญอาหารท้องถิ่น ในการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 30 คน และการสนทนากลุ่มโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 10 คน ใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์เอกสารรายงานผลการวิจัย จากโครงการย่อย การวิเคราะห์ SWOT และการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สถิติเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบประเมิน โดยใช้ค่าความถี่ ค่าฐานนิยม ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์จากแบบประเมิน โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวในจังหวัดขอนแก่น จากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ พบว่า ในทุกประเด็นและภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเหมือนกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าทุกกลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันในระดับแรก คือเรื่องคุณภาพอาหารท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น แต่อันดับรองลงมาต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของทั้งสามกลุ่ม พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ในเรื่องแนวทางในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของจังหวัดขอนแก่น แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร และแนวทางพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง	Mean	S.D.	F
1. แนวทางในการพัฒนาแผนการประกอบธุรกิจร้านอาหาร (D ₁)	ผู้ประกอบการร้าน	3.87	0.78	1.757
	นักท่องเที่ยวชาวไทย	3.95	0.83	
	นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	3.56	0.80	
2. แนวทางในการพัฒนาภาพลักษณ์เพื่อการสร้างมูลค่าธุรกิจร้านอาหารท้องถิ่น (D ₂)	ผู้ประกอบการร้าน	3.81	0.85	1.650
	นักท่องเที่ยวชาวไทย	3.87	0.81	
	นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	3.77	0.90	
3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร (D ₃)	ผู้ประกอบการร้าน	3.54	0.87	1.751
	นักท่องเที่ยวชาวไทย	3.60	0.85	
	นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	3.81	0.91	
4. แนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของ จังหวัดขอนแก่น (D ₄)	ผู้ประกอบการร้าน	3.87	0.85	1.845
	นักท่องเที่ยวชาวไทย	3.91	0.86	
	นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	3.84	0.83	

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10

ผลการศึกษามีผลต่อการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางในการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยว จังหวัดขอนแก่น ขึ้นอยู่กับ แนวทางในการพัฒนาแผนการประกอบธุรกิจร้านอาหาร แนวทางในการพัฒนาภาพลักษณ์เพื่อการสร้างมูลค่าธุรกิจร้านอาหารท้องถิ่น แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร และ แนวทางการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

กลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ได้จากการสังเคราะห์ผลวิจัยเชิงปริมาณ ผลการทดสอบสมมติฐาน ผลวิจัยเชิงคุณภาพและการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหารและการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น ได้กลยุทธ์การพัฒนาใน 4 มิติ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหาร/ภัตตาคารและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น

กลยุทธ์ 4 มิติ	กลยุทธ์ย่อย
กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนารายการอาหารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นร้านอาหารใน จังหวัดขอนแก่น	1. ควบคุมคุณภาพและคุณค่าทางโภชนาการของอาหารท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น 2. คัดสรรวัตถุดิบท้องถิ่น และเครื่องปรุงที่มีคุณภาพ 3. ยกระดับมาตรฐานอาหารท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับ 4. ใช้เทคนิคการประกอบอาหารเฉพาะท้องถิ่น 5. ออกแบบ จัดตกแต่งอาหาร และจัดเสิร์ฟตามรูปแบบท้องถิ่น 6. จัดกิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาหารท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์
กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาแผนการประกอบธุรกิจร้านอาหารสำหรับอาหารท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวใน จังหวัดขอนแก่น	1. จัดทำแผนธุรกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมอาหารท้องถิ่นโดยเฉพาะ 2. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องอาหารท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น 3. ส่งเสริมการตลาดเพื่อนำเสนอรายการอาหารท้องถิ่นเป็นรายการพิเศษ 4. ควบคุมคุณภาพการผลิตและการบริการให้ได้มาตรฐาน
กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาการบรรจุภัณฑ์เพื่อการสร้างตราและเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น	1. ออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหารท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค 2. คัดสรรบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับอาหารท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น 3. เพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นโดยใช้บรรจุภัณฑ์จากผลิตภัณฑ์ชุมชน 4. สร้างตราสินค้าเพื่อรับรองคุณภาพอาหารท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น 3. พัฒนาระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารจังหวัดขอนแก่น 4. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร จังหวัดขอนแก่น 5. ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดในการประกอบธุรกิจอาหารท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น
กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดขอนแก่น โดยกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร	1. พัฒนาทีมงานการจัดการความรู้ภูมิปัญญาด้านอาหารท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น 2. พัฒนารูขี้อยู่และระบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร จังหวัดขอนแก่น

แนวทางในการดำเนินการพัฒนาใน 4 มิติ อภิปรายผล ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนารายการอาหารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นสำหรับร้านอาหาร จังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เปรมฤทัย แยมบรรจง และ เรณูมาศ กุลละศิริมา (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารายการอาหารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นสำหรับร้านอาหาร กล่าวไว้ว่าแนวทางในการพัฒนารายการอาหารท้องถิ่นสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพของอาหารท้องถิ่นควรมุ่งเน้นในเรื่อง

- 1) คุณภาพอาหารตามมาตรฐานสากล โดยการคัดเลือกวัตถุดิบและเครื่องปรุงในท้องถิ่น ที่มีความสด สะอาด และปลอดภัย
- 2) กรรมวิธีการปรุงอาหารเป็นแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นถือเป็นภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สามารถบอกเล่าเรื่องราว

ความเป็นมาของรายการอาหารแต่ละชนิด 3) ควบคุมความคงที่ของรสชาติอาหารให้เป็นแบบสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย แต่ปรับลดความจัดจ้านหรือเผ็ดร้อนให้เหมาะสมสำหรับชาวต่างชาติ และ 4) นำเสนออาหารท้องถิ่นควบคู่กับวัฒนธรรมการกินแบบไทย การจัดตกแต่งรูปแบบการนำเสนอให้สวยงามน่ารับประทาน การให้บริการที่ประทับใจของลูกค้าได้รวดเร็ว

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาแผนการประกอบธุรกิจร้านอาหาร เพื่อการท่องเที่ยวในขอนแก่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ หทัยชนก ฉิมบ้านไร่ และรัชพงศ์ วงศาโรจน์ (2558) ได้เสนอว่าควรร่วมมือกันในการสนับสนุนส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานร้านอาหารพื้นเมืองให้เป็นร้านอาหารปลอดภัย ได้มาตรฐาน โดยการจัดหาตัวชี้วัดเพื่อประเมินร้านอาหารพื้นเมืองและให้การรับรอง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่นักท่องเที่ยว ด้านราคา และในด้านการบริการ ควรฝึกอบรมให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับอาหารพื้นเมือง เพื่อให้คนในชุมชนหรือพนักงานที่ให้บริการในร้านอาหารสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารพื้นเมืองน่าน และสามารถแนะนำอาหารพื้นเมืองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้รับประทานอาหารพื้นเมืองมากที่สุด และผู้ประกอบการร้านอาหารพื้นเมืองควรพัฒนาด้านทรัพยากรบุคคลให้มีทักษะ มีมาตรฐานการบริการ และมีความสามารถในการทำงานให้สามารถบริการได้รวดเร็ว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง ในด้านลักษณะของร้านอาหารพื้นเมือง กลุ่มสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันในการสนับสนุนส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานร้านอาหารพื้นเมืองให้เป็นร้านอาหารปลอดภัย ได้มาตรฐาน โดยการจัดหาตัวชี้วัดเพื่อประเมินร้านอาหารพื้นเมืองและให้การรับรอง เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่นักท่องเที่ยว ควรสร้างเอกลักษณ์ของร้านอาหารพื้นเมืองทั้งการจัดตกแต่ง บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมของร้านอาหาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง และควรจัดทำแผนที่หรือป้ายบอกที่ตั้งร้านอาหารให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงร้านอาหารพื้นเมืองของนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาการบรรจุภัณฑ์เพื่อการสร้างตราและเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นขอนแก่น จังหวัดชลบุรี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รจนา จันทราสา และภานุ พัฒนปณิธิพงศ์ (2554) ส่วนหนึ่งพบว่า ผู้ประกอบการต้องเข้าใจความคิดเห็นผู้บริโภคมีความต้องการ ในด้านการใช้งานง่ายสะดวกเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมา รูปแบบควรมีความสากลร่วมสมัย ในด้านความเป็นเอกลักษณ์ และรูปแบบในภาพรวมควรดูเรียบง่ายสร้างการจดจำได้ดี และเมื่อนำแนวทางความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคมา ร่วมกับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ในกระบวนการพัฒนารูปแบบแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ผลิต รูปแบบตราสัญลักษณ์และบรรจุภัณฑ์มีที่สำหรับถือหิ้ว พับเรียงซ้อนได้ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าการออกแบบตราสัญลักษณ์ มีรูปแบบในภาพรวมดูเรียบง่ายสามารถสร้างความจดจำได้ดี รูปแบบมีความสากลร่วมสมัยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบมีเอกลักษณ์ การใช้งานง่ายเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการออกแบบตัวบรรจุภัณฑ์ รูปแบบสามารถคุ้มครองรักษา และเป็นสื่อ

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการร้านอาหารใน โดยกระบวนการจัดการความรู้มีปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร สอดคล้องกับผลวิจัยของ ศุภชัย เหมือนโพธิ์ (2559) บทสรุปส่วนหนึ่งได้ กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบ่งได้เป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัย ภายใน ประกอบด้วย มีผู้นำกลุ่มที่มีความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญในการดำเนินงาน เป็นที่ ยอมรับของคนในชุมชน มีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ ของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ และเป็นที่ยอมรับของ ผู้บริโภค อีกทั้งการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผนระเบียบ การแบ่งบทบาทหน้าที่และความ รับผิดชอบ การระดมทุน การแบ่งผลประโยชน์ ความเสียสละ สามัคคี ความร่วมมือของสมาชิกและ ครอบครัว การดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง การควบคุมคุณภาพสินค้า การจัดสรรเวลา ในการทำกิจกรรมทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จจนถึงทุกวันนี้ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สนับสนุนด้านช่อง ทางการจัดจำหน่าย โดยการหาสถานที่จัดจำหน่าย การออกบูธตามงานต่าง ๆ การจัดอบรมพัฒนา ความรู้ ความสามารถ ให้คำแนะนำแก่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่น โดยส่งเสริมการประกอบธุรกิจร้านอาหาร และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในท้องถิ่น ตามแนวทางที่นำเสนอใน 4 มิติ และนำกลยุทธ์ไปใช้ในการปฏิบัติควรมีการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์สำหรับการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับการประกอบธุรกิจร้านอาหารท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น ที่สนับสนุนงานบทความวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้เขียนสามารถทำการดำเนินการได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เปรมฤทัย แยมบรรจง และเรณูมาศ กุลละศิริมา. (2555). การพัฒนารายการอาหารท้องถิ่นไทยของภัตตาคาร/ร้านอาหาร สำหรับนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษาพัทยา จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ชญานิษฐ์ วัชชัย. (2560). Food will Keep Us Alive. 13 สิงหาคม 2561. <https://etatjournal.files.wordpress.com/2017/01/tat12017-rev2.pdf>.
- เรณูมาศ กุลละศิริมา. (2560). การพัฒนารายการอาหารเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นสำหรับร้านอาหาร. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต: กรุงเทพฯ.
- รจนา จันทราสา และกานู พัฒนปณิธิพงศ์. (2554). การพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าว อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554.
- ศุภชัย เหมือนโพธิ์. (2559). การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริภรณ์ แพรกจินดา. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาร่วมงานเทศกาลอาหารทะเลของผู้บริโภคในเขตจังหวัดสมุทรสาคร. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- หทัยชนก นิคมบ้านไร่ และรัชพงศ์ วงศาโรจน์. (2558). ศักยภาพอาหารพื้นเมืองและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านอาหารพื้นเมืองจังหวัดน่าน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 11(1), 37-53.
- สำนักงานสถิติจังหวัดขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. (2560). เว็บไซต์ <http://khonkaen.nso.go.th/index.php> สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2562.

ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรณีศึกษา : กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

Level of Sustainability Reporting for Thai Listed Companies Case Study:

Agriculture and Food Industry Group

สุมินทร เป้าธรรม¹, จิตติพรดา แสงสว่าง²,
ภาวรินทร์ อินธิโคตร³, ปวีณนุช บุญเพิ่ม⁴,
น้ำทิพย์ หัตถสาร⁵

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารประจำปี 2563 โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 54 บริษัท โดยใช้กระดาษทำการเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีและรายงานเพื่อความยั่งยืนประจำปี 2562 กำหนดหัวข้อการประเมินตามเกณฑ์และคู่มือการเข้าร่วมการประเมินความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียน โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็น 19 หมวด การวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลเลือกใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure index) อยู่ในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า บริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร 54 บริษัท ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 - 1.00) จำนวน 39 บริษัท ส่วนอีก 15 บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับกลาง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.34 - 0.67) โดยบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมาคือ ด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 73 และด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 65 ตามลำดับ

คำสำคัญ: รายงานเพื่อความยั่งยืน, การเปิดเผยข้อมูล, กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

Abstract

The purpose of this research was to study the level of sustainability reporting of Thai listed companies in agriculture and food industry for 2019. The study's sample consisted of 54 companies. A working paper was used as a tool to collect data from the 2019 annual reports and the sustainability reports. The paper identified the evaluation topics in accordance with the sustainability of listed companies. The topic was divided into 3 dimensions, i.e. economy, environment, and society, and classified by 19 categories. As for the evaluation of information disclosure, the disclosure Index was selected and presented as the ratio of the total score of each company with the expected highest score. Data were analyzed by using descriptive statistics which included frequency and percentage.

The result found that most or 39 companies of 54 agriculture and food industry companies disclose their information at the high level (the range is 0.68 – 1.00) while the other 15 companies disclose their information at the medium level (the range is 0.34 - 0.67). Most disclosed is economic information at 79%; secondary is social information at 73%; and lastly environment information is disclosed at 66%.

Keywords: sustainability report, disclosure, agriculture and food industry group

¹อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

²อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

³⁻⁵นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

บทนำ

ในปัจจุบันแนวคิดในเรื่องความยั่งยืนทางธุรกิจหรือการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นเรื่องที่มีความสนใจเป็นอย่างมากทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารองค์กร เพราะเป็นประเด็นท้าทายที่จะนำพาธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จโดยไม่ได้มุ่งเน้นในด้านตัวเลข กำไร หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่ยังเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อีกด้วย เพราะการดำเนินธุรกิจบางประเภทส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ และภาวะโลกร้อน เป็นต้น ดังนั้น กระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงได้เข้ามาผลักดันให้ทุกภาคส่วนให้ความสนใจในการดำเนินงานที่คำนึงถึงมิติแห่งความยั่งยืน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ สภาวิชาชีพบัญชีได้อ้างอิงถึงรายงานของคณะกรรมการ IFAC และได้กล่าวถึงประเด็นการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมว่าเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งในการตัดสินใจของนักลงทุน และนักลงทุนมีความสนใจในข้อมูลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (สภาวิชาชีพบัญชี, 2555)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้เล็งเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนฯ เปิดเผยข้อมูลรายงานเพื่อความยั่งยืนในรายงานประจำปี หรือแบบ 56-2 และรวมถึงส่งเสริมให้มีการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน หรือรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ หรือรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสื่อสารข้อมูลไปยังนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียให้ได้รับทราบถึงการดำเนินงานดังกล่าวของกิจการ (ปทุมพร หิรัญสาส์, 2557) โดยที่การรายงานเพื่อความยั่งยืน จัดได้ว่าเป็นส่วนงานหนึ่งในการกำกับดูแลกิจการที่ดี อีกทั้งยังส่งผลทางอ้อมให้เกิดความพึงพอใจแก่นักลงทุนด้วย (สิรินทร์ ศรีมงคลพิทักษ์ และมนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2555)

กรอบการรายงานที่เป็นที่ยอมรับและมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย รวมถึงประเทศไทยในการจัดทำรายงานความยั่งยืนคือ กรอบการรายงานสากลที่พัฒนา โดยองค์การแห่งความริเริ่มว่าด้วยการรายงานสากล (Global Reporting Initiative: GRI) หลักการของ GRI มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การจัดทำรายงานเกิดความโปร่งใสและเป็นที่น่าเชื่อถือต่อผู้มีส่วนได้เสีย หัวใจของการจัดทำรายงานตามกรอบของ GRI มีได้อยู่ที่การจัดทำเพื่อให้ได้เล่มรายงานเป็นผลลัพธ์หลัก แต่เป็นการใช้กระบวนการของการจัดทำรายงานมาสร้างคุณค่าให้แก่องค์กรในบริบทของความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มของกิจการ ไม่ได้จำกัดเฉพาะการสร้างมูลค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุน แต่ยังรวมถึงลูกค้า ผู้ส่งมอบ คู่ค้า ชุมชน สิ่งแวดล้อมและสังคมโดยรวม ซึ่งการจัดทำรายงานตามแนวทางของ GRI จะชี้ให้เห็นถึงวิธีการวางแผนและการกำหนดให้การจัดทำรายงานเป็นกระบวนการมากกว่าที่จะทำเป็นโครงการ (สถาบันไทยพัฒน์, 2554) GRI ประกอบด้วยตัวชี้วัดหลัก (Core indicators) และตัวชี้วัดเพิ่มเติม (Additional indicators) โดยจำแนกตัวชี้วัดออกเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตัวชี้วัดแต่ละประเภทจะครอบคลุมการเปิดเผยข้อมูลแนวทางการจัดการและชุดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักและตัวชี้วัดเพิ่มเติมที่สอดคล้องกัน ซึ่งตัวชี้วัดหลักเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลสาระสำคัญส่วนใหญ่ขององค์กร และถือเป็นตัวชี้วัดที่องค์กรควรยึดถือปฏิบัติ หรือเป็นตัวชี้วัดสำคัญสำหรับการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืนของ GRI

ธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีความหมายครอบคลุมถึง การดำเนินธุรกิจการเกษตร เพื่อให้เกิดผลิตผลทางการเกษตร และจากการจัดหาเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบการแปรรูปโดยกระบวนการอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ตามต้องการ และเกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุด รวมทั้งการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่หมายถึง สินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม อาหารสัตว์ ปศุสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากพืช ผลิตภัณฑ์ประมง เครื่องปรุงรสและซอส เป็นต้น โดยที่ธุรกิจการเกษตรหมายถึง การดำเนินงานทั้งหลายที่เกี่ยวกับการผลิต และการจัดจำหน่าย ปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมการผลิตระดับไร่นา การเก็บเกี่ยว การแปรรูป การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสินค้าเกษตร ดังนั้น ธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรในสังคมอย่างสูง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และกฎหมาย ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารทั้งกระบวนการอย่างมีนัยสำคัญ นับตั้งแต่การกำหนดพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งบางประเภทอาจจำเป็นต้องใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ ก่อให้เกิดการบุกรุกและทำลายทรัพยากรดั้งเดิม หรือทำลายความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ รวมถึง อาจเกิดผลกระทบดังกล่าวต่อผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้าง (อนันตชัย ยุธประถม, 2556) ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาระดับการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI ฉบับที่ G4 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียในการพิจารณาตัดสินใจลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ผ่านมาศึกษารายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI โดยพรพรรณ จันลัม (2563) ใช้รายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G4 และ GRI Standard ในการศึกษาการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร และศึกษาแรงจูงใจในของการจัดทำรายงานความยั่งยืนของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร พบว่า บริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากรมีการจัดทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G4 และ GRI Standard ระหว่างปี 2558-2560 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และพบว่าส่วนใหญ่บริษัทที่มีมูลค่าทางการตลาดมากจะเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น สำหรับแนวทางการเปิดเผยข้อมูลพบว่ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมโดยส่วนมากมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ สำหรับกลุ่มทรัพยากร พบว่าในสองปีแรกเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม สำหรับแรงจูงใจในการจัดทำรายงานความยั่งยืนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นทำให้นักวิเคราะห์หลักทรัพย์สามารถพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งผู้บริหารยังได้คำตอบแทนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ส่วน วิริยา จงรักษ์สัตย์ (2561) ใช้รายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G 3.1 ในการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนฯ ในกลุ่มดัชนี SET 100 พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ ส่วนใหญ่มีระดับการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบ GRI ฉบับ 3.1 ในระดับต่ำ โดยเฉลี่ยไม่เกิน 10% และส่วนใหญ่รายงานข้อมูลเพียงบางประเด็นในแต่ละด้าน โดย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (ประเภทธุรกิจปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์) และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (ประเภทธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค) มีการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ในทางตรงกันข้ามกลุ่มบริการมีระดับการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI ต่ำสุด หากจำแนกตามประเภทของการรายงานตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI บริษัทในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมมีการรายงานด้านสังคมมากกว่าด้านอื่น ๆ และจรรยา อนันตชัย (2558) ใช้กรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 หรือ 3.1 ระดับ C ขึ้นไป ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนและมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนฯ พบว่า การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 หรือ 3.1 ระดับ C ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องมาจากกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 ที่ประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ 2006 มีการปรับเปลี่ยนในสาระสำคัญของการเปิดเผยรายงาน และยังเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากการที่กรอบการรายงานจัดทำโดยอ้างอิงบรรทัดฐานและมาตรฐานต่าง ๆ ของหน่วยงานระดับโลกส่งผลให้บริษัทที่จัดทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 สามารถสร้างความนิยมและความน่าเชื่อถือได้ โดยสรุปได้ว่าไม่เฉพาะข้อมูลทางการเงินเท่านั้นที่มีผลต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์ แต่การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนยังมีส่วนช่วยนักลงทุนในการประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ของกิจการ อีกด้านหนึ่ง วราภรณ์ แพนมณี และนิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ได้ใช้แบบประเมินความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์ในการศึกษาระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนตามแบบประเมินความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 64.71 และอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 35.29 ส่วนสุภาพันธุ์ สมบูรณ์มนต์ (2559) ได้รวบรวมข้อมูลจากงบการเงิน รายงานแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) รายงานประจำปีและรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ใหม่ในกลุ่มธุรกิจการเงินช่วงปีพ.ศ. 2553-2557 พบว่า บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเฉลี่ยร้อยละ 18 โดยมีการเปิดเผยข้อมูลสูงสุดร้อยละ 52 และต่ำสุดร้อยละ 10 นอกจากนี้ มีการวัดการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งพบว่า บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 52 รองลงมาด้านสังคมเฉลี่ยร้อยละ 18 และด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ยร้อยละ 10 ทั้งนี้ หากพิจารณาเป็นรายปีจะพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมาบริษัทมีแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปีและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรษัทภิบาลกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจการเงิน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าสัดส่วนของกรรมการอิสระและสัดส่วนการเข้าประชุมของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผย

ข้อมูลความยั่งยืน และ อนุสรณ์ แจ่มทุ่ง และ นิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ได้รวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี รายงานความยั่งยืน และการเปิดเผยข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กรณีศึกษาหมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้างผลการวิจัย พบว่า บริษัทในหมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้าง 19 บริษัท ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 – 1.00) จำนวน 16 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 84.21 ส่วนอีก 3 บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับกลาง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.34 – 0.67) โดยบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.21 รองลงมาคือด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 76.56 และด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 59.21 ตามลำดับ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีการศึกษาระดับรายงานเพื่อความยั่งยืนโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากรายงานตามกรอบ GRI ซึ่งปรากฏในงบการเงิน รายงานประจำปี รายงานแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี และรายงานเพื่อความยั่งยืน ซึ่งมีการประเมินความยั่งยืนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้าน สิ่งแวดล้อม สำหรับงานวิจัยนี้ได้สร้างกระดานทำการเป็นแบบตรวจรายการตามหัวข้อการประเมินเพื่อความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกอบด้วย 3 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้วเช่นกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 620 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเฉพาะกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่มีการแสดงข้อมูลรายงานประจำปีของผลการดำเนินงานประจำปี 2562 และหรือรายงานเพื่อความยั่งยืนจำนวน 54 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กระดานทำการ โดยสร้างกระดานทำการเป็นแบบตรวจรายการตามหัวข้อการประเมินเพื่อความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้าน สิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 19 หมวดย่อย และ 42 รายการ ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ หมวดที่ 1 – 8 จำนวน 23 รายการ ด้านที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 9 -12 จำนวน 8 รายการ และด้านที่ 3 ด้านสังคม หมวดที่ 13 - 19 จำนวน 11 รายการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีและหรือรายงานเพื่อความยั่งยืนประจำปี 2562 ของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษานี้ได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) มาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินระดับการรายงานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทตามแบบตรวจรายการตามหัวข้อการประเมินเพื่อความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อดำเนินการรายงานเพื่อความยั่งยืน เนื่องจากวิธีนี้จะลดและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากความเห็นส่วนตัว (Abbott and Monsen, 1979) การวิจัยนี้ได้ใช้ดัชนีการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environmental Reporting Index: SER Index) ตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI ฉบับที่ 3.1 เป็นตัวแทนของดัชนีการรายงานความยั่งยืน ซึ่งวิธีการคำนวณดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนได้พัฒนามาจาก Bhattacharyya (2014), Rouf (2011) Gamerschlag et al. (2011), และ Mohd Ghazali (2007) โดยคำนวณในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ การให้คะแนนการรายงานข้อมูลเพื่อความยั่งยืนมีหลักเกณฑ์คือ หากบริษัทมีการรายงานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีและหรือรายงานพัฒนาอย่างยั่งยืนประจำปี 2562 รวมทั้งแบบแสดงรายการข้อมูลตามรายการที่กำหนดไว้ในแบบตรวจรายการบริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 1 ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการรายงานข้อมูลตามรายการที่กำหนดไว้บริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 0 โดยการศึกษาครั้งนี้ คะแนนรวมสูงสุดเท่ากับ 42 คะแนน และดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของแต่ละบริษัทสามารถคำนวณจากสูตรดังต่อไปนี้

$$SER\ Index = AS/TS$$

$$\text{โดยที่ } 0 \leq SER\ Index \leq 1$$

$$AS = \text{คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores)}$$

IS = คะแนนรวมสูงสุดของแต่ละบริษัทจะได้รับ (Total Scores)

เช่น บริษัท A รายงานข้อมูลทั้งหมด 35 ข้อ จาก 42 ข้อ (AS = 35, TS = 42) ดังนั้น บริษัท A จะมีดัชนีการรายงานข้อมูลคือ $35/42 = 0.83$ โดยมีระดับการรายงานข้อมูลเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0.68 - 1.00 หมายถึง บริษัทมีการรายงานเพื่อความยั่งยืนในระดับสูง

0.34 - 0.67 หมายถึง บริษัทมีการรายงานเพื่อความยั่งยืนในระดับปานกลาง

0.00 - 0.33 หมายถึง บริษัทมีการรายงานเพื่อความยั่งยืนในระดับต่ำ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืน	จำนวนบริษัทที่เปิดเผยข้อมูล	
	ความถี่	ร้อยละ
0.68 - 1.00	39	72.22
0.34 - 0.67	15	27.78
0 - 0.33	0	0.00
รวม	54	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 54 บริษัท ส่วนใหญ่มีการรายงานข้อมูลอยู่ในระดับสูง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 – 1.00) จำนวน 39 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 72.22 ส่วนอีก 15 บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับกลาง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.34 – 0.67) คิดเป็นร้อยละ 27.78

ตารางที่ 2 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

ลำดับ	บริษัท	AS	TS	SER Index	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1	EE	35	42	0.83			X
2	GFPT	37	42	0.88			X
3	LEE	32	42	0.76			X
4	MAX	22	42	0.52		X	
5	NER	27	42	0.64		X	
6	PPPM	32	42	0.76			X
7	STA	35	42	0.83			X
8	TRUBB	20	42	0.48		X	
9	TWPC	34	42	0.81			X
10	UPOIC	25	42	0.60		X	
11	UVAN	23	42	0.55		X	
12	VPO	26	42	0.62		X	
13	APURE	30	42	0.71			X
14	ASIAN	30	42	0.71			X
15	BR	26	42	0.62		X	
16	BRR	33	42	0.79			X
17	CBG	25	42	0.60		X	

ตารางที่ 2 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (ต่อ)

ลำดับ	บริษัท	AS	TS	SER Index	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
18	CFRESH	34	42	0.81			X
19	CHOTI)	34	42	0.81			X
20	CM	37	42	0.88			X
21	CPF	37	42	0.88			X
22	CPI	26	42	0.62		X	
23	F&D	32	42	0.76			X
24	HTC	39	42	0.93			X
25	ICHI	37	42	0.88			X
26	KBS	28	42	0.67		X	
27	KSL	33	42	0.79			X
28	KTIS	27	42	0.64		X	
29	LST	17	42	0.40		X	
30	M	31	42	0.74			X
31	MALEE	30	42	0.71			X
32	MINT	34	42	0.81			X
33	OISHI	33	42	0.79			X
34	OSP	35	42	0.83			X
35	PB	31	42	0.74			X
36	PM	38	42	0.90			X
37	PRG	32	42	0.76			X
38	RBF	26	42	0.62		X	
39	SAPPE	38	42	0.90			X
40	SAUCE	29	42	0.69			X
41	SFP	35	42	0.83			X
42	SNP	36	42	0.86			X
43	SORKON	31	42	0.74			X
44	SSC	36	42	0.85			X
45	SSF	25	42	0.60		X	
46	SST	36	42	0.86			X
47	TC	35	42	0.83			X
48	TFG	35	42	0.83			X
49	TFMAMA	38	42	0.90			X
50	TIPCO	38	42	0.90			X
51	TKN	33	42	0.79			X
52	TU	31	42	0.74			X
53	TVO	38	42	0.90			X
54	ZEN	27	42	0.64		X	
รวม						15	39

จากตารางที่ 2 พบว่ามีเพียงบริษัทเดียวที่เปิดเผยข้อมูลการรายงานเพื่อความยั่งยืนมากที่สุดจำนวน 39 รายการ จาก 42 รายการ โดยมีดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนอยู่ในระดับสูงที่ 0.93 ได้แก่ บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน) (HTC) ซึ่งสอดคล้องกับรางวัลที่ทางบริษัทได้รับ เนื่องจาก ปี 2562 บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน) ได้รับมอบรางวัล ประกาศเกียรติคุณ ด้านความยั่งยืน (Sustainability Excellence) ประจำปี 2562 ประเภทรางวัลเกียรติยศ Rising Star Sustainability Awards 2019 ในกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีมูลค่า 6,832.66 ล้านบาท

ตารางที่ 3 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจำแนกตาม มิติแต่ละด้าน

ลำดับ	บริษัท	ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนจำแนกตามมิติ							
		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสิ่งแวดล้อม		ด้านสังคม		รวม	
		AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX
1	EE	20/23	0.87	5/8	0.63	10/11	0.91	35/42	0.83
2	GFPT	22/23	0.96	5/8	0.63	10/11	0.91	37/42	0.88
3	LEE	19/23	0.82	5/8	0.63	8/11	0.73	32/42	0.76
4	MAX	14/23	0.61	2/8	0.25	6/11	0.55	22/42	0.52
5	NER	15/23	0.65	6/8	0.75	6/11	0.55	27/42	0.64
6	PPPM	19/23	0.83	5/8	0.63	8/11	0.73	32/42	0.76
7	STA	18/23	0.78	8/8	1.00	9/11	0.82	35/42	0.83
8	TRUBB	12/23	0.52	3/8	0.38	5/11	0.45	20/42	0.48
9	TWPC	20/23	0.87	6/8	0.75	8/11	0.73	34/42	0.81
10	UPOIC	15/23	0.65	3/8	0.38	7/11	0.64	25/42	0.60
11	UVAN	13/23	0.57	3/8	0.38	7/11	0.64	23/42	0.55
12	VPO	16/23	0.70	4/8	0.50	6/11	0.55	26/42	0.62
13	APURE	17/23	0.74	4/8	0.50	9/11	0.82	30/42	0.71
14	ASIAN	16/23	0.70	7/8	0.88	7/11	0.64	30/42	0.71
15	BR	13/23	0.57	6/8	0.75	7/11	0.64	26/42	0.62
16	BRR	16/23	0.70	7/8	0.88	10/11	0.91	33/42	0.79
17	CBG	15/23	0.65	3/8	0.38	7/11	0.64	25/42	0.60
18	CFRESH	19/23	0.83	7/8	0.88	8/11	0.73	34/42	0.81
19	CHOTI	20/23	0.87	7/8	0.88	7/11	0.64	34/42	0.81
20	CM	18/23	0.78	8/8	1.00	11/11	1.00	37/42	0.88
21	CPF	21/23	0.91	7/8	0.88	9/11	0.82	37/42	0.88
22	CPI	16/23	0.70	7/8	0.88	3/11	0.27	26/42	0.62
23	F&D	17/23	0.74	7/8	0.88	8/11	0.73	32/42	0.76
24	HTC	20/23	0.87	8/8	1.00	11/11	1.00	39/42	0.93
25	ICHI	21/23	0.91	6/8	0.75	10/11	0.91	37/42	0.88
26	KBS	18/23	0.78	2/8	0.25	8/11	0.73	28/42	0.67
27	KSL	18/23	0.78	6/8	0.75	9/11	0.82	33/42	0.79
28	KTIS	18/23	0.78	2/8	0.25	7/11	0.64	27/42	0.64
29	LST	4/23	0.17	5/8	0.63	8/11	0.73	17/42	0.40
30	M	17/23	0.74	5/8	0.63	9/11	0.82	31/42	0.74
31	MALEE	19/23	0.83	4/8	0.50	7/11	0.64	30/42	0.71

ตารางที่ 3 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจำแนกตาม มิติแต่ละด้าน (ต่อ)

ลำดับ	บริษัท	ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนจำแนกตามมิติ							
		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสิ่งแวดล้อม		ด้านสังคม		รวม	
		AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX
32	MINT	17/23	0.74	8/8	1.00	9/11	0.82	34/42	0.81
33	OISHI	18/23	0.78	7/8	0.88	8/11	0.73	33/42	0.79
34	OSP	19/23	0.83	7/8	0.88	9/11	0.82	35/42	0.83
35	PB	20/23	0.87	2/8	0.25	9/11	0.82	31/42	0.74
36	PM	21/23	0.91	6/8	0.75	11/11	1.00	38/42	0.90
37	PRG	21/23	0.91	3/8	0.38	8/11	0.73	32/42	0.76
38	RBF	18/23	0.78	1/8	0.13	7/11	0.64	26/42	0.62
39	SAPPE	22/23	0.96	5/8	0.63	11/11	1.00	38/42	0.90
40	SAUCE	18/23	0.78	3/8	0.38	8/11	0.73	29/42	0.69
41	SFP	18/23	0.78	8/8	1.00	9/11	0.82	35/42	0.83
42	SNP	21/23	0.91	8/8	1.00	7/11	0.64	36/42	0.86
43	SORKON	19/23	0.83	4/8	0.50	8/11	0.73	31/42	0.74
44	SSC	22/23	0.96	8/8	1.00	6/11	0.55	36/42	0.85
45	SSF	18/23	0.78	1/8	0.13	6/11	0.55	25/42	0.60
46	SST	21/23	0.91	5/8	0.63	10/11	0.91	36/42	0.86
47	TC	20/23	0.87	6/8	0.75	9/11	0.82	35/42	0.83
48	TFG	19/23	0.83	7/8	0.88	9/11	0.82	35/42	0.83
49	TFMAMA	22/23	0.96	6/8	0.75	10/11	0.91	38/42	0.90
50	TIPCO	20/23	0.87	8/8	1.00	10/11	0.91	38/42	0.90
51	TKN	20/23	0.87	5/8	0.63	8/11	0.73	33/42	0.79
52	TU	18/23	0.78	5/8	0.63	8/11	0.73	31/42	0.74
53	TVO	20/23	0.91	8/8	1.00	10/11	0.91	38/42	0.90
54	ZEN	18/23	0.78	2/8	0.25	7/11	0.64	27/42	0.64

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนข้อมูลแต่ละด้าน

การรายงานในแต่ละด้าน	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std.Deviation)
ด้านเศรษฐกิจ	0.17	0.96	0.79	0.14
ด้านสิ่งแวดล้อม	0.13	1.00	0.66	0.26
ด้านสังคม	0.27	1.00	0.75	0.15
รวม	0.40	0.93	0.75	0.12

จากตารางที่ 3 และตารางที่ 4 แสดงรายละเอียดของดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนแต่ละด้าน พบว่าบริษัทที่จดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีระดับการรายงานเพื่อความยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งมีระดับการรายงานข้อมูลเฉลี่ยร้อยละ 79 (S.D.= 0.14) โดยมีระดับการรายงานข้อมูลอยู่ระหว่าง 0.17-0.96 รองลงมาคือด้านสังคม มีระดับการรายงานข้อมูลเฉลี่ยร้อยละ 75 (S.D.= 0.15) โดยมีระดับการรายงานข้อมูลอยู่ระหว่าง 0.27-1.00 และด้านสิ่งแวดล้อม ระดับการรายงานข้อมูลเฉลี่ยร้อยละ 66 (S.D.= 0.26) โดยมีระดับการรายงานข้อมูลอยู่ระหว่าง 0.13-1.00

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จากการศึกษาของการรายงานความยั่งยืน 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 54 บริษัท พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีการเปิดเผยข้อมูลรายงานเพื่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมาคือด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 73.90 และด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 65.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ แพนมณี และ นิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ที่พบว่า ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนตามแบบประเมินความยั่งยืนของกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 64.71 และ สุภาพันธุ์ สมบูรณ์มนต์ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลจากงบการเงิน รายงานแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) รายงานประจำปีและรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ใหม่ในกลุ่มธุรกิจการเงินช่วงปี พ.ศ. 2553-2557 ที่พบว่า บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 52 และ อนุสรณ์ แจ่มทุ่ง และ นิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ที่พบว่า บริษัทในหมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้าง 19 บริษัท ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง โดยบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ทั้งนี้ การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ จันลีน (2563) ได้ทำการศึกษาการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร พบว่า บริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากรมีการจัดทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G4 และ GRI Standard ระหว่างปี 2558-2560 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และพบว่าส่วนใหญ่บริษัทที่มีมูลค่าทางการตลาดมากจะเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น สำหรับแรงจูงใจในการจัดทำรายงานความยั่งยืนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น ทำให้นักวิเคราะห์หลักทรัพย์สามารถพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำเพิ่มมากขึ้น เป็นไปตามที่ จริญญา อนันตชัย (2558) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนและมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านมาตรฐานที่ใช้ในการจัดทำรายงานความยั่งยืนและระดับการเปิดเผยของรายงานความยั่งยืน ที่พบว่า การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 หรือ 3.1 ระดับ C ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ไม่เฉพาะข้อมูลทางการเงินเท่านั้น ที่มีผลต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์ แต่การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนยังมีส่วนช่วยนักลงทุนในการประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ของกิจการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่ยังไม่มี การจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน มีเพียงการรายงานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้หัวข้อหนึ่งในรายงานประจำปีเท่านั้น ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลควรพิจารณาการออกข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์สำหรับการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน เพื่อเป็นสารสนเทศให้กับผู้มีส่วนได้เสียในการพิจารณาข้อมูลของบริษัทเพื่อการประกอบการตัดสินใจต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ศึกษาระดับการรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับรายงานความยั่งยืนของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และหรือการเปรียบเทียบระดับการรายงานความยั่งยืนระหว่างตลาด SET กับตลาด mai เพื่อขยายขอบเขตของประชากรให้กว้างมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยอาจแตกต่างจากผลการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จริญญา อนันตชัย. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนและมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). **ข้อมูลบริษัท**. สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.set.or.th/set/commonslookup.do?language=th&country=TH>.
- ปทุมพร หิรัญสาส์. (2557). การรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการใน 56-1: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา).
- พรพรรณ จันลั่น. (2563). การศึกษาการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, นครราชสีมา).
- วราภรณ์ แทนมณี และนิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร. (2562). ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น**, 1(1), 53-64.
- วิริยา จงรัชต์ชัย. (2561). การเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI: กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มดัชนีเซท 100. **วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์**, 12(17), 1-22.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). **ข่าวสารสภาวิชาชีพบัญชี**. สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=539623096&Ntype=30>.
- สถาบันไทยพัฒน์. (2554). **รายงานเพื่อความยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557 จาก <https://thaicrs.sharefile.com/requireduserinfo.aspx?id=s128465f54404bad8&type=send>.
- สิรินทร์ ศรีมงคลพิทักษ์ และมนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลพนักงานตามความสมัครใจ. **วารสารวิชาชีพบัญชี**, 8(21), 41-57.
- สุภาพันธุ์ สมบูรณ์มนต์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรษัทภิบาลกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของธุรกิจการเงิน: หลักฐานเชิงประจักษ์จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี).
- อนันตชัย ยุธประณม. (2559). แนวปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรม: เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร.
- อนุสรณ์ แจ่มทุ่ง และนิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร. (2562). ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา: หมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้าง. **วารสารวิจัยธุรกิจและการจัดการ เพื่อความเป็นเลิศ**, 1(2), 1-16.
- Abbott, W. F., and Monsen, R. J. (1979). On the Measurement of Corporate Social Responsibility: Self-reported Disclosures as a Method of Measuring Corporate Social Involvement. **Academy of Management Journal**, 22 (3), 501-515.
- Bhattacharyya, A. (2014). Factors Associated with the Social and Environmental Reporting of Australian companies. **Australasian Accounting Business and Finance Journal**, 8 (1), 25-50.
- Gamerschlag, R., Moller, K. and Verbeeten, F. (2011). Determinants of Voluntary CSR Disclosure: Empirical Evidence from Germany. **Review of Managerial Science**, 5,233-262.
- Mohd Ghazali, N. A. (2007). Ownership Structure and Corporate Social Responsibility Disclosure: Some Malaysian evidence. **Corporate Governance**, 7(3), 251-266.
- Rouf, Md. A. (2011). The Corporate Social Responsibility Disclosure: A study of Listed Companies in Bangladesh. **Business and Economics Research Journal**, 2(3), 19-32.

การประเมินโครงการ Program Evaluation

ชีวิน อ่อนละอ¹,
สวิตา อ่อนละอ²,
วิเชียร ชิวพิมาย³

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการ เป็นแนวทางในการนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาสำหรับใช้ในการวางแผนที่ได้จากนำผลจากการประเมินโครงการมาปฏิบัติตามขั้นตอนของโครงการ ในการดำเนินงานตามแผนการกำกับติดตามการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ และยังต้องดำเนินการตามนโยบายรวมทั้งหน่วยงานกลางที่ควบคุมดูแลด้วย นอกจากนี้ยังมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่หน่วยงานกลางดูแลจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานทั่วไปที่ใช้บังคับทุกองค์กร ที่มีความแตกต่างกันในการประเมินโครงการ เป้าประสงค์หลัก คือ ต้องการข้อมูลที่บ่งชี้ว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามประสงค์หลัก คือ ต้องการข้อมูลที่บ่งชี้ว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือเป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการตัดสินใจในการดำเนินการหรือไม่ รวมถึงการศึกษาว่าในการดำเนินการโครงการมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขในเรื่องอะไรบ้างและเป็นโครงการที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, กฎระเบียบ ข้อบังคับ

Abstract

Project assessment is a guideline for improvement. It is used in planning from the project assessment to follow the steps of the project in the implementation of the monitoring plan participation of the parties. They still have to implement the policy including the central agency that supervises it. There are also rules and regulations which are governed by the central organizations. It is a common benchmark that applies to all different organizations. The main objective is to obtain information that indicates whether the project undertaken is meeting the intended objectives or whether it is a project worth deciding to implement. It is included in the study that in the implementation of the project; there are problems that need to be improved about what has been changed or modified and how valuable the project is.

Keywords: Program Evaluation, rules and regulations

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการหมายถึง การกำหนดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้จัดทำโครงการได้มีการวางแผนงบประมาณและแผนงานที่กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้าที่จะใช้ในการดำเนินงานโครงการตลอดจนวิธีดำเนินการ โครงการกิจกรรม ระยะเวลาของการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนมีการการบริหารทรัพยากรอย่างชัดเจนตามกระบวนการ

โครงการ Program คือ การจัดวางแผนความคิด การจัดกิจกรรม หรือกลุ่มกิจกรรมตลอดจนวิธีการอย่างเป็นระบบ มีระเบียบขั้นตอนการดำเนินงาน กำหนดงบประมาณ และระยะเวลาในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

¹หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการธุรกิจกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประเมินคุณภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

การประเมินโครงการ เป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เป็นกระบวนการศึกษาความสำเร็จของโครงการตามนโยบาย คุณค่าของโครงการ ความคุ้มค่าของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหาร จากข้อค้นพบที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของเหตุ และผลอธิบายระดับผลงานกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องในการดำเนินงาน ข้อเสนอ ข้อชี้แนะแนวทางในการแก้ไข อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพ และความสำเร็จ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้องค์ความรู้และเข้าใจในวิธีการประเมินโครงการ
- 2.2 เพื่อฝึกทักษะการเขียนเรียบเรียงในการประเมินโครงการ
- 2.3 เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการ
- 2.4 เพื่อประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้าที่เป็นกระบวนการ

3. ในการประเมินโครงการโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการทางสังคมศาสตร์ เราสามารถประยุกต์แนวความคิดของบลูมมาใช้ในการประเมินโครงการได้ดังนี้ สมคิด พรหมจรรย์. (2552)

3.1 การประเมินก่อนการดำเนินโครงการ Pre-Evaluation เป็นการประเมินเพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และเพื่อการเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ

3.2 การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ Formative Evaluation เป็นการประเมิน เพื่อตรวจสอบ ผลของกิจกรรมย่อยในโครงการ หรือเป็นการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าในการดำเนินการ ตามโครงการ

3.3 การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือเพื่อสรุปโครงการ Summative Evaluation เป็นการ ประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้รับจากโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการ อย่างไรก็ตามโครงการทางสังคมศาสตร์โดยทั่วไป ผลของโครงการวัดออกมาเป็นรูปธรรมโดยตรง ได้ยาก นักประเมินจึงมักจะสร้างเครื่องมือช่วยในการสังเกต ใน 3 ระดับคือ

1) วัดระดับความรู้ความเข้าใจ Cognitive Domain ซึ่งประกอบด้วยการวัดความรู้ ความจำความเข้าใจ การนำไปใช้ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

2) วัดเจตคติ Affective Domain ซึ่งประกอบด้วยการวัดความรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบคุณค่า และสร้างลักษณะนิสัย

3) วัดทักษะ Psychomotor Domain ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือวัด การเลียนแบบ Imitating หรือยึดแบบแผน Patterning วัดความชำนาญ Mastering วัดการประยุกต์กับสถานการณ์ Applying และวัดการแก้ปัญหา Improvising

4. มิติในการประเมินผลโครงการ (วิเชียร ชิวพิมาย, 2552)

ประกอบด้วย

4.1 มิติทางวิชาการ Academic Dimension ซึ่งเป็นการประเมินสภาพความรู้ความเข้าใจ ทักษะและ เจตคติ แนวความคิดของ Benjamin Bloom กับ การประเมินโครงการ

4.2 มิติทางวิชาชีพ Professional Dimension เป็นการประเมินผล Result ซึ่งประกอบด้วยผลผลิต Out put เกิดผลลัพธ์ (Outcome และผลกระทบ Impact จากการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมิติทางวิชาชีพนี้เป็น กระบวนการบริหารจัดการโครงการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ Result Based Management

5. จุดมุ่งหมายในการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

- 5.1 เพื่อการหาข้อมูลต่าง ๆ นำมาใช้ในการวางแผนโครงการ
- 5.2 เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ นำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร
- 5.3 เพื่อหาข้อมูลที่แสดงคือผลสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ
- 5.4 เพื่อการตรวจสอบ กำกับติดตาม และการปรับปรุงโครงการ

5.5 เพื่อการศึกษา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ของโครงการ โครงการที่จะดำเนินการประเมินผลโครงการควรมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นโครงการที่แสดงแนวคิด ความเป็นมา ประเด็นปัญหา และเบื้องหลังไว้อย่างชัดเจน
- 2) เป็นโครงการที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม และเป็นโครงการที่กำหนดผล ของโครงการไว้อย่างชัดเจน
- 3) เป็นโครงการที่แสดงเหตุผล ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ และผลของโครงการไว้อย่างชัดเจน

6. ความสำคัญของการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการมีสาระสำคัญดังนี้

6.1 การประเมินโครงการจัดเป็นกลไกสำคัญ ในระบบการบริหารแบบเน้นผลงาน และมุ่งผลสัมฤทธิ์ Performance and Achievement Based

6.2 ผลจากการประเมินโครงการจะเป็นกลไกอันสำคัญในการลดความเสี่ยง และเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ

6.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์ ประเมิน จะเป็นตัวบ่งบอก และตรวจสอบความสำคัญ และความจำเป็น ความ พอเพียง ความเหมาะสมในบริบทของการดำเนินการ

6.4 ผลการประเมินสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาใช้ในการวางแผน ปรับแผนในการดำเนินการ ปรับปรุง และพัฒนา ตลอดจนขยายผลโครงการ

6.5 ผลการประเมินจะเป็นส่วนสำคัญที่สะท้อนถึงระดับความสำเร็จ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ นโยบาย และการบริหารจัดการ

7. ประเภทของการประเมินโครงการ แบ่งเป็น 5 ประเภทหลักๆ คือ แบ่งตามระยะเวลาของการดำเนินการ โครงการ แบ่งตามประเภทของผลที่เกิดจากโครงการ และแบ่งตามองค์ประกอบของโครงการ

7.1 การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินโครงการมี 3 ประเภท คือ

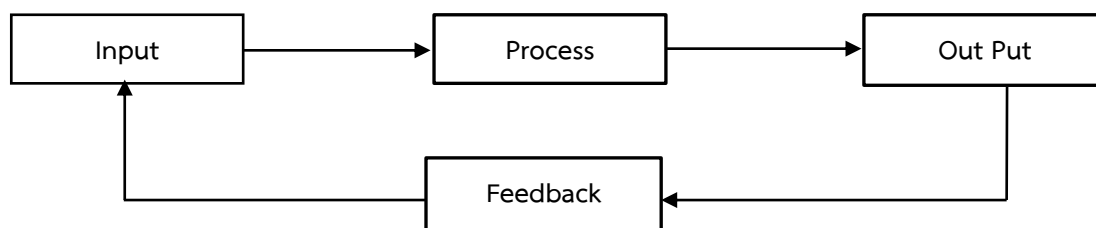
- 1) การประเมินก่อนเริ่มโครงการ Pre-evaluation เป็นการศึกษา และประเมินถึงความเหมาะสม ความจำเป็น และความเป็นไปได้ของโครงการ
- 2) การประเมินระหว่างดำเนินการ Formative Ongoing Evaluation เป็นการประเมินผลส่วนงานย่อย วิธีในการปฏิบัติ การใช้ทรัพยากรเพื่อพิจารณาแนวโน้มในอนาคต
- 3) การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ Summative Evaluation เป็นการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผล ผลกระทบของโครงการ

7.2 การแบ่งประเภทการประเมินโครงการตามผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของโครงการ Achievement Evaluation เป็นการประเมินว่าผลของโครงการเป็น อย่างไรบ้างเป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เพียงใด มีผลข้างเคียง Side Effect อะไรบ้างที่เกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดโครงการ
- 2) การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ Efficiency and Effectiveness โดยนำผลงานที่ได้รับจากโครงการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด เปรียบเทียบกับปริมาณทรัพยากรที่ใช้ในโครงการว่าคุ้มค่าหรือไม่ เพียงใด และเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ความต้องการที่กำหนด
- 3) การประเมินผลกระทบ Impact Evaluation โดยพิจารณาเกี่ยวกับผลกระทบ ในระยะสั้น และผลกระทบ ในระยะยาว Short-Term and Long Term Impact

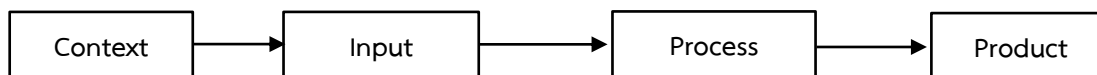
7.3 การแบ่งประเภทการประเมินโครงการโดยอาศัยเทคนิคเชิงระบบ System Model System Approach ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การประเมินโดยใช้องค์ประกอบหลักของระบบในการประเมินซึ่งประกอบด้วย

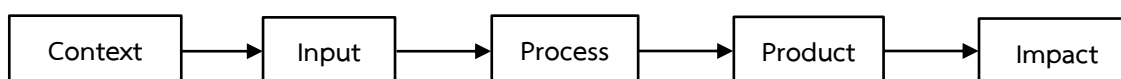
ในการประเมินโดยใช้องค์ประกอบหลัก เป็นการนำเอาผลผลิตที่ได้ประเมินย้อนมายัง Input และ Process เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหา คุณภาพของผลผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือศึกษาวิเคราะห์เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิตให้ดีขึ้น

2) การประเมินบริบทเพื่อนำระบบไปดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย

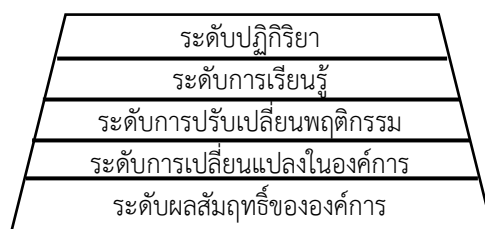
การประเมินบริบท หรือสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่า จะนำโครงการไปดำเนินการหรือไม่ และในทุกขั้นตอนจะต้องดำเนินการประเมินเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเราเรียก รูปแบบการประเมินนี้ว่า CIPP Model ผู้คิดคือ Daniel L. Stuffle Beam

3) การประเมินโครงการ โดยการประเมินทั้งบริบทและผลกระทบจากโครงการซึ่งประกอบด้วย

ในการประเมินผลกระทบ Impact เราอาจประเมินได้ใน 3 ระยะ คือ ผลกระทบในทันทีเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ผลกระทบในระยะกลาง และผลกระทบในระยะยาว ซึ่งเราเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Follow up Evaluation

4) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการศึกษาวเคราะห์ระดับปฏิริยาที่เกิดขึ้นจากโครงการ เป็นแนวคิด ของ A.C. Hamblin เรียกว่า Hamblin Evaluation ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการศึกษาวเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ และสังคม เช่นการศึกษา วิเคราะห์ ต้นทุน และคุณภาพการศึกษาวเคราะห์ผลของโครงการกับความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

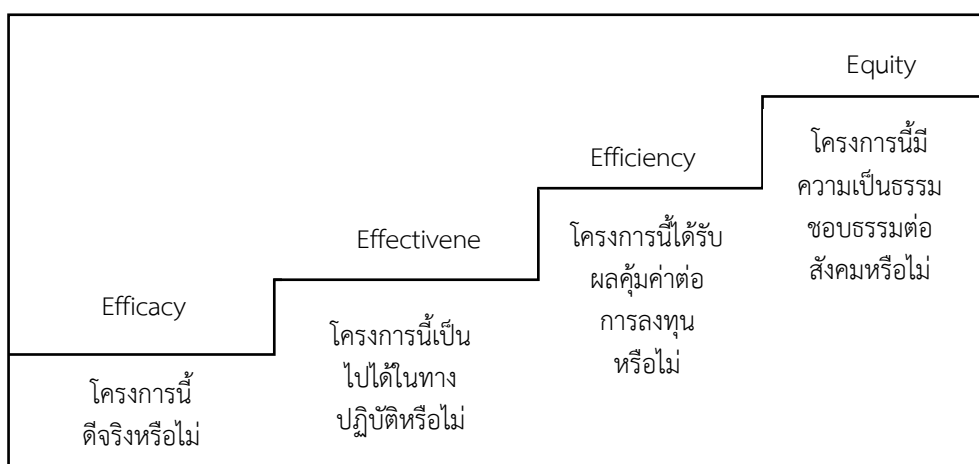
(1) ประสิทธิภาพ Efficiency =

$$\frac{\text{Input}}{\text{Out Put (Outcome)}}$$

มิติที่ใช้พิจารณา	คุณภาพดีขึ้น	คุณภาพเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง	คุณภาพต่ำลง
ต้นทุนสูงขึ้น	?	ไม่พึงประสงค์	
ต้นทุนเท่าเดิม	พึงประสงค์	?	ไม่พึงประสงค์
ต้นทุนต่ำลง	พึงประสงค์อย่างยิ่ง	พึงประสงค์	?

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่าย ต้นทุน ทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้รับในเชิงเศรษฐศาสตร์ว่าคุ้มค่าหรือไม่ “เป็นการค้นหาคำตอบว่า ผลที่ได้รับดีที่สุดแล้วเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป” ในการประเมินตามรูปแบบดังกล่าว จึงเป็นการประเมินที่นำเอาต้นทุน และคุณภาพมาพิจารณาถึง ความสัมพันธ์ และใช้องค์ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

(2) AE Model for Program Evaluation มีองค์ประกอบรูปแบบ และขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ที่มา Suffle beam, D.L. (1973)

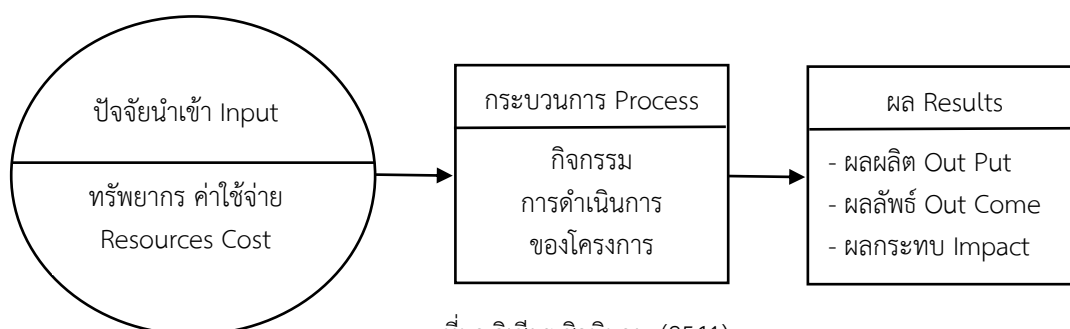
ขั้นที่ 1 เป็นการประเมินโครงการโดยการพิจารณาตัดสินว่าโครงการโดยตัวมันเองจริงหรือไม่ สามารถดำเนินการตามโครงการ ได้หรือไม่ Can it work?

ขั้นที่ 2 เป็นการประเมินประสิทธิผลของโครงการ Effectiveness ด้วยการประเมินว่าโครงการดังกล่าว เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 เป็นการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ Efficiency เป็นการประเมินความคุ้มค่าของผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

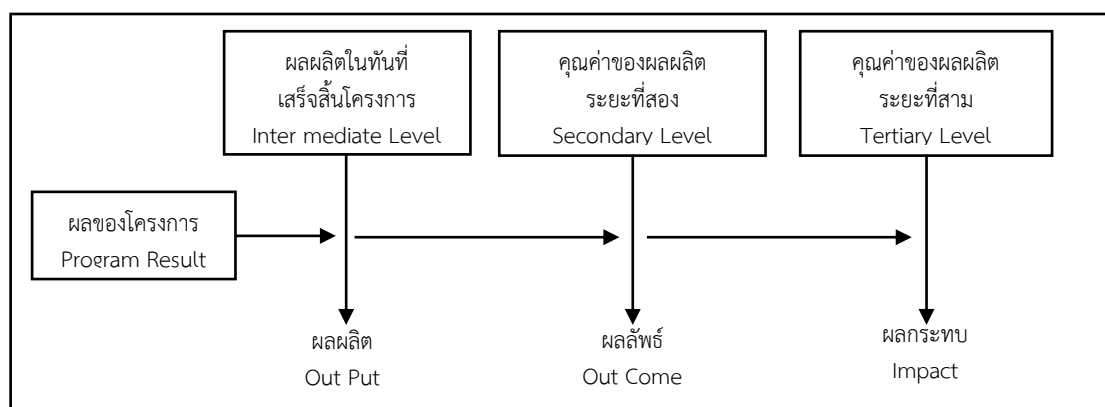
ขั้นที่ 4 เป็นการประเมินความเสมอภาค ความเป็นธรรม และความชอบธรรม Equity ของโครงการที่มีต่อสังคมและชุมชน

(3) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้าต่อการใช้ทรัพยากร และหรือค่าใช้จ่าย

ที่มา วิเชียร ชิวพิมาย. (2541)

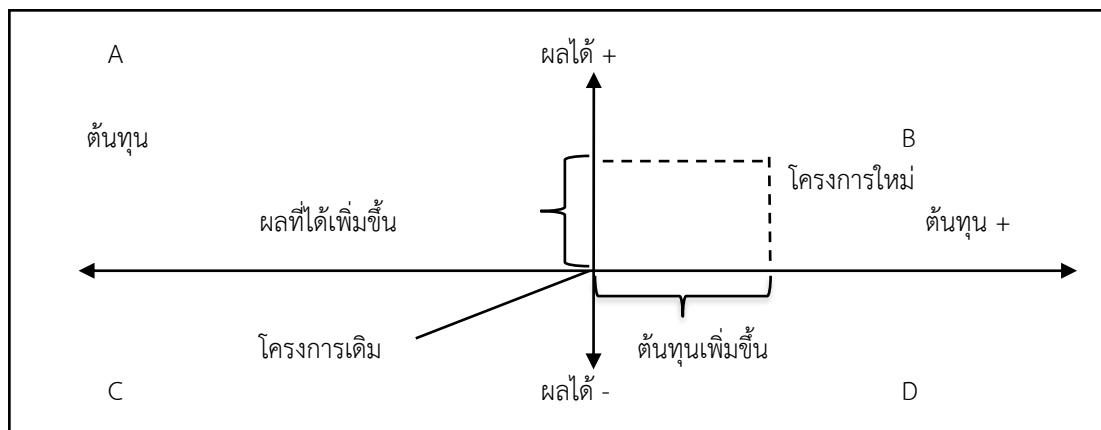
ต้นทุน Cost คือมูลค่าของทรัพยากรทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ส่วนผล Results คือสิ่งที่ได้รับจากการใช้ทรัพยากรทั้งหมดดำเนินการ ซึ่งจะส่งผลให้ดำเนินการประเมินใน 3 ระดับ ดังนี้

(4) การประเมินโครงการ โดยอาศัยการวิเคราะห์ต้นทุน ผลได้ และอรรถประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CEA Cost Effectiveness Analysis CBA Cost Benefit Analysis CUA Cost Utility Analysis และ JA Incremental Analysis

$$\text{IA Incremental} = \frac{\text{Additional Cost}}{\text{Additional Effects}}$$

ซึ่งมีรูปแบบในการประเมินเพื่อการตัดสินใจดังนี้

ที่มา วิเชียร ชิวพินาย. (2541) และ พิษณุ พงศ์ศรี. (2553)

8. คุณลักษณะของนักประเมินโครงการที่ดี

ในการประเมินโครงการ หรือประเมินผลโครงการ ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่า โครงการที่กำลังจะประเมิน จะก่อให้เกิดประโยชน์อะไร ต่อใคร ต่อองค์กร สังคม ชุมชนในประเด็นใดบ้างมีต้นทุนอะไร อย่างไร มีผลประโยชน์อะไรบ้างที่เกิดจากโครงการ เพราะผลจากการประเมินโครงการเดียวกัน ส่งผลต่อผู้ใช้ผลประโยชน์ ในผลการประเมินต่างกัน ฉะนั้น คุณลักษณะของนักประเมินโครงการที่ดีอย่างน้อยควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

8.1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ คือมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และผล วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการในการดำเนินการ ผลที่เกิดขึ้น และผลกระทบของโครงการ

8.2 ความสามารถในการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของโครงสร้าง กิจกรรมในการ ดำเนินการตามโครงการ และผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ

8.3 มีความรู้ความสามารถในการประเมินผลตามดัชนีวัดความสำเร็จของโครงการทั้งในเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ และความสามารถตัดสินคุณภาพผลของโครงการทั้งในรูปแบบการประเมินแบบอิงเกณฑ์ อิงกลุ่มและ การเทียบเคียงสมรรถนะ

8.4 มีความสามารถในการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำเสนอทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม

8.5 มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญในโครงการที่จะดำเนินการประเมิน

8.6 มีความวิริยะ อุตสาหะ ความมานะพยายาม ความอดทน และบากบั่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อช่วยให้ การประเมินผลโครงการถูกต้อง และสมบูรณ์

8.7 มีความสามารถในการกำหนดมาตรฐานการประเมิน ดัชนีการประเมิน ที่สามารถ บ่งบอกถึง ความสำเร็จ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ

8.8 มีความรู้ความสามารถในวิธีการประเมินที่หลากหลาย และมีความสามารถในการประยุกต์วิธีการ ประเมิน ดังกล่าวได้เหมาะสมตามบริบทของโครงการ

8.9 นักประเมินโครงการ ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณของการประเมิน และเคารพในพันธสัญญา ที่ได้ตกลง ร่วมกันทั้งระยะเวลาและผลงานการประเมิน

8.10 นักประเมินโครงการ ต้องมีเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เทคนิคทักษะการสื่อสาร มีเจตคติที่ดี ถูกต้อง เหมาะสม

8.11 นักประเมินโครงการต้องมีเทคนิค ทักษะทางเทคโนโลยีในการนำเสนอผลการประเมิน และเทคนิค ทักษะด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานการประเมินสู่สาธารณะ

8.12 นักประเมินโครงการต้องมีเทคนิค ทักษะ ความรู้ ความสามารถในการวางแผน อันจะช่วยให้การประเมินผลโครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

9. การวางแผนในการประเมินโครงการ (Stak, R.E, 1973)

ในการวางแผนประเมินโครงการใดๆ นักประเมินโครงการจำเป็นต้องกำหนดแผนการดำเนินการ เพื่อใช้เป็นกรอบปฏิบัติ เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการหรือบรรลุเป้าหมายในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

9.1 กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการประเมิน เป็นการกำหนดว่าในการประเมินโครงการ ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์อะไรเป็นสำคัญ ต้องการทราบอะไรจากการประเมิน หรือจะใช้ผลการประเมินเพื่อ ประโยชน์อะไร จะตรวจสอบอะไรบ้างในการประเมินในการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการประเมิน จะต้องนำหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการมาใช้ในการพิจารณาด้วย

9.2 กำหนดกรอบ และขอบข่ายในการประเมิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการประเมินผลโครงการเป็นการประเมินโครงการใด มีลักษณะอย่างไร มีขอบข่ายของการดำเนินโครงการเป็นอย่างไร มีระยะเวลาของโครงการถึง เมื่อไหร่ พื้นที่โครงการครอบคลุมอะไรบ้าง และมากน้อยเพียงใด จะกำหนดมาตรฐานการประเมินที่ด้าน ด้านใดบ้าง มีดัชนีการประเมินอะไรบ้างจำนวนเท่าใด จะเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้กับใคร ที่ไหน และอย่างไรจะกำหนดนิยามในการประเมินว่าอย่างไรบ้าง

9.3 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินวินิจฉัย ทั้งเกณฑ์ เชิงปริมาณ เกณฑ์เชิงคุณภาพ และเกณฑ์ในการเทียบเคียง

9.4 กำหนดวิธีการประเมิน หรือออกแบบการประเมิน สร้าง และพัฒนาเครื่องมือในการประเมิน โดยการกำหนดแหล่งข้อมูลวิธีหรือเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการในการคัดเลือก และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ และหรือในการทดสอบการแปลผล

9.5 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการประเมินและจัดทำกำหนดการตาราง รายละเอียดตลอดจนกำหนดบุคลากร และจำนวนผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ

9.6 กำหนดรายละเอียดงบประมาณตามกิจกรรมที่ดำเนินการว่าจะใช้งบประมาณ อะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

10. การนำเสนอผลการประเมิน (Tyler, R.W. 1975)

ในการเสนอผลการประเมินโครงการ เป็นขั้นการประมวลผล แปลผลจากการวิเคราะห์ จากข้อมูลเชิง ปริมาณ และ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้ในหลักการ เหตุผลของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการดำเนินการของโครงการ และผลที่คาดว่าจะได้รับ และหรือผลกระทบของโครงการ นอกจากนี้แล้วในการ นำเสนอผลการประเมิน จะต้องชี้แนะ เสนอแนะสภาพการณ์ในปัจจุบัน และคาดการณ์ในอนาคตที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์อีกด้วย

ในการนำเสนอผลการประเมินโครงการ มีสิ่งที่นักประเมินจะต้องตระหนักในการประเมินซึ่งประกอบด้วย

10.1 ความเป็นระบบระเบียบ ของผลข้อมูลในการประเมิน

10.2 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับเวลาการเก็บข้อมูล

10.3 แหล่งข้อมูลกับการได้มาของข้อมูลในการประเมิน

10.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

10.5 ความลำเอียงในการเก็บข้อมูล การตีความ การแปลผล

10.6 การสรุปที่เกินจากข้อมูลที่ได้รับผลการสรุปขาดประสิทธิภาพในการสื่อความหมาย ไม่เป็นระบบ ไม่เป็นไปตามหลักตรรกศาสตร์ คือขาดความมีเหตุผล

11. บทสรุป

การประเมินโครงการถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์จะมีความแตกต่างตามขั้นตอนวิธีการแล้วแต่เนื้อหา การประเมิน มีงบประมาณมาเกี่ยวข้องซึ่งต้องมีวิธีการประเมินการออกแบบมีเป้าหมาย ตลอดจนการกำหนดเป้าหมาย และ ระยะเวลาจะต้องมีขั้นตอนการประมวลผล แปรผลจากการวิเคราะห์ จากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ตลอดจน คาคการณ์หวังผลในอนาคต ที่เกิดขึ้นในกายภาพหน้าด้วยในการนำเสนอผลการประเมินโครงการ นักประเมินจะต้อง ประกอบด้วยการประเมินโครงการ 6 ขั้นตอน ตามรายละเอียดดังนี้

- 1) ต้องอาศัยหลักและทฤษฎีของระบบในการประเมินโครงการประเมินพร้อมทั้งการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง แก้ไขทุกครั้ง ประกอบระเบียบในการประเมินนั้นต้องมีกระบวนการในการพัฒนาเครื่องมือทดสอบและทดลองเครื่องมือหา มาตรฐานที่เครื่องมือสามารถบ่งชี้ได้และต้องนำเครื่องมือไปประเมินแหล่งที่ข้อมูลที่ต้องการประเมินใช้สถิติในการประมวล ประเมิน เพื่อตีความ มีค่าและความหมายตรงที่ปราศจากความลำเอียงและข้อมูลที่มาตีความข้อมูลหลักการประเมินนั้นก็จะมี ความเพียงพอ ตามระเบียบวิธีการทางสถิติที่ได้รับการพิสูจน์และยอมรับในระดับสากล ปราศจากการลำเอียงในการนำเสนอ
- 2) การเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินต้องเป็นช่วงเวลาที่ยอมรับได้ว่าข้อมูลที่ได้มาเป็นผลโดยตรงอันเนื่องมาจากการ ดำเนินการตามโครงการไม่ก่อนและหลัง การดำเนินโครงการที่จะก่อให้เกิดการขาดความสมบูรณ์ในการแสดงผลของโครงการ
- 3) แหล่งข้อมูลต้องเพียงพอ และเป็นแหล่งข้อมูลที่เกิดจากการดำเนินการของโครงการต้องเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ที่แม่นยำตรงนำเสนอทุกมิติตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างครบถ้วน แสดงให้เห็นถึงแหล่งข้อมูลแท้
- 4) เครื่องมือต้องได้มาตรฐานครอบคลุมตัวแปร ผ่านการทดลอง ทดสอบมีหลักและทฤษฎีที่ใช้อ้างอิงในระดับ สากลและเป็นที่เชื่อถือได้ในทางวิชาการและได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องและตรงตามบริบทในการประเมินที่เป็นเป้าหมายหลัก ในการประเมินแต่ละครั้ง
- 5) ต้องปราศจากความลำเอียงในการเก็บข้อมูล ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพตลอดจนการวิเคราะห์ค่าตัวเลข ไม่เพิ่มหรือลดค่าของข้อมูลที่จะสนองต่อความรู้สึกในการประเมิน ที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง การตีความต้องตีความตาม หลักสถิติและการวิจัย ที่แสดงคือผลเชิงประจักษ์ ตลอดจนการแปลผลต้องยึดหลักตามวิธีการวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและ การวิจัยเชิงคุณภาพที่สะท้อนเชื่อมโยงกับตัวเลขข้อมูลยืนยันทางวิชาการ
- 6) ต้องไม่ด่วนสรุปหรือสรุปเกินจากค่าของตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์และต้องสื่อความหมายได้ ตรงตาม ความหมายของตัวเลขที่กำหนดตามหลักสากลและเป็นไปตามหลักตรรกศาสตร์และวามมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือตามหลักวิชาการ

12. เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล วิชา. (2552). การประเมินโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมค่ายพุทธบุตร วัดพระศรีอารย์ ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิสนุ พองศรี. (2553). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2555). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : แฮร์สอ็อป เคอร์มีส์.
- มนตรี สังข์ทอง. (2560). การประเมินระบบและกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยของหน่วยงานวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและ ชุมชนระยะที่ 1. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 14(2), 81-101.
- วิเชียร ชิวพิมาย. (2541). การประเมินโครงการ. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]. (เอกสารอัดสำเนา).
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร. จตุพรดีไซน์.
- Popham, W.J. (1975). *Educational Evaluation*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Stak, R.E. (1973). "The Continence of Educational Evaluation" in *Educational Evaluation Theory and Practice*. USA. Worthington: Charles A. Jones.
- Suffle beam, D.L. (1973). "An Introduction to PDK Book" in *Educational Evaluation: Theory and Practice*. USA: Charles A. Jones.
- Tyler, R.W. (1975). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

ผลของกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ ต่อความสามารถ
ในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Effects of Collaborative Strategic Reading (CSR) Strategy Supplemented
with Questioning Base on Q A R Strategy on Thai Critical
Reading Ability of Mathayomsuksa 5 Students

วารุณี มิหิม¹,
จุฬามาศ จันทศรีสุต²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ และวิธีปกติ และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ และวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 21 อำเภอสังขาม จังหวัดหนองคาย ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน ที่ได้มาโดยการสุ่มเป็นกลุ่ม จาก 6 ห้อง เหลือ 2 ห้อง ใช้วิธีจับสลากแบ่งเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 21 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ 2) แผนปกติ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระและการทดสอบที่แบบอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.14 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.71 และวิธีปกติ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.40 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.05 นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 34.71 และวิธีปกติมีค่าเฉลี่ย 24.05 สูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยวิธีปกติ

คำสำคัญ กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR), การตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์, การอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compare Thai critical reading ability of Mathayomsuksa 5 students before and after learning by using collaborative strategic reading (CSR) strategy supplemented with questioning base on Q A R strategy and the traditional method, 2) to compare Thai critical reading ability of Mathayomsuksa 5 students after learning by using collaborative strategic reading (CSR) strategy supplemented with questioning base on Q A R strategy and the traditional method. The sample consisted of 2 classrooms of Mathayomsuksa 5 students who were studying in the second semester of the academic

¹นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²รองผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

year 2020 in a small high school under the Secondary Education Service Area Office 21 Sangkhom District, Nongkhai Province. They were selected by using cluster random sampling by using the lottery method is divided into 21 students in Mathayomsuksa 5/1 were a experimental group and 20 students in Mathayomsuksa 5/2 were the control group. They were selected by using cluster random sampling. The instruments used to collect data were lesson plans and a thai critical reading ability test. Data was analyzed by means, percentage, standard deviation t-test for dependent samples and t-test for independent samples.

Results of this study were:

1. Students who learned by collaborative strategic reading (CSR) strategy supplemented with questioning base on Q A R strategy, the pretest mean score revealed at 13.14 while the posttest mean was at score 34.71 and the traditional method; the pretest mean score was at 15.40, the posttest mean score was at 24.05 The student ability on Thai critical reading performed after the experiment was higher than that of the pretest.

2. Students who learned by collaborative strategic reading (CSR) strategy supplemented with questioning base on Q A R strategy, the posttest mean score was at 34.70 and the mean score of traditional method was at 24.05 Students who learned by collaborative strategic reading (CSR) strategy supplemented with questioning base on Q A R strategy on Thai critical reading ability, the posttest mean score was higher than the group using the normal method.

Keywords: Collaborative Strategic Reading (CSR) Strategy, Q A R Strategy, Thai critical reading

1. บทนำ

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เล็กจนโต การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพ และการศึกษา การอ่านเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน การอ่านจึงเป็นทักษะสำคัญที่ยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ การประกอบ อาชีพ การนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

การอ่านเป็นทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนที่จะช่วยให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การอ่าน มีขอบข่ายที่กว้างขวางครอบคลุมกิจกรรมหลายด้าน เช่น การรับรู้ การพัฒนาความสนใจ การสังเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินค่า อย่างพินิจพิเคราะห์ ทำให้การอ่านเกิดการตอบสนอง ทางร่างกายและทางอารมณ์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติ บุคลิกภาพ อุปนิสัย ตลอดจน แนวทางการประพฤติปฏิบัติของผู้อ่านได้ จำเป็นต้องมีทักษะในการอ่าน ซึ่งต้องอ่านได้อย่างมี วิจารณ์ญาณ อัจฉรา ชีวพันธ์ (2553)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ และได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)สาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ที่ 1 สาระการอ่าน คือ ตีความแปลความ ขยายความเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆ ด้านอย่างมีเหตุผล คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านและประเมินค่าเพื่อนำความรู้ความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา วิเคราะห์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเสนอความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล ตอบคำถามจากการอ่านงานเขียนภายในเวลาที่กำหนด อ่านเรื่องแล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิดบันทึกย่อความและรายงาน สังเคราะห์ความรู้จากการอ่านมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียนและพัฒนาความรู้ทางอาชีพ ตลอดจนมีมารยาทในการอ่าน จะเห็นได้ว่าหลักสูตรในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งเน้นให้นักเรียนใช้ทักษะการอ่านในระดับสูงหรือเรียกว่า การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ด้วยสติปัญญาอย่างมีเหตุผล พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ความคิด และสามารถนำไปใช้

แม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะกำหนดเรื่องการสอนอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณไว้ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลของสำนักทดสอบทางการศึกษา (สทศ.) ปีการศึกษา 2561 ผลการสอบ O-NET กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศอยู่ในระดับที่ต่ำมาก โดยมีข้อสังเกตว่า

คะแนนเฉลี่ยในการศึกษา 2559 - 2561 นั้น ต่ำกว่าร้อยละ 80 แสดงถึงความสามารถในวิชา ภาษาไทยของนักเรียนซึ่งรวมความสามารถในการอ่านไว้ด้วยนั้น จากสาระสำคัญของสาระการเรียนรู้ที่ 1 สาระการอ่าน คือ ตีความ แปลความ ขยายความ เรื่องที่อ่าน วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆ ด้านอย่างมีเหตุผลโดยส่วนรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ ควรปรับปรุง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนยังมีข้อบกพร่องในด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไม่สามารถตีความ แปลความ วิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่อ่าน ครูไม่เข้าใจวิธีการสอนอย่างแท้จริง ส่วนมากจะกำหนดวัตถุประสงค์ให้นักเรียนอ่าน เรื่องโดยไม่มีวัตถุประสงค์อื่น ซึ่งถ้าครูสอนให้นักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านใน ลักษณะต่าง ๆ ตามความสามารถ นักเรียนก็จะนำวิธีการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการเรียน ครูภาษาไทยมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอนอ่านไม่เพียงพอ เช่น จิตวิทยาการอ่านการวิเคราะห์ระดับความสามารถในการอ่านและวิธีสอนอ่านตามจุดมุ่งหมายเฉพาะ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าควรปรับปรุงคุณภาพและเสริมสร้างทักษะการอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนทักษะการอ่านอย่างถูกต้อง สาเหตุของปัญหาเกิดจากการที่ นักเรียนมีความสามารถในการเรียนต่างกัน พื้นฐานความรู้ต่างกัน กระบวนการจัดการเรียนการสอนก็ยังเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ใช้วิธีการสอนรูปแบบเดิม ๆ หรือใช้กระบวนการกลุ่ม ต่างคนต่างเรียน ต่างคนมุ่งทำงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงอย่างเดียว คนเก่งก็ทำงานของตนเองโดยไม่สนใจเพื่อนที่อ่อนกว่า คนอ่อนก็ ทำงานไปเท่าที่มีประสิทธิภาพที่จะทำได้โดยไม่มีการปฏิสัมพันธ์กัน ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผลงานที่ออกมาไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น (กรรวิชากร, 2545)

จากการศึกษางานวิจัยผ่านมามีเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยสนใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยเข้ากับยุคปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้และช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ครุมีหน้าที่เป็นผู้แนะนำ นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ในการร่วมกิจกรรมกลุ่มและเป็นวิธีที่ยังไม่มีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่แพร่หลาย ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีนั้นมาแก้ปัญหาตัวแปรตามเป็นรูปแบบการสอนที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเองมีขั้นตอนให้นักเรียนได้อ่านตีความ แปลความ ขยายความ เรื่องที่อ่าน วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆ ด้านอย่างมีเหตุผล ให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มได้ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะและฝึกกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ พบว่ากลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (Collaborative Strategic Reading : CSR) สามารถนำมาปรับใช้กับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนสามารถฝึกให้นักเรียนเกิดการอ่านขั้นสูงหรือการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ดี ซึ่งกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ โดย คลิงเนอร์, วอห์น, บอร์ดแมนและสแวนสัน (Klingner, Vaughn, Boradman, & Swanson, 2012)

จากขั้นตอนและวิธีสอนดังกล่าวผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนอย่างละเอียด พบว่าขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการอ่าน (During Reading) เป็นขั้นเรียนรู้คำศัพท์ นักเรียนยังไม่มีความเข้าใจคำศัพท์ได้ไม่เพียงพอ ไม่มีการตั้งคำถามเรียนรู้คำศัพท์กันภายในกลุ่ม ซึ่งต้องการให้นักเรียนได้รับการฝึกจากการตั้งคำถามง่าย ๆ จนถึงคำถามที่ยากขึ้น เริ่มอ่านจากบทอ่านสั้น ๆ ไปถึงเรื่องที่มีขนาดยาว การแบ่งประเภทของคำถามจะช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ข้อมูลจนไปถึงระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ผู้วิจัยจึงได้นำการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ (Question and Answer Relationship) เข้ามาเสริมเพื่อเพิ่มทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ราฟาเอล (Rafael, 1984) ซึ่งเป็นเทคนิคการตั้งคำถามหลังจากการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน นำมาเสริมในขั้นที่ 2 ขั้นระหว่างการอ่านของกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เป็นเครื่องมือที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและสามารถจัดหมวดหมู่ของคำถามตามแหล่งข้อมูลที่จำเป็นสำหรับคำตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมา ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ จะสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนได้หรือไม่ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธี คิว เอ อาร์ หลังเรียนสูงกว่าวิธีแบบปกติหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ และวิธีปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ และวิธีปกติ

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ และ วิธีปกติ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยใช้วิธีปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2563 ของโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในอำเภอสังขาม จังหวัดหนองคาย จำนวน 2 โรงเรียน รวม 6 ห้องเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 157 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมขนาดเล็กแห่งหนึ่งใน อำเภอสังขาม จังหวัดหนองคายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งสุ่มเป็นกลุ่ม จาก 6 ห้อง เหลือ 2 ห้อง จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 41 คน ใช้วิธีจับสลากแบ่งเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 21 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มควบคุม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน แผนละ 3 คาบเรียน รวม 15 คาบเรียน ที่มีความเหมาะสม ระหว่าง 4.33-5.00

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 5 แผน แผนละ 3 คาบเรียน รวม 15 คาบเรียน ที่มีความเหมาะสม ระหว่าง 4.33-5.00

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่าย(p) อยู่ระหว่าง 0.28-0.80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.22-0.61 และค่าความเชื่อมั่น ค่าเท่ากับ 0.85

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทดสอบก่อนเรียน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ กับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ กับนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวนแบบ 5 แผน แผนละ 3 คาบเรียน รวมจำนวน 15 คาบเรียน

3.3 ทดสอบหลังการเรียน (Post-Test) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยใช้แบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ที่ได้รับการจัดการเรียน ด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ มาทดสอบกับกลุ่มทดลองอีกครั้ง เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลหลังการฝึก

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้การทดสอบที่แบบไม่อิสระ (Dependent t-test)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบที่แบบอิสระ t-test for Independent Sample คำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (SPSS for windows)

ผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.14 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.71 และวิธีปกติ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.40 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.05 นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ และวิธีปกติ

ผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน CSR	13.14	2.67	22.128**
หลังเรียน CSR	34.71	2.76	
ก่อนเรียนปกติ	15.40	3.00	10.827**
หลังเรียนปกติ	24.05	2.65	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 34.71 และวิธีปกติมีค่าเฉลี่ย 24.05 สูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยใช้วิธีปกติที่นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทย อย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าวิธีปกติและนักเรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ สามารถทำคะแนนได้สูงกว่าวิธีปกติ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ กับวิธีปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t
ทดลอง	21	34.71	2.76	86.78	12.621**
ควบคุม	20	24.05	2.65	60.13	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ และวิธีปกติ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของไวทสกี้ (Vygotsky) ขณะที่เด็กกำลังใช้ความคิดแสดงว่าเด็กกำลังสร้างความรู้ความเข้าใจภายในตน (Internalization) ขึ้นอันเป็นการสร้างความหมายใหม่ขึ้นจากภายในตน โดยใช้ความคิดของตน ตีความหมายของภาษาหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจของตนเองมีความชัดเจนยิ่งขึ้น (ไวทสกี้ Vygotsky, 1978)

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ ต่อมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียนเป็นกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน นักเรียนได้ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม แบ่งหน้าที่ของกันในกลุ่มทำความเข้าใจบทอ่านจนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสมาชิกทุกคน ในกลุ่มต้องร่วมมือกันและรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยมีครูเป็นเพียงผู้ที่คอยชี้แนะและ ให้คำปรึกษาเท่านั้น สอดคล้องกับ คลิงเนอร์, วอห์น, บอร์ดแมนและสแวนสัน (Klingner, Vaughn, Boradman & Swanson, 2012) เป็นผู้เริ่มต้นใช้ วิธีนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนการอ่านเน้นการเรียนแบบร่วมมือผู้นำไปใช้กับเด็กที่มีความสามารถหลากหลายในการอ่านเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4-5 คนโดยรูปแบบการสอนแบบนี้มีจุดแข็งคือผู้เรียนจะต้องช่วยกันกลุ่มทุกคนและพวกเขาจะรู้สึกประสบความสำเร็จ และใช้การตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ ซึ่งถือว่าเครื่องมือที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและสามารถจัดหมวดหมู่ของคำถามตามแหล่งข้อมูลที่จำเป็นสำหรับคำตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นเทคนิคการสอนอ่านที่เหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับชั้น ราฟาเอล (Rafael, 1984)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยกลวิธีคิว เอ อาร์ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนมีความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้จะชอบการรวมกลุ่มเพื่อน โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มของตนเอง ได้มีการแสดงความคิดเห็นและเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ นักเรียนที่มีความแตกต่างจากเพื่อนในด้านการเรียนเกิดความมั่นใจในตัวเอง และมีกำลังใจในการเรียนร่วมกิจกรรมทำให้เกิดกระบวนการอ่านที่เป็นเหตุเป็นผลมากยิ่งขึ้น และได้ฝึกการใช้เทคนิคในการตั้งคำถาม ในกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนมีส่วนร่วม มีขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนเกิดการอ่านตีความ แปลความ ขยายความเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆ ด้านอย่างมีเหตุผล คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านและประเมินค่าเพื่อนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาได้นั้นคือการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สนิท ตั้งทวี (2536) กล่าวว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านขั้นวิจารณ์เป็นการอ่านที่ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับอ่านเอาเรื่องแปลความเป็นพื้นฐาน ต่อจากนั้น ผู้อ่านต้องอาศัยประสบการณ์ของตน หรือนำเอาความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่ามาช่วยในการตัดสินใจและวินิจฉัยเรื่องที่อ่าน

2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปกตินักเรียนได้อ่านตามกระบวนการสอนอ่าน ตลอดจนมีการอภิปรายผลการเรียนรู้ ร่วมกับครูและเพื่อนร่วมห้อง สอดคล้องกับกองวิจัยทางการศึกษา (2536: 22) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินไปตามกิจกรรมเสนอแนะในคู่มือการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งการสอนนี้ใช้วิธีการบรรยาย อธิบาย ชักถาม ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม การดำเนินการสอนแต่ละคาบใช้วิธีหลายๆ อย่างควบคู่กันไป โดยพิจารณา ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา จึงทำให้หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติแล้ว นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้น

นักเรียนกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง แต่เมื่อนำผลการทดลองมาทดสอบทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมพบว่าความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 คือ กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยหลังเรียนมากกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากพิจารณากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามปกติ เป็นกระบวนการสอนอ่านแบบปกติ พบว่าครูผู้สอนเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้มาถ่ายทอดให้กับนักเรียน กรมวิชาการ (2543)

กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยหลังเรียนมากกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจากพิจารณากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามปกติ เป็นกระบวนการสอนอ่านแบบปกติ พบว่าครูผู้สอนเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้มาถ่ายทอดให้กับนักเรียน กรมวิชาการ (2543) ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบปกติว่า เป็นการสอนแบบปกติทั่วไปที่เคยปฏิบัติ มีลักษณะเป็นการบรรยาย โดยผู้สอนเตรียมเนื้อหาเป็นอย่าดี ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับผลการศึกษานั้น โดยทั่วไปเป็นการสื่อความหมายทางเดียว คือจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย มีการจดบันทึกหรือการซักถามบางครั้ง ฉะนั้นนักเรียนกลุ่มควบคุมเกิดการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจรรย์ญาณไม่มากนัก

การเปรียบเทียบกับนักเรียนกลุ่มทดลอง เนื่องจากขั้นตอนการสอนอ่านด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ ช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจรรย์ญาณอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ ของคลิงเนอร์ วอห์น, บอร์ดแมนและสแวนสัน (Klingner, Vaughn, Bordman & Swanson, 2012) โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ในการแก้ปัญหาการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจรรย์ญาณและนำการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ ซึ่งเป็นเทคนิคการตั้งคำถามหลังจากการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจรรย์ญาณของนักเรียน เป็นเครื่องมือที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและสามารถจัดหมวดหมู่ของคำถามตามแหล่งข้อมูลที่เป็นสำหรับคำตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นเทคนิคการสอนอ่านที่เหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับชั้น ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นคำตอบนั้นมี 2 ประเภทคือ 1. ข้อมูลที่สามารถค้นหาได้จากในเรื่องที่อ่าน 2. ข้อมูลที่มาจากประสบการณ์ของผู้อ่าน ประเภทของเทคนิคการตั้งคำถามแบบ Q A R มี 4 ประเภท คือ 1. คำถามที่สามารถหาคำตอบจากเรื่องที่อ่านได้ (Right There) 2. คำถามที่ผู้อ่านต้องคิดและค้นหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน (Think and Serch) 3. คำถามที่ผู้อ่านต้องใช้ข้อมูลในบทอ่านและประสบการณ์ในการตอบ (Auther and Me) 4. คำถามที่คำตอบนั้นมาจากประสบการณ์ของผู้อ่านที่มีมาก่อนหน้าและแนวคิดของตนเอง (On My Own) นักเรียนจะได้รับการฝึกจากการตั้งคำถามง่ายๆ จนถึงคำถามที่ยากขึ้น ราฟาเอล (Rafael ,1984) มาเสริมระหว่างการอ่านเพื่อให้เข้าใจประเด็นที่อ่านและหาใจความสำคัญที่เป็นข้อสรุปของกลุ่ม ให้สัมพันธ์ระหว่างคำถามและคำตอบ หลังจากทีอ่านครบกระบวนการแล้ว ขั้นสุดท้ายเป็นวัดการประเมินค่า คือการตัดสินคุณค่าของเรื่องที่อ่านว่าอะไรคือส่วนที่เป็นจริงและอะไรคือส่วนที่เป็นเท็จ พิจารณาและค้นหาคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง รวมถึงความเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกับ สุนันทามันเศรษฐวิทย์ (2543) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผลการอ่านรวมทั้งการอ่านอย่างมีวิจรรย์ญาณไว้ว่า นักจิตวิทยาการอ่านนำหลักของ บลูม (Bloom) มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการอ่าน มี 6 ขั้นตอน คือ จำ เข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ซึ่งแต่ละขั้นมีลำดับขั้นการคิดแตกต่างกัน ขั้นที่ 1-3 เป็นจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของพฤติกรรมการอ่าน และขั้นที่ 4-6 เป็นการคิดในขั้นสูงของพฤติกรรมการอ่าน ซึ่งการอ่านอย่างมีวิจรรย์ญาณนั้นจำเป็นต้องมีพฤติกรรมการอ่านทั้งหกขั้น จึงจะถือว่าเป็นผู้บรรลุเป้าหมายของการอ่าน

ดังนั้นนักเรียนที่เรียนด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจรรย์ญาณ หลังเรียนสูงกว่าที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลานานในการจัดกิจกรรมให้ครบทุกขั้น ระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะในแต่ละขั้น ครูไม่ควรเร่งรัด กระชั้นเวลา เพื่อให้ครบทุกกิจกรรมในเวลาอันรวดเร็ว เพราะจะทำให้เด็กไม่เข้าใจรูปแบบกิจกรรม เกิดความสับสนและเกิดความเครียด ครูต้องคอยให้คำแนะนำ คอยให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียนทุกระยะ และต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ ครูต้องฝึกฝนให้นักเรียนเข้าใจการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ โดยเริ่มจากบทอ่านสั้นๆหรือเลือกเนื้อหาที่ไม่ยากเกินไปก่อน ถ้าหากนักเรียนยังไม่เข้าใจการตั้งคำถามดีพอ ครูต้องยกตัวอย่างให้นักเรียนไม่สับสนและไม่เกิดความเครียด ครูต้องคอยสังเกตพฤติกรรมและคอยให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียนทุกระยะ ให้นักเรียนเข้าใจการตั้งคำถามแต่ละประเภท ใ้เวลานักเรียนได้ฝึกตั้งคำถาม ไม่เร่งรัดจนเกินไป เพื่อให้เด็กได้เข้าใจรูปแบบของคำถาม

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ เป็นการสอนอ่านที่ฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การค้นหาคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้ และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน โดยทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ดังนั้นครูจำเป็นต้องเตรียมบทเรียน และประเด็นคำถามมาล่วงหน้าเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการสังเกตจากกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ในขั้นตอนการสอนโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ นักเรียนได้เขียนสรุปเรื่อง และเขียนตอบคำถาม ควบคู่กับตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ความสามารถในการเขียน เพราะการสอนด้วยกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เสริมด้วยการตั้งคำถามตามกลวิธีคิว เอ อาร์ มีขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้ถ่ายทอดความคิดจากการอ่านโดยการเขียนโดยให้นักเรียนสรุปความจากเรื่องที่อ่านโดยใช้ภาษาของตนเอง เพื่อให้นักเรียนจะได้ฝึกฝนทักษะการเขียนให้พัฒนายิ่งขึ้น

2. ควรใช้เทคนิควิธีอื่นร่วมกับกลวิธีการอ่านแบบร่วมมือ (CSR) เพื่อให้นักเรียนได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการอ่านได้หลากหลายขึ้น และเพื่อให้การเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมวิชาการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: สภาลาดพร้าว.
- กองวิจัยทางการศึกษา. (2536). **การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของนักเรียน**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- สนิท ตั้งทวี. (2536). **ศิลปะการสอนภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2544). **เทคนิควิจัยด้านการอ่าน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. (2553). **พัฒนาทักษะภาษา พัฒนาความคิดด้วยกิจกรรมการเล่นประกอบการสอนภาษาไทย**. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Klingner, Vaughn, Boradman & Swanson. (2012). **Collaborative strategic reading**. Longmont: Sopris West.
- Raphael, T.E., & Karthryn, H.A. (2005). QAR: Enhancing comprehension and test taking across grades and content areas. **The Reading Teaching**, 59(3), 206-221.

ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

The Achievement of Knowledge Management in Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars

มุกดาวรรณ ชนวงษ์¹, ชัยนี คำภีล²,
ชุตินันท์ ศรีนวกุลธรรม³, สุวิมล ดอบุตร⁴,
นฤมล สีนสุพรรณ⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย 2. ศึกษาการบูรณาการจัดการความรู้สู่การพัฒนา งาน สุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเข้าฟัง สังเกตการณ์ ร่วมเป็นวิทยากร สอบถามผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครั้งสุดท้าย จำนวน 8 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกวิทยากร 8 คน ข้อมูลที่ได้รับวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ ในรอบ 1 ปี จำนวน 10 ครั้ง
2. การบูรณาการจัดการความรู้สู่การพัฒนา งาน สุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร พบว่า ด้านการบูรณาการความรู้สู่การพัฒนา งาน มี 5 เรื่อง คือ 1) Google Classroom 2) การเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน 3) ผู้นำยุค VUCA World 4) โลกเปลี่ยนคนปรับ 5) การเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร ด้านการพัฒนาสุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร มี 5 เรื่อง คือ 1) การพัฒนาบุคลิกภาพ 2) จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน 3) PM 2.5 4) บริหารกายและจิต เพื่อชีวิตและสุขภาพ 5) การส่งเสริมสุขภาพแบบตริยัญจร
3. ด้านการพัฒนา งาน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสฟื้นฟูความรู้เดิม และได้รับองค์ความรู้ใหม่จากมุมมองของแต่ละบุคคล สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานและใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. ด้านการพัฒนาสุขภาพ และการดำเนินชีวิต ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปพัฒนาร่างกาย และจิตใจของตนเองได้ และสามารถขยายผลโดยให้คำแนะนำผู้อื่นได้ เกิดความมั่นใจในการดูแลสุขภาพโดยวิถีธรรมชาติ

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

The objectives of qualitative research by participation action method aims to study: 1. to create learning process in Faculty of Science and Technology of how to respond to the philosophy of the College of Asian Scholars. 2. to manage integration knowledge to improve job health and life of staff collected data from listening, observe and questionnaires with 8 participants in final and in-depth interviewing with 8 persons from data analyzing.

Research results:

1. To create learning process in Faculty of Science and Technology founded there was learning management process for 10 times in a year.

¹⁻⁴อาจารย์หลักสูตรวิทยาการจัดการสุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁵รองศาสตราจารย์ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2. To manage integration study of knowledge to improve to job founded has 5 topics: 1) google classroom, 2) teaching objectives writing, 3) leaders in the VUCA world era, 4) world change, human adapt, and 5) publish research results in journals. Has 5 topics on improve to health and life of staff: 1) personality improvement, 2) psychology in daily life, 3) PM 2.5, 4) physical and mental exercises for better and health, and 5) Health promotion in Teerunjakon

3. For development of job, participants have their opportunity to recalled and updated knowledgement from their point-of-view, and able to adapt for their everyday's life.

4. For development health and life, participants can use for improve to their body and mind, also give their suggestion for others and look after their health confidently.

Keywords: integrated learning process Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars

1. บทนำ

บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา กำหนดไว้ 4 บทบาท คือ 1. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ 2. วิจัยและพัฒนา 3. บริการวิชาการ และ 4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย คือ วิสัยทัศน์ดี (Visionary) มีวินัย (Discipline) ใฝ่ใจวิทยบูรณาการ (Integrity) โดยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีหน้าที่พัฒนาความรู้ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของอาจารย์และบุคลากรภายในสังกัด ให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน

การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภายในองค์กร เป็นการบูรณาการความรู้มาใช้พัฒนาขีดความสามารถขององค์กรให้ได้มากที่สุด โดยมีกระบวนการในการสรรหาความรู้ เพื่อถ่ายทอดและแบ่งปันไปยังบุคลากรเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาคน หรือผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนพัฒนาฐานความรู้ขององค์กร

จากเหตุผลดังกล่าว คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำกระบวนการจัดการความรู้ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และบังเกิดผลต่อการปฏิบัติด้านพัฒนาองค์กร ดังนั้นจึงได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ (KM) ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

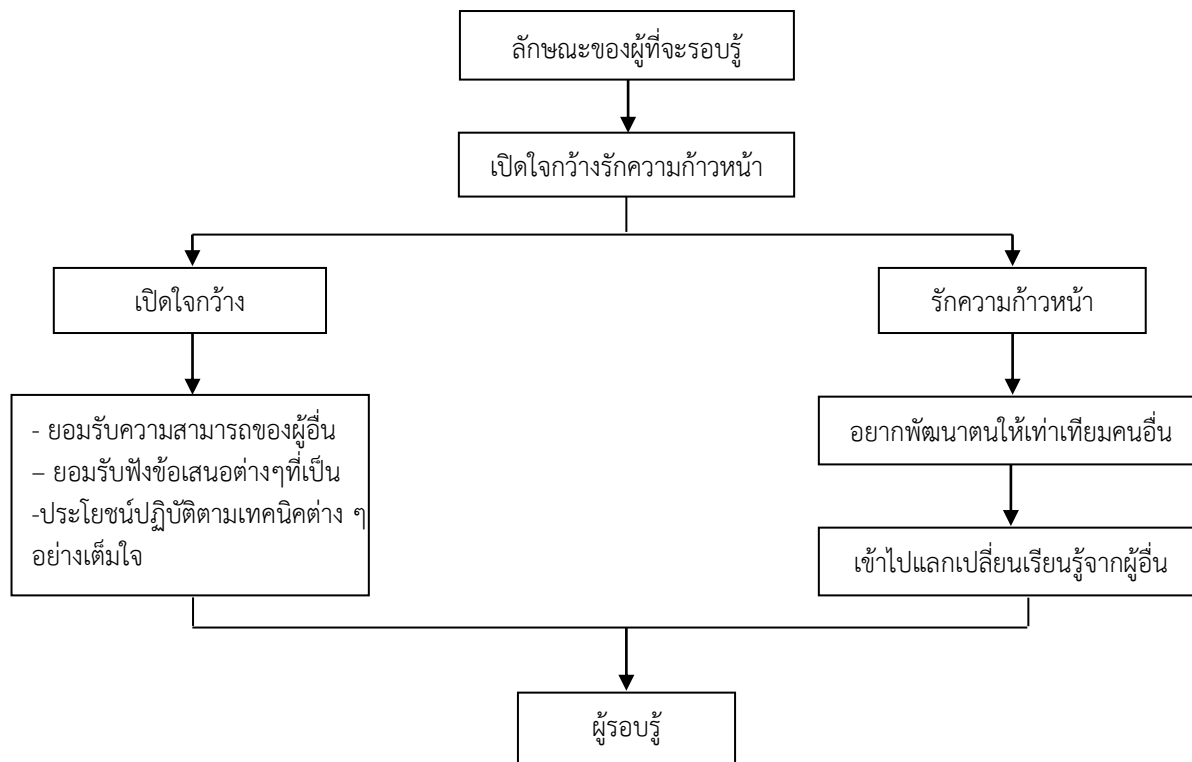
1. เพื่อศึกษาการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ภายในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
2. เพื่อศึกษาการบูรณาการการจัดการความรู้สู่การพัฒนางาน สุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ของปีเตอร์ เอ็ม เซนเก้ (Peter M. Senge, 1990) ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ 5 ประการ ที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิด องค์การแห่งการเรียนรู้ขึ้นประกอบด้วย 1. การใฝ่เรียนรู้ของสมาชิกในองค์การ (Personal Mastery) 2. ความมีสติหรือมีแบบจำลองความคิด (Mental Model) 3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมของคนในองค์การ (Shared Vision) 4. การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) และ 5. การคิดอย่างเป็นระบบของคนในองค์การ (System Thinking)

จากหลักการทั้ง 5 ข้อสามารถจะสรุปลักษณะของผู้ที่จะรอบรู้ได้นั้น ต้องมีลักษณะดังนี้คือเปิดใจกว้างและรักความก้าวหน้าคนที่ใจกว้างจะยอมรับได้ว่าตนมีความรู้ความสามารถเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นจะยอมรับใน

ความสามารถของผู้อื่นยอมรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์ และปฏิบัติตามเทคนิค วิธีการต่างๆอย่างเต็มใจการรักความก้าวหน้าทำให้อยากพัฒนาตนเองให้เท่าเทียมคนอื่น ก็จะเข้าไป แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้อื่นได้โดยง่าย จึงส่งผลให้เป็นผู้รอบรู้ในที่สุดซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมเพื่อวางแผนโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินงานตามแผนโครงการโดยจัดทำกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เดือนละครั้งตามความพร้อมและความถนัดของบุคลากรร่วมกับการประชุมกรรมการคณะ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลโดยผู้วิจัยเข้าร่วมรับฟังสังเกตการณ์และร่วมเป็นวิทยากรภายหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2564 ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยชี้แจงวัตถุประสงค์และตั้งคำถามให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านได้หยุดพิจารณาและมีเลขาช่วยจดบันทึกซึ่งคำถามมีดังนี้

4.1 จากการทำกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ (KM) ที่ผ่านมา 10 ครั้ง ท่านได้เข้าฟังกี่ครั้ง?

4.2 ในภาพรวมของท่านคิดว่ากิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ (KM) ที่ทำมาามีประโยชน์หรือไม่ที่ว่ามีประโยชน์อย่างไรกรุณาตอบโดยไม่ซ้ำกัน

4.3 ข้อเสนอแนะที่ควรจะทำในปีต่อไป ซึ่งการประชุมในครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุม 8 คน

4.4 สำหรับผู้เป็นวิทยากรผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากอาจารย์อาวุโส 4 คน และอาจารย์ใหม่ 4 คนรวม 8 คน

4.5 ได้สรุปผลการวิจัยร่วมกับหัวหน้าโครงการและคณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ได้เนื้อหาครบถ้วนตามที่กำหนดไว้

5. กลุ่มเป้าหมาย

อาจารย์ และบุคลากร ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 17 คน

6. สรุปผลการวิจัย

1. ด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ภายในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

พบว่ามีการดำเนินการจัดการความรู้ (Knowledge Management) จำนวน 10 ครั้ง ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง วิทยากร และวัน เดือน ปี ในการดำเนินการ ดังนี้

KM คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ลำดับ	เรื่อง	วิทยากร	วันที่
1	Google Classroom	อ.สุวิทย์ ขุนอยู่, อ.พิชานนท์ สว่างโรจน์	31 กรกฎาคม 2563
2	การเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร	รศ.ดร.จุฬารัตน์ โสตะ	23 ธันวาคม 2563
3	การพัฒนาบุคลากร	รศ.วิมา อิศรางกูร ณ อยุธยา	22 มกราคม 2564
4	จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน	อ.วุฒิชัย โยธา	24 กุมภาพันธ์ 2564
5	PM 2.5	อ.สุวิมล ดอบุตร	19 มีนาคม 2564
6	1. การเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน	ผศ.ชวน แสงปัสสา	25 พฤษภาคม 2564
7	2. ผู้นำยุค VUCA World	รศ.ดร.จุฬารัตน์ โสตะ	
8	การบริหารกายและจิตเพื่อชีวิตและสุขภาพ	รศ.นฤมล สีนสุพรรณ	23 มิถุนายน 2564
9	โลกเปลี่ยนคนปรับ	อ.มุกดาพรรณ ชนวงษ์	14 กรกฎาคม 2564
10	การส่งเสริมสุขภาพแบบตรีภูมิ	รศ.นฤมล สีนสุพรรณ	

สรุปการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ระหว่างเดือนกรกฎาคมพ.ศ 2563 - กรกฎาคม 2564 มีจำนวน 10 ครั้ง

2. ด้านการบูรณาการการจัดการความรู้สู่การพัฒนาสุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร พบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหัวข้อที่ช่วยในการพัฒนางาน ได้แก่

1. Google Classroom
2. การเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน
3. ผู้นำยุค VUCA World
4. โลกเปลี่ยนคนปรับ
5. การเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสาร

ความคิดเห็นของวิทยากร

ยุคนี้เทคโนโลยีสื่อสารกว้างไกลอาจารย์ทุกท่านควรรู้จัก และนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนการเรียนการสอนอาจารย์ต้องรู้จักเขียนวัตถุประสงค์และการประเมินผล และยุคนี้เป็นยุคที่โลกผูกพันคลุมเครือ (VUCA World) โลกเปลี่ยนคนต้องปรับตัวสิ่งสำคัญบุคลากร 1. ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล 2. เข้าใจสถานการณ์โลกและสังคม 3. ศึกษาเรียนรู้ให้ชัดเจน 4. ต้องรวดเร็วและฉับไว โดยเฉพาะคณาจารย์ต้องตื่นตัววิจัยเมื่อทำวิจัยแล้วควรตีพิมพ์เผยแพร่ให้ผู้สนใจในสังคมได้รับรู้ สามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนั้นยังสามารถรวบรวมเพื่อผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าของตนเองต่อไป

2.2 ด้านสุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร หัวข้อที่ช่วยพัฒนาสุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร ได้แก่

1. การพัฒนาบุคลิกภาพ
2. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน
3. PM 2.5
4. การบริหารกายและจิตเพื่อชีวิตและสุขภาพ
5. การส่งเสริมสุขภาพแบบตรีธาตุจร

ความเห็นของวิทยากร

บุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากภายในและภายนอกส่งผลทำให้เรามั่นใจอยู่ในสังคมได้อย่างสง่างาม ซึ่งยุคนี้เป็นยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนเช่น covid-19 ระบาดทำให้ชีวิตคนสับสนวุ่นวาย ทำอย่างไรใครคนจะมีความสุขซึ่งความสุขจะต้องออกมาจากภายในจึงนำจิตวิทยามาพูดเพื่อให้คนมีความสุข และช่วงที่พูดเป็นช่วงที่ PM 2.5 เกินมาตรฐาน เกือบทั่วภูมิภาคภายในประเทศการนำมาพูดเพื่อให้ทุกคนได้คำนึงถึงสุขภาพ

นอกจากนั้นการบริหารร่างกายบริหารจิตใจการคิดเชิงบวกและการรับประทานอาหารให้สมดุล ทำให้โรคภัยไข้เจ็บไม่มีวิทยากรจึงได้นำมาให้ทุกคนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อสามารถนำไปใช้ได้ โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพด้วยวิชาตรีธาตุจรทุกคนสามารถปฏิบัติได้ในยามว่าง ทำให้อวัยวะสำคัญเช่นลำไส้ใหญ่ลำไส้เล็กหัวใจปอด ไต ระบบภูมิคุ้มกันและระบบการไหลเวียนในร่างกายดี เป็นการใช้ธรรมชาติบำบัดที่สามารถพึ่งตนเองได้ไม่จำเป็นต้องพึ่งยาที่เป็นสารเคมี

สรุปการบูรณาการการจัดการความรู้สู่การพัฒนาสุขภาพ และการดำเนินชีวิตของบุคลากร

ด้านวิทยากร มีความประสงค์ให้บุคลากรทุกคนมีความสุขดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสง่างาม และมีความสุข

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 8 คน เคยเข้าร่วมกิจกรรม 10 ครั้ง จำนวน 4 คน 9 ครั้ง จำนวน 2 คน และ 8 ครั้ง จำนวน 2 คน ที่ขาดไปเนื่องจาก ติดภารกิจงานสอนนักศึกษา การทำกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 8 คน มีความคิดเห็นว่ามีประโยชน์ดังนี้

1. ด้านการพัฒนางาน

- 1) ได้ทบทวนความรู้ได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ได้ข้อคิด และแนวทางใหม่นำไปปรับใช้ได้
- 2) ได้เรียนรู้นอกตำรา เป็นมุมมองใหม่ ๆ ของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นมุมมองส่วนตัว
- 3) ได้ความรู้ นำไปจัดการ และเสริมความรู้ของตนเอง
- 4) เพิ่มความรู้ใหม่ให้กับตนเอง และใช้ในการปฏิบัติงาน
- 5) ได้องค์ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นจากองค์ความรู้เดิม สามารถนำไปพัฒนาตนเองในชีวิตประจำวัน

และการทำงาน

- 6) รับรู้ และเข้าใจ พื้นความรู้เดิม นำมาพัฒนาตนเอง และปรับปรุงตนเอง

สรุป ด้านการพัฒนางาน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสฟื้นฟูทบทวนความรู้เดิม และได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆจากมุมมองของแต่ละบุคคล เป็นการเรียนรู้นอกตำรา สามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน และการใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ด้านสุขภาพและการดำเนินชีวิต

- 1) สามารถนำไปพัฒนาทางกายและทางใจได้ และขยายผลต่อให้ผู้อื่นได้
- 2) มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กายกับใจต้องไปด้วยกัน ใช้พลังธรรมชาติให้มากที่สุด

สรุป ด้านสุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปพัฒนาร่างกายและจิตใจของตนเองได้ และสามารถขยายผลโดยให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ เกิดความมั่นใจในการดูแลสุขภาพ โดยใช้พลังจากธรรมชาติให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ จากผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. การจัดการความรู้ (KM) มีประโยชน์ควรเริ่มก่อนการประชุม
2. การนำเสนอแต่ละครั้งควรมีการบันทึกวิดีโอไว้เพื่อสามารถทบทวนดูได้
3. ควรมีการจัดระบบสารสนเทศเรื่องการจัดการการเรียนรู้
4. หัวข้อที่น่าสนใจ ไม่ต้องเป็นวิชาการเสมอไป อาจเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เช่น ประสบการณ์ชีวิต หรือ การคิดนอกกรอบแล้วปฏิบัติได้ โดยไม่ผิดต่อจารีตประเพณี ก็มาช่วยกระจายต่อ
5. ควรนำเทคนิคธรรมชาติ มาเผยแพร่ให้ทุกคนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและครอบครัว
6. ควรมีการ KM อย่างต่อเนื่อง

สรุป การทำ KM ควรเริ่มก่อนการประชุมกรรมการคณะควรมีการจัดระบบสารสนเทศเพื่อสามารถทบทวนดูได้ อาบน้ำเรื่องที่น่าสนใจอื่นๆมาเสนอ โดยเฉพาะเทคนิคการดูแลสุขภาพ โดยวิถีธรรมชาติ และควรมี KM อย่างต่อเนื่อง

7. อภิปรายผล

เนื่องด้วยในปีพ.ศ.2563 มีการปรับเปลี่ยนภายในองค์กรของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย หลักสูตรทางด้านสุขภาพ เช่น หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ และหลักสูตรวิทยาการจัดการสุขภาพซึ่งเคยสังกัดอยู่กับบัณฑิตวิทยาลัยได้มีการย้ายมาสังกัดอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีบุคลากรหลากหลายสาขามายู่ร่วมกันมีทั้งบุคลากรอาวุโสและบุคลากรใหม่ ซึ่งคณะและบุคลากรทั้งหมดได้ระดมวางแผนยุทธศาสตร์ของคณะใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา 4 บทบาท คือ 1. ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ 2. วิจัยและพัฒนา 3. บริการวิชาการและ 4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และให้สอดคล้องกับปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย คือ 1. วิสัยทัศน์ดี 2. มีวินัย 3. ใส่ใจบูรณาการโดยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีหน้าที่พัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สม่ำเสมอโดยต้องรับส่งข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถสร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน

โครงการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กรในครั้งนี้ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง สอดคล้องตามบทบาทของสถาบันการศึกษาปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย และบทบาทหน้าที่ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะบุคลากรทุกคนควรมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำโดยเฉพาะคณะและหัวหน้าโครงการมีความใส่ใจ รู้จักเคล็ดลับของชีวิตเก็บตกความคิดทำให้ชีวิตไม่ตกหล่น กับบุคลากรทุกคนให้ความร่วมมือมีความมุ่งมั่นกระตือรือร้นและมีความรักความสามัคคี จึงทำให้มีความสำเร็จอยู่แค่เอื้อม

8. บทสรุป

กระบวนการจัดการการเรียนรู้ จากการดำเนินงานระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 - กรกฎาคม พ.ศ. 2564 จำนวน 10 ครั้ง ด้านการบูรณาการสู่การพัฒนางานมี 5 เรื่องคือ 1) Google Classroom 2) การเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน 3) ผู้นำยุค VUCA World 4) โลกเปลี่ยนคนปรับ 5) การเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารด้านการพัฒนาสุขภาพและการดำเนินชีวิตของบุคลากร มี 5 เรื่อง คือ 1) การพัฒนาบุคลิกภาพ 2) จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน 3) PM 2.5 4) บริหารกายและจิตเพื่อชีวิตและสุขภาพ 5) การส่งเสริมสุขภาพแบบศิริราช

ด้านการพัฒนางาน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสฟื้นฟูความรู้เดิม และได้รับองค์ความรู้ใหม่จากมุมมองของแต่ละบุคคล สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานและในชีวิตประจำวันได้

ด้านการพัฒนาสุขภาพและการดำเนินชีวิต ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปพัฒนาร่างกายและจิตใจของตนเองได้ และสามารถขยายผลโดยให้คำแนะนำผู้อื่นได้ เกิดความมั่นใจในการดูแลสุขภาพโดยใช้พลังจากธรรมชาติ

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กระบวนการจัดการความรู้เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากได้มีข้อเสนอแนะว่าการจัดการความรู้ (KM) ควรเริ่มก่อนการประชุมกรรมการคณะ นอกจากนั้นควรมีการจัดระบบสารสนเทศเพื่อสามารถทบทวนดูได้อาจนำเรื่องที่น่าสนใจอื่น ๆ มานำเสนอ โดยเฉพาะเทคนิคการดูแลสุขภาพวิถีธรรมชาติและควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรฝึกคิดและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบแต่ละหัวข้อที่ทำเสนอสามารถประเมินและเขียนเป็นบทความวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ได้

2.2 การที่คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเจ้าภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของทุกคณะในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย นอกจากมีการประมวลผลควรพัฒนาเป็นงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ระดับสถาบันซึ่งถือว่าเป็นสุดยอดแห่งการทำงานทางวิชาการเพื่อเป็นตัวอย่างแก่บุคลากรคณะอื่นๆในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

10. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกท่านในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

“สามัคคี คือ พลังแห่งความสำเร็จ”

11. เอกสารอ้างอิง

- กระแส ชนวงษ์ และสมชัย เบญจมิตร. (2554). **ความสำเร็จ.....อยู่แค่เอื้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นนทบุรี : ปี มีเดีย.
- นฤมล สีนุพรรณ. (2556). เรามาดูแลสุขภาพตามหลักธรรมชาติกันเถอะ. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 3(2), กรกฎาคม - ธันวาคม หน้า 8 – 14.
- แผนยุทธศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). แผนกลยุทธ์ คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2563 ถึง 2567.
- มุกตาวรรณ ชนวงษ์. (2563). ผู้รับผิดชอบ โครงการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กร (Km) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
- มารุต คำชะอม. (2545). **เคล็ดลับชีวิต**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- Peter M. Senge. (1990). **ทฤษฎีการจัดการความรู้ของปีเตอร์ เอ็ม เซงเก้ (The five disciplines)**. จาก [sopanchot.Blogspot.com/2017/02/KM.html](http://sopanchot.blogspot.com/2017/02/KM.html) สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2564.

ภาวะผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่ Leadership in an era of disruptive innovation

ลัลลนา สิงห์จามุนี¹,
นิศารัตน์ โชติเชย²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะอภิปรายถึงความสำคัญและความเข้าใจถึงภาวะผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่ เพื่อพัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านภาวะผู้นำ นำเสนอความคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้นำในยุคนวัตกรรมใหม่ การพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน ท่ามกลางโลกที่เกิดเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันตลอดเวลา การที่องค์กรสามารถนำการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ มาใช้ให้เกิดเป็นโอกาสและสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น ๆ ได้อย่างคุ้มค่าที่สุด ซึ่งผู้นำจำเป็นต้องตระหนัก และให้ความสำคัญกับการรับมือให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเริ่มต้นจากผู้นำองค์กร ซึ่งจะต้องเป็นคนที่พร้อมเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการปรับตัว สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด มีความจำเป็นต้องประยุกต์ใช้ศาสตร์ภาวะผู้นำให้มีคุณประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ต้องตระหนักรู้ให้เท่าทันกับโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยต้องเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ ปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ ทำงานให้เร็วขึ้น มีการเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด สร้างพลังให้เกิดขึ้นในองค์กร ท่ามกลางโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันตลอดเวลา

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, นวัตกรรม, ยุคนวัตกรรมใหม่

Abstract

This article's aim is to discuss and understand the importance of leadership in an era of disruptive innovation. When changes within an organization are frequent and significant, its leader's ability to adapt is crucial. Without this attribute, development of the organization may become unsustainable. While the inability or refusal to adapt may result in dire consequences, this is no reason to view such changes with negativity. Every change, irrespective of how "disruptive" it may be, should be seen as an opportunity. Indeed, if leaders are sufficiently equipped with knowledge of leadership science, seemingly insurmountable changes can very possibly be transformed into concrete benefits for the organization. Looking to the future. If we are to empower our organization in this rapidly changing world, certain new perspectives must be gained. Changes can be gradual or sudden and mistakes are inevitable. Recognizing and learning from those mistakes is key to our continuation and success.

Keywords: Leadership, Innovation, Era of disruptive innovation

1. บทนำ

โลกสังคมเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่แน่นอน คลุมเครือ และซับซ้อน ส่งผลกระทบอย่างเป็นวงกว้างในทุกภาคส่วน ระบบเดิมล่มสลาย การปรับตัวเป็นไปอย่างรุนแรง ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิต เมื่อพิจารณาถึงความเป็นองค์กร บุคลากรขาดความสามารถในการแข่งขัน ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพและขับเคลื่อนได้ อย่างเต็มที่ ไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ แรงขับเคลื่อนภายใน ไม่สามารถนำตนเองได้ นอกจากนี้ บุคลากรยังขาดความเข้าใจในแนวคิดเชิงระบบ จึงขาดกระบวนการเรียนรู้ ขาดองค์ความรู้ จึงแก้ปัญหาเชิงซับซ้อนไม่ได้ อีกทั้งขาดมุมมองเชิงองค์รวม จึงขาด

¹นักศึกษาปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2565

2. ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการในการจูงใจที่ผู้นำมีอิทธิพลเหนือคนกลุ่มอื่นโดยการสั่งการ โน้มน้าว หรือชี้แนะให้คนเหล่านั้นปฏิบัติตาม เพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (รุ่งรัตน์ พลชัย, 2563) เป็นลักษณะส่วนตัว ของบุคคลคนหนึ่งที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา เมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกัน หรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน ในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมาย และประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล (ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเอก, สวิตา อ่อนลออ, 2563: 845-860) ในส่วนของผู้นำเป็นบุคคลที่ได้มีโอกาสผู้นำ ไม่ว่าเขาเหล่านั้น จะได้นำตามสถานการณ์หรือการแต่งตั้งตามกฎหมายก็ตาม ต้องมีความสามารถในการนำ คือ การสร้างแรงจูงใจต่อการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถให้เกิดขึ้นกับผู้ที่บังคับบัญชา พนักงานหรือผู้ตาม พร้อม ๆ กับการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์กร ภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่ซับซ้อนอย่างยิ่ง เพราะมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการ สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยการใช้ความพยายาม และการฝึกฝนอย่างหนักของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตาม ภาวะผู้นำของแต่ละบุคคลไม่สามารถแสดงระดับความสามารถออกมาเป็นตัวเลขได้ หากแต่ภาวะผู้นำจะสามารถแสดงพฤติกรรมในการนำ ยิ่งงานยาก งานมาก งานใหญ่ ยิ่งต้องการภาวะผู้นำที่สูงขึ้นตามไปด้วย (กุหลาบ ปุริสาร, 2561) ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอน และกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุประสิทธิผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การประสานงานของคนในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้นำกระตุ้น ปลุกฝัง และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามความคาดหวัง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารในองค์กร ต้องมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากการสื่อสารในองค์กรที่ดีถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความมั่นใจ และการยอมรับ ซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมงานในองค์กร และเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างพันธะสัญญา (Commitment) และทำให้เกิดความร่วมมือ และการประสานงาน (Cooperation) รวมถึงการตระหนักถึงวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร (Shared vision) คือ องค์กรต้องการ จะเป็นอะไร และตั้งอยู่

บนพื้นฐานของค่านิยมร่วม (Shared value) คือ จะไปให้ถึงจุดนั้นด้วยกัน โดยยึดถืออะไรเป็นหลัก และแนวทาง ผู้ร่วมงานจะตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน มีความจงรักภักดีและอุทิศตนเพื่อองค์กร ผู้บริหารจึงต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ โน้มน้าวความคิดเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อทัศนคติ และเสริมสร้างคุณค่าขององค์กร (Mohsen and Mohammad, 2011: 3132)

สรุป ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการในการจูงใจที่ผู้นำ สั่งการ โน้มน้าว หรือชี้แนะให้ผู้ตามปฏิบัติตาม เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งภาวะผู้นำนั้นจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล เป็นการสร้างแรงจูงใจต่อการทำงานอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ ให้เกิดขึ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมาก ต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุประสิทธิผล และประสบความสำเร็จ ในการบริหารงานด้านต่างๆ

3. ยุคนวัตกรรมใหม่

'จากประเทศฐานวัฒนธรรม สู่อุตสาหกรรมนวัตกรรม' ประเทศไทย 4.0 มุ่งนำนวัตกรรมเข้ามาแก้ปัญหาสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อสร้างคุณค่าและภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศไทยด้านนวัตกรรม ให้ประจักษ์สู่สายตาคนทั้งโลก ถึงการเป็นประเทศฐานนวัตกรรม รวมถึงสื่อสารถึงคุณค่าของนวัตกรรมที่สร้างสรรค์โดยฝีมือคนไทย ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนไทยและคนทั่วโลก หรือ Innovated in Thailand ให้เกิดการรับรู้ในวงกว้างทั้งระดับในประเทศ และระดับนานาชาติ ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย ให้ก้าวผ่านจากภาพลักษณ์ “ประเทศ ฐานวัฒนธรรม” สู่อุตสาหกรรมใหม่ที่เปี่ยมมุมมองใหม่ของประเทศไทยที่แตกต่างจากเดิม ให้คนไทยและคนทั่วโลกเกิดการรับรู้และยอมรับประเทศไทยในฐานะ “ประเทศฐานนวัตกรรม” หรือ Innovation Nation (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน))

อริยญา เกลิงศรี (2561) กล่าวว่า Disruptive เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบหนึ่ง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิธีใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง ที่ทำให้สิ่งเดิม ๆ ที่มีอยู่บางสิ่งบางอย่างต้องหายไป Disruptive ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประกอบด้วย 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 ความเร็ว การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปในอดีต แต่ในวันนี้ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในอัตราที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ด้วยเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก

3.2 ความวิตกกังวล คือ วิธีการมองจากคนรุ่นใหม่ ที่มาจากการศึกษาใหม่ ๆ มาจากการมองโลกใหม่ คนกลุ่มนี้ ไม่เชื่อในการมองแบบเดิม คนกลุ่มนี้ใช้เลนส์ในการมองแบบใหม่

3.3 การเติบโตทางธุรกิจที่เรียกว่า Startup โดยกลุ่มคนที่ไม่ต้องการเดินตามแนวทางเดิมที่สังคมกำหนดมา ความคิดแบบ Startup ไม่ได้เกิดขึ้นกับองค์กรขนาดเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่เท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้กับองค์กรใหญ่ระดับโลกที่มีการใช้เลนส์แบบใหม่ในการทำงาน เช่น Alibaba, Zara หรือ Adidas คนที่มีความคิดแบบ Startup คือ คนที่ไม่เชื่อ ในสิ่งที่สังคมกำหนดและมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าเพราะ Startup “รื้อ” สิ่งเดิมและการทำแบบเดิม ๆ เพื่อตอบสนอง ความต้องการของคนที่ยั่งยืนไป

3.4 ขาวสาร ข้อมูลมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และสะดวกสบายมากขึ้น จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไรก็ได้ที่อยากรู้ เพียงแค่ผ่านการใช้โทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต (Tablet) ความต้องการของคนที่ยั่งยืนไป และด้วยข้อมูลข่าวสารจำนวนมากที่ส่งผ่านกันอย่างเสรี

“นวัตกรรมพลิกโลก” (Disruptive Innovation) คือ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นมาแล้วทำลายผลิตภัณฑ์เดิมให้ตายไป ฟิล์มโกดัก ถูกแทนที่ด้วยหน่วยความจำบนกล้องดิจิทัล ทำให้บริษัทโกดักขาดทุน และจำเป็นต้องปิดกิจการลงเพราะไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ได้ เรื่องนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในอุตสาหกรรมไอทีเท่านั้น แต่กำลังก่อตัวขึ้นในเกือบทุกธุรกิจ หนึ่งในนั้นคือธุรกิจด้านพลังงานที่กำลังมีความเสี่ยงเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน (Natthorn, 2564) อีกนัยหนึ่ง หมายถึง นวัตกรรมที่สร้างตลาดใหม่ และมีมูลค่าของเครือข่ายเพิ่มขึ้น และทำลายบริษัทชั้นนำในตลาด, ผลิตภัณฑ์ และพันธมิตรเดิมที่เคยมีอยู่ที่เคยมีการจัดตั้งขึ้นก่อนหน้านี้ อีกความหมายหนึ่งว่า นวัตกรรมที่ทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลง พวกเราทุกคนต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง เปลี่ยนทั้งแนวคิด พฤติกรรม และการบริโภค รวมถึงต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ (New Strategies), เปลี่ยนแนวความคิดใหม่ (New Idea), และเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Products) มีคำกล่าวเกี่ยวกับเรื่องนวัตกรรมเปลี่ยนโลกนี้ว่า “เราอยู่ในจุดสำคัญ

ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกำลังบังคับให้เราต้องเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่เพียงแต่ในรูปแบบใหม่ ของการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังต้องคอยแก้ปัญหาใหม่ ๆ อีกด้วย” (สุพล พรหมมาพันธุ์, 2560)

เห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง เช่น เกิดนวัตกรรมแบบพลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน (Disruptive Innovation) เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิธีใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงที่ทำให้สิ่งเดิม ๆ ที่มีอยู่บางสิ่งบางอย่างต้องหายไป ซึ่งประกอบด้วยความเร็ว ความวิตกกังวล รวมทั้งการที่คนได้รับข่าวสารข้อมูลมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และสะดวกสบายมากขึ้น จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม (Innovation) นับว่า มีความสำคัญมากต่อการบริหาร ซึ่งมีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารเป็นอย่างมาก (ชัชชญา พิระธรณิศร, 2563)

สรุปได้ว่า นวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ท่ามกลางกระแสโลกที่เกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมโหฬาร เกิดระบบนิเวศทางธุรกิจรูปแบบใหม่ เกิดผลิตภัณฑ์ ใหม่ที่เป็นทางเลือกแทนของเก่า และการที่จะผลักดันให้องค์กรสามารถปรับตัวให้ทันในยุคนวัตกรรมใหม่ได้นั้น ต้องอาศัยศักยภาพ ของผู้นำที่ต้องหมั่นเรียนรู้อยู่เสมอ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถต่อยอดกับกระแสความเปลี่ยนแปลงได้

4. ความสำคัญของภาวะผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่อย่างน้อย 4 ด้าน ด้านการเมืองที่กำลังอยู่ในช่วงที่หลายคนกำลังเฝ้าจับตาความเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองและเผ่ารอคอยความเป็นประชาธิปไตย ด้านสังคมประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สถานการณ์รัฐจึงต้องทำหน้าที่ในการการจัดสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อดูแล และบริหารกลุ่มผู้สูงอายุที่กำลังมีมากขึ้น อันเป็นโจทย์สำคัญว่าทำอย่างไรกลุ่มผู้สูงอายุจะสามารถสร้างประโยชน์มากกว่า การสร้างภาระให้กับคนในสังคม เหนือสิ่งอื่นใดคือทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และประเด็นนี้จึงถือว่าเป็นความท้าทายใหม่ของสังคม ด้านเศรษฐกิจจะเห็นว่าประเทศไทยกำลังอยู่ในยุคที่เรียกว่า “ประเทศไทย 4.0” สินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจะต้องสามารถพัฒนาและแปรรูปส่งออกขายในและต่างประเทศได้ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งคนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกสบายเพิ่มขึ้น (เสกสรรค์ สนว ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และ วิไลลักษณ์ ชาวสะอาด, 2561 : 400) จากบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้า ของเทคโนโลยี ผู้นำจะต้องสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน คือ ความสามารถของผู้นำที่สามารถนำพา องค์กร พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่มีโอกาสเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำ ในยุคดิจิทัล เพื่อการพัฒนากระบวนทัศน์ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีการสร้างปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ ตามการ เปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจการสื่อสารทางเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย (ชีวิน อ่อนลออ และคณะ, 2563)

สรุปได้ว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน ผู้นำเป็น ผู้มีบทบาทในการสนับสนุนและเสริมสร้างให้บุคลากรในองค์กร มีวิสัยทัศน์ แนวทางการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อองค์กร

5. ปัญหาในภาวะผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่

การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อพิจารณาถึงประเด็นด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีอาการปัญหาดังต่อไปนี้

5.1 ผู้นำองค์กรที่มีประสบการณ์มากกว่า ผู้นำจึงพยายามสอนและถ่ายทอดให้ทุกอย่าง

แม้ให้ผลตอบแทนอย่างดี แต่ทำไมเวลาสั่งการอะไรลงไป กลับไม่มีใครฟัง พวกเขาไม่เคยทำตาม รับปากไป ก็เท่านั้น เล่นก็ไม่เป็นทีม ไม่ไปในแนวเดียวกัน ขาดการมีส่วนร่วม ไม่ทุ่มเท ไม่เกื้อกูล ไม่ยื่นมือ ไม่เสียสละ ไม่ช่วยเหลือกัน นั่นเป็น เพราะว่าคุณ้องค์กรขาดความเข้าใจว่าคนคือ มนุษย์ มนุษย์มีชีวิตที่ต้องการคุณค่าและความหมายพวกเขาต้องการการยอมรับ ต้องการกำลังใจ ต้องการความเข้าใจ ต้องการการมอบอำนาจความเชื่อใจไว้วางใจ ต้องการการเห็นคุณค่า แต่ผู้นำไม่ค่อยให้ความสำคัญ ยิ่งไปกว่านั้นผู้นำยังยึดติดอยู่กับตำแหน่งและคิดว่าตนสามารถสั่งการหรือทำอะไรก็ได้ทุกอย่างตามที่ตนต้องการ ซึ่งเป็นเรื่องเข้าใจผิด แต่เมื่อเขาไม่ได้รับการยอมรับมัน เหมือนกับว่าผู้นำไม่เห็นเขามีค่า ดังนั้น เขาจึงไม่เห็นคุณค่าในตัวผู้นำ ด้วย จึงไม่เกิดการยอมรับกัน หมกเข็ญก็แบ่งฝักแบ่งฝ่ายการทำงาน จึงไปคนละทิศคนละทางไม่เป็นหนึ่งเดียว

5.2 ผู้นำองค์กร พยายามผลักดันทุกอย่างทำงานอย่างหนักเพื่อเป็นแบบอย่าง แต่ทำไมทุกคนดูเฉื่อยชาขาดความมุ่งมั่นทุ่มเท ขาดความกระตือรือร้น นั่นเป็นเพราะว่า แม้ผู้นำจะเข้าใจว่าบุคคลมีศักยภาพที่ซ่อนอยู่ภายในอย่างเหลือเฟือ แต่ไม่รู้ว่าจะพัฒนาเพิ่มเติมได้อย่างไร เพราะไม่เข้าใจถึงธรรมชาติของศักยภาพที่แท้จริงคืออะไร มันอยู่ในรูปของอะไร และไม่รู้ว่าจะขบมันออกมาใช้อย่างเต็มที่ได้อย่างไร

5.3 ผู้นำองค์กร มีวิสัยทัศน์กว้างไกล องค์กรมีทิศทาง มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีค่านิยมร่วม แต่ทำไมบุคลากรไม่เป็นทีม ยังสับสน เดินไปคนละทิศคนละทาง ไม่สอดคล้องไปในแนวเดียวกัน นั่นเป็นเพราะว่า บุคลากรขาดเป้าหมายร่วม มองคนละภาพ เข้าใจคนละแบบ ต่างคนต่างทำ แยกส่วน ขาดความเชื่อมโยง ไม่เสริมกัน ขาดพลังร่วม ยิ่งไปกว่านั้น ผู้นำในฐานะผู้นำองค์กรยังขาดความเข้าใจมุมมองเชิงระบบ ไม่สามารถโน้มน้าวและเชื่อมโยงให้บุคลากรมองภาพเดียวกัน และขับเคลื่อนภาพนั้นออกมา เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์ให้เป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันได้ (จันทรัชย์ ฤทธิพิพัฒน์กุล, 2563)

สรุปได้ว่า สภาพปัญหาที่ผู้นำต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ตัวผู้นำเองจะต้องเตรียมพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ ทั้งนี้ ต้องอาศัยพื้นฐานความเข้าใจ ควรเห็นคุณค่าในตัวบุคคล เข้าใจศักยภาพของ แต่ละบุคคล สามารถผลักดันบุคลากรให้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตน มองภาพไปในทิศทางเดียวกัน

6. ความท้าทายขององค์กรในโลกยุคดิจิทัล

ความท้าทายขององค์กรในโลกยุคดิจิทัล (Disruption) และ 5 วิธีการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง สิ่งหนึ่ง ที่เราต้องเสริมเพิ่มเติมคือการเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ 4 ประการ ที่ผู้ประกอบการยุคใหม่ควรมี ซึ่งจะเป็นเสมือนกุญแจทองคำในการไขสู่ยุคใหม่ของการดำเนินธุรกิจในอนาคต

6.1 องค์ความรู้จะเกิดขึ้นด้วย "เลนส์ในการมองใหม่" องค์กร ต้องรู้จักปรับมุมมองใหม่ หรือ Mindset เพราะ "คนเราจะมองเห็นแต่ในสิ่งที่มองหา" เราต้องรู้จักเปิดใจยอมรับมุมมอง วิธีคิด และผลลัพธ์ที่แตกต่างจากเลนส์ใหม่ของคนที่เรากำลังสนทนา หรือดำเนินธุรกิจด้วยกัน เพราะเมื่อเราปรับ Mindset แล้ว เราจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่มิติการดำเนินธุรกิจรูปแบบใหม่ที่เปิดกว้างมากกว่าเดิม

6.2 องค์ความรู้จะเกิดขึ้นด้วย "การทำงานที่เร็วขึ้น" เมื่อเราทำงานเร็วขึ้น เราจะพบข้อผิดพลาดเร็วขึ้น วนเป็นวงโคจรเป็นเหมือนการส่งสมประสพการณ์ ให้มีความมั่นคง และแข็งแกร่งในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรที่ทำงานช้า เพราะกังวลว่าจะเกิดข้อผิดพลาด สิ่งนั้นจะเป็นเกราะป้องกัน ไม่ให้องค์กรสามารถก้าวข้ามอุปสรรค เวลาเจอข้อผิดพลาด เพราะยิ่งองค์กรเหล่านั้นทำงานช้า ย่อมมีประสพการณ์ในการรับมือและแก้ไขสถานการณ์ช้าตามไปด้วย

6.3 องค์ความรู้จะเกิดขึ้นด้วย "การเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด" เกิดเป็นคำถามที่ว่าองค์กรทำงานเร็วขึ้น แต่ทำไมไม่ก้าวหน้า สาเหตุหนึ่งมาจาก การที่องค์กรนั้นเกิดความผิดพลาดแล้ว แต่ไม่เรียนรู้และพัฒนามุมมองจากจุดที่ผิดพลาด เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และถ้าเรายังเกิดความผิดพลาด และอยู่กับที่เรื่อย ๆ ก็จะเป็นหลุมขนาดใหญ่ที่จะดึงองค์กรกลับมาได้ลำบากขึ้น จนองค์กรจะชะลอความสำเร็จ และชะลอการเรียนรู้ในที่สุด

6.4 องค์ความรู้จะคงอยู่ ต่อเมื่อรู้จักเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง องค์กรต้องมี "ทัศนคติที่อยากจะเรียนรู้" และ "วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม" เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและต่อยอดสู่ความสำเร็จ จนในที่สุดองค์กร สามารถยืนหยัดเคียงคู่กับองค์กรใหญ่ ๆ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต ซึ่งการสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนรู้ที่ทรงประสิทธิภาพมากที่สุดของโลกขึ้นมาได้สำเร็จภายใต้ชื่อ “4Line Learning” โดยนำเสนอการเรียนรู้ผ่านโมเดลที่ชื่อ “Your Next U” เพื่อสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองสไตล์การเรียนรู้ของคนทุกเพศ ทุกวัย และของแต่ละคน พร้อมอัปเดตสิ่งใหม่ ๆ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำงานได้อย่างทันทั่วถึงที่ ท่ามกลางโลก Disruption ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้ (อริญญา เกลิงศรี, 2563)

สรุปได้ว่า การรับมือกับความท้าทายขององค์กรในโลกยุคดิจิทัล จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ อันประกอบด้วย องค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเริ่มต้นจากการปรับทัศนคติและปรับมุมมองใหม่เพื่อเปิดกว้างไปสู่มิติการดำเนินธุรกิจที่กว้างกว่าเดิม ทั้งนี้ ต้องปรับการทำงานให้เร็วขึ้น เพื่อประสพการณ์ในการรับมือและแก้ไขสถานการณ์ที่เร็วขึ้น นอกจากนี้ องค์กรจะต้องเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม

7. คุณลักษณะของผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่

ศุภชัย เจียรวนนท์ (ประธานคณะผู้บริหาร เครือเจริญโภคภัณฑ์) ได้ให้ Road Map ของการเป็นผู้นำว่า การเป็นผู้นำนั้นไม่ใช่การนำจากเบื้องบน แต่เป็นการให้อำนาจคนในทีมให้รู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมในสิ่งที่กำลังทำไปด้วยกัน นอกจากนี้ คือ การให้เครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อสร้างความมั่นใจว่ามี KPI ที่สอดคล้องกับเป้าหมายแน่นอนว่า มันเป็นเรื่องซับซ้อน และต้องใช้กลยุทธ์หลากหลายมิติ คุณสมบัติที่ผู้นำในยุคนี้ต้องมี ได้แก่

7.1 ผู้นำต้องนำด้วยวิสัยทัศน์ (Vision) ผู้นำต้องทำทุกคนในทีมเข้าใจว่ากำลังเดินไปในทางเดียวกัน นอกจากนี้ผู้นำต้องสร้างคุณค่า (Value) โดยการเปิดกว้าง ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในทีมมีส่วนร่วมในการทำงาน สามารถทำได้โดยการทำให้คนในทีม กล้าที่จะตั้งคำถามมากขึ้น เพื่อสร้างความตื่นตัว ความอยากรู้อยากเห็นให้เกิดขึ้นจนเป็นวัฒนธรรม

7.2 ผู้นำต้องมี Market driven และ Market focus ผู้นำต้องเข้าใจว่าพฤติกรรมผู้บริโภคของลูกค้านั้นได้เปลี่ยนไปอยู่ในโลกออนไลน์ ธุรกิจที่ทำในตอนนี้ได้ถูกธุรกิจออนไลน์เข้ามาแทนที่ ดังนั้น จึงมีความสำคัญที่ผู้นำจะต้องคิดอะไรที่แตกต่าง และต้องมั่นใจว่า ธุรกิจจะอยู่ในความต้องการและความสนใจของตลาด อีกทั้ง ต้องมองเห็นถึงภาพรวมของตลาดโลก เนื่องจากทุกอย่างบนโลกได้เบนเข้าหากันหมด จะต้องเจอกับ landscape ใหม่ และคู่แข่งหน้าใหม่อยู่ตลอดเวลา

7.3 ผู้นำต้องทำการหา ‘คนที่ใช่’ มาทำงาน การหา Talent เข้ามาทำงานนั้น แน่นอนว่าไม่ใช่เรื่องง่าย มันไม่ใช่เรื่องของการหาคนที่เก่งที่สุด แต่ทักษะอะไรที่ทีมต้องการมากที่สุดต่างหาก นอกจากการทำงานเป็นทีมแล้ว ยังรวมถึง เรื่องสร้างพาร์ทเนอร์ชิพ เพราะในยุคนี้ไม่เฉพาะต้องเร็วอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องร่วมมือกับพาร์ทเนอร์อื่นๆ ด้วย

7.4 ผู้นำต้องทำการ ‘สร้างพลัง’ ให้เกิดขึ้นในองค์กร การทำให้ทีมรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน ความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ มักมาจากคนที่ทำงานแนวหน้า ไม่ใช่จากเบื้องบน เพราะพวกเขาได้เจอลูกค้า และได้ทดลองอะไรใหม่ ๆ ตลอดเวลา ผู้นำจะต้องสร้างพลังและสนับสนุนคนในทีมทุก ๆ ตำแหน่งให้รู้สึกว่า พวกเขามีอำนาจที่จะช่วย ในการเปลี่ยนแปลง

7.5 ผู้นำต้องให้เครื่องมือที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลง การมี KPI ที่สอดคล้องกับเป้าหมายนั้นสำคัญ หากจะทำการเปลี่ยนแปลง แต่ KPI ยังเหมือนเดิม ก็คงยากที่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้น แม้ว่าองค์กรจะมีเทคโนโลยีล้ำหน้าแค่ไหน บ่อยครั้ง การที่คนในทีมได้มองเห็นวิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณค่าที่ไปในทางเดียวกัน มักจะเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความสำเร็จ นอกจากนี้ การรู้จักนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานอย่างชาญฉลาด จะช่วยสร้างระบบนิเวศการเปลี่ยนแปลงให้ประสบความสำเร็จ ทุกคนต้องช่วยกันสร้าง ecosystem ที่จะทำให้คนในองค์กรสามารถเติบโตควบคู่ไปกับเทคโนโลยีให้ได้ (ฟอร์บส์ มีเดีย, 2561)

สรุปได้ว่า ผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่ ต้องมีวิสัยทัศน์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เข้าใจพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ค้นหาบุคลากรผู้มีทักษะเหมาะสมกับองค์กร พร้อมผลักดันและสร้างพลังให้กับองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน องค์กรพร้อมปรับตัวได้ทันทีเมื่อความเปลี่ยนแปลงมาถึง

8. ภาวะผู้นำในยุคนวัตกรรมใหม่กับการมุ่งไปสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน

องค์กรในปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ที่มีความซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา รวมถึงความท้าทายในการดำเนินธุรกิจที่เกิดจากการแข่งขันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา องค์กรต่าง ๆ ที่มุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง องค์กรมีความจำเป็นต้องปรับตัว สร้างบุคลากรและผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ให้มีภาวะผู้นำที่เก่งและดี (อรุณรุ่ง เอื้ออารี, สุขสกุล ธีระวัฒน์ จันทิก, 2559) ซึ่งผู้นำนอกจากจะเป็นผู้นำโดยตำแหน่งแล้ว ยังต้องแสดงออกถึงคุณค่าและความหมายของผู้ตามด้วย เพราะองค์กร คือ ชีวิตเมื่อบุคคลได้รับการยอมรับได้รับความไว้วางใจ เมื่อนั้นบุคคล จึงรู้สึกเข้มแข็ง เกิดความเชื่อมั่น สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนภาพออกมาได้อย่างเต็มที่ สามารถนำตนเองได้ เกิดความมุ่งมั่น กระตือรือร้น เล่นเชิงรุก จากจุดนี้จะเป็นก้าวสำคัญ นำไปสู่การเห็นคุณค่าในความแตกต่าง ใจจึงเปิดกว้างรับฟัง เกิดความเข้าใจกัน ไว้วางใจกัน เกิดศรัทธาเชื่อมั่นและยอมรับซึ่งกันและกัน ทั้งหมดนี้ จึงนำไปสู่ภาวะผู้นำที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง สร้างทีมงานอย่างมีส่วนร่วมเกิดการเชื่อมโยงที่สอดคล้องไปในแนวเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ องค์กรจึงมีความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืน (จันทร์ชัย ถวิลพิพัฒน์กุล, 2563) ถึงแม้ว่าการพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลจะเป็นสิ่งที่จำเป็น (หรือหลีกเลี่ยงไม่ได้) แต่ก็ไม่ใช่ว่าการปรับองค์กรและการพัฒนาบุคลากรนั้น เป็นเรื่องง่ายที่ทุกองค์กรสามารถทำได้ทันที การสร้างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล

มีความเสี่ยงและข้อควรระวังหลายอย่าง (Tiger, 2563) ดังนั้น คำตอบของการพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน ท่ามกลางโลก ที่เกิดเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันตลอดเวลา ดังเช่นในปัจจุบันนี้ คือ การที่องค์กรสามารถนำการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ มาใช้ให้เกิดเป็นโอกาสและสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น ๆ ได้อย่างคุ้มค่าที่สุด โดยเริ่มต้นจากผู้นำองค์กร ซึ่งจะต้องเป็นคนที่พร้อมเปลี่ยนแปลงและมีความสามารถในการปรับตัวเท่านั้น จึงจะสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด และไม่ติดอยู่ในกับดักของยุค Disruptive (อริญญา เถลิงศรี, 2562)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำในยุคนวัตกรรมใหม่ จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง บุคลากรและผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ต้องมีภาวะผู้นำที่เก่งและดี อีกทั้ง ยังต้องแสดงออกถึงคุณค่าของผู้ตามด้วย พร้อมทั้ง แสดงออกถึงความเชื่อมั่น สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนภาพออกมาได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การเห็นคุณค่าในความแตกต่าง ใจต้องเปิดกว้าง รับฟัง เกิดความเข้าใจกัน ไว้วางใจกัน เกิดเป็นโอกาส และสามารถนำประโยชน์จากโอกาสนั้น ๆ ได้อย่างคุ้มค่าที่สุด สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและเติบโตขึ้นกับการมุ่งไปสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน

9. บทสรุป

ในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงโลกสังคมเทคโนโลยีได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้นำจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ เนื่องจากผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร โดยผู้นำจะต้องปรับตัว รู้เท่าทันเทคโนโลยี และสามารถประยุกต์ใช้ในการทำงาน อีกทั้ง การพัฒนาทักษะของบุคลากร ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อองค์กรต่าง ๆ ดังนั้น การสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์กร และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการในการจูงใจที่ผู้นำ สั่งการ โน้มน้าว หรือชี้แนะให้ผู้ตามปฏิบัติตาม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งภาวะผู้นำจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นำที่ดี จะต้องมีความรู้ทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องของการสื่อสารในองค์กร ต้องมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพสูง รวมถึง การตระหนักรู้ถึงวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร ผู้บริหารจึงต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ โน้มน้าวความคิดเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อ ทักษะ และเสริมสร้างคุณค่าขององค์กร ประกอบกับประเทศไทย 4.0 มุ่งเน้นนวัตกรรมเข้ามามีบทบาท เพื่อสร้างคุณค่าและภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศไทยด้านนวัตกรรมให้ประจักษ์สู่สายตาคนทั้งโลก เกิดการรับรู้และยอมรับประเทศไทยในฐานะ “ประเทศฐานนวัตกรรม” ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึง เช่น เกิดนวัตกรรมแบบพลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน (Disruptive Innovation) เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิธีใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงที่ทำให้สิ่งเดิม ๆ ที่มีอยู่บางสิ่งบางอย่างต้องหายไป ซึ่งประกอบด้วย ความเร็ว ความวิตกกังวล รวมทั้งการที่คนได้รับข่าวสารข้อมูลมากขึ้นอย่างรวดเร็ว และสะดวกสบายมากขึ้น จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม (Innovation) นับว่ามีความสำคัญมากต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหาร ทั้งนี้ ปัญหาในภาวะผู้นำในการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่ ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้นำยังคงยึดติดอยู่กับตำแหน่ง สั่งการโดยใช้อำนาจ ไม่เข้าใจถึงธรรมชาติของศักยภาพว่าจะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างไร ผู้นำยังขาดความเข้าใจมุมมองเชิงระบบ ไม่สามารถเชื่อมโยงให้บุคลากรมองภาพเดียวกัน ดังนั้น ความท้าทายของผู้นำในโลกยุคดิจิทัล จะต้องเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ เสน่ห์ในการมองใหม่ การทำงานที่เร็วขึ้น การเรียนรู้ จากสิ่งที่ผิดพลาด มีทัศนคติที่พร้อมที่จะเรียนรู้เสมอ ประการสำคัญ คุณลักษณะของผู้นำนั้น จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล เข้าใจในพฤติกรรมของบุคลากร มีการสรรหาบุคลากร และที่สำคัญต้อง ‘สร้างพลัง’ ให้เกิดขึ้นในองค์กร ดังนั้น การพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน ท่ามกลางโลกที่เกิดเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันตลอดเวลา คือ การที่องค์กรสามารถนำการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ มาใช้ให้เกิดเป็นโอกาส และสามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น ๆ ได้อย่างคุ้มค่าที่สุด โดยเริ่มต้นจากผู้นำองค์กร ซึ่งจะต้อง เป็นคนที่พร้อมเปลี่ยนแปลงและมีความสามารถในการปรับตัวเท่านั้น จึงจะสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด และไม่ติดอยู่ในกับดักของยุค Disruptive

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำกับการก้าวทันยุคนวัตกรรมใหม่ มีความจำเป็นต้องประยุกต์ใช้ศาสตร์ภาวะผู้นำให้มีคุณประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ต้องตระหนักรู้ให้เท่าทันกับโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยต้องเรียนรู้ด้วยองค์ความรู้ใหม่ ปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ ทำงานให้เร็วขึ้น มีการเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด สร้างพลังให้เกิดขึ้นในองค์กร ท่ามกลางโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันตลอดเวลา

10. เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ ปุริสาร. (2561). แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สู่ผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(1)**, เดือนมกราคม - มิถุนายน, หน้า 1-9.
- จันทร์ชัย ถวิลพิพัฒน์กุล. (2563). **องค์กรไม่ยั่งยืน เพราะขาดผู้นำการเปลี่ยนแปลง**. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/life/work-life-balance/631849>.
- ชัชญา พิระธรณิศ. (2563). **ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา**. ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2), หน้า 126-139.
- ชีวิน อ่อนละอ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, และสวิตา อ่อนละอ. (2563). **ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา**. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1)**, เดือนมกราคม - มีนาคม, หน้า 845-860.
- ฟอร์บส์ มีเดีย (Forbes Media). (2561). **สรุปคุณสมบัติที่ผู้นำยุค Digital Disruption ต้องมี จาก Forbes Global CEO Conference 2018**. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2564, จาก <https://techsauce.co/tech-and-biz/leadership-skills-needed-for-ceos-from-forbes-global-ceo-conference-2018>.
- รุ่งรัตน์ พลชัย. (2563). **ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล**. **วารสาร สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มจร. วิทยาเขตอีสาน 1(3)**, หน้า 53-62.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2546). **Welcom to Innovation Thailand**. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมยางภาคใต้. การประชุมวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมเครื่องกลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 17, ปราจีนบุรี, ประเทศไทย, 15 - 17 ตุลาคม: 560-564.
- กัญญา ตระกูลคู. (2533). **เทคโนโลยีโพลีเมอร์**. สำนักพิมพ์เอ็กซ์เพรส มีเดีย, กรุงเทพฯ, หน้า 91-114.
- สุพล พรหมมาพันธุ์. (2560). **Disruptive Innovation เมื่อโลกใบใหม่ไม่ใช่ใบเดิมกับนวัตกรรมพลิกโลก**. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.spu.ac.th/activities/15535>
- เสกสรรค์ สนวา ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และวิไลลักษณ์ ขาวสอาด. (2561). **คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่**. Vol.20 Special Issue (September-October) 2018-JHSSRRU, 2560 (ฉบับที่ 20), 309-411.
- อนุสร สุวรรณวงศ์. (2559). **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52233/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir>
- อริญา เกลิงศรี. (2563). **ความท้าทาย 5 วิธีรับมือ “เอสเอ็มอี” ต้องรู้ในยุคธุรกิจทำลายล้าง**. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.bizpromptinfo.com/5-ความท้าทาย-5-วิธีรับมือ/>.
- อริญา เกลิงศรี. (2562). **“ภาษาใหม่ของผู้ผู้นำ” ภาวะผู้นำที่จำเป็นในการต่อยอดกับ DISRUPTION**. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา <https://www.seasiacenter.com/th/insights/leaders-new-language/>.
- อริญา เกลิงศรี. (2561). **Disruption: ทำลายล้างหรือสร้างโอกาส**. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2018/06/seac-disruption/>.
- อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง : เปลี่ยนความท้าทายมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน**. **วารสาร สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(1)**, 845-860.
- K.boonyen. (2563). **ยุค Disruption คืออะไร? สำคัญอย่างไร? ไขทุกข้อข้องใจของผู้คนที่อยากรู้**. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://qrqo.page.link/2vhD2>.
- K.boonyen. (2563). **‘จ๊อบไทย’ เผย สิ่ง 4 องค์กรชั้นนำ มองหา จากคนรุ่นใหม่**. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://qrqo.page.link/Rh1M8>.
- Mohsen, A., & Mohammad, R.D. (2011). **Considering Transformational Leadership Model in Branches of Tehran Social Security Organization**. Social and Behavioral Sciences 15: 3131-3137.
- Natthorn. (2564). **ผู้บริหารยุคใหม่ต้องรู้จัก Disruptive Innovation และรับมือกับ Volatility ให้เป็น**. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2564, จาก <https://amec-ku.org/14039/>.
- Tiger. (2563). **ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล**. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://thaiwinner.com/digital-leadership/>.

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ

1. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความวิชาการ มีความยาวไม่ควรเกิน 5-8 หน้า กระดาษ A4 เป็นบทความที่รวบรวมหรือเรียบเรียงจากหนังสือ เอกสาร ประสพการณ์หรือเรื่องแปล เพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่าง ๆ หรือแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าทางวิชาการ บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (keywords) เนื้อความ บทสรุป เอกสารอ้างอิง

บทความวิจัย มีความยาวไม่ควรเกิน 10 หน้า กระดาษ A4 ควรประกอบด้วย ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียน ชื่อที่ปรึกษา บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษระบุอย่างละ 3-5 คำ เนื้อเรื่อง เอกสารอ้างอิง เนื้อเรื่องประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) บอกความเป็นมาหรือที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการทดลอง และอาจริมการตรวจเอกสาร

2. วัตถุประสงค์
3. ขอบเขตการวิจัย
4. วิธีการวิจัย
5. ผลการวิจัย
6. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
7. บทสรุป
8. เอกสารอ้างอิง

ทั้งนี้หากเป็นบทความภาษาต่างประเทศจะต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

2. คำแนะนำในการเขียนและพิมพ์

2.1 คำแนะนำทั่วไป

บทความที่เสนอต้องพิมพ์ลงบนกระดาษขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว พิมพ์ด้วย Microsoft Word of Windows การตั้งค่าหน้ากระดาษ ขอบด้านบนและด้านล่าง 2.5 ซม. ด้านซ้ายและด้านขวา 2.5 ซม. พิมพ์ 1 คอลัมน์

2.2 แบบและขนาดตัวอักษร

บทความภาษาไทย ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ชื่อบทความใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อและเนื้อความต่าง ๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ชื่อหัวข้อและหัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา เชิงอรรถใช้ตัวอักษรขนาด 12 ตัวปกติ

2.3 การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในบทความ อาจใช้การอ้างอิงแบบตัวเลข หรือแบบนาม – ปี ตามมาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ เอกสารอ้างอิงทุกฉบับจะต้องมีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงในบทความรายละเอียดของเอกสารอ้างอิง ประกอบด้วย

ชื่อสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือหรือชื่อของบทความหรือชื่อของเอกสารที่พิมพ์. สำนักหรือสถานที่พิมพ์.

ทั้งนี้การเขียนให้เป็นไปตามรูปแบบของชนิดเอกสารที่อ้างอิงแบบ APA

3. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะต้องได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น บทความวิชาการและบทความวิจัยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกเป็นผู้ประเมิน 2 คน ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจลงพิมพ์หรือไม่ก็ได้

เกณฑ์การพิจารณาบทความ มีดังนี้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณค่าทางวิชาการ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาและโครงสร้าง ภาที่ใช้ ความชัดเจนของสมมติฐาน/วัตถุประสงค์ ความชัดเจนของการนำเสนอ และการจัดระเบียบบทความ ความถูกต้องตามวิชาการ การอภิปรายผล และการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. คำแนะนำการส่งเรื่องลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

กองบรรณาธิการมีความยินดีที่จะรับบทความและงานวิจัยจากทุกท่านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจทาน และแก้ไขต้นฉบับ และพิจารณาเรื่องที่ตีพิมพ์เพื่อความสะดวกแก่การพิจารณาจึงขอแนะนำการเตรียมต้นฉบับดังนี้

5. การกำหนดวาระการออกวารสาร

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีกำหนดวาระการออก 4 ฉบับต่อปี คือ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

6. ประเภทของเรื่องที่จะตีพิมพ์

6.1 บทความทางวิชาการ (Article) เกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ นิติศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ การบริการนวัตกรรม และอื่นๆ

6.2 บทความพิเศษ (Special Articles)

6.3 รายงานการวิจัย (Research Report)

6.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) รวบรวม หรือเรียบเรียงจากเอกสารหรือหนังสือต่างๆ เพื่อเผยแพร่และฟื้นฟูงานด้านวิชาการ

6.5 ปกิณกะ (Miscellany) เป็นบทความข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ ข่าววิชาการ หรือสิ่งน่าสนใจ

7. เงื่อนไขการส่งเรื่องตีพิมพ์

7.1 เป็นต้นฉบับที่ยังไม่เคยตีพิมพ์ หรือกาลังรอลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น

7.2 นิพนธ์ต้นฉบับที่เป็นบทความทางวิชาการ และรายงานการวิจัย จะต้องผ่านการประเมินคุณภาพ และเห็นชอบจากผู้ประเมิน (Peer Reviewers) ถ้าต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนต้องส่งนิพนธ์ต้นฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้กองบรรณาธิการตามกำหนด

7.3 กองบรรณาธิการจะส่งวารสารให้กับผู้เขียนบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จำนวน 1 ฉบับ

7.4 ความคิดเห็นในบทความที่ลงพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียนี้ เป็นของผู้เขียนเท่านั้นมิได้เป็นความคิดเห็นของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

7.5 บทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องอ้างอิงบทความที่สอดคล้องกับบทความของท่านในวารสารของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อย่างน้อย 2 เรื่อง

8. การเตรียมนิพนธ์ต้นฉบับ

8.1 ต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวโดยใช้กระดาษ A4 (216 x 279 มม.) จำนวน 8-10 หน้า ส่งต้นฉบับมายัง <https://casjournal.cas.ac.th>

8.2 บทความย่อภาษาไทยไม่เกิน 15 บรรทัด และภาษาอังกฤษไม่เกิน 202 คำ (15 บรรทัด) รวมกันไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

8.3 กรณีมีภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ ต้องใส่หมายเลขกำกับภาพ ตาราง และแผนภูมิตามลำดับให้ครบถ้วน

9. รูปแบบของการเขียนและการเตรียมนต้นฉบับ

9.1 บทความวิจัย

9.1.1 ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางและมีภาษาอังกฤษกำกับในบรรทัดถัดไป ชื่อผู้เขียนให้ระบุให้ครบทุกคนอยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยเอียงไปทางขวามือทำสัญลักษณ์ ¹ เรียงตามลำดับ ส่วนตำแหน่งทางวิชาการและสถานที่ทำงานของผู้เขียนพิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถ

9.1.2 บทคัดย่อภาษาไทย ระบุคำสำคัญ 3-5 คำ และบทคัดย่อภาษาอังกฤษระบุ Keywords จำนวน 3-5 คำ

9.1.3 เรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้ บทคัดย่อภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย สมมุติฐาน ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยโดยสรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง (เท่าที่อ้างในบทความ)

9.2 บทความวิชาการ

9.2.1 ประกอบด้วยชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ เนื้อหา วิเคราะห์ สรุป และเอกสารอ้างอิง

9.2.2 ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง ชื่อผู้เขียนอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเยื้องไปทางขวามือ ส่วนตำแหน่งทางวิชาการ และสถานที่ทำงานของผู้เขียนพิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถ

10. การเขียนเอกสารอ้างอิง

10.1 การอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่อง

ใช้ระบบนาม ปี ชื่อผู้แต่ง

ภาษาอังกฤษให้เขียนชื่อสกุลเท่านั้น กรณีที่ผู้แต่งไม่เกิน 3 คน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทุกคน ในการอ้างอิงครั้งแรก และถ้ามีการอ้างถึงอีกให้ใช้ et al หรือคณะ ต่อท้ายชื่อผู้แต่งคนแรกแต่ในกรณีที่ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al หรือคณะ ในการอ้างอิงทุกครั้ง

10.2 เอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

ควรมีเฉพาะรายชื่อเอกสารที่ได้อ้างถึงในเนื้อเรื่องเท่านั้น โดยระบุชื่อผู้แต่งทุกคน ในกรณีที่ไม่เกิน 6 คน ส่วนกรณีที่มากกว่า 6 คนขึ้นไป ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al หรือคณะ

10.3 การเรียงลำดับเอกสาร

10.3.1 เรียงเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

10.3.2 เรียงตามอักษรตัวแรกของชื่อผู้เขียน และใส่หมายเลขกำกับ

10.3.3 ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษเรียงตามอักษรตัวแรกของชื่อสกุล

10.3.4 ถ้าอักษรตัวแรกเหมือนกัน ให้เรียงตามอักษรถัดไปเรื่อย ๆ

10.3.5 ถ้าผู้เขียนคนเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามปีที่พิมพ์

10.4 รูปแบบการเขียน

10.4.1 วารสารเขียนตามรูปแบบ ดังนี้

ชื่อผู้แต่ง. (ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ของวารสาร, หน้า.

หรือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

ตัวอย่าง

ถวัลย์วงศ์ ไกรโรจนานนท์. (2549). สื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 1(1), 143-150.

10.4.2 หนังสือภาษาไทย ที่มีผู้เขียนคนเดียวหรือมากกว่า 2 คน ให้เขียนเรียงดังนี้

- ชื่อผู้แต่งทุกคน คั่นด้วย , และคนสุดท้ายจบด้วย .

- ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. เขียนอยู่ในวงเล็บ จบด้วย .

- ชื่อหนังสือใช้ ตัวหนา จบด้วย .

- ครั้งที่พิมพ์ เขียนอยู่ในวงเล็บ จบด้วย .

- ชื่อเมืองที่พิมพ์ ตามด้วย :

- สำนักพิมพ์ จบด้วย .

10.4.3 หนังสือภาษาอังกฤษเรียงลำดับเช่นเดียวกับภาษาไทย แต่แตกต่างกันในการเขียนชื่อผู้แต่ง คือ

- ใช้ชื่อสกุลขึ้นต้น ตามด้วย , อักษรย่อ ชื่อต้น , อักษรย่อชื่อกลาง

- ผู้แต่งแต่ละคนคั่นด้วย ,

- ผู้แต่งคนสุดท้าย นำด้วย & และจบด้วย .

10.4.4 หนังสือที่มีบรรณาธิการ

- ใช้หลักการเช่นเดียวกับหนังสือที่มีผู้แต่งคนเดียวหรือมากกว่า 2 คน แต่มีข้อแตกต่างดังนี้
- หนังสือภาษาไทย เดิม (บรรณาธิการ) จบด้วย . ไว้ตามหลังชื่อบรรณาธิการคนสุดท้าย
- หนังสือภาษาอังกฤษ เดิม (Ed.) กรณีบรรณาธิการคนเดียว หรือเดิม (Eds.) กรณี
- บรรณาธิการมากกว่า 1 คน จบด้วย .

10.4.5 การอ้างอิงจากปฏิญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เช่น

วันดี ธารามาศ. (2527). การศึกษาเปรียบเทียบอัตราการจัดสรรของเยื่อช่องท้องในการทำเพอริโตเนียลไดอะไลซิสระหว่างแบบเร่งเวลากับไม่เร่งเวลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

11. การส่งบทความ

เปิดรับบทความจากบุคคลภายในและภายนอกสถาบัน โดยจัดส่งไฟล์มาที่เว็บไซต์วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย <https://casjournal.cas.ac.th> วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย โดยมีค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ ดังต่อไปนี้
บทความวิชาการ/บทความวิจัย จำนวนเรื่องละ 3,000 บาท

12. ติดต่อสอบถาม

สำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาป บุรีสาร โทร 087-2227059
อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย โทร 081-6610177
และนางสาวอัญชลี มุลทิพย์ โทร 094-3694258
โทรศัพท์ 0-4324-536-8 ต่อ 625
<https://casjournal.cas.ac.th>
Email : journal@cas.ac.th

13. ที่อยู่วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

เลขที่ 179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000